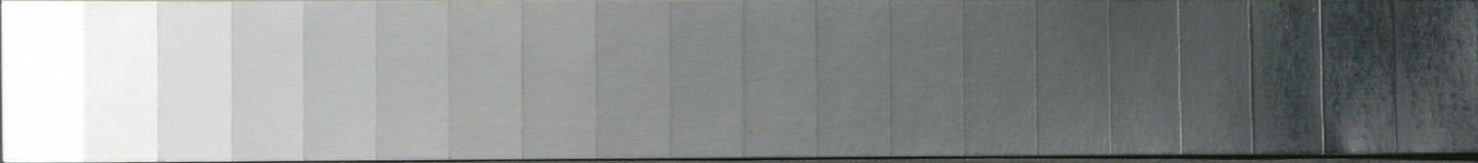

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABI GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Świerczewskiego
Dział Sepr. 56.
Nr 1

PROJEKT

357

2 2

1-163

REGULAMIN WALKI BRONI POŁĄCZONYCH

Cz. I

102

Dział 147

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

1 9 4 6

Sepr 447

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Colour Chart #13

Centimetres
Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
1 2 3 4 5 6 7 8

Archiwum Biblioteki Tamary
AKADEMII SZTAFKI OGÓRNEJ
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dzieln. Sepr. 56.
Nr 1

PROJEKT

357

2

2

1-162

REGULAMIN WALKI BRONI POŁĄCZONYCH

Cr. I.

Dzieln. 102
Nr 447

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

1 9 4 6

Sepr 447

Zawartość

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMICZNEJ SZKOŁY WYŻSZEJ
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział _____

Nr 443

3
PROJEKT

■ 2

**REGULAMIN
WALKI BRONI POŁĄCZONYCH**

**WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY**

1 9 4 6

**NACZELNE DOWÓDZTWO
SZTAB GENERALNY**

Warszawa, dnia 1946 r.

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY

1. Niniejszym zatwierdzam i wprowadzam do użytku służbowego „Regulamin Walki Broni Połączonych“ (tymczasowy) część I (RWBP-I), obejmujący ogólne zasady walki oraz działania zaczepne na szczeblu wielkich jednostek.

2. Z wprowadzeniem niniejszego regulaminu w życie wszelkie sprzeczne z jego postanowieniami i słownictwem przepisy innych regulaminów i instrukcji tracą moc obowiązującą.

3. Celem ustalenia jednolitych zasad doktrynalnych oraz wytworzenia wspólnego słownictwa wojskowego dowódca lotnictwa, główni inspektorzy broni oraz szefowie departamentów przystępują niezwłocznie do rewizji istniejących regulaminów walki z tym, by ująć w nich ostatnie doświadczenia ubiegłej wojny oraz słownictwo — podane w niniejszym regulaminie.

4. Dowódca lotnictwa, główni inspektorzy broni, szefowie departamentów, dowódcy okręgów wojskowych i dywizji (brygad) zarządzają wszechstronne studiowanie niniejszego regulaminu przez oficerów, zajmujących stanowiska od dowódcy batalionu (i równorzędnego) w górę oraz stosowanie jego postanowień w czasie ćwiczeń, przedstawiając do Sztabu Generalnego swoje każdorazowe spostrzeżenia i wnioski, a po ćwiczeniach letnich 1947 roku — ocenę całego regulaminu w terminie do 1.I 48 r.

**NACZELNY DOWÓDCA
(—) MICHAŁ ŻYMIERSKI
Marszałek Polski**

WSTĘP

1. „Regulamin Walki Broni Połączonych“ ustala formy użycia poszczególnych broni w nowoczesnej walce oraz podaje zasady ich współdziałania w ramach działań wielkich jednostek, oparte na doświadczeniach Armii Sowieckiej i Wojska Polskiego, osiągniętych we wspólnej walce podczas drugiej wojny światowej.

2. Zestawianie i opracowywanie doświadczeń, które miały miejsce w ostatniej fazie ubiegłej wojny, tak na polu bitwy jak i odnośnie użycia nowych środków walki (broni atomowej, rakietowej i radiolokacji), jak również i środków przeciwdziałania im — trwa jeszcze i wnioskami swymi może wpłynąć na niektóre podane tu postanowienia, jednak życiowe potrzeby szkolenia naszego wojska nie pozwalają na oczekiwania pełnych wyników studiów.

3. Wskazania niniejszego regulaminu uwzględniają przeważnie warunki wojny zbliżone do ostatniej fazy drugiej wojny światowej na froncie wschodnim, tzn. — natarcia na obronę pozycyjną z decydującą przewagą nacierającego. Nie pominięto w nim jednak i innych rodzajów działań, mogących mieć zastosowanie w przyszłości w walce o ~~nasze granice zachodnie~~, zwłaszcza w początkowym okresie wojny.

W walkach w tym okresie wojny należy się liczyć z przewagą nieprzyjaciela i zastosowaniem

przez niego nowych środków walki. Dlatego też działania te rozwijać się mogą w szybko zmieniających się i pynnnych sytuacjach, wymagających stosowania w całej rozciągłości zasad ekonomii sił, swobody działania oraz inicjatywy dowódców wszystkich szczebli, jak i ducha zaczepnego i wytrwałości całego wojska.

Działania takie wymagają zaprawy do szybkiego manewrowania, błyskawicznych uderzeń, pościgu i opóźniania, względnie zaciętego oporu lub planowego odwrotu aż do rozwinięcia własnych sił głównych względnie nadejścia sił sojusznika.

4. Wskazania i zasady niniejszego regulaminu winny być ściśle obowiązujące przy szkoleniu wojska w czasie pokoju, w warunkach zaś bojowych należy je stosować odpowiednio do sytuacji.

ROZDZIAŁ I

OGOLNE ZASADY WALKI

1. Nowoczesne działania bojowe charakteryzuje masowy udział moździerzy, artylerii, jednostek pancernych względnie zmotoryzowanych i lotnictwa. Wskutek tego nacechowane są one nieznaną dotąd szybkością rozwoju akcji i gwałtownym ich przebiegiem.

Działania takie wymagają od dowódców wszystkich szczebli i ich podkomendnych nie tylko wzorowego wyszkolenia i dokładnego przygotowania każdej walki, ale ponadto doskonałej umiejętności szybkiego wykorzystania skomplikowanych często środków technicznych oraz dużej energii i wyężenia sił moralnych i fizycznych w szybko zmieniających się sytuacjach bojowych.

2. Walka jest jedynym środkiem do osiągnięcia zwycięstwa. Tylko walką osiąga się zniszczenie sił i środków nieprzyjaciela, w następstwie czego uniemożliwia się mu stawianie dalszego oporu.

Współczesne środki walki odznaczają się dużą siłą, dużym zasięgiem i ruchliwością. Dzięki temu umożliwiają one:

- a) w natarciu zadawanie uderzeń od razu na całej głębokości ugrupowania nieprzyjaciela, a nawet okrążenie go, niszczenie lub branie do niewoli,
- b) w obronie i odwrocie dezorganizowanie ugrupowania nacierającego nieprzyjaciela, odcinanie mu dróg dojścia i załamywanie jego natarć.

3. Głównymi rodzajami walki są natarcie i obrona. Każdy rodzaj walki ma na celu zadać nieprzyjacielowi klęskę, jednak tylko zdecydowane natarcie lub przeciwuderzenie zakończone nieodłącznym pościgiem lub okrążeniem doprowadzić mogą do zniszczenia sił przeciwnika względnie wzięcia go do niewoli.

4. Natarcie jest głównym rodzajem walki, gdyż tylko zdecydowanym natarciem można osiągnąć rozbitcie sił nieprzyjaciela.

Na wojnie nie można stosować równoczesnego natarcia na całym froncie, wymaga ono bowiem zawsze przewagi sił. Z tych względów nacierając na jednych odcinkach frontu, na innych trzeba w tym samym czasie stosować obronę.

Obrona jest potrzebna wtedy, gdy natarcie jest niemożliwe lub bezcelowe; stosuje się ją do zadań ograniczonych co do celu i czasu, a z zasady przeciw przeważającym siłom nieprzyjaciela.

Warunki bojowe mogą być rozmaite, dlatego też w walce należy unikać szablonów, a dobierać sposoby działania dostosowane najlepiej do danej sytuacji.

6

5. Nie można być wszędzie jednakowo silnym. Wobec tego należy zawsze tworzyć zdecydowaną przewagę sił i środków na głównym kierunku działania.

6. Zwycięstwo w walce zapewniają:

- a) właściwa decyzja i dokładne przygotowanie działania;
- b) silna wola zwycięstwa u wszystkich dowódców i wykonawców;
- c) dobre organizowanie i nieustanne prowadzenie rozpoznania;
- d) zaskoczenie;
- e) zdecydowane natarcie z przewagą sił i środków na głównym kierunku działania;
- f) energiczne, śmiałe i pełne inicjatywy działania wszystkich dowódców i wykonawców;
- g) ciągłe współdziałanie w walce wszystkich rodzajów broni;
- h) umiejętne wykorzystanie i umacnianie terenu;
- i) dobrze zorganizowane dowodzenie;
- j) sprawne i ciągłe zaopatrywanie wojsk.

7. Nowoczesną walkę prowadzi się wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów broni.

Ścisłe współdziałanie wszystkich rodzajów broni ma znaczenie decydujące. Organizuje się je zwykle na korzyść piechoty, która wykonuje zadania główne.

8. Manewr jest jednym z najważniejszych warunków zwycięstwa.

Manewr jest to zorganizowany ruch wojsk, mający na celu stworzenie ugrupowania najbardziej dogodnego dla zadania nieprzyjacielowi druzgocącego uderzenia. Może on również mieć na celu zysk na czasie i przestrzeni.

Manewr powinien być nieskompikowany, energiczny, zaskakujący nieprzyjaciela.

9. W czasie walki przeprowadza się również manewr ogniowy.

Polega on na ześrodkowaniu na ważniejszych odcinkach głównej masy ognia wszystkich rodzajów broni. Celem jego jest uzyskanie nad nieprzyjacielem — nawet przy ogólnej niższości własnych środków — miejscowej i kolejnej przewagi ogniowej dla zniszczenia jego żywej siły, sprzętu lub umocnień terenu.

10. Zaskoczenie oszałamia przeciwnika, paraliżując jego wolę i uniemożliwia mu zorganizowanie oporu.

Zaskoczenie osiąga się przez:

- a) ukrycie własnych zamiarów i mylenie przeciwnika;
- b) skryte i szybkie przegrupowania, po czym nagle skoncentrowanie swych sił i środków w decydującym momencie;
- c) niespodziewane napady lotnictwa, czołgów oraz kawalerii;
- d) nagłe otwieranie ognia niszczącego i gwałtowne rozpoczynanie natarć.

Do zaskoczenia będzie również dążył przeciwnik.

Dlatego konieczna jest stała czujność, ciągła gotowość bojowa i dobrze zorganizowane zabezpieczenie działań bojowych wojska.

11. Powodzenie ma zawsze ten kto jest w walce śmiały, zdoła uchwycić i utrzymać inicjatywę oraz narzucić przeciwnikowi swą wolę.

Rozsądna inicjatywa opiera się zawsze na zrozumieniu zadania i położenia, i polega na:

- a) zastosowaniu najlepszego w danej sytuacji sposobu wykonania zadania;
- b) wykorzystaniu sprzyjających warunków;
- c) natychmiastowym użyciu odpowiednich środków przeciw nagłemu zagrożeniu.

Inicjatywa nie może być sprzeczna z ogólnym zamiarem przełożonego dowódcy i powinna zmierzać do najlepszego wykonania otrzymanego zadania.

W wypadku nagłej zmiany sytuacji każdy dowódca obowiązany jest powziąć z własnej inicjatywy nową decyzję; winien o niej jednak natychmiast zameldować swemu przełożonemu i zawiadomić sąsiadów.

Smiałe i uzasadnione porywy, połączone z gotowością brania na siebie odpowiedzialności za powzięte decyzje oraz uporczywość w ich wykonaniu, winny cechować wszystkich dowódców.

Inicjatywa podkomendnych winna być zawsze popierana i umiejętnie wykorzystana dla ogólnego powodzenia.

Na zarzuty zasługiwać będzie nie ten, kto w dążeniu do zniszczenia przeciwnika nie zdołał uzyskać powodzenia, ale ten, kto bojąc się odpowiedzialności — w odpowiednim momencie pozostał beczynny i nie wykorzystał wszystkich swoich sił i środków dla osiągnięcia zwycięstwa.

12. Rozmaitość współczesnych sposobów walki i obfitość środków technicznych stawia dowódcom wielkie wymagania.

Właściwe decyzje i jasne zadania są podstawą dowodzenia.

Powzięte decyzje winny być wprowadzane w czyn — stanowczo i uporczywie.

Każdy dowódca i szeregowiec winien znać i rozumieć swoje zadanie bojowe oraz wykonywać rozkazy z pełnym napięciem sił.

13. Trudne i wyczerpujące warunki współczesnej walki wymagają od żołnierza wielkiego wysiłku. Dlatego każdy dowódca obowiązany jest dbać stale o podwładnych, by byli wypoczęci, należycie zaopatrzeni oraz pełni sił.

Znajomość ich potrzeb, ciągła styczność z nimi, interesowanie się ich życiem i nastrojami zapewnia dowódcy zgranie bojowe jego jednostki, które poważnie wpływa na powodzenie w walce.

14. Nowoczesna walka wymaga dużej ilości środków materiałowych.

Dlatego na decydującym kierunku działania należy koncentrować nie tylko siłę żywą, ale również większość środków materiałowych, gromadzonych kosztem kierunków drugorzędnych.

Powodzenie w walce zależy w znacznej mierze od sprawności i ciągłości zaopatrywania oraz pracy tyłów (służb).

Dobra organizacja tyłów i zaopatrzenia materiałowego wojska jest jednym z najważniejszych obowiązków wszystkich dowódców, a przede wszystkim ich sztabów.

15. W każdej sytuacji bojowej należy pamiętać, że przeciwnik dąży do zdobycia wiadomości za pomocą szpiegostwa, podsłuchu rozmów telefonicznych i przejmowania radiogramów. Dlatego też nieustanna czujność i troska o zachowanie tajemnicy wojskowej nabierają szczególnego znaczenia.

ROZDZIAŁ II

RODZAJE BRONI I ICH ROLA W WALCE

16. Jeden rodzaj broni nie może zastąpić drugiego.

Powodzenie w walce osiąga się tylko uzgodnionym wysiłkiem i współdziałaniem wszystkich rodzajów broni.

Podstawowym warunkiem tego współdziałania jest wzajemna znajomość możliwości i specjalnych właściwości poszczególnych rodzajów broni, która pozwoli na dobre ich użycie i pełne wykorzystanie w walce.

17. **Piechota jest spośród broni głównych nadal podstawową i decydującą**, bowiem tylko ona jest zdolna prowadzić walkę we wszelkich warunkach, samodzielnie umacniać i utrzymać opanowany teren, a w decydującej fazie każdego boju zdolna jest — przez bezpośrednią walkę z bliska — doprowadzić do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Podstawą działań bojowych piechoty jest zgranie jej potężnych środków ogniowych z ruchem i uderzeniem siły żywej. Jej uporczywe posuwanie się w natarciu i upór w obronie nadal decydują o wynikach walki; wskutek tego wokoło niej łączą się w walce wysiłki wszystkich innych ro-

dzajów broni, które nieraz wymagać będą wsparcia piechoty.

Nowoczesna piechota, wyposażona obficie w broń maszynową, przeciwpancerną, moździerz, środki łączności radiowej i zmotoryzowane organa zaopatrzenia, zwiększyła zarówno swą giętkość i ruchliwość, jak też swą siłę uderzeniową i sprężystość bojową, wskutek czego stała się bronią najbardziej wszechstronną. Niemniej jednak, w skomplikowanych warunkach nowoczesnej walki, działania jej są coraz więcej uzależnione od ciągłego wsparcia przez inne rodzaje broni, przede wszystkim przez artylerię, czołgi i lotnictwo; dopiero przy współdziałaniu z nimi może ona osiągnąć całkowite powodzenie w walce.

Na nowoczesnym polu walki najbardziej ściśle współpraca z innymi rodzajami broni jest dla piechoty kategorią nakazem.

Nowoczesna piechota stanowi nadal podstawową masę sił zbrojnych, zorganizowaną na swym najwyższym szczeblu w wielkie jednostki (WJ), tworzące zespoły broni połączonych — stanowi w nich siłę, decydującą o ich charakterze i sposobie działania.

W wielkich jednostkach, w przeciętnych warunkach, piechota zdolna jest do samodzielnego odpierania sił pancernych przeciwnika i zadawania im poważnych ciosów, a przy pewnym wzmocnieniu — do samodzielnego prowadzenia każdej walki.

W wielkich jednostkach jest ona zasadniczą siłą w obronie, a w działaniach zaczepnych jest zdolna przy współdziałaniu z artylerią, czołgami

i lotnictwem przełamać zorganizowaną i silnie umocnioną pozycję obrony nieprzyjaciela, stwarzając dogodne warunki do rozstrzygającego użycia szybkich WJ.

Tym samym WJ piechoty zapewniają możliwość rozwinięcia powodzenia taktycznego w ogólny sukces operacyjny.

W okresie operacyjnego rozwoju działań, piechota zmotoryzowana jest zdolna do przyjscia na czas z pomocą innym szybkim WJ w celu okrążenia wraz z nimi zgrupowania przeciwnika.

Stwarzając warunki do rozwinięcia powodzenia operacyjnego oraz realizując końcową fazę tego powodzenia samodzielnie lub przy współdziałaniu z szybkimi WJ i środkami wzmocnienia, WJ piechoty były i pozostają jednym z podstawowych czynników w działaniach zaczepnych.

Oprócz piechoty zwykłej i jej normalnych WJ rozróżniamy specjalne rodzaje piechoty: górskiej, pancernej, zmotoryzowanej, lotniczo-desantowej i morskiej. Tworzą one jednostki specjalne o odpowiednich nazwach i sposobach działania, bądź też wchodzą w skład innych rodzajów sił zbrojnych.

18. Artyleria jest jednym z najważniejszych rodzajów broni oraz najbardziej skutecznym środkiem łamania obrony. Bez ognia artylerii nie można nacierać ani się skutecznie bronić; ilość artylerii oraz jej możliwości techniczne decydują zarówno o sile obrony jak i o tempie natarcia.

Ze wszystkich lądowych rodzajów broni, artyleria i przynależne do niej moździerze rozporządzają największą siłą i donośnością ognia.

Ogień artylerii obezwładnia i demoralizuje żywe siły nieprzyjaciela, niszczy jego środki i burzy nawet najsilniejsze umocnienia, toruje piechocie i czołgom drogę w natarciu, a w obronie zagradza ją nieprzyjacielowi. We wszystkich rodzajach walki, w marszu i na postoju, artyleria skutecznie zwalcza nieprzyjacielską broń pancerną i lotnictwo.

Siła artylerii polega na jej ogniu, a na jego potęgę składa się nie tylko działanie niszczące, ale również i moralne. Dlatego najbardziej decydujące rezultaty osiąga artyleria przez giętkie wykonywanie ognia w sposób nagły i masowy, staje się on bowiem wtedy jednym z podstawowych czynników zaskoczenia.

Artyleria wykonuje wszystkie swoje zadania ściśle współdziałając z innymi rodzajami broni, na rzecz ogólnego wyniku walki, a w pierwszym rzędzie na korzyść piechoty i czołgów.

Artyleria dzieli się na artylerię organiczną poszczególnych rodzajów broni, wchodzącą w skład poszczególnych jednostek oraz na artylerię dyspozycyjną przydzielaną zazwyczaj w ilościach zmiennych do poszczególnych WJ.

Artyleria i moździerze dyspozycyjne zorganizowane są: w korpusy względnie dywizje artylerii używane do przełamania obrony, w dywizje artylerii przeciwlotniczej, w brygady artylerii przeciwpancernej, w samodzielne pułki i dywizjony artylerii do specjalnych zadań. Taka organizacja podnosi artylerię i moździerze do roli czynnika o znaczeniu operacyjnym.

Ze względu na potrzeby walki tworzy się przejściowo grupy artylerii: pułkowe (GAP), dy-

wizyjne (GAD), korpuśne (GAK), armijne (GAA), przeciwlotnicze (GAPlot), przeciwpancerne (GAPpanc), zwalczania artylerii (GZA), burzenia (GABurz) itd.

19. Broń pancerna jest jednym z głównych rodzajów broni, bierze ona udział we wszystkich rodzajach walki, jest zasadniczym czynnikiem natarcia i czynnego przeciwdziałania w obronie. Nie posiada ona jednak zdolności do długotrwałego utrzymania terenu, a skuteczność jej działania w niekorzystnych warunkach pogody lub terenu maleje.

Broń pancerna działa na korzyść piechoty (kawalerii) w charakterze grup czołgów bezpośrednio wsparcia lub wykonuje zadania samodzielne w charakterze wielkich jednostek pancernych względnie zmotoryzowanych o dalekim zasięgu działania.

Działając na korzyść piechoty, wspiera ją w ścisłej łączności, nie odrywając się od niej dalej niż 200 — 400 m. Głównym jej zadaniem jest w tym wypadku umożliwienie piechocie wdarcia się w głąb obrony przeciwnika.

Działając samodzielnie broń pancerna wykonuje zadania operacyjne i wymaga szerokiej przestrzeni do manewru oraz wzmocnienia artylerią i piechotą, jak też wsparcia lotnictwem. Przestrzeń manewrową uzyskuje, przerywając się przez ugrupowanie przeciwnika samodzielnie lub wykorzystując powodzenie piechoty w natarciu na obronę przeciwnika, w celu rozwinięcia powodzenia taktycznego w operacyjne.

Trzonem broni pancernej są czołgi, które łączą w sobie dużą ruchliwość i zdolność do poko-

nywania przeszkód z potęgą ognia, mocnym opancerzeniem i wielką siłą przebojową. Dzięki tym cechom są one głównym środkiem wpływającym na szybki przebieg działań zaczepnych i decydującym czynnikiem niszczenia sił przeciwnika we wszystkich fazach walki.

Zależnie od swych właściwości bojowych czołgi dzielą się na lekkie, średnie i ciężkie.

Oprócz czołgów w skład broni pancerniej wchodzi: samochody pancerne, transportowce opancerzone, pociągi pancerne, pancerna, zmotoryzowana względnie przewożona samochodami piechota, artyleria pancerna, saperzy oraz inne rodzaje broni, umożliwiające czołgom prowadzenie samodzielnych działań oraz wspieranie piechoty.

Właściwości techniczne sprzętu pancernego oraz jego uzbrojenia, jak też oparte na doświadczeniach ostatniej wojny formy organizacyjne jednostek pancernych i zmotoryzowanych, zapewniają im obok taktycznych — również szerokie możliwości operacyjne, a mianowicie:

- a) możliwość nieprzerwanego działania w ciągu 5 — 6 dni;
- b) ruchliwość manewrową (pokonywanie 50 — 100 km na dobę);
- c) posuwanie się w terenie podczas walki z szybkością do 10 km na godzinę;
- d) zdolność do działań samodzielnych w sprzyjających ku temu warunkach.

Broń pancerna jest zorganizowana w:

- a) pułki czołgów;
- b) brygady, dywizje i korpusy pancerne względnie zmotoryzowane.

W operacjach o wielkim znaczeniu jednostki broni pancernej są łączone nawet w armie pancerne.

20 Lotnictwo. Każda większa walka toczy się równocześnie na lądzie i w powietrzu, wskutek czego nie może mieć powodzenia bez wydatnego udziału lotnictwa.

Jednym z głównych czynników powodzenia w nowoczesnej walce jest panowanie w powietrzu nad obszarem walki w czasie jej trwania.

Lotnictwo, współdziałające z wojskiem na lądzie, działa jako jeden z głównych rodzajów broni.

Lotnictwo odznacza się dużym zasięgiem działania, możliwością wykonania głębokiego uderzenia i najważniejsze — łatwością skoncentrowania swych sił w punkcie uderzenia. Dlatego wyręcza ono nieraz artylerię, gdyż ta dla ześrodkowania ognia potrzebuje więcej czasu. Jednakże należy pamiętać, że celność bombardowania lotniczego jest mniejsza od celności ognia artyleryjskiego, co jednak nie pomniejsza niszczącego działania lotnictwa i jego efektów moralnych.

Nowoczesne lotnictwo posiada następujące właściwości:

- a) **znaczną samodzielność** taktyczną i operacyjną, pozwalającą mu poza ścisłym współdziałaniem z naziemnymi rodzajami broni na wykonanie i rozstrzygnięcie szeregu zadań bojowych całkowicie samodzielnie;
- b) **wielką ruchliwość** umożliwiającą mu gwałtowne koncentrowanie wysiłków kolejno na poszczególnych przedmiotach;

- 72
- c) daleki zasięg zapewniający mu warunki do działania na cele położone na głębokościach niedostępnych dla innych rodzajów broni;
 - d) **zdolność zadawania silnych uderzeń** obywatniających żywe siły przeciwnika oraz niszczących jego techniczne środki walki.

Dzięki tym właściwościom użycie lotnictwa pozwala na:

- a) zwiększenie rozmachu i zasięgu działań na głębokość operacyjną;
- b) zapewnienie rozwojowi działań szybszego tempa;
- c) szybsze łamanie oporu przeciwnika i odosobnianie poszczególnych części jego ugrupowania—celem kolejnego ich niszczenia;
- d) dezorganizację zaplecza nieprzyjaciela;
- e) nadanie działaniom form zdecydowanie ruchowych;
- f) przeciwdziałanie akcji lotnictwa przeciwnika.

Działalność bojowa lotnictwa jest w poszczególnych fazach działań bardzo różnorodna. Lotnictwo używane jest do rozpoznania, obserwacji pola walki, współpracy z artylerią, łączności, wysadzania desantów, transportu wojsk i zaopatrzenia oraz do ewakuacji rannych.

Przede wszystkim jednak służy ono do bezpośredniej walki, w której w zależności od swych właściwości taktyczno-technicznych może wykonywać następujące zadania:

- a) wspierać wydajnie działanie innych rodzajów broni na polu walki;

- b) niszczyć siły żywe i środki walki przeciwnika na jego bliskim zapleczu;
- c) burzyć obiekty o znaczeniu wojskowym i atakować nieprzyjaciela na głębokich tyłach;
- d) przeciwdziałać dowozowi sił żywych i zaopatrzenia przeciwnika;
- e) osłaniać własne wojska i ważne obiekty przed nalotami przeciwnika i zwalczać jego lotnictwo w powietrzu i na ziemi.

Lotnictwo dzieli się zależnie od wykonywanych zadań i typu używanego sprzętu i uzbrojenia na: myśliwskie, bombowe, szturmowe, rozpoznawcze, łącznikowe, transportowe i sanitarne.

21. Kawaleria w warunkach szerokich przestrzeni manewrowych jest nadal ważkim czynnikiem operacyjnego manewru i środkiem do wykorzystywania powodzenia w natarciu jak i czynnego przeciwdziałania w obronie.

Kawaleria jest mniej zależna niż inne bronie od złej pogody, trudnego terenu i stałego dowozu. Ma ona łatwość rozwijania się, zdolność do walki pieszej i do krótkotrwałego utrzymania terenu; ustępuje jednak jednostkom pancernym i zmotoryzowanym pod względem siły przebojowej i szybkości, w związku z czym nie nadaje się do działań wymagających przede wszystkim siły.

Cechy te czynią z kawalerii typową broń szerokiego manewru operacyjnego oraz działań osłonowych i oczyszczających, nadal groźną dla zgrupowań nieopancerzonych.

13

Ze względu na potrzeby walki, kawaleria może być zorganizowana w wielkie jednostki pozostające w dyspozycji wyższych dowództw i używane do działań na zapleczu przeciw ewentualnym desantom lotniczym nieprzyjaciela lub jego partyzantce, a w razie pomyślnych okoliczności na froncie do działań zmieniających powołania taktyczne w sukces operacyjny.

W tym ostatnim wypadku kawalerię wzmocnia się czołgami, pancerną, zmotoryzowaną względnie przewożoną samochodami piechotą, artylerią, moździerzami, saperami i innymi jednostkami technicznymi, w zimie zaś oddziałami narciarskimi oraz wspiera się ją lotnictwem.

Tak zorganizowana i wzmocniona kawaleria posiada dużą przebojowość, ruchliwość oraz wielki zasięg działania. Pozwala jej to przesuwać się na 50 do 70 km w ciągu doby, przenikać w ugrupowanie przeciwnika na głębokość operacyjną, dezorganizować jego dowodzenie i pracę tyłów oraz stwarzać warunki dogodnie do okrążenia i niszczenia go częściami.

Rozdrabnianie WJ kawalerii na mniejsze jednostki lub podporządkowywanie ich poszczególnym WJ piechoty nie jest wskazane.

22. Saperzy są w warunkach nowoczesnej walki nie tylko technicznym ale i **walczącym rodzajem broni, biorą bowiem bezpośredni udział w najtrudniejszych fazach boju** — w walce z bliska, a działania ich w obliczu silnych umocnień przeciwnika mogą mieć decydujące znaczenie.

Niezależnie od tego saperzy wykonują nadal prace techniczne, zapewniające broniom głównym w działaniach zaczepnych szybkie pokony-

wanie przeszkód i ciągłość ruchu, a w działaniach obronnych sprawną i wydajną pomoc w umocnieniu terenu.

W walkach ruchowych szybkie saperские jednostki zaporowe, wsparte przez piechotę i artylerię, stanowią poważny czynnik taktycznej i operacyjnej obrony przeciwpancernej, są bowiem w stanie powstrzymać natarcie nieprzyjacielskich czołgów, ubezpieczać skrzydła i umocnić opasany teren.

Użycie saperów w walce wpływa korzystnie na tempo natarcia, ciągłość rozwoju działań, trwałość obrony i skuteczność przeciwnatarć.

W szczególności saperzy wykonują następujące zadania:

- a) usuwają przeszkody i wytyczają drogi dla nacierających oddziałów;
- b) szturmują wspólnie z piechotą, artylerią, czołgami i lotnictwem — nieprzyjacielskie umocnienia, gniazda ogniowe i punkty oporu, po czym blokują je i niszczą;
- c) tworzą w toku natarcia zapory na skrzydłach i stykach nacierających jednostek i manewrują użyciem przeszkód;
- d) minują i niszczą ważne obiekty na tyłach przeciwnika oraz na własnym terenie w wypadku wycofania się oddziałów walczących;
- e) budują przeprawy i utrzymują ich ciągłość;
- f) zakładają i usuwają wszelkiego rodzaju zapory minowe, przeszkody elektryczne i inne;

- M
- g) biorą udział w rozbudowie umocnień i zapór na całej głębokości obrony, oraz na jej zapleczu;
 - h) urządzają punkty obserwacyjne (PO) i stanowiska dowodzenia (SD) główne, zapasowe i wysunięte oraz schrony dla środków łączności;
 - i) wykonują maskowanie taktyczne i operacyjne;
 - j) poszukują źródeł wody i organizują zaopatrzenie w wodę;
 - k) zaopatrują wszystkie rodzaje broni w sprzęt i materiały saperские.

Zależnie od przeznaczenia i rodzaju posiadanego sprzętu saperzy tworzą jednostki: szturmowe, liniowe, pontonowe, elektro- i hydrotechniczne, maskowania i specjalne.

Pod względem organizacyjnym jednostki saperские wchodzą organicznie w skład WJ lub stanowią jednostki dyspozycyjne dowództw armii (frontu) oraz rezerwy naczelnego dowództwa. Są więc bataliony liniowych saperów dywizyjnych i korpuśnych, brygady saperów armii oraz dyspozycyjne brygady względnie samodzielne oddziały saperów—szturmowe, pontonowe i specjalne.

23. Broń chemiczna dzieli się według swych specjalności na jednostki obrony przeciwchemicznej, miotaczy ognia, zadymiania i do specjalnych zadań.

Jednostki obrony przeciwchemicznej wchodzą organizacyjnie w skład zarówno małych jak i wielkich jednostek wszystkich rodzajów broni

lub pozostają w dyspozycji. Są one w miarę potrzeby używane do organizacji rozpoznania i obserwacji przeciwchemicznej oraz do organizacji obrony przeciwchemicznej na tyłach frontu i wewnątrz kraju, przede wszystkim na liniach komunikacyjnych i w osiedlach przy współdziałaniu z organami lokalnej OPChem, jak też do organizacji odkażania na tyłach frontu.

Miotacze ognia tworzą samodzielne jednostki wchodzące w skład odwołów naczelnego dowództwa i zwykle są przydzielane do dyspozycji poszczególnych WJ.

Pod względem taktycznym dzielą się na jednostki szturmowe, uzbrojone w plecakowe miotacze ognia i jednostki obronne, uzbrojone w fugasowe lub ciężkie miotacze ognia.

Jednostki te używane są:

- a) **w natarciu**, w składzie grup szturmowych do niszczenia nieprzyjaciela w rowach, schronach i innych urządzeniach obronnych oraz do palenia specjalnie ważnych obiektów i urządzeń; poza tym do ubezpieczenia skrzydeł i styków, odpierania przeciwnatarć i utrzymania zdobytego terenu. Używa się je zawsze w natarciu na osiedla;
- b) **w obronie**, w pierwszym rzędzie do ubezpieczenia na kierunkach zagrożonych przez czołgi, do wzmacniania obrony punktów oporu, osiedli, ciałnin i terenów silnie umocnionych oraz do przeciwuderzeń.

Jednostki zadymiania pozostają w dyspozycji wyższych dowództw i przydzielane są poszczególnym WJ do wykonania zadań:

- a) **w natarciu** — podczas forsowania przeszkód wodnych do zadymania mostów, przepraw i dróg podejścia, do maskowania przesunięć, skupień, podstaw wyjściowych w czasie ich zajmowania i samego natarcia oraz rejonów ważnych celem ukrycia przed obserwacją i ogniem przeciwnika;
- b) **w obronie** — do maskowania prac i urządzeń obronnych oraz rejonów skupień artylerii i czołgów jak też wszelkich przesunięć.

W razie braku dyspozycyjnych jednostek zadymania do zadań powyższych mogą być używane również jednostki obrony przeciwchemicznej pod warunkiem przydzielenia im odpowiedniego sprzętu i materiału.

24. Łączność dzięki swej niezwykle ważnej roli, umożliwiającej dowódcom i sztabom kierowanie, a broniom współdziałanie na polu walki — urosła w warunkach nowoczesnej wojny do znaczenia broni.

Od sprawnego i nieprzerwanego funkcjonowania środków technicznych i jednostek łączności zależy dowodzenie i skupienie wysiłków wszystkich broni i służb przy wykonaniu nakazanego zadania.

Jednostki łączności dzielą się zależnie od wykonywanych zadań bojowych i specjalności technicznej na: sztabowe i liniowe.

Sztabowe jednostki organizują, instalują i bezpośrednio obsługują węzły łączności sztabów. Dla zapewnienia stałej i niezawodnej łączności

są wyposażone w różne środki techniczne do przekazywania wiadomości.

Liniowe jednostki łączności budują i odbudowują zarówno linie przewodowe stałe jak i polowe oraz pełnią ochronę tych linii, obsługując na nich stacje kontrolne i punkty kontrolno-badawcze.

Ilość jednostek łączności w poszczególnych WJ zależy od ich składu oraz zadań, które mają do wykonania.

25. Saperzy kolejowi wykonują w toku działań wojennych odbudowę uszkodzonych linii i obiektów kolejowych, zapewniają użytkowanie linii kolejowych w strefie frontowej, a także obsługują pociągi pancerne pod względem techniczno-kolejowym.

ROZDZIAŁ III

DOWODZENIE

26. Dowódcy wszystkich szczebli ponoszą pełną odpowiedzialność za stan, gotowość bojową oraz organizację kierowania walką podległych im jednostek.

27. Dowodzenie wymaga:

- a) powzięcia przez dowódcę decyzji we właściwym czasie;
- b) określenia sił, środków i czasu potrzebnych do wykonania decyzji;
- c) wyznaczenia zadań bojowych stosownie do posiadanych sił i środków;
- d) ciągłego współdziałania rodzajów broni, wykonujących wspólne zadania bojowe;
- e) stałej kontroli działań bojowych podległych jednostek;
- f) ewentualnych zmian oraz wyznaczenia nowych zadań podległym jednostkom na skutek zmiany położenia.

28. Podstawą dowodzenia jest decyzja dowódcy.

Decyzja obejmuje:

- a) określenie zamiaru i sprecyzowanie celu działań zgodnie z otrzymanym od przełożonego zadaniem;

1. Zasady
ogólne

- b) podział zadania na bliższe i dalsze;
- c) wybór kierunku uderzenia głównego i pomocniczego;
- d) wyznaczenie głównych zadań dla zgrupowań na kierunku głównego i pomocniczego uderzenia;
- e) określenie ugrupowania bojowego i zadań dla jednostek;
- f) zabezpieczenie przewidywanych działań.

29. Trafna decyzja jest możliwa tylko po należytym zrozumieniu otrzymanego zadania i po wszechstronnej ocenie położenia. Szczególnie ważne jest ustalenie, co w danej sytuacji ma znaczenie podstawowe, a co drugorzędne.

Niepełne dane o sytuacji nie zwalniają dowódcy od obowiązku powzięcia odpowiedniej decyzji we właściwym czasie.

30. Walka wymaga ciągłości dowodzenia; osiąga się ją przez:

- a) stałe kierowanie podległymi jednostkami podczas działań bojowych;
- b) nieustanną kontrolę wykonania rozkazów, zarządzeń i wszystkich działań jednostek;
- c) niezawodnie działającą łączność;
- d) stałe informowanie przełożonych, podwładnych i sąsiadów o wszystkich istotnych szczegółach sytuacji.

31. Podstawą decyzji w natarciu jest wybór kierunku głównego uderzenia. Ustalając go dowódca winien:

- a) ocenić na tym kierunku siły i środki przeciwnika, możliwość pojawienia się tam jego odwodów i przemyśleć sposób przeciwdziałania im;

b) ocenić warunki terenowe i atmosferyczne oraz ich wpływ na wykonanie głównego uderzenia;

c) określić tę część ugrupowania przeciwnika, której rozbitcie zapewni powodzenie w wykonaniu zadania.

32. Pobierając decyzję do obrony należy określić te główne rejonny (kierunki), od których utrzymania zależy trwałość całej obrony. Rejonny te należy bronić większością sił i środków.

W decyzji do obrony należy poza tym uwzględnić wykorzystanie dogodnych warunków terenowych, możliwości umocnienia terenu, doskonałą organizację wszystkich rodzajów ognia (przede wszystkim przeciwpancernego) oraz przygotowanie przeciwnatarć celem zniszczenia nieprzyjaciela, który wdarł się w głąb obrony.

33. Na podstawie powziętej decyzji organizuje się współdziałanie wszystkich rodzajów broni i uzgadnia własne działania z działaniami sąsiadów.

Współdziałanie polega na uzgodnieniu działań wszystkich rodzajów broni, wykonujących w jednym czasie wspólne zadanie i mających wspólny cel.

Dokładne uzgodnienie w terenie działań piechoty z saperami i artylerią oraz czołgami i lotnictwem ma przy tym szczególne, znaczenie. Ciągłe ich współdziałanie w toku walki powinna zapewnić niezawodnie działająca łączność.

34. Dowódca kieruje walką przy pomocy swego sztabu.

35. Szef sztabu jest najbliższym zastępcą dowódcy; ma prawo wydawania zarządzeń bojo-

2. Organizacja
kierowania
walka

wych w jego imieniu. Dowódca wtajemnicza szefa sztabu we wszystkie swoje plany i zamierzenia. Szef sztabu powinien być zawsze przygotowany do zreferowania dowódcy położenia i wynikających z niego wniosków.

36. W kierowaniu walką sztab odgrywa bardzo odpowiedzialną rolę.

Do obowiązków jego należy:

- a) organizowanie zabezpieczenia działań obserwacji;
- b) zbieranie, badanie i opracowywanie wiadomości o nieprzyjacielu, położeniu własnym, warunkach terenowych w rejonie działań oraz referowanie ich dowódcy;
- c) wydawanie rozkazów (zarządzeń) przygotowawczych;
- d) opracowywanie planów działań i rozkazów, przekazywanie ich jednostkom oraz kontrolowanie ich wykonania;
- e) organizowanie tajnego kierowania oddziałami;
- f) zapewnienie współdziałania w walce przez informowanie we właściwym czasie dowódców poszczególnych broni i powoływanie ich do opracowywania planów działań;
- g) organizowanie łączności i stanowisk dowodzenia;
- h) redagowanie i przesyłanie meldunków i komunikatów sytuacyjnych przełożonym, podwładnym i sąsiadom;
- i) stała kontrola zaopatrzenia materiałowego i pracy tyłów;
- j) kierowanie pracą podległych sztabów;

k) badanie i wykorzystanie doświadczeń wojny.

37. Plan działań winien ustalać:

- a) cel walki;
- b) zamiar dowódcy;
- c) fazy walki uzależnione od zadań bliższych i dalszych;
- d) zadania bojowe poszczególnych WJ, rodzajów broni oraz ich współdziałanie;
- e) zabezpieczenie działań i obserwację;
- f) organizację dowodzenia;
- g) zaopatrzenie w materiał i sprzęt oraz organizację tyłów.

Od dywizji (brygady) w dół nie zestawia się planu działań w formie specjalnego dokumentu, tym niemniej musi on być ustalony na mapach dowódcy, szefa sztabu i szefa oddziału operacyjnego.

38. Dowódcy poszczególnych broni i szefowie służb są doradcami w sprawach własnych działów (specjalności). Szefowie służb kierują służbami według wskazówek dowódcy lub szefa sztabu.

W celu zapewnienia jednolitości w wykonywaniu decyzji dowódcy, poszczególni dowódcy broni i szefowie służb obowiązani są uzgadniać z szefem sztabu własne zamierzenia oraz zarządzenia zasadnicze.

39. Dowódca kieruje z reguły walką ze swego stanowiska dowodzenia.

Stanowiska dowodzenia (główne i zapasowe) rozmieszcza się w ten sposób, by zapewnić do-

wódcy kierownictwo działań i obserwację pola walki przynajmniej na kierunku głównego uderzenia.

Celem osobistej obserwacji działań dowódcy związków taktycznych (ZT) wysuwają się na punkty obserwacyjne, a dowódcy związków operacyjnych (ZO) na zorganizowane przez ich sztaby pomocnicze stanowiska dowodzenia.

Osobista styczność dowódcy z podkomendnymi ma wielkie znaczenie. Daje ona dowódcy możliwość bezpośredniego przekazywania swojej woli i rozkazów. Osobista styczność jest konieczna przed rozpoczęciem walki oraz w wypadku zmiany położenia, które wymaga wyznaczenia nowego zadania.

40. Dowódcy ZO kierują osobiście walką na głównym kierunku uderzenia. Działaniami jednostek na kierunku pomocniczym mogą dla ułatwienia dowodzenia kierować ich zastępcy lub dowódcy w tym celu wyznaczeni.

41. Do kierowania walką organizuje się w każdej jednostce: łączność dowodzenia i współdziałania.

Łączność dowodzenia służy do przekazywania podwładnym rozkazów bojowych przełożonego i otrzymywania od nich meldunków. Organizuje się ją od przełożonego do podwładnych, na jego zarządzenie i jego środkami.

Nie zwalnia to jednak dowódców podwładnych od obowiązku szukania łączności z przełożonym i nawiązywania jej wszystkimi posiadanymi środkami.

19

Łączność współdziałania zapewnia uzgodnienie działań poszczególnych rodzajów broni oraz działań wykonywanych przez sąsiadów.

Łączność między artylerią a bronią wspieranymi nawiązuje z zasady artyleria. Nie zwalnia to jednak broni wspieranych od obowiązku szukania i utrzymywania tej łączności z artylerią.

Łączność między kawalerią i piechotą nawiązuje kawaleria.

Łączność jednostek broni pancernej i lotnictwa do WJ, oraz między sobą, nawiązuje się według wskazówek sztabu organizującego współdziałanie.

Łączność współdziałania między sąsiadami organizuje własnymi środkami sąsiad prawy do lewego.

42. Ciągłość łączności osiąga się przez równoczesne stosowanie na każdym kierunku rozmaitych środków łączności (dublowanie łączności). Łączność radiowa i służba oficerów łącznikowych mają przy tym szczególnie ważne znaczenie.

Sztaby powinny zapewnić sobie zawsze odwód sił i środków łączności.

43. Łączność radiowa jest głównym środkiem dowodzenia we wszystkich rodzajach broni i we wszystkich rodzajach walki, a w lotnictwie i broni pancernej jest jedynym zasadniczym rodzajem łączności.

Łączność radiowa zapewnia dowodzenie nawet w położeniach bardzo skomplikowanych i przede wszystkim pozwala na regulowanie współdziałania w czasie walki.

Środki łączności radiowej wykorzystywane umiejętnie i organizowane z punktu widzenia kodowanej łączności mają w dowodzeniu decydujące znaczenie. Dlatego też organizacja łączności radiowej i jej wykorzystanie powinny być dokładnie przemyślane na cały przebieg walki. Na każdą fazę walki, a niekiedy i na poszczególne jej okresy, sztaby obowiązane są sporządzać **tabele sygnałów radiowych**.

Każdy dowódca obowiązany jest dbać o to, by w każdej sytuacji radiostacje były przy nim i przy jego sztabie.

Za organizację i utrzymanie ciągłej łączności radiowej odpowiada szef sztabu i szef łączności.

Przerwy w łączności radiowej są niedopuszczalne.

44. Przez radio dowodzi się za pomocą kodów i szyfrów. Rozmowy radiowe należy prowadzić według tabeli rozmów kodowanych, mapy kodowanej i tabeli kryptonimów. Sztab armii opracowuje i przesyła mapę kodowaną, kod i tabelę kryptonimów do wszystkich podległych jednostek.

W razie niemożności wykorzystania podczas działań bojowych innych środków łączności przekazuje się rozkazy bojowe i meldunki o powziętych decyzjach przez radio, przy czym na sieci dywizji i wyżej — szyfrem, a na sieci pułku i niżej — kodem.

Prawo zezwalania względnie zabraniań stosowania radia mają szefowie sztabów WJ.

45. Nie wolno prowadzić korespondencji radiowej w okresach przegrupowań, koncentracji

wojsk i przygotowań do natarcia oraz w obro-
nie, jeśli sprawnie działa łączność przewodowa.

W powyższych wypadkach przekazuje się
meldunki (rozkazy) i wiadomości innymi środka-
mi łączności.

Oddziały i pododdziały rozpoznawcze wyko-
rzystują radio bez ograniczenia.

46. Radiokorespondencja tekstem jawnym
jest dopuszczalna:

- a) w artylerii do podawania komend ognio-
wych;
- b) w lotnictwie podczas dowodzenia walką
powietrzną, do podawania komend w cza-
sie lotu oraz przy katastrofach lub przy-
musowym lądowaniu; poza tym przy na-
dawaniu z samolotów meldunków o zaob-
serwowanych celach i przesunięciach
wojsk nieprzyjaciela na polu walki oraz
przy poprawianiu ognia artylerii z po-
wietrza;
- c) w jednostkach pancernych i zmotoryzowa-
nych do brygady włącznie do przekazywa-
nia komend w walce;
- d) w jednostkach wszystkich rodzajów bro-
ni, od dywizji w dół — gdy szyfrowanie
(kodowanie) rozkazów spowodowałoby
opóźnienie ich wykonania, a nieprzyjaciel
nie zdoła z braku czasu wykorzystać tych
wiadomości;
- e) w jednostkach obrony przeciwlotniczej —
przy nadawaniu meldunków o nalotach
samolotów nieprzyjaciela i naprowadza-
niu na nie lotnictwa myśliwskiego;

- f) we wszystkich jednostkach — w wypadkach wyjątkowych (np. w razie niespodziewanego napadu nieprzyjacielskiej broni pancernej) z obowiązkiem podawania na wstępie hasła, umożliwiającego rozpoznanie nadającej radiostacji.

47. Po rozpoczęciu walki jawna radiokorespondencja jest dopuszczalna w armii, korpusie, dywizji i brygadzie celem:

- a) przekazywania meldunków o otrzymaniu rozkazów, początku działań, osiągnięciu nakazanych rozkazem rejonów względnie linii;
- b) wywołania ognia artylerii, wezwania lotnictwa względnie jednostek pancernych i zmotoryzowanych.

W jawnej radiokorespondencji koduje się zawsze: numery, nazwy oddziałów, funkcje dowódców i nazwy względnie oznaczenia punktów terenowych.

48. Dla utrzymania łączności przewodowej niezbędne jest maskowanie i budowa potrzebnych umocnień łączności, rozczłonkowanie w głąb zapasowych i pomocniczych węzłów łączności jak też ochrona linii i węzłów łączności wraz z ich obsługą techniczną.

Niezbędnym warunkiem celowego wykorzystania łączności przewodowej jest pełne stosowanie zasad tajnego kierowania oddziałami.

49. Łączność środkami ruchomymi powinna być szeroko stosowana przez wszystkich dowódców; uzupełnia ona często, a nawet zastępuje łączność przewodową i radiową.

Dla zapewnienia jej wykorzystuje się: samoloty, samochody, motocykle, czołgi, samochody pancerne, sanie motorowe, narciarzy, gońców konnych i pieszych oraz łodzie, kutry, dreżyny i zaprzęgi psów.

50. Sygnały umówione stosuje się głównie przy meldunkach i łączności współdziałania; ustala je sztab WJ. Sygnały umówione przy wytyczaniu własnej pierwszej linii stosuje się na żądanie lotnictwa na ograniczony przeciąg czasu. Sygnały wspólne dla wszystkich rodzajów broni ustalają specjalne instrukcje.

51. Wykonanie każdego rozkazu bojowego powinno być sprawdzane. Kontrola ścisłego wykonania we właściwym czasie jest obowiązkiem dowódców i sztabów.

Sprawdzanie gotowości środków łączności do szybkiego przekazywania rozkazów jest stałym obowiązkiem sztabów.

52. Rozkaz bojowy jest podstawowym sposobem przekazywania przez dowódcę swych decyzji i zadań dla jednostek.

Dowódca armii nie wydaje z reguły pisemnego rozkazu bojowego — natomiast przy opracowywaniu operacji wydaje osobiście swoim bezpośrednim wykonawcom, zebranych na odprawie (często w terenie) — ustny rozkaz bojowy, o ile czas i sytuacja na taką odprawę pozwala; w przeciwnym wypadku ogranicza się do szeregu ustnych rozkazów szczególnych, nie wydając jednak i wtedy ze względów zachowania tajemnicy żadnych (nawet szyfrowych) zarządzeń pisemnych.

3. Dokumenty bojowe

Wydawane przez dowódcę armii rozkazy ustne szef oddziału operacyjnego sztabu armii zapisuje w jednym egzemplarzu i przechowuje je osobiście.

Z tajnych zamierzeń powierza się dowódcom i sztabom tylko te, które są niezbędne do wykonywania przez nich czynności służbowych.

W toku działań bojowych dowódca armii może wydawać pisemne rozkazy szczególne, związane z dalszym przebiegiem walki.

Dowódcy dywizji i niżsi sporządzają pisemny rozkaz bojowy w jednym egzemplarzu. Bezpośredni wykonawcy zapoznają się z tym rozkazem i stwierdzają to na nim własnoręcznym podpisem. Jeśli ze względu na położenie jest to niemożliwe, sztab rozsyła im pisemne wyciągi z tego rozkazu, odnoszące się do każdego wykonawcy z osobna.

W czasie walki wydaje się przeważnie rozkazy względnie zarządzenia ustne, które muszą być zapisywane przez sztab wydający je.

Dowódcy i sztaby muszą zawsze pamiętać, że każda niedbałość w obchodzeniu się z tajnymi dokumentami pomaga nieprzyjacielowi.

53. Zadanie ogólne określa przełożony dowódca.

Dla uzgodnienia całości działania w natarciu i kolejności jego wykonania, zadanie ogólne dzieli się na bliższe i dalsze; zasięg ich zależy od głębokości obrony przeciwnika.

Zadanie bliższe armii (korpusu) polega zwykle na przełamaniu głównego pasa obrony przeciwnika na głównym kierunku uderzenia, zadanie dalsze — na przełamaniu drugiego pasa obro-

ny, co przy płytszej strefie nieprzyjacielskiej obrony może stanowić o przełamaniu obrony na całej jej głębokości. Bliższe zadanie dywizji (brygady) nakazuje zwykle przełamanie pierwszej pozycji obrony, zadanie dalsze — przełamanie drugiej pozycji i wyjście w rejon stanowisk artylerii.

Zadanie bliższe wykonuje się w ugrupowaniu początkowym.

Zadanie dalsze wymaga wyznaczenia zadań dodatkowych lub nowych, a w armii — z reguły — wprowadzenia drugiego rzutu.

Zarówno zadanie bliższe jak i dalsze może mieć różny zasięg głębokości i czasokres trwania.

W obronie zadania ogólnego nie dzieli się na bliższe i dalsze, jest ono niepodzielne i polega na utrzymaniu terenu, rozbiciu sił nacierającego przeciwnika i zadaniu mu strat.

54. Rozkaz powinien wyrażać decyzję dowódcy i zadania podległych jednostek w sposób zwięzły, krótki i zrozumiały.

Układ rozkazu winien być następujący:

- a) punkt pierwszy: zwięzła ocena sił i możliwości działania nieprzyjaciela;
- b) punkt drugi: zadanie bliższe jednostki wydającej rozkaz oraz zadania jej bezpośrednich sąsiadów ze wskazaniem linii rozgraniczeń;
- c) punkt trzeci: krótkie sformułowanie zamiaru dowódcy wydającego rozkaz;
- d) punkt czwarty: zadania bojowe (bliższe i dalsze) jednostek podległych z wyszcze-

gólnieniem środków wzmocnienia i wskazaniem rozgraniczeń z sąsiadami oraz ustalenie odpowiedzialności dowódców za ubezpieczenie styków i skrzydeł.

W dalszej kolejności w poszczególnych punktach rozkaz winien podawać:

- a) zadania artylerii, lotnictwa, czołgów i broni specjalnych wykonywane na rzecz jednostki wydającej rozkaz;
- b) zadania obrony przeciwlotniczej, przeciwpancernej oraz odwodów;
- c) czas gotowości jednostek do wykonania zadań;
- d) miejsce stanowisk dowodzenia (głównego i zapasowego) i kierunek ich przesuwania (kierunek ten określa jednocześnie oś łączności);
- e) kolejność, terminy (linie) i sposoby przekazywania meldunków.

Wszystkie egzemplarze rozkazów podpisuje dowódca i szef sztabu.

Organizację rozpoznania, łączności, obrony przeciwchemicznej i prac saperskich reguluje się rozkazami względnie zarządzeniami szczególnymi.

55. Tajne kierowanie oddziałami (TKO) jest jednym z niezbędnych warunków dowodzenia przy zastosowaniu technicznych środków łączności.

Polega ono na korzystaniu z ustalonego systemu nazw, kodów, szyfrów i sygnałów i stosuje się na podstawie następujących, opracowanych przez sztab dokumentów:

- 25
- a) zarządzenia do tajnego kierowania oddziałami;
 - b) tabeli rozmów kodowych;
 - c) mapy kodowanej;
 - d) tabeli kryptonimów;
 - e) tabeli radio-sygnalów;
 - f) tabeli sygnałów współdziałania;
 - g) szkicu dozorów (punktów terenowych).

56. Przy przygotowaniu natarcia mogą być opracowywane zawczasu w sztabach WJ tabele planu walki; wyciągi z nich podaje się do wiadomości każdemu z wykonawców.

Tabela planu walki podaje:

- a) sposoby współdziałania rodzajów broni w poszczególnych okresach walki (ustalone obowiązkowo w terenie);
- b) zmiany podporządkowania artylerii i czołgów w stosunku do jednostek wspieranych w kolejnych fazach walki;
- c) kolejność zmian stanowisk ogniowych artylerii;
- d) sygnały współdziałania między czołgami, piechotą, artylerią i lotnictwem.

Tabela planu walki może być zestawiona w postaci schematu współdziałania z odpowiednimi wyjaśnieniami.

Celem ułatwienia współdziałania sztab WJ sporządza szkic orientacyjny z kodem punktów terenowych, który służy do jednolitego wskazywania celów.

57. Konieczność uprzedzenia podległych dowódców i sztabów o mających nastąpić działa-

niach wymaga wydania **rozkazów względnie zarządzeń przygotowawczych**, które powinny zawierać wskazówki o ogólnym charakterze zamierzonych działań i o terminie gotowości oddziałów. W rozkazach oraz zarządzeniach przygotowawczych nie wolno ujawniać planu przygotowywanych działań.

58. Meldunki bojowe są dokumentami umożliwiającymi ocenę położenia i powzięcie słusznej decyzji.

Dlatego też powinny cechować je: prawdziwość i jasność oraz szybkie przekazywanie.

Meldunki bojowe przesyłane po osiągnięciu określonego miejsca lub w określonym czasie nazywają się **meldunkami terminowymi**.

Każdy sztab organizujący walkę ustala na każdy okres działań kto, w jakim terminie i z jakiego miejsca powinien meldować.

Meldunki winny podawać:

- a) pełny obraz wydarzeń zachodzących na ziemi i w powietrzu, dokładne położenie i stan oddziałów własnych oraz nasilenie i wynik walki;
- b) nowe wiadomości o nieprzyjacielu, jego siłach, środkach i sposobach działania;
- c) decyzję dowódcy, wynikającą z meldowanego położenia.

Odmianą bojowych meldunków terminowych są **sprawozdania**, składane za pewien okres czasu; sprawozdania te na szczeblu WJ zależnie od swej treści noszą nazwę operacyjnych, wywiadowczych, łączności, tyłów itp.

59. Meldunki bojowe wysyłane przez dowódców zależnie od położenia nazywają się **meldunkami sytuacyjnymi**.

Należy w nich, między innymi, meldować natychmiast:

- a) o otrzymaniu rozkazu bojowego, powziętej decyzji i niespodziewanym napadzie nieprzyjaciela;
- b) o wykonaniu otrzymanego zadania;
- c) o pojawieniu się nieprzyjaciela tam, gdzie go uprzednio nie było lub o opuszczeniu dotychczas zajmowanego miejsca;
- d) o zmianie działania nieprzyjaciela (np. niespodziewanym wycofaniu się, przejściu do natarcia lub obrony itp.) i w ogóle o nagłych zmianach położenia;
- e) o każdej decyzji powziętej z własnej inicjatywy na skutek zmiany sytuacji.

Tak meldunki, jak i sprawozdania, podpisuje szef sztabu; w wypadku zaś gdy zawierają one decyzję lub prośbę o wzmocnienie podpisuje je dowódca i szef sztabu.

60. Walka w obszarze obrony ufortyfikowanej jest niezmiernie skomplikowana i wskutek masowego użycia środków wsparcia — wymaga bardzo szczegółowego planowania zarówno przygotowań, jak i wykonania samego przełamania na wszystkich szczeblach dowodzenia.

61. W tabelach planu walki WJ poza ogólnymi zagadnieniami organizacji współdziałania powinny znaleźć wyraz:

- a) zadania dla oddziałów torujących oraz grup szturmowych (cel, obiekt i czas akcji);

4. Cechy dowodzenia podczas przygotowania i wykonania przełamania obrony ufortyfikowanej

- b) gotowość do wykonania dodatkowego przygotowania artyleryjskiego i lotniczego podczas walki na korzyść drugich i trzecich rzutów.

62. Sieć stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych organizuje się dla wszystkich dowódców, do dowódcy korpusu (dowódcy artylerii) włącznie celem osobistej obserwacji przebiegu walki — tak w jej fazie początkowej, jak i w głębi strefy obrony.

63. Dowodzenie w czasie przełamania obrony ufortyfikowanej zapewnia się przez:

- osobiste kierowanie walką przez dowódców wszystkich szczebli;
- wyznaczanie podległym jednostkom zadań w terenie według obiektów obronnych nakazanych do zdobycia;
- ścisłą kontrolę terminowego i dokładnego wykonywania nakazanych zadań.

Szczególnie ważne w toku walki jest wyznaczanie dodatkowych zadań we właściwym czasie.

64. Centralizacja dowodzenia wymaga sprawnego działania wszystkich rodzajów środków łączności.

Łączność przewodowa WJ powinna być dublowana liniami okólnymi (dwoma a nawet trzema).

W pułkach piechoty linie przewodowe łączności muszą łączyć stanowiska dowodzenia dowódców pułków i batalionów oraz ich punkty obserwacyjne.

38

Te same zasady stosuje się w łączności przewodowej artylerii, a w miarę możliwości i jednostek pancernych względnie zmotoryzowanych.

65. Dla zapewnienia ciągłości współpracy lotnictwa z innymi broniąmi należy podczas przelamywania obrony ufortyfikowanej zwrócić specjalną uwagę na:

- a) organizację sprawnie działającej łączności przewodowej i radiowej pomiędzy lotnictwem a jednostkami wspierającymi lub przez oficerów łącznikowych lotnictwa;
- b) ciągłe informowanie jednostek lotniczych oraz ich oficerów łącznikowych o przebiegu linii frontu i zadaniach poszczególnych jednostek;
- c) dobrze przemyślane i łatwe w stosowaniu system wzywania lotnictwa na pole walki, wskazywania mu celów i wymiany z nim sygnałów współdziałania;
- d) wytyczanie przez jednostki pierwszej linii zajętych stanowisk przy pojawianiu się własnego lotnictwa;
- e) dokładną znajomość przez lotnictwo przebiegu linii frontu oraz sygnałów ustalonych dla łączności wojsk lądowych z lotnictwem;
- f) organizację stanowisk dowodzenia, punktów kontrolnych przelotu i kierowanie lotnictwa na pole walki oraz szybkie przesuwanie tych punktów w miarę przesuwania się frontu, by podtrzymać ciągłość dowodzenia.

**PRACA POLITYCZNO - WYCHOWAWCZA
W CZASIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH**

66. Praca polityczno-wychowawcza ma na celu:

- a) wychować żołnierza w duchu patriotyzmu, umiłowania Demokratycznej Ojczyzny i swojego Narodu oraz gotowości złożenia życia w obronie Niepodległości i Demokracji;
- b) wychować żołnierza w duchu nienawiści do odwiecznego wroga — Niemiec, a zarazem w duchu szczerzej przyjaźni i braterstwa broni z państwami demokratycznymi, z którymi Rząd Rzeczypospolitej utrzymuje stosunki sojusznicze, w pierwszym rządzie ze Związkiem Radzieckim i jego Armią;
- c) wyrobić w żołnierzu poczucie żelaznej dyscypliny i wierności przysiędze wojskowej, poszanowanie dowódców i przełożonych, rycerskość i koleżeństwo;
- d) wzmacniać ducha bojowego i stan moralno-polityczny wojska i wyrabiać w żołnierzu zrozumienie celu i charakteru wojny oraz silną i nieugiętą wolę zwycięstwa nad nieprzyjacielem.

67. Pracę polityczno-wychowawczą w wojsku prowadzi się na podstawie rozkazów i wytycznych Naczelnego Dowództwa, wydanych na zasadzie wskazań ideowych Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego oraz dekretów i uchwał Krajowej Rady Narodowej i Rządu Rzeczypospolitej. Pracę polityczno-wychowawczą prowadzą dowódcy i zastępcy dowódców do spraw polityczno-wychowawczych. Bezpośrednią odpowiedzialność za stan pracy polityczno-wychowawczej ponoszą dowódcy wszystkich jednostek.

68. Cały wysiłek i praca aparatu polityczno-wychowawczego wojska powinny zmierzać do jak najlepszego wykonania zadań bojowych danej jednostki, do pomocy dowódcy w jego wysiłkach, do podnoszenia autorytetu dowódcy oraz do wyrabiania w żołnierzach męstwa i wytrwałości.

Oficerowie polityczno-wychowawczy obowiązani są nieustannie doskonalić się pod względem wojskowym, by móc w każdej chwili zastąpić dowódcę.

69. Zadaniem aparatu polityczno-wychowawczego jest:

- a) podnoszenie poziomu moralnego, uświadomienia politycznego i dyscypliny wojskowej;
- b) bezwzględne zwalczanie tchórzostwa, dezercji i nastrojów paniki;
- c) wychowanie żołnierzy w nienawiści do nieprzyjaciela i dążeniu do bezwzględnego zniszczenia go, wyrabianie stałej gotowości do mężnej i wytrwałej walki w imię zwycięstwa nad wrogami Ojczyzny;

- d) wyrabianie u oficerów i szeregowych bojowej i politycznej czujności dla przeciwdziałania przenikaniu szpiegów i dywersantów w szeregi wojska;
- e) wyrabianie u oficerów i szeregowych poczucia obowiązku pogłębiania swej wiedzy wojskowej oraz doskonalenia się we władaniu sprzętem bojowym, umiłowania go, troskliwego chronienia i niepozostawiania w żadnym wypadku nieprzyjacielowi;
- f) zaznajamianie żołnierzy z działaniami bojowymi własnymi i sojuszników, jak też popularyzowanie bohaterskich czynów szeregowych i oficerów;
- g) utrwalanie i popularyzowanie tradycji bojowych jednostek;
- h) organizowanie pracy propagandowej, wykształcenia politycznego, pracy kulturalno-oświatowej, odpoczynku szeregowych i oficerów oraz zaopatrywanie wojska w prasę i inną lekturę;
- i) organizowanie pracy propagandowej wśród ludności cywilnej;
- j) badanie stanu moralno-politycznego jednostek nieprzyjaciela oraz organizowanie prac zmierzających do rozkładu jego armii i zaplecza.

70. W czasie działań bojowych pracę polityczno-wychowawczą prowadzić nieustannie. Obcowanie dowódców i zastępców dowódców do spraw polityczno-wychowawczych ze swoimi podwładnymi jest jedną z najważniejszych form pracy polityczno-wychowawczej w wojsku.

24

Dowódcy i oficerowie polityczno-wychowawczy obowiązani są:

- a) wychowywać żołnierzy w stałej gotowości do poświęceń i zacieklej walki z wrogami Ojczyzny;
- b) zagrzewać żołnierzy do czynów bojowych celem zniszczenia nieprzyjaciela, wpajając niezachwianą wiarę w siłę własnego wojska i w zwycięstwo;
- c) podnosić ducha bojowego żołnierzy, porywać ich do walki przykładem osobistym szczególnie w krytycznych momentach, wychowywać ich w duchu bezwzględnej posłuszeństwa rozkazom i zarządzeniom dowódców i przełożonych;
- d) występować czynnie wobec tchórzów i sięjących panikę, którzy swoim zachowaniem się wpływają demoralizująco na innych żołnierzy;
- e) dokładnie i wszechstronnie poznać żołnierzy i wartość bojową swojej jednostki;
- f) wyjaśniać żołnierzom bieżące sprawy polityczne oraz wszystkie aktualne zagadnienia potrzeb życiowych jednostki;
- g) odpowiedzialne stanowiska obsadzać aktywnym szeregowców i podoficerów, powierzając im najważniejsze zadania bojowe.

71. We wszystkich rodzajach działalności bojowej zadaniem pracy polityczno-wychowawczej powinno być wyjaśnianie żołnierzom zadań bojowych, celu i ważności walki oraz podnoszenie ich wiary we własne siły.

Prócz tego:

- a) w natarciu — wzbudzanie u oficerów i szeregowych zapału do działań zaczepnych, śmiałych dążeń do oskrzydlenia nieprzyjaciela i przedarcia się na jego tyły oraz wyrabianie w nich stanowczości i zaciętości w walce;
- b) w obronie — wyrabianie nieugiętego uporu i wytrwałości w utrzymaniu własnych pozycji oraz niezłomnej woli zniszczenia nieprzyjaciela podczas przeciwuderzeń.

Podstawą dyscypliny w obronie powinna być zasada „ani kroku w tył bez rozkazu dowódcy”. Wszystkie formy pracy polityczno-wychowawczej powinny zmierzać do bezwzględnego przestrzegania tej zasady.

72. W czasie organizacji walki zastępca dowódcy do spraw polityczno-wychowawczych obowiązany jest:

- a) z chwilą powzięcia przez dowódcę decyzji wszcząć akcję polityczno-wychowawczą zapewniającą bezwzględne wykonanie tej decyzji i wydanego rozkazu bojowego;
- b) wpoić żołnierzom znaczenie i konieczność współdziałania wszystkich rodzajów broni;
- c) stale utrzymywać z dowódcą łączność oraz znać zadania i rozkazy otrzymane od dowódców wyższych;
- d) informować dowódców i przełożonych o stanie moralno-politycznym własnej jednostki, o wartości bojowej nieprzyjaciela oraz o stanie politycznym i nastrojach ludności cywilnej w obszarze działań bojowych.

28

Aktualne i prawdziwe informacje o stanie jednostki i sytuacji na froncie mają w pracy polityczno-wychowawczej wielkie znaczenie. Dowódcy i ich zastępcy do spraw polityczno-wychowawczych powinni podawać informacje polityczne i o sytuacji bojowej całemu składowi osobowemu swych jednostek.

73. Zastępcy dowódców do spraw polityczno-wychowawczych i ich aparat polityczno-wychowawczy obowiązani są:

- a) prowadzić codziennie pracę polityczno-wychowawczą w jednostkach kwatermistrzostwa, usuwać wykryte braki i czuwać, by we wszystkich fazach walki służby pracowały sprawnie i bez przerwy;
- b) dbać nieustannie o stan zaopatrzenia szeregowych i oficerów oraz przedsiębrać środki konieczne dla jak najszybszej ewakuacji rannych z pola walki i udzielania im pomocy, szybkiego pochowania poległych i dokładnej ewidencji strat;
- c) prowadzić pracę polityczno-wychowawczą wśród ludności cywilnej w porozumieniu z władzami miejscowymi;
- d) prowadzić pracę propagandową wśród wojska i ludności nieprzyjaciela;
- e) zapoznać się z treścią i metodami propagandy nieprzyjacielskiej oraz organizować kontr-propagandę wśród własnych oddziałów i cywilnej ludności wszystkimi dostępnymi środkami;

i) praca propagandowa powinna być przystępna, aktualna, przekonywująca i oparta na konkretnych przykładach.

74. Pracę polityczno-wychowawczą z jeńcami, do czasu ich ewakuacji z frontu, przeprowadza aparat polityczno - wychowawczy osobno z oficerami i osobno z szeregowymi.

ROZDZIAŁ V

ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH
WOJSKA

75. Zabezpieczenie działań ma na celu uchronienie jednostek własnych przed wszelkiego rodzaju zaskoczeniami zarówno na ziemi jak i z powietrza oraz zapewnienie im swobody działania i rozpoczęcia zorganizowanej walki w warunkach najbardziej dogodnych.

Zabezpieczenie działań obejmuje: rozpoznanie przeciwnika i terenu, ubezpieczenie oddziałów własnych, obronę przeciwlotniczą, przeciwpancerną i przeciwchemiczną oraz maskowanie oddziałów, sztabów, urządzeń łączności i tyłów.

Zabezpieczenie działań musi być ciągłe.

76. Rozpoznanie prowadzone nieustannie we wszystkich okolicznościach zarówno w dzień jak i w nocy jest bardzo ważnym obowiązkiem dowódcy i sztabów.

1. Rozpoznanie

Wiadomości o nieprzyjacielu, terenie i ludności są niezbędne do powzięcia decyzji i najbardziej celowego użycia jednostek w walce.

Działania jednostek rozpoznawczych powinny być śmiałe i zdecydowane. Tylko walką można zmusić nieprzyjaciela do ujawnienia sił.

77. Cel rozpoznania:

- a) ustalić miejsce, siły, skład i ugrupowanie nieprzyjaciela, charakter jego umocnień, zamiary i zdolność bojową;
- b) określić właściwości terenu, stan gleby, dróg i wpływ terenu na rozmieszczenie i działanie jednostek (szczególnie pancernych i zmotoryzowanych) a także na wykorzystanie technicznych środków walki;
- c) zbadać nastroje polityczne miejscowej ludności, jej zasoby gospodarcze, stan sanitarny ludzi i zwierząt oraz rejonu przewidywanych działań, jak również warunki zaopatrzenia w wodę.

78. Rozpoznanie prowadzi się na szerokim froncie, jednak większość jego siły i środków powinno się zawsze wykorzystywać na głównym kierunku działania.

79. Rozpoznanie powinno dostarczać na czas wiadomości wyczerpujących i wiarygodnych.

80. Wiadomości o nieprzyjacielu powinny być dokładnie studiowane i sprawdzane w miarę napływania przez porównanie ich z informacjami z innych źródeł. Nawet wiadomości małej wagi, po zestawieniu z innymi, dają możliwość wysnuć ważnych wniosków.

Słuszność wniosków zależy w dużym stopniu od znajomości nieprzyjaciela i warunków działań bojowych.

81. Raz nawiązana styczność z nieprzyjacielem powinna być utrzymana. Ważne jest ustalenie w porę zmiany w ugrupowaniu nieprzyja-

30
ciela, gdyż daje to możliwość wnioskowania o jego zamiarach.

Najważniejsze ze stwierdzonych zgrupowań nieprzyjaciela poddaje się systematycznej obserwacji lotniczej.

82. Wiadomości o nieprzyjacielu zdobywa się przez: rozpoznanie lotnicze i naziemne, działania bojowe, obserwację i podsłuch, zeznania jeńców, zbiegów i ludności miejscowej, działania bojowe partyzantów na tyłach nieprzyjaciela, rozpoznanie radiowe oraz badanie zdobytych dokumentów, korespondencji i nowych środków uzbrojenia. Wyniki rozpoznania otrzymuje się również ze sztabów wyższych i od sąsiadów.

83. **Rozpoznanie lotnicze** należy prowadzić przez obserwację i fotografowanie. Zdjęcia lotnicze mają wartość większą, pozwalają bowiem z dużą pewnością i dokładnością badać zajęte przedmioty i sytuację terenową.

84. **Rozpoznanie lotnicze na korzyść dowództw** prowadzi zasadniczo lotnictwo rozpoznawcze, czynią to jednak również i inne rodzaje lotnictwa przy jednoczesnym wykonywaniu swoich właściwych zadań.

Przy silnym przeciwdziałaniu lotnictwa nieprzyjacielskiego zadanie rozpoznania przypada lotnictwu myśliwskiemu. Wyniki rozpoznania lotniczego wysyła się natychmiast do wszystkich zainteresowanych sztabów i sztabów lotniczych.

Lotnictwo armii prowadzi rozpoznanie pola walki na głębokości do 100 km. Rozpoznanie głębsze do 500 km — prowadzi lotnictwo frontu. Wyniki swych obserwacji samoloty rozpoznawcze

przekazują przez radio tekstem jawnym, kodując jedynie nazwy miejsc. Meldunki samolotów odbierają równocześnie radiostacje sztabów WJ i sztabów lotniczych, które wysłały rozpoznanie.

85. Rozpoznanie naziemne umożliwia dokładne ustalenie miejsca, ugrupowania, składu, numeracji i zdolności bojowej oddziałów nieprzyjaciela oraz systemu i charakteru jego umocnień. Zapewnia ono utrzymanie ciągłej z nim styczności, dozorowanie jego działań i zmian w ugrupowaniu, rozwoju prac saperских oraz zdobycie potrzebnych wiadomości o terenie i rejonie przewidzianych działań bojowych.

86. Zależnie od przeznaczenia i rodzaju zdobytych wiadomości rozróżniamy rozpoznanie operacyjne, taktyczne, bojowe i specjalne.

Rozpoznanie operacyjne organizują dowódcy armii i frontu, celem otrzymania wiadomości niezbędnych dla powzięcia decyzji własnej. Przeprowadza się je przy pomocy lotnictwa, szybkich WJ i środków radiowych oraz uzupełnia wiadomościami uzyskanymi przez rozpoznanie taktyczne i działania bojowe partyzantów.

Rozpoznanie taktyczne organizują dowódcy dywizji (brygady) i niżsi; przeprowadza je lotnictwo i wojska lądowe. Rozpoznanie taktyczne zapewnia zdobycie wiadomości koniecznych do celowego użycia jednostek w walce.

Rozpoznanie bojowe prowadzą wszystkie rodzaje broni, będące w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem i w czasie walki. Rozpoznanie umożliwia ustalenie nieprzyjacielskich skrzydeł i styków, ugrupowania oddziałów, rozmieszcze-

31

nia artylerii, czołgów i innych jednostek szybkich jak również charakter działania przeciwnika, stan jego umocnień, przeszkód i pól minowych.

Rozpoznanie specjalne organizują i prowadzą dowódcy broni oraz szefowie służb dla zdobycia wiadomości niezbędnych do celowego wykorzystania w walce swych jednostek i środków. Rozpoznanie specjalne można prowadzić w ramach rozpoznania WJ lub samodzielnie.

Rezultaty rozpoznania specjalnego przekazuje się natychmiast sztabom WJ.

87. Organami rozpoznania naziemnego wielkich i małych jednostek są: oddziały rozpoznawcze, podjazdy, patrole i grupy wypadowe.

88. **Oddział rozpoznawczy (OR)** może się składać z pododdziałów rozpoznawczych, piechoty (zmotoryzowanej względnie przewożonej samochodami), narciarzy i kawalerii w sile od kompanii (szwadronu) do batalionu (pułku kawalerii), wzmocnionych artylerią, czołgami, saperami i elementami obrony przeciwchemicznej.

Podjazd może być konny (zwykle w sile wzmocnionego szwadronu) lub **pancerny** względnie **pancerno - motorowy** (zwykle do kompanii czołgów lub samochodów pancernych, wzmocnionych zmotoryzowaną lub przewożoną piechotą, motocyklistami i innymi środkami).

Oficerskie patrole rozpoznawcze mogą być piesze, konne lub pancerne. Wysyła się je pod dowództwem oficerów w sile do plutonu piechoty (kawalerii) względnie zwiadowców konnych lub też w sile plutonu czołgów (samochodów

pancernych), wzmocnionych piechotą zmotoryzowaną (przewożoną) i motocyklistami.

Patrole rozpoznawcze (piesze, konne lub pancerne) mają siły mniejsze i otrzymują zadania o mniejszym zasięgu.

Grupy wypadowe w sile od drużyny do kompanii (względnie 1—2 spieszonych szwadronów), wzmocnione zależnie od potrzeby, używa się do rozpoznania bojowego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

89. Oddział rozpoznawczy otrzymuje pas działania i prowadzi rozpoznanie, wysyłając swoje patrole w sile od drużyny (sekcji) do plutonu włącznie. Szerokość pasa zależy od zadania, siły i składu oddziału, sieci dróg oraz charakteru terenu i wynosi średnio od 3 do 8 km.

Podjazdy i patrole otrzymują do rozpoznania kierunek lub przedmiot.

90. Odległość, na jaką jednostki wysyłają swe organa rozpoznawcze zależy od zadania, siły i składu tych organów i może wynosić dla:

- a) oddziału rozpoznawczego pieszego 8 do 10 km, zmotoryzowanego 25 do 30 km;
- b) podjazdu konnego lub pancernego 10 do 15 km;
- c) oficerskiego patrolu rozpoznawczego 3 do 7 km;
- d) patroli rozpoznawczych wysyłanych z oddziału rozpoznawczego 1 do 3 km.

91. **Grupy wypadowe** przenikają przez rozpoznanie i ubezpieczenie nieprzyjaciela i zbierają wiadomości o ugrupowaniu i siłach przez obserwację i walkę.

32

Dążą do zaskoczenia drobnych grup nieprzyjaciela i wzięcia jeńców — natomiast unikają walki z większymi siłami.

92. Obserwacja jest jednym z najważniejszych sposobów rozpoznania, organizują ją wszystkie rodzaje broni we wszystkich działaniach bojowych. Obserwacja powinna być ciągła, a w rejonie bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem szczególnie czujna w nocy; prowadzą ją specjalnie wyszkoleni obserwatorzy i wyznaczeni oficerowie, a uzupełniają podsłuch.

Rezultaty obserwacji przekazuje się natychmiast do sztabu WJ.

93. Rozpoznanie za pomocą środków łączności umożliwia określenie rozmieszczenia sztabów i prawdopodobnego ugrupowania nieprzyjaciela oraz przejmowanie korespondencji radiowej i przewodowej.

94. Dla zdobycia i sprawdzenia wiadomości o ugrupowaniu nieprzyjaciela organizuje się systematyczne branie jeńców, których poddaje się bezwzględnie badaniu.

Jeńcom i zbiegom odbiera się wszystkie dokumenty.

95. Rozpoznanie osobiste dowódcy polega na osobistej obserwacji przedpola z punktów obserwacyjnych. Rozpoznanie to przeprowadza każdy dowódca przed powzięciem decyzji do walki.

W czasie walki każdy dowódca obowiązany jest prowadzić osobistą obserwację działań bojowych na kierunku głównego uderzenia oraz badać osobiście niektórych jeńców i przeglądać najważniejsze dokumenty nieprzyjaciela.

96. Dowódca WJ (oddziału) winien podać swemu sztabowi co chce wiedzieć i kiedy. Na podstawie jego decyzji i wskazówek sztab opracowuje plan rozpoznania i organizuje jego wykonanie.

Przy zestawieniu planu rozpoznania uwzględnić należy również zadania aparatu polityczno-wychowawczego oraz specjalnych rodzajów broni i służb.

Plan rozpoznania udoskonala się i rozszerza w toku działań bojowych.

97. Pododdziałom rozpoznawczym wydaje rozkazy rozpoznania szef sztabu osobiście.

Rozkaz rozpoznania winien podawać:

- a) wiadomości o nieprzyjacielu;
- b) wiadomości o jednostkach rozpoznawczych własnych i sąsiednich;
- c) zadanie wysyłanego pododdziału rozpoznawczego (co, gdzie i w jakim czasie ma ustalić);
- d) termin wyruszenia, pas, oś lub ważniejsze kierunki rozpoznania i jego granicę względnie punkt końcowy oraz termin zakończenia rozpoznania i miejsce powrotu;
- e) sposób meldowania (komu, dokąd, kiedy i jakimi środkami) i miejsce składnicy meldunkowej;
- f) sygnały umówione dla łączności z samolotami;
- g) hasło, odzew i sposób przejścia przez linię własnych ubezpieczeń;
- h) zadanie jednostki wysyłającej podaje się dowódcy pododdziału rozpoznawczego ustnie w niezbędnym dla niego zakresie.

43

Zabrania się kategorycznie zabierania ze sobą na rozpoznanie jakichkolwiek dokumentów i map zawierających dane o rozmieszczeniu własnych oddziałów.

98. Zadaniem ubezpieczenia jest zapobieżenie niespodziewanym nieprzyjacielskim napadom naziemnym i lotniczym, niedopuszczenie organów rozpoznawczych przeciwnika do własnych oddziałów i zapewnienie im czasu oraz dogodnych warunków do rozwinięcia i rozpoczęcia walki.

We wszystkich wypadkach ubezpieczenie powinno chronić własne oddziały przed niespodziewanym napadem broni pancernej i lotnictwa.

99. Ubezpieczenie jednostek w walce, marszu i na postoju osiąga się przez odpowiednie ugrupowanie oraz wydzielenie oddziałów względnie pododdziałów ubezpieczających.

Artylerię i broń pancerną należy ubezpieczać dodatkowo specjalnymi pododdziałami, wydzielonymi na podstawie zarządzeń wyższych dowódców.

Ponadto wszystkie rodzaje broni organizują w każdej sytuacji bojowej swoje ubezpieczenie bezpośrednio.

100. Ilość sił i środków wydzielanych na ubezpieczenie zależy od posiadanych wiadomości o nieprzyjacielu, odległości od niego, charakteru spodziewanych działań, składu i liczebności oddziałów ubezpieczanych oraz od warunków terenowych i atmosferycznych.

Na ubezpieczenie wydziela się tylko niezbędną ilość wojska.

2. Ubezpieczenie

101. Sztab, organizując ubezpieczenie na podstawie wskazówek dowódcy, obowiązany jest przewidzieć: siłę, skład i zadania oddziałów ubezpieczających, czas i kolejność ich wyruszenia oraz przejście z jednego rodzaju ubezpieczenia na inny.

3. Obrona przeciwlotnicza

102. Obronę przeciwlotniczą organizują dowódcy wszystkich szczebli. Zadaniem jej jest zwalczanie lotnictwa nieprzyjaciela działającego nad obszarem walki, nad drogami przemarszu i przewozu oddziałów oraz nad tyłami wojsk walczących.

103. Obrona przeciwlotnicza obejmuje:

- a) służbę obserwacyjno-meldunkową;
- b) pracę radiolokacji, reflektorów przeciwlotniczych i system ogniowy środków obrony przeciwlotniczej czynnej: artylerii przeciwlotniczej średniego i małego kalibru oraz k.m. przeciwlotniczych;
- c) działanie lotnictwa myśliwskiego;
- d) wykorzystanie broni piechoty do zwalczania nisko latających samolotów przeciwnika;
- e) ochronę jednostek i tyłów za pomocą środków biernych, zmniejszających skuteczność nalotów oraz ułatwiających szybszą likwidację ich następstw.

104. Niezależnie od posiadania specjalnych środków obrony przeciwlotniczej czynnej oddziały powinny zwalczać lotnictwo również własnymi środkami. Nieustanna obserwacja, stała gotowość wyznaczonych środków ogniowych do odparcia napadu i zastosowanie w porę środki

84

zapobiegawcze (rozcłonkowanie, rozsypanie, maskowanie, budowa schronów, organizacja służby przeciwpożarowej oraz pomocy lekarskiej i weterynaryjnej) obowiązują walczące oddziały i służby w każdej sytuacji.

105. Służba obserwacyjno-meldunkowa ma za zadanie: wykrywanie i rozpoznawanie w porę samolotów, zawiadamianie jednostek obrony przeciwlotniczej wojska i tyłów oraz jednostek obrony przeciwlotniczej kraju o niebezpieczeństwie nalotu, jak również naprowadzanie własnego lotnictwa myśliwskiego na lotnictwo przeciwnika. Prócz tego służba obserwacyjno-meldunkowa prowadzi obserwację terenu i melduje natychmiast o pojawieniu się nieprzyjacielskich jednostek pancernych zmotoryzowanych oraz desantów lotniczych.

Służba obserwacyjno - meldunkowa powinna zapewniać obserwację we wszystkich kierunkach.

Wykonują ją posterunki obserwacyjno - meldunkowe organizowane przy sztabach jednostek oraz na tyłach jednostek walczących.

Dla wszystkich posterunków obserwacyjno - meldunkowych w każdej dywizji (brygadzie) ustala się oddzielną numerację.

W każdej sytuacji bojowej sztaby WJ utrzymują łączność z posterunkami obserwacyjno - meldunkowymi obrony przeciwlotniczej kraju.

W marszu i na postoju organizuje się służbę obserwacyjno - meldunkową w pododdziałach rozpoznania, ubezpieczenia i przy siłach głównych.

106. Radiostacje posterunków obserwacyjno-meldunkowych i jednostek przeciwlotniczych oraz radiostacje sztabów WJ (oddziałów), wydzielone specjalnie do odbierania sygnałów alarmowych, tworzą jedną ogólną sieć radiomeldunkową i pełnią stały dyżur.

107. Ogień środków obrony przeciwlotniczej ma na celu zniszczenie lotnictwa i desantów spadochronowych nieprzyjaciela. Artyleria przeciwlotnicza i k.m. przeciwlotnicze dużego kalibru mogą być ponadto wykorzystane do wzmocnienia obrony przeciwpancernej oraz do odparcia nieprzyjacielskiej piechoty i kawalerii, w razie wdarcia się ich w rejon stanowisk ogniowych.

108. Podział artylerii przeciwlotniczej przeprowadza się pod kątem widzenia jak najpewniejszej osłony głównego zgrupowania czołgów, artylerii, piechoty (lub kawalerii) i drugich rzutów armii.

Na drogach marszu oddziałów należy osłaniać wszelkie ciałniny, przeprawy i groble.

Na tyłach armii artylerię przeciwlotniczą i k.m. przeciwlotnicze przeznacza się do osłony mostów, przepraw, lotnisk, stacji zaopatrzenia, baz i węzłów kolejowych.

109. Grupy przeciwlotnicze armii zapewniają osłonę głównych zgrupowań armii na podstawie wyjściowej i w natarciu.

Dla zapewnienia tej osłony na postoju i w marszu służba obserwacyjno-meldunkowa powinna być zorganizowana w ten sposób, by grupy przeciwlotnicze mogły na czas otworzyć ogień, a wojska — zastosować obronę bierną.

35

110. Lotnictwo myśliwskie osłania rozmieszczenie, ruch i działania bojowe oddziałów własnych. Wybór sposobu działania lotnictwa myśliwskiego zależy od jego zadania, liczebności i sytuacji na ziemi i w powietrzu. Oddziały lotnictwa myśliwskiego startują na rozkaz własnych dowódców.

111. Przy układaniu planu obrony przeciwlotniczej uwzględnić należy zadania jednostek oraz położenie na ziemi i w powietrzu.

Plan obrony przeciwlotniczej ustala:

- a) ogólne zadania obrony przeciwlotniczej (co, kiedy i jak długo osłaniać);
- b) system obserwacyjno-meldunkowy;
- c) podział środków obrony przeciwlotniczej, ich zadania, przesunięcia (kolejność zależnie od faz walki względnie marszu) i podporządkowanie;
- d) organizację współdziałania środków obrony przeciwlotniczej;
- e) obronę przeciwlotniczą własnymi środkami;
- f) współdziałanie z systemem obrony przeciwlotniczej kraju.

Do odbioru sygnałów radiowych od sąsiadów wydziela się w sztabach jednostek radioodbiorniki nastawione na ich fale.

Odebrane sygnały należy przekazywać natychmiast na swojej fali wszystkim obsługiwany oddziałom.

112. Sygnał alarmu lotniczego podaje postępek obserwacyjno-meldunkowy w razie rozpoznania samolotów nieprzyjaciela (co najmniej trzech).

Posługiwanie się sygnałem „Alarm lotniczy“ dla innych celów jest surowo wzbronione.

Do przekazywania sygnałów z posterunków obserwacyjno - meldunkowych wykorzystuje się całą czynną sieć przewodową i radiową.

Sygnały alarmowe nadaje się natychmiast i poza kolejnością.

Wszelkiego rodzaju rozmowy, niezależnie od ich ważności, przerywa się na hasło telefoniczne „Alarm lotniczy“ lub na ustalony jego telegraficzny skrót. Odebrany przez stację sygnał alarmowy nadaje się natychmiast na najbliższe lotnisko myśliwców, do środków czynnej obrony przeciwlotniczej, oddziałów podległych, sąsiadów, tyłów, wyższego sztabu, zastępcy dowódcy artylerii armii do spraw OPLot oraz do najbliższego posterunku obserwacyjno - alarmowego obrony przeciwlotniczej kraju. Sygnał radiowy nadaje się z posterunków obserwacyjno-meldunkowych bez przerwy nie dłużej niż 30 sekund.

113. Na sygnał alarmu lotniczego wszystkie środki obrony przeciwlotniczej przygotowują się do walki. Jednostki, nie przerywając wykonywania swych zadań, przygotowują wyznaczone do OPLot środki i c.k.m. w pododdziałach do otwarcia ognia, wzmacniają obserwację przeciwlotniczą oraz przygotowują punkty opatrunkowe do natychmiastowego niesienia pomocy.

4. Obrona przeciwpancerna

114. Na obronę przeciwpancerną organizowaną przez wyższego dowódcę składa się: system obserwacyjno-meldunkowy, organizacja czynnych środków obrony przeciwpancernej urzutowanych w głąb, budowa wszelkiego rodzaju przeszkód,

manewr własnych środków przeciwpancernych i ukrycie siły żywej.

Niezależnie od tego dowódcy wszystkich szczebli obowiązani są organizować w każdej sytuacji własną obronę przeciwpancerną.

115. Przeciwpancerną służbę obserwacyjno-meldunkową pełnią: lotnictwo znajdujące się w powietrzu, wszystkie jednostki ubezpieczenia i rozpoznania oraz przeciwlotnicze posterunki obserwacyjno-meldunkowe.

Po wykryciu zbliżania się nieprzyjacielskiej broni pancernej dają one sygnał „Broń pancerna“.

116. Głównymi środkami niszczenia broni pancernej i odpierania jej uderzeń są: ogień artylerii, pola minowe, własne czołgi i lotnictwo a na odległościach bliższych rusznice przeciwpancerne.

Przeciwpancerne granaty ręczne i miny oraz środki zapalające są dla piechoty skuteczną bronią do bliskiego zwalczania broni pancernej.

Przeszkody przeciwpancerne naturalne i sztuczne mają znaczenie obronne jedynie wówczas, gdy się je łączy z systemem ogni. Na najważniejszych kierunkach wyznacza się oddziały niszcycielskie i specjalne jednostki artylerii przeciwpancernej.

Stanowiska ogniowe artylerii wybiera się na kierunkach prawdopodobnych uderzeń broni pancernej w ten sposób, by umożliwić jak największy udział artylerii w ich odparciu.

Stanowiska ogniowe piechoty osłania się przeszkodami przeciwpancernymi, a sztaby i sta-

nowiska dowodzenia rozmieszcza się w rejonach niedostępnych dla broni pancernej.

Ciągła obserwacja oraz stała gotowość wszystkich przeciwpancernych środków ogniowych jest niezbędnym warunkiem skutecznego odparcia nieprzyjacielskiej broni pancernej.

117. W natarciu a szczególnie w boju spotkaniowym należy podciągać w ślad za czołgami i nacierającą piechotą działa przeciwpancerne oraz posiadać silne środki obrony przeciwpancernej na odsłoniętych skrzydłach.

118. W obronie należy wykorzystać naturalne i sztuczne przeszkody przeciwpancerne (lasy, osiedla z murowanymi zabudowaniami, rejony chronione przez błota, głębokie lub częściowo zalane rowy itp.), a poza tym przygotować sieć ognia, zespalając w jednolity system ogień dział i rusznic przeciwpancernych z polami minowymi i umocnieniami saperskimi.

119. Gdy środki na to pozwalają wydziela się **ruchomy odwód przeciwpancerny**. Składa się on ze zmotoryzowanych jednostek artylerii przeciwpancernej, rusznic przeciwpancernych i saperów wyposażonych w miny. Odwód winien być rozmieszczony na kierunkach prawdopodobnych działań czołgów nieprzyjaciela.

W obronie należy rozpoznać kierunki przewidzianych działań ruchomego odwodu przeciwpancernego i przygotować je pod względem saperskim.

Saperów używa się do minowania i budowy przeszkód na kierunkach dostępnych dla broni pancernej.

120. Obronę przeciwchemiczną organizują dowódcy wszystkich szczebli. Obejmuje ona środki i czynności zapobiegania i zwalczania przygotowań do napadu chemicznego nieprzyjaciela, obronę w czasie napadu i likwidację jego następstw.

121. Celem uprzedzenia jednostek o napadzie chemicznym nieprzyjaciela należy:

- a) zbierać wiadomości o środkach napadu i sposobach ich stosowania przez nieprzyjaciela;
- b) rozpoznawać teren dla ustalenia miejsc skażonych i określać niebezpieczne rejony oraz środki i materiały do obrony przeciwchemicznej;
- c) organizować przeciwchemiczną służbę obserwacyjno-meldunkową;
- d) określać stan pogody.

122. Obrona przeciwchemiczna polega na:

- a) zwalczaniu nieprzyjacielskich przygotowań do napadu już rozpoczętego — przez ogień artylerii i moździerzy oraz przez działanie bojowe jednostek naziemnych i lotnictwa;
- b) luzowaniu jednostek przebywających dłuższy czas w strefie napadu chemicznego;
- c) obchodzeniu lub umiejętnym przekraczaniu odcinków skażonych;
- d) wykorzystaniu środków obrony indywidualnej i zbiorowej.

123. Likwidacja następstw napadu chemicznego polega na:

- a) niesieniu pomocy skażonym i zagazowanym;
- d) odkażaniu uzbrojenia, sprzętu technicznego, umundurowania, środków transportu, żywności, furazu i wody;
- c) ustalaniu granic odcinków skażonych, oznaczeniu ich dobrze widocznymi znakami i latarniami oraz uprzedzaniu o nich jednostek;
- d) wykonywaniu przejść w terenie skażonym lub odkażaniu odcinków.

124. Plan obrony przeciwchemicznej opracowuje sztab WJ (oddziału).

Plan obejmuje:

- a) zorganizowanie rozpoznania przeciwchemicznego, obserwacji warunków atmosferycznych i służby alarmowej;
- b) sposoby unieszkodliwiania napadu chemicznego;
- c) zarządzenia szczególne na wypadek napadu chemicznego;
- d) sposób zaopatrzenia jednostek w środki obrony przeciwchemicznej i wykorzystanie materiałów i środków miejscowych;
- e) podział pododdziałów obrony przeciwchemicznej i ich zadania;
- f) zorganizowanie pomocy lekarskiej i weterynaryjnej;
- g) zorganizowanie odkażania terenu, broni, sprzętu, umundurowania i oporządzenia.

6. Maskowanie

125. Maskowanie obowiązuje w każdym działaniu.

38

Zadaniem maskowania jest zapewnienie skrytości manewru i koncentracji dla wykonania naglego uderzenia oraz wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do własnych środków i zamiarów, a tym samym skłonienie go do powzięcia mylnej decyzji.

126. Wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd osiąga się przez:

- a) ukrycie obiektów rzeczywistych przed jego rozpoznaniem i obserwacją;
- b) zmianę zewnętrznego wyglądu obiektów;
- c) budowę obiektów pozornych i działania pozorne;
- d) rozpowszechnianie fałszywych wiadomości;
- e) maskowanie dźwięków oraz sztuczne wywoływanie zjawisk akustycznych;
- f) maskowanie pracy radiostacji czynnych i organizowanie pracy radiosieci pozornych.

Maskowanie powinno być naturalne, różnorodne, ciągłe, czynne i pomysłowe.

127. Ogólny plan maskowania opracowuje sztab WJ według wskazówek jej dowódcy. W planie powinny być wskazane: zadania maskowania w poszczególnych fazach przygotowania i okresach walki, charakter maskowania, miejsce i czas jego wykonania oraz dowódcy odpowiedzialni za wykonanie.

128. Obowiązek maskowania spoczywa na wszystkich jednostkach. Powinny one być w tych pracach należycie wyszkolone. Maskowanie

większych powierzchni i obiektów szczególnie ważnych, wymagające specjalnego wyszkolenia, należy do saperów.

Dowódcy wszystkich szczebli obowiązani są, nie czekając na specjalne rozkazy, stosować w każdej sytuacji bojowej wszelkie sposoby i środki ukrycia swoich jednostek.

Dobre ukrycie jednostek wymaga ścisłego przestrzegania dyscypliny maskowania.

Kontrolę maskowania przeprowadza się drogą obserwacji lotniczej i naziemnej oraz za pomocą zdjęć lotniczych.

129. Obiekty pozorne o znaczeniu operacyjnym wykonują saperzy.

Niektóre urządzenia pozorne o charakterze taktycznym budują same jednostki według wskazań dowódców.

Działania pozorne i rozpowszechnianie fałszywych wiadomości przeprowadza się według planów maskowania sporządzanych na szczeblu armii i frontu.

ROZDZIAŁ VI

NATARCIE

A. Zasady natarcia

130. Decyzja zniszczenia nieprzyjaciela musi być stanowcza i konsekwentnie doprowadzona do końca. Wola zwycięstwa powinna przeniknąć myśli i serce każdego dowódcy oraz stale być wpajana wszystkim podwładnym. W walce zwycięża śmielszy i wytrwalszy.

131. Głównym celem natarcia jest całkowite pobicie nieprzyjaciela. Uzyskuje się je przez uderzenie sięgające na całą głębokość obrony nieprzyjaciela, zniszczenie go potężnym ogniem wszystkich środków oraz zdecydowanym ruchem naprzód.

132. Charakter natarcia zależy od zadania oraz siły i środków nacierającego, jak też od rodzaju obrony i siły oporu nieprzyjaciela. Natarcie wymaga skoncentrowania na kierunku głównego uderzenia przeważających sił i środków.

133. Rodzaje natarcia zależą od formy obrony, którą natarcie ma przełamać:

- a) **natarcie na obronę ufortyfikowaną albo pozycyjną** z rozbudowanym systemem rowów ciągłych będzie prowadzone drogą zdobywania poszczególnych punktów opo-

1. Ogólne zasady natarcia

ru i przełamania kolejnych pozycji. Natarcie takie wymaga silnych środków burzących i dokładnego przygotowania;

- b) natarcie na doraźnie zorganizowaną obronę** polega na jednoczesnym obezwładnieniu całego pasa obrony, następnie przełamaniu i okrążeniu jej części celem znieszczenia względnie wzięcia nieprzyjaciela do niewoli. W wypadkach gdy nieprzyjaciel jest zdezorganizowany poprzednią walką, gdy nie zdążył obsadzić przygotowanej uprzednio pozycji, gdy stosuje obronę ruchową, natychmiastowe uderzenie będzie najbardziej celowe. Natarcie takie mogą wykonać nie tylko piesze jednostki broni połączonych lecz również samodzielnie WJ pancerne, zmotoryzowane albo kawalerii, wzmocnione artylerią i wsparte silnym lotnictwem.

134. Natarcie można rozpocząć albo z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, albo po uprzednim podejściu do jego pasa obrony.

Przełamanie obrony ufortyfikowanej względnie pozycyjnej wykonuje się w zasadzie z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. W tym wypadku zazwyczaj jeszcze przed natarciem ogólnym opanowuje się linię ubezpieczenia bojowego i wysunięte części pozycji (szczególnie w natarciu na obronę zorganizowaną na przeciwstoku).

135. Natarcie może przybierać formy:

- a) czołowego uderzenia przełamującego;
- b) oskrzydlenia;
- c) obejścia;

- d) uderzenia łączącego wymienione wyżej formy.

136. Czołowe uderzenie przełamujące stosuje się w wypadkach, gdy obrona nieprzyjaciela jest ciągła i nie ma odsłoniętych skrzydeł. Jest to forma natarcia w warunkach współczesnych najczęściej stosowana.

Głównym zadaniem oddziałów uderzających czołowo jest zniszczenie nieprzyjaciela w pasie przełamania, wytworzenie przez to w jego ciągłym froncie — wewnętrznych skrzydeł i wprowadzenie w wykonany wyłom jednostek szybkich dla wykorzystania powodzenia.

Cel ten osiąga się przez:

- a) skupienie na kierunku głównym przeważających sił i środków przede wszystkim moździerzy, artylerii, czołgów i lotnictwa;
- b) obezwładnienie i niszczenie ogniem moździerzy, artylerii i lotnictwa obrony nieprzyjacielskiej na całej jej głębokości;
- c) włamanie się czołgów i piechoty w ugrupowanie nieprzyjaciela;
- d) skierowanie w wykonany wyłom WJ pancernych względnie zmotoryzowanych i kawalerii;
- e) rozbitcie bojowego ugrupowania nieprzyjaciela na odosobnione części i niszczenie ich względnie branie do niewoli;
- f) wykonywanie śmiałych desantów powietrznych na tyły nieprzyjaciela.

137. Czołowe uderzenie przełamujące wykonuje się w zasadzie w ramach armii. Dowódca

armii organizujący je, winien przewidzieć jego rozwój zarówno w głębi jak i na skrzydłach i dążyć do pobicia głównych sił nieprzyjaciela.

138. Czołowe uderzenie przełamujące może być wykonane:

- a) na jednym odcinku frontu z dalszym rozwinięciem w głębi w kierunku jednego lub obydwu skrzydeł; umożliwi to rozdzielenie sił nieprzyjaciela na dwie części, z których każdą można oddzielnie oskrzydlić lub obejść i osobno zniszczyć;
- b) na dwóch odcinkach, za pomocą zgranych w czasie skoncentrowanych uderzeń i dalszym ich rozwinięciem w kierunku zbieżnym, co umożliwi rozbitcie frontu nieprzyjaciela na kilka części, okrążenie i zniszczenie jego sił głównych. Uderzenie takie stosuje się w wypadku dysponowania przewagą sił i środków.

139. Przełamanie strefy ufortyfikowanej może być dokonane na dwóch lub kilku kierunkach całej jej szerokości lub tylko na jednym głównym kierunku natarcia, na którym gromadzi się większość sił i środków.

W wyborze formy przełamania nie powinno się stosować szablonu; należy zawsze wybierać taką, która da możliwość szybszego przełamania nieprzyjacielskiej obrony, wyjścia na jej tyły i rozwinięcie powodzenia w głębi.

140. Czołowe uderzenie przełamujące mogą wykonywać zależnie od sytuacji:

- a) WJ piechoty wzmocnione moździerzami, artylerią, czołgami i lotnictwem, a w mia-

WJ
rę rozwoju akcji — również WJ pancerne, zmotoryzowane i kawaleryjskie;

- b) korpusy pancerne względnie zmotoryzowane wzmocnione artylerią, lotnictwem i w miarę możliwości ciężkimi czołgami. Samodzielne przełamanie przez korpusy pancerne względnie zmotoryzowane może być jednak wykonywane tylko w razie słabej obrony przeciwpancernej nieprzyjaciela, albo w wypadku, gdy nieprzyjaciel nie zdążył przygotować obrony zajmowanej pozycji.

141. Okrążenie i niszczenie głównych sił obrony nieprzyjaciela, jak również jego odwodów operacyjnych, może być wykonane przez WJ szybkie (pancerne, zmotoryzowane i kawalerii) wprowadzone w wyłom dokonany przez piechotę. Organizację i wprowadzenie w wyłom WJ szybkich opracowują sztaby tych WJ wspólnie ze sztabem armii (frontu) już w okresie organizowania przełamania. Ze sztabami WJ piechoty, artylerii i lotnictwa, które w tym przełamaniu wezmą udział lub będą go zabezpieczać, sztab armii uzgadnia wszelkie szczegóły.

142. Oskrzydlenie ma na celu uderzenie na skrzydła i tyły nieprzyjaciela związanego od czoła walką; przeprowadza się je zawsze w łączności ogniowej z jednostkami nacierającymi czołowo.

Do oskrzydlenia należy dążyć nie tylko na początku każdego starcia się z nieprzyjacielem, ale również i po przełamaniu jego obrony.

143. Obejście umożliwia bezpośrednie uderzenie na tyły nieprzyjaciela, wymaga jednak za-

skoczenia, szybkości i śmiałości działania. Powinno się je wykonywać siłami dostatecznie dużymi, skrzydła zaś ich muszą być ubezpieczone.

Do wykonywania szybkich obejść nadają się szczególnie jednostki szybkie wsparte silnym lotnictwem i desantami lotniczymi. Obejście należy stosować w każdym wypadku zaistnienia odsłoniętego skrzydła nieprzyjaciela.

144. Śmiałe i uporczywe dążenie do oskrzydlenia i obchodzenia nieprzyjaciela powinno być dążeniem wszystkich dowódców i jednostek.

Najlepsze wyniki daje natarcie czołowe z równoczesnym oskrzydleniem względnie obejściem obu skrzydeł nieprzyjaciela.

145. Zasadniczym warunkiem powodzenia każdego natarcia jest troskliwe przygotowanie oddziałów do walki, dokładne zorganizowanie samego działania oraz jasne i zdecydowane dowodzenie. Osiąga się to przez:

- a) zorganizowanie dokładnego rozpoznania, przede wszystkim za pomocą fotografii lotniczych, celem ustalenia zarysu przedniego skraju obrony nieprzyjacielskiej, jej rozbudowy w głąb oraz systemu ogni a w szczególności rozmieszczenia obiektów umocnień stałych;
- b) zgromadzenie silnych środków ogniowych (artylerii, czołgów i lotnictwa) celem opanowania i zdeorganizowania systemu ogni i żywych sił nieprzyjaciela;
- c) opracowanie szczegółowego planu przełamania, ustalającego sposób opanowania systemu rowów ciągłych i stanowisk nieprzyjaciela, w tym również stanowisk ry-

42

- głowych oraz punktów oporu położonych w głębi jego obrony;
- d) właściwy wybór kierunku głównego uderzenia (tzn. odcinka przełamania) i zesrodkowania na nim przeważających sił i środków;
 - e) wybór właściwego czasu rozpoczęcia natarcia, przy uwzględnieniu przewidywanego stanu pogody;
 - f) przyjęcie ugrupowania zapewniającego natarciu ciągłość na całej głębokości strefy obrony;
 - g) ściśle przestrzeganie tajemnicy przygotowywanego natarcia i zapewnienie momentu zaskoczenia;
 - h) zapewnienie dostatecznego czasu na:
 - przeprowadzenie potrzebnego rozpoznania,
 - zorganizowanie w terenie współdziałania wewnątrz WJ i oddziałów oraz z przydzielonymi środkami wsparcia,
 - przygotowanie podstawy do natarcia dla wszystkich rodzajów broni,
 - przeciwiczenie z oddziałami samego przełamania frontu;
 - i) zorganizowanie i utrzymanie ciągłej łączności;
 - j) zgromadzenie potrzebnej ilości sprzętu i materiału oraz zorganizowanie nieprzerwanego zaopatrywania jednostek przez cały okres walki;
 - k) szybkie tempo natarcia i śmiały, pełen inicjatywy manewr na polu walki;

- l) utrzymanie w toku walki współdziałania różnych rodzajów broni i części ugrupowania bojowego;
- m) wysoki stan moralny i wolę zwycięstwa u wszystkich oficerów i szeregowych.

146. Szerokość frontu całego natarcia i szerokość odcinka przełamania uzależnione są od otrzymanego zadania, ilości posiadanych sił i środków, terenu i charakteru nieprzyjacielskiej obrony.

Uderzenie główne prowadzi się na kierunku mającym znaczenie decydujące, celem rozbicia głównego zgrupowania nieprzyjaciela.

Uderzenie pomocnicze prowadzi się na kierunku zagrażającym trwałości nieprzyjacielskiej obrony, w celu ściągnięcia tam odwołów.

W natarciu na doraźnie zorganizowaną obronę dywizja piechoty o średnich stanach liczebnych, działająca w składzie sił głównych armii, otrzymuje pas natarcia 3 — 4 km. Podczas przełamania głęboko rozbudowanej obrony pozycyjnej szerokość pasa natarcia na kierunku głównego uderzenia wynosi:

- dla armii 10 — 15 km;
- dla korpusu 3 — 7 km;
- dla dywizji 2 — 3 km;
- dla pułku 700 — 1.500 m.

W terenie trudno dostępnym oraz na kierunkach uderzeń pomocniczych szerokość pasów natarcia wyznaczonych WJ i oddziałom może być większa.

Podczas przełamania stref ufortyfikowanych szerokość pasa natarcia wynosi dla armii przy ciągłym froncie natarcia co najmniej 12 km

43

(łącznie z odcinkami oddziałów osłaniających przełamanie na skrzydłach).

Podczas przełamania równocześnie na kilku kierunkach szerokość każdego z odcinków przełamania może być różna i zależy od sił przeznaczonych do wykonania danego zadania.

W każdym jednak wypadku szerokość ta powinna dawać możliwość wprowadzenia w wykonany wyłom drugich rzutów nacierających dywizji i korpusów, czyli nie powinna być mniejsza niż 3 km.

147. Wybór odcinka przełamania powinien umożliwiać skryte grupowanie oddziałów, zapewnić wgląd w głąb pozycji nieprzyjacielskiej co najmniej do 2—3 linii rowów ciągłych, nadać się do masowego użycia artylerii i moździerzy oraz ułatwić organizację współpracy piechoty z artylerią i czołgami na całej głębokości głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony.

148. Przełamanie głęboko rozbudowanej obrony pozycyjnej wymaga działania bez przerwy nacierającej piechoty i czołgów. W tym celu winny się one posuwać na całej głębokości pierwszej pozycji nieprzyjaciela bezpośrednio za postępującym wałem ogniowym artylerii i moździerzy. Wysiłek natarcia winien w miarę posuwania się w głąb obrony coraz bardziej wzrastać przez wprowadzenie do walki we właściwym czasie drugich i dalszych rzutów jednostek nacierających.

149. Bezwzględne umacnianie się na zdobytych przedmiotach oraz odpieranie przeciwnatarć nieprzyjaciela, w szczególności zaś przeciw-

30

uderzeń jego czołgów i dział pancernych jest nieodzownym warunkiem pomyslnego rozwoju dalszego natarcia.

150. Zachowanie tajemnicy gromadzenia na kierunku przełamania wielkich mas wojska i konieczność wykonania poważnych prac saper-
skich, związanych z przygotowaną akcją, wymaga osłony przez lotnictwo i dokładnego maskowania zarówno taktycznego jak i operacyjnego.

151. Obezwładnienie środków ogniowych nieprzyjaciela, manewrujących skrycie w rowach ciągłych i łączących, wymaga zgromadzenia znacznej ilości amunicji i skrupulatnego rozplanowania jej zużycia na okres walki o główny pas nieprzyjacielskiej obrony.

Przygotowanie artyleryjskie natarcia oraz wspieranie go aż do czasu zmiany stanowisk artylerii winny być wykonywane kosztem zapasów amunicji, złożonych przy oddziałach w rejonie stanowisk ogniowych.

152. Wielkie jednostki drugiego rzutu armii (korpusu) otrzymują zwykle zadania dopiero w toku walki.

Jednak, w okresie artyleryjskiego przygotowania i wspierania natarcia, artyleria dywizyjna tych WJ współdziała na kierunkach przypuszczalnego działania swych jednostek z pierwszym rzutem natarcia.

2. Ugrupowania
bojowe w na-
tarcu

153. Jednostki wszystkich szczebli i rodzajów
broni działają w walce w ugrupowaniu bojowym.
Ugrupowanie do natarcia — to zgrupowanie sił

i środków, które organizuje się na podstawie wyjściowej lub w przebiegu działań dla wykonania zadania bojowego.

154. Ugrupowania bojowe winny odpowiadać zamiarom prowadzonej walki przez zapewnienie:

- a) koncentracji sił i środków ogniowych, na obranym głównym kierunku uderzenia;
- b) możliwości szybkiego przenoszenia działań na inny kierunek dla wykorzystania osiągniętego powodzenia względnie dla odparcia nieprzyjacielskich uderzeń;
- c) najlepszego wyzyskania właściwości poszczególnych broni oraz ich współdziałania w walce;
- d) najlepszego wykorzystania terenu;
- e) możliwości odparcia nieprzyjacielskich napałów, szczególnie pancernych, na skrzydła i styki;
- f) obrony przeciwlotniczej i przeciwpancernej.

155. Ugrupowanie bojowe w natarciu zależy od wielu warunków, między innymi nie małą rolę odgrywa rodzaj i organizacja obrony przeciwnika.

Ugrupowanie bojowe winno być dostosowane do położenia oraz winno uwzględniać warunki terenowe i atmosferyczne.

W natarciu rozróżniamy:

- a) ugrupowanie w jednym rzucie, stosowane zazwyczaj w wypadkach:
 - gdy obrona przeciwnika nie jest dostatecznie rozbudowana;

- gdy przeciwnik nie posiada dostatecznych środków do przeciwdziałania natarciu i
 - w natarciu na kierunku pomocniczym;
- b) ugrupowanie w dwóch i więcej rzutach, stosowane w natarciu na obronę pozycyjną lub ufortyfikowaną, rozbudowaną w głąb w postaci systemu rowów ciągłych i łączących.

Ugrupowanie takie jednocześnie umożliwia stałe zasilanie natarcia, rozszerzenie wyłomu i wypełnianie luk między jednostkami posuwającymi się w głąb obrony przeciwnika.

156. Przy przełamywaniu dobrze przygotowanej oraz głęboko urzutowanej obrony WJ zazwyczaj posiadają:

- a) rzuty (rzut) składające się z piechoty i przydzielonych jej środków wzmocnienia;
- b) grupy artylerii różnego przeznaczenia;
- c) odwody: ogólny, pancerny i przeciwpancerny.

157. Ugrupowanie bojowe armii zależnie od sytuacji składa się z dwóch lub trzech rzutów piechoty, grup artylerii, odwodu: ogólnego, pancernego i przeciwpancernego. W razie posiadania trzeciego rzutu — jest on odwodem armii.

Pierwszy rzut składa się z WJ działających obok siebie.

Pierwszy rzut jest podstawą ugrupowania bojowego oraz zasadniczą siłą. Rozstrzyga on zasadnicze zadania w natarciu, łamie obronę

przeciwnika, zabezpiecza wprowadzenie jednostek szybkich, wykorzystuje ich powodzenie w głębi obrony operacyjnej, umacnia zdobyty teren oraz razem z szybkimi WJ okrąża i niszczy rozbitego na części przeciwnika.

W wypadku zaistnienia luk w obronie nieprzyjaciela w pierwszym rzucie mogą działać jednostki pancerne i zmotoryzowane.

Drugi rzut, a jeżeli jest, to i trzeci, działając zazwyczaj na głównym kierunku natarcia, ma za zadanie zapewnienie ciągłości uderzenia, jego pogłębienie i wykorzystanie. W skład drugiego rzutu mogą wchodzić jednostki szybkie jak również i piechota.

Wprowadzenie drugiego rzutu rozpoczyna się po wykonaniu zadania bliższego i może odbywać się bądź przez jednoczesne wprowadzenie wszystkich sił drugiego rzutu, co jest najbardziej celowe dla osiągnięcia powodzenia, bądź też częściami, mając na uwadze zachowanie korzystnego stosunku sił w dalszym przebiegu działań.

Po wprowadzeniu drugiego rzutu dowódca powinien dążyć do jego odtworzenia kosztem sił drugorzędnego kierunku oraz dbać o podniesienie bitności zluzowanych jednostek pierwszego rzutu.

Głębokość ugrupowania na podstawie wyjściowej zależy od warunków terenowych i sytuacji bojowej.

Odległość drugiego rzutu od pierwszego jest uwarunkowana:

- a) wprowadzeniem na czas do walki drugiego rzutu;

- b) sposobem maskowania;
- c) wymogami zmniejszenia strat od ognia artylerii i moździerzy przeciwnika.

Przeciętnie dywizje drugiego rzutu winny znajdować się 7—12 km od linii frontu.

Odwód pancerny armii może być użyty do wykorzystania powodzenia w głębi obrony nieprzyjaciela, do wsparcia drugich rzutów i do odparcia przeciwnatarć piechoty względnie czołgów przeciwnika.

W razie przeciwnatarcia nieprzyjacielskich czołgów odwodu pancernego używa się do uderzenia tylko w wypadku posiadania zdecydowanej przewagi własnych czołgów. Natomiast przy liczebnej przewadze czołgów nieprzyjaciela przeznaczają się go do prowadzenia ognia z miejsca lub zasadzki w ścisłym współdziałaniu z odwodem przeciwpancernym i artylerią.

Ogólny odwód armii przeznaczają się do odparcia niespodzianych napadów nieprzyjaciela, szczególnie na skrzydłach i stykach, do wspierania własnych oddziałów walczących oraz do rozszerzania, względnie utrzymania osiągniętego powodzenia.

Siła i skład odwodu zależą od przewidywanego rozwoju walki oraz od miejsca, jakie zajmuje dana jednostka w ogólnym ugrupowaniu bojowym.

Ruchomy odwód przeciwpancerny armii zwalczają przeciwnacierające czołgi nieprzyjaciela. Odwód taki organizuje się z jednostek przeciwpancernych, zmotoryzowanych oddziałów saperów oraz pancernej i zmotoryzowanej artylerii.

46

Wielkie jednostki szybkie włączone do drugiego rzutu tworzą zgrupowanie wykorzystania powodzenia i mogą składać się z WJ pancernych, zmotoryzowanych lub kawalerii względnie ich połączeń.

Zgrupowanie szybkie zamienia powodzenie taktyczne w sukces operacyjny, współdziałając z innymi rodzajami broni i lotnictwem. Może ono być użyte tylko po dokonaniu wyłomu w obronie przeciwnika.

158. Ugrupowanie bojowe korpusu składa się z 1—2 a nieraz i trzech rzutów piechoty, grup artylerii, odwodu: ogólnego, przeciwpancernego i czołgów.

Korpus naciera w jednym rzucie, gdy działa na kierunku pomocniczym armii. Szerokość frontu korpusu nacierającego w jednym rzucie waha się od 4—13 km.

Ugrupowanie dwurzutowe korpusu stosuje się na kierunku głównego uderzenia armii. W tym wypadku w pierwszym rzucie naciera do $\frac{2}{3}$ sił korpusu.

Na podstawie wyjściowej do natarcia drugi rzut korpusu znajduje się w odległościach od 3—5 km za pierwszym rzutem; w wypadku przygotowanego zawczasu umocnionego obszaru wyjściowego, jak i obecności naturalnych przeszkód, należy dążyć do tego, aby mieć drugi rzut jak najbliżej pierwszego, w celu możliwie szybkiego wprowadzenia go do walki.

Ugrupowanie trzurzutowe korpusu stosuje się w wypadkach, kiedy przewiduje się wykorzystanie powodzenia na skrzydle.

Odwód ogólny korpusu wydziela się w razie natarcia korpusu w jednym rzucie. Odwód korpusu tworzy zazwyczaj pułk piechoty, wydzielony zwykle z dywizji nacierającej na kierunku pomocniczym.

Odwód czołgów korpusu wydziela się tylko przy dostatecznej ilości czołgów i artylerii pancernej lub w razie niemożliwości ich wykorzystania w grupach bezpośredniego wsparcia piechoty. Ma on za zadanie wykorzystanie osiągniętego powodzenia przez wdarcie się do drugiego pasa obrony przeciwnika, zabezpieczenie działania jednostek czołowych, wsparcie drugich (trzech) rzutów piechoty oraz odparcie przeciwnatarcia czołgów i piechoty przeciwnika. Odwód czołgów organizuje się z czołgów przydzielonych do korpusu lub kosztem własnego pułku czołgów.

Odwód przeciwpancerny korpusu organizuje się z przydzielonej do korpusu artylerii przeciwpancernej oraz saperskich jednostek zaporowych. Zadaniem jego jest odparcie przeciwdziałań nieprzyjacielskich czołgów i dlatego posuwa się on na kierunku przez nie zagrożonym.

159. Dywizja piechoty w natarciu grupuje się w jednym lub w dwóch rzutach zależnie od zadania, rodzaju obrony, ilości pozycji obronnych oraz głębokości ich urzutowania.

Ugrupowanie w dwóch rzutach daje najlepsze wyniki natarcia w głębi obrony i przy wykorzystaniu powodzenia na jednym ze skrzydeł; w ugrupowanie bojowe dywizji wchodzi ponadto: grupy artylerii, odwód ogólny i przeciwpancerny oraz ewentualnie przydzielona grupa czołgów.

27

Odwód ogólny dywizji. Podczas natarcia w przeciętnych warunkach i z opartymi skrzydłami, jako odwód dywizji może być wyznaczony batalion piechoty, wzmocniony kilkoma pułkowymi działami i rusznicami przeciwpancernymi.

Przy przełamaniu obrony pozycyjnej do ogólnego odwodu dywizji nacierającej w jednym rzucie, wyznacza się do dwóch batalionów piechoty.

Przy ugrupowaniu dywizji w dwóch rzutach odwodu ogólnego nie wyznacza się.

160. Ugrupowanie artylerii. Ilość i różnorodność rodzajów artylerii oraz zadań, wykonywanych przez nią, wymaga dla najskuteczniejszego jej użycia i usprawnienia dowodzenia—łączenia jej w grupy.

W natarciu przełamującym w ramach nacierających WJ, artyleria organizuje grupy:

Grupy artylerii pułkowej (GAP) — do wsparcia poszczególnych pułków piechoty (kawalerii) oraz przydzielonych do nich czołgów.

Organizuje się je z artylerii dywizyjnej oraz przydzielonych do dywizji — artylerii i moździerzy i oznacza się numerami wspieranych pułków.

Organiczna artyleria pułku piechoty wraz z moździerzami 82 i 120 mm nie wchodzi w skład grup, lecz ogień ich jest włączony do planu przygotowania artyleryjskiego.

Działa artylerii batalionowej, pułkowej i ewentualnie części dział artylerii dywizyjnej wyznacza się do prowadzenia ognia **na wprost** dla niszczenia umocnień i środków ogniowych

przeciwnika, rozmieszczonych na przednim skraju jego obrony. Do zadań takich mogą być używane również i działa większych kalibrów.

Z chwilą zdobycia pierwszej pozycji obrony znaczną część tych dział używa się jako **towarzyszających**.

Grupy artylerii dywizyjnej (GAD) przeznaczone są do wzmocnienia pułkowych grup artylerii na kierunkach głównego uderzenia, do niszczenia odwodów i sztabów, zwalczania moździerzy oraz do innych zadań.

Grupy artylerii korpusnej (GAK) są przeznaczone do wzmocnienia swym ogniem dywizyjnych grup artylerii na kierunku głównego uderzenia celem niszczenia odwodów i sztabów nieprzyjaciela oraz wykonania innych zadań.

Grupy te organizuje się z artylerii korpusu oraz z przydzielonej do korpusu artylerii, moździerzy i wyrzutni raketowych.

W korpusie tworzy się zasadniczo **jedną** grupę artylerii korpusnej.

Grupy zwalczania artylerii (GZA) — organizuje się w korpusach z artylerii korpusu. dla zwalczania artylerii nieprzyjaciela oraz pułków armat i jednostek pomiarowych rezerwy artylerii naczelnego dowództwa (**RAND**).

Grupy artylerii burzącej (GABurz) organizuje się w korpusach z haubic, najcięższych armat oraz raketowych ciężkich moździerzy, wyrzutni raketowych celem niszczenia silnych umocnień.

Niszczenie umocnień może być zlecone pułkowym i dywizyjnym grupom artylerii, które wzmocnia się wtedy bateriami ciężkimi.

48

Grupy artylerii armii (GAA) zwalczają artylerię, niszczą odwody nieprzyjaciela, dezorganizują dowodzenie i tyły.

Dzielią się one na podgrupy według ilości korpusów działających na kierunku głównego uderzenia armii.

Grupy te organizuje się z artylerii armii, przydzielonej z rezerwy artylerii naczelnego dowództwa (RAND).

W razie przydzielenia do armii armat 152 lub 210 mm, tworzy się z nich osobną grupę **dalekiego działania (GDD)** — do wykonywania zadań na większych głębokościach obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej.

Grupy artylerii przeciwpancernej (GAPpanc) organizuje się we wszystkich WJ dla odpierania przeciwnatarć broni pancernej. Tworzy się je z przydzielonej artylerii przeciwpancernej oraz specjalnych jednostek niszczyielskich, rusznic przeciwpancernych i saperów z minami.

Manewr takiej grupy przygotowuje się zawczasu przez rozpoznanie dróg i przygotowanie pozycji przewidzianych do rozwinięcia się tej artylerii.

Artylerii przeciwpancernej można używać do artyleryjskiego przygotowania natarcia.

Grupy artylerii przeciwlotniczej (GAPlot) przeznaczone są do zwalczania nieprzyjacielskiego lotnictwa; organizuje się je z artylerii przeciwlotniczej tak RAND jak i artylerii przeciwlotniczej armii.

Grupy artylerii przeciwlotniczej organizuje się dla osłony przed lotnictwem nieprzyjaciela

głównego ugrupowania na podstawie wyjściowej do natarcia.

Artyleria przeciwlotnicza i karabiny maszynowe przeciwlotnicze (k.m. plot.) mogą być użyte do zwalczania czołgów w razie zaatakowania przez nie stanowisk ogniowych.

Grupy artylerii bezpośredniego wsparcia czołgów (GABWCz) organizuje się dla wsparcia samodzielnych działań zaczepnych WJ szybkich, którym artyleria towarzyszy przez cały czas ich działań.

Dowodzenie artylerią i moździerzami w czasie przygotowania natarcia oraz wsparcia natarcia i szturm jest scentralizowane w rękach dowódcy artylerii.

Z chwilą rozwinięcia się walki w głębi obrony poszczególne grupy **artylerii i moździerzy podporządkowuje się** dowódcom odpowiednich jednostek.

161. Ugrupowanie czołgów i artylerii pancernej. Przy przełamywaniu obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej jednym z decydujących środków wzmocnienia są czołgi i artyleria pancerne; zapewniają one bowiem możliwość szybkiego ruchu na całej głębokości nieprzyjacielskiej obrony.

Przy przełamywaniu wspomnianych rodzajów obrony przydziela się do poszczególnych dywizji piechoty (kawalerii) pułki i brygady czołgów w charakterze **grup czołgów bezpośredniego wsparcia (GCzBW)**.

Zasadą ugrupowania bojowego grup czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty. jest ko-

nieczność maksymalnego i jednoczesnego użycia wszystkich środków ogniowych w walce.

Ugrupowanie bojowe czołgów bezpośrednio wsparcia przy przełamaniu urzutowanych w głąb pozycji składa się zazwyczaj z **dwóch rzutów**. Ugrupowanie takie zapewnia jednoczesne obezwładnienie sił żywych i środków ogniowych nieprzyjaciela rozmieszczonych w dwóch najbliższych rowach ciągłych. Odległość między rzutami wynosi 200—400 m.

Pierwszy rzut przeznaczony jest do wykrycia systemu nieprzyjacielskiej obrony przeciwpancernej i obezwładnienia jego siły żywej oraz środków ogniowych. Rzut ten składa się zwykle z czołgów średnich, czołgów niszcycieli mìn i ewentualnie z dział towarzyszących (polowych i pancernych).

Drugi rzut przeznaczony jest do wspierania ogniem pierwszego rzutu, obezwładniania dział przeciwpancernych, przeciwszturmowych oraz czołgów. Składa się on z artylerii pancernej, ciężkich czołgów i czołgów miotaczy ognia.

W skład ugrupowania bojowego grupy czołgów bezpośredniego wsparcia wchodzi również grupa ogniowa i odwód.

Grupa ogniowa składa się z artylerii i moździerzy towarzyszących czołgom. W skład tej grupy może wejść również część artylerii pancernej nieużytej w drugim rzucie czołgów. Grupa jest dowodzona centralnie i wspiera swym ogniem natarcie czołgów.

Odwód używany jest do odpierania uderzeń nieprzyjaciela, zabezpieczania skrzydeł i styków,

wykorzystania względnie utrzymania osiągniętego powodzenia oraz do przedłużania wysiłku natarcia. Wspieranie czołowych rzutów przez odwód stosuje się tylko wyjątkowo. Do odwodu wyznacza się zazwyczaj około $\frac{1}{4}$ sił czołgów i piechoty pancernej wzmocnionych artylerią.

162. Grupy artylerii pancernej (GAPanc) używane są do towarzyszenia tak czołgom jak piechocie i działają bezpośrednio w ich ugrupowaniu. Poszczególne ciężkie działa pancerne mogą być przydzielane do grup szturmowych piechoty.

3. Właściwości natarcia na strefę ufortyfikowaną

163. Rozbicie nieprzyjaciela, broniącego strefy ufortyfikowanej, osiąga się przez przełamanie jego obrony na całej jej głębokości i obejście odcinków nieatakowanych dla okrążenia nieprzyjacielskich sił głównych.

Jeżeli sytuacja operacyjna na to pozwala, należy w każdym wypadku dążyć do obejścia strefy ufortyfikowanej nieprzyjaciela, wiążąc go jednocześnie czołowo.

164. Podczas natarcia na strefę ufortyfikowaną, posiadającą umocnione i obsadzone przedpole, pokonanie oporu nieprzyjaciela na przedpolu poprzedza właściwe przełamanie. Akcja taka może przybrać formę samodzielnego działania.

Podejście do przedniego skraju głównego pasa nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej należy wykonywać na szerokim froncie, maskując w ten sposób rejony koncentracji jednostek przeznaczonych do przełamania.

50

Jednostki działające na przedpolu powinny wykorzystywać sprzyjające warunki by, nie przerywając walki na przedpolu, kierować niezwłocznie swój wysiłek na główny pas nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej w celu opanowania poszczególnych odcinków oraz rozpoznania obrony przez walkę.

165. W zależności od rodzaju umocnień strefy ufortyfikowanej, stanu jej gotowości do obrony, stosunku sił i środków oraz charakteru terenu, przełamanie może być dokonane dwojakim sposobem:

- a) natarcia doraźnie zorganizowanego albo
- b) natarcia szczegółowo przygotowanego.

166. **Przełamanie sposobem natarcia doraźnie zorganizowanego** może mieć miejsce w wypadku, gdy nieprzyjaciel jest zdeorganizowany poprzednią walką, jego wartość bojowa zmniejszyła się znacznie, brak mu do zorganizowania obrony dostatecznych sił i środków lub czasu albo też gdy w głównym pasie jego obrony istnieją odcinki nieobsadzone lub słabo umocnione.

Natarcie w tym wypadku mogą prowadzić nie tylko WJ piechoty, ale również jednostki szybkie wzmocnione artylerią i saperami oraz wsparte lotnictwem.

167. **Przełamanie sposobem natarcia szczegółowo przygotowanego** wykonuje się w wypadku stwierdzenia silnie zorganizowanej obrony nieprzyjaciela.

Natarcie takie przeprowadzają WJ po dotarciu do przedniego skraju głównego pasa nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej.

168. Równocześnie z natarciem przełamującym prowadzonym na wybranym kierunku, należy prowadzić na innych kierunkach natarcie pomocnicze dla odwrócenia uwagi nieprzyjacielskich odwodów od właściwego kierunku przełamania.

169. Przełamanie powinno być dokonane na całej głębokości nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej bądź przez natarcie ciągłe, bądź przy braku dostatecznych sił — sposobem stopniowego opanowywania poszczególnych pasów obrony. Opanowując kolejno pasy obrony, należy przewidzieć odpowiedni czas na przegrupowanie i organizację współdziałania.

W obydwu wypadkach kierunki głównego natarcia w poszczególnych okresach mogą się zmienić zależnie od położenia i terenu.

170. Dla całkowitego rozbicia nieprzyjaciela, broniącego strefy ufortyfikowanej, najważniejsze znaczenie ma wykorzystanie przełamania w kierunku jednego lub obydwu skrzydeł, co należy rozpoczynać natychmiast po wtargnięciu piechoty na 1½ do 2 km w głąb obrony, to znaczy po opanowaniu czołowych punktów oporu.

W miarę posuwania się naprzód, walka prowadzona na skrzydłach dokonanego wylomu winna być zasilana przez dalsze rzuty.

171. Natarcie przełamujące w terenach górzystych względnie lesisto-bagnistych prowadzi się z zasady na kilku kierunkach i na węższych odcinkach frontu.

Jeżeli przed przednim skrajem obrony znajduje się nieprzekraczalna w bród przeszkoda

wodna, to sforsowanie jej, dla uzyskania na nieprzyjacielskim brzegu przyczółków, przeprowadzają specjalnie wydzielone oddziały i dopiero po tym rozpoczyna się właściwe natarcie przełamujące.

172. Natarcie na główny pas strefy ufortyfikowanej poprzedza się przygotowaniem artyleryjskim i lotniczym, mającym na celu zburzenie stałych, a częściowo i polowych, obiektów obronnych nieprzyjaciela, zniszczenie przeszkód, obezwładnienie artylerii i moździerzy oraz zadanie strat jego siłom żywym.

173. Natarcie piechoty wzmocnionej saperami, ciężkimi czołgami i towarzyszącą artylerią prowadzi się opanowując kolejno urzutowane w głąb stanowiska nieprzyjaciela, zbombardowane uprzednio przez lotnictwo oraz osłabione ogniem moździerzy i artylerii.

Z tych też względów specjalnie ważne jest, by kierunek natarcia wyznaczony był w rejonie dającym najlepsze możliwości obserwacji artyleryjskiej.

174. Podczas natarcia na obronę ufortyfikowaną właściwości działania poszczególnych rodzajów broni są następujące:

- a) **piechota** usuwa napotymane przeszkody, niszczy trwałe obiekty obronne i przeprowadza oczyszczanie rowów ciągłych przy pomocy zgrupowań szturmowych;
- b) **saperzy** wchodzi w skład powyższych zgrupowań szturmowych oraz wykonują rozminowanie i wszelkie inne prace torowania drogi w natarciu;

- c) **artyleria prowadzi ogień ze stanowisk zakrytych i odkrytych**, niszczy nieprzyjacielskie umocnienia stałe i polowe oraz wspiera natarcie piechoty i czołgów przez cały czas walki. Z tych względów musi mieć możliwość natychmiastowego rozpoczęcia nowego przygotowania natarcia w wypadku, gdy silny opór nieprzyjaciela nie pozwala na dalsze posuwanie się.
- d) **moździerze** wykonują swoje główne zadanie obezwładniania obiektów umocnień polowych, a wyrzutnie raketowe wzmacniają artylerię, działającą na kierunku głównym;
- e) **czołgi i artyleria pancerna** współdziałają ściśle z piechotą i jej zgrupowaniami szturmowymi, w których specjalne znaczenie mają przydzielone do nich czołgi ciężkie; WJ pancerne i zmotoryzowane rozszerzają powodzenie po przełamaniu głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony;
- f) **lotnictwo** zdobywa i utrzymuje panowanie w powietrzu nad rejonem przełamania i wspólnie z artylerią bierze udział w obezwładnianiu stałych obiektów obrony oraz przeszkadza podchodzić nieprzyjacielskim odwodom. Ciągłość jego akcji wpływa w dużej mierze na powodzenie natarcia.

175. Współdziałanie poszczególnych broni w okresie przygotowania natarcia polega na prawidłowym podziale celów i czasu działania pomiędzy artylerię, moździerze i lotnictwo.

52

Współdziałanie w okresie samego natarcia i walki w głębi obrony polega na dostosowaniu działań tych broni do planu posuwania się piechoty aż do całkowitego opanowania głównego pasa obrony.

B. Zajmowanie podstawy wyjściowej

176. Skoncentrowanie i przegrupowanie znacznych mas wojsk i środków technicznych w ograniczonym rejonie podstawy wyjściowej wymaga skrupulatnego przygotowania tych ruchów w ramach armii, a niekiedy i frontu.

Jednostki przeznaczone do przełamania rozmieszcza się początkowo w rejonach koncentracji, gdzie przeprowadza się z nimi ćwiczenia w terenach specjalnie do tego urządzonych.

Rejony koncentracji powinny posiadać dostateczną ilość masek terenowych oraz dróg podejścia zarówno z obszarów tyłowych jak i w kierunku frontu.

Odległość rejonu koncentracji od frontu powinna wykluczyć możliwość rażenia zgromadzonych wojsk ogniem artylerii nieprzyjaciela, a jednocześnie zapewniać im zajęcie rejonu wyjściowego w ciągu jednej nocy. Z tych względów rejon koncentracji należy wybierać w odległości 15—25 km za linią frontu.

177. Dla ukrycia wyładowań wojsk, przewożonych koleją, należy je przeprowadzać z reguły:

- a) w nocy,
- b) z dala od rejonów koncentracji,
- c) na szerokim odcinku.

1. Grupowanie wojsk do natarcia

178. Wszelkie przesunięcia do rejonów koncentracji przeprowadza się tylko w nocy, według planu ustalonego przez sztab frontu (armii). Na podstawie tego planu, sztaby WJ i rodzajów broni opracowują swoje plany szczegółowe. Przy tym szczególną uwagę należy zwracać na regulowanie ruchów, wystawiając w tym celu na ważniejszych odcinkach osi marszu oficerskie punkty regulacji ruchu, kierowane przez oficerów wyższych sztabów.

179. W czasie przebywania wojsk w rejonach koncentracji sztaby jednostek opracowują plan natarcia (przełamania), zapewniając niższym dowódcom i sztabom czas niezbędny do wykonania następujących zadań:

- a) przestudiowania obrony nieprzyjaciela i terenu w pasie przełamania;
- b) ścisłego ustalenia w terenie zadań dla nacierających z dokładnym wskazaniem podstawy wyjściowej,
- c) określenia rejonów stanowisk ogniowych oraz czasu i sposobu ich zajęcia przez artylerię i moździerze;
- d) zorganizowania współdziałania rodzajów broni bezpośrednio w terenie;
- e) urządzenia podstawy wyjściowej pod względem saperskim;
- f) wyznaczenia i urządzenia rejonów wyjściowych;
- g) rozpoznania i przygotowania dróg dla ruchu oddziałów na podstawie wyjściową;
- h) sporządzenia planu luzowania oddziałów;

- 53
- i) podwiezienia i zgromadzenia na stanowiskach ogniowych, na podstawie wyjściowej oraz w składach środków materiałowych przewidzianych w planie;
 - j) zorganizowania łączności na podstawie wyjściowej i do przewidywanej walki w głębi obrony.

180. Osiąganie i zajmowanie podstawy wyjściowej do natarcia może być wykonane:

- a) w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem;
- b) w okresie pościgu za nieprzyjacielem cofającym się na nową pozycję obronną;
- c) w warunkach zerwanej styczności i zajęcia przez nieprzyjaciela pozycji obronnej w głębi.

181. Natarcie z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem poprzedza zwykle **przegrupowanie sił** wykonywane zgodnie z planami zatwierdzonymi przez dowódcę armii.

Przegrupowanie powinno być możliwie proste, przeprowadzone w krótkim czasie i wykonane skrycie — przeważnie w nocy.

182. **Plan przegrupowania** powinien uwzględnić:

- a) rejony koncentracji i rejony wyjściowe do luzowania jednostek zajmujących pozycje;
- b) trasy marszów i rejony odpoczynków całodziennych;

2. Zajmowanie podstawy wyjściowej w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem

- c) początek i koniec przegrupowania dla każdej jednostki oddzielnie;
- d) kolejność przegrupowań i regulację ruchu na trasach marszu;
- e) zorganizowanie ciągłej łączności przewodowej i za pomocą środków ruchomych;
- f) środki osłony przed napadem naziemnym i lotniczym oraz obronę przeciwchemiczną.

Celem zabezpieczenia koncentracji jednostek na wypadek przejścia nieprzyjaciela do natarcia wysuwa się w kierunku podstawy wyjściowej jednostki osłony, z kolei artylerię, wreszcie jednostki sił głównych.

Czołgi przesuwają się w ostatniej kolejności.

183. Wszelkie wiadomości o nieprzyjacielu otrzymują jednostki przegrupowywane do wykonania głównego uderzenia od oddziałów znajdujących się w styczności z nieprzyjacielem jeszcze przed swoim przybyciem na podstawę wyjściową.

184. Rozmieszczenie wcześniejsze nacierającego w rejonie wyjściowym daje większe możliwości rozpoznania i przestudiowania obrony oraz dokładniejszego przygotowania natarcia.

Niezbędne jednak jest przy tym zachowanie środków ostrożności, by przedwcześnie nie zdradzić nieprzyjacielowi swoich zamiarów.

Z tych względów **zabronione jest** wyznaczanie na rozpoznanie i ubezpieczenie bojowe jednostek świeżo przybyłych na odcinek, jak też zwiększanie ilości lotów rozpoznawczych.

54

Rozpoznanie i ubezpieczenie bojowe powinno być wykonywane przez te jednostki, które wcześniej zajmowały dany odcinek.

Czynności przygotowawcze wykonuje się w tych warunkach w następującej kolejności:

- a) przygotowanie i umocnienie podstawy wyjściowej do natarcia (budowa dróg i mostów, rozbudowa rowów ciągłych i łączących, schronów i stanowisk ogniowych oraz maskowanie);
- b) zorganizowanie łączności i dowodzenia z urządzeniem stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych;
- c) dowóz amunicji, materiałów pędnych i sprzętu niezbędnego w natarciu oraz budowa składów polowych;
- d) podejście jednostek z głębi i zajęcie podstawy do natarcia.

Przy wykonywaniu tych wszystkich czynności, należy ściśle przestrzegać zasad maskowania.

185. Jednostki nadchodzące do rejonów wyjściowych z głębi rozlokowują się po ostatnim przemarszu skrycie i poza zasięgiem skutecznego ognia artylerii nieprzyjaciela oraz z takim wyliczeniem, by mogły zająć podstawę wyjściową do natarcia po krótkim marszu nocnym.

186. Rozwijanie artylerii na nowych stanowiskach ogniowych powinno być zakończone nie później, niż na dobę przed rozpoczęciem natarcia. Artyleria powinna osłaniać zajmowanie podstawy wyjściowej do natarcia i chronić oddziały przed przeciwdzierzeniem nieprzyjaciela.

W tym celu przesuwają się ją rzutami, przy czym pierwsze jej rzuty po zorganizowaniu swego systemu ogniowego osłaniają rozwijanie się następnych.

187. Jednoski natarcia rozpoczynają zajmowanie podstawy wyjściowej, już na dobę przed jego rozpoczęciem zgodnie z planem zatwierdzonym przez dowódcę armii, celem zapewnienia sobie czasu na przestudiowanie terenu, rozpoznanie nieprzyjaciela i przedmiotów natarcia oraz na zorganizowanie współdziałania.

188. Luzowanie oddziałów powinno być szczególnie skryte, dokładnie zorganizowane i przeprowadzone z zasady **w ciągu przedostatniej nocy przed natarciem**, luzowanie zaś pododdziałów rozpoznawczych i ubezpieczających — **w ciągu ostatniej nocy przed natarciem**.

Luzowanie oraz wszelkie przemarsze powinny być ukończone przed świtem.

189. Dowódcy jednostek luzowanych obowiązani są:

- a) przekazać oddziałom luzującym wszystkie dane o nieprzyjacielu, jego umocnieniach, środkach ogniowych, polach minowych oraz przeszkodach przeciw czołgom i przeciw piechocie;
- b) ułożyć wspólnie z dowódcą luzującej jednostki **plan luzowania**;
- c) przygotować przewodników;
- d) zabezpieczyć luzowanie przed zaskoczeniem nieprzyjaciela;
- e) przekazać główne linie łączności przewodowej;

- 57
- f) zameldować przełożonemu o przekazaniu obowiązków.

190. Dowódcy jednostek luzujących obowiązani są:

- a) przestudiować dokładnie wszystkie dane sytuacyjne;
- b) ułożyć wspólnie z dowódcą luzowanej jednostki plan luzowania;
- c) zorganizować skryte podejście do luzowania;
- d) przestrzegać ustalonej kolejności i tras marszu;
- e) zameldować przełożonemu o obsadzeniu odcinka.

191. W planie luzowania ustala się:

- a) rejon wyjściowe dla każdego batalionu i pułku, czas i kolejność przesunięcia, trasę marszu i czas wyjścia do tych rejonów;
- b) kto, na jakim odcinku, kiedy i kogo luzuje;
- c) wyznaczenie służby regulacji ruchu i posterunków, które ma ona obsadzić;
- d) podział rowów ciągłych i rowów łączących (co najmniej jeden na kompanię), schronów i innych urządzeń — pomiędzy pułki, bataliony i kompanie;
- e) rejon stanowisk ogniowych dla artylerii, moździerzy i karabinów maszynowych oraz kolejność i sposób ich zajmowania i luzowania;
- f) które z luzowanych jednostek wysyłają przewodników i dokąd; kiedy oraz do której dyspozycji mają być oni wysłani;

- g) sposób meldowania gotowości do luzowania, rozpoczęcie marszu oraz rozpoczęcie i zakończenie luzowania;
- h) sposób działania na wypadek natarcia nieprzyjaciela w czasie luzowania;
- i) organizację łączności w czasie ruchu do rejonu wyjściowego i podczas luzowania.

192. W wypadku natarcia nieprzyjaciela w czasie luzowania dowodzi dowódca jednostki luzowanej.

193. Oddziały wychodzą do rejonów wyjściowych, oddalonych od przedniego skraju obrony o 5 — 7 km na dobę przed rozpoczęciem luzowania.

Przesunięcia oddziałów do tych rejonów przeprowadza się tylko w nocy po przygotowanych trasach marszu i przy zastosowaniu wszelkich sposobów maskowania. Służba regulacji ruchu winna być przy tym szczegółowo zorganizowana.

194. Po zebraniu swoich oddziałów w rejonach wyjściowych dowódcy luzujących jednostek wysuwają się na przygotowane dla nich punkty obserwacyjne, a przed rozpoczęciem marszu do luzowania organizują na podstawie wyjściowej do natarcia swoje stanowiska dowodzenia, punkty obserwacyjne oraz łączność do natarcia:

195. Przy luzowaniu artylerii należy od niej zawczasu przejmować cele, dane rozpoznania i wszystkie dane do strzelania.

Przejmowanie powinno się odbywać w terenie przy jednoczesnym sprawdzaniu i uzgadnianiu posiadanych dokumentów.

196. Na podstawie wyjściowej do natarcia należy uniemożliwić przeniknięcie nieprzyjacielskiego rozpoznania w ugrupowanie własne i udaremnić wypadły dla wzięcia jeńców.

Zachowanie się jednostek nowowprowadzonych na podstawie wyjściową powinno być takie same, jak jednostek przebywających na danym odcinku przed luzowaniem (ruch, ogień artylerii, moździerzy itd.).

197. Przed przesunięciem czołgów na stanowiska wyjściowe do natarcia należy przygotować okopy dla czołgów, rowy przeciwołamkowe dla ludzi oraz zakończyć przygotowanie środków maskowania.

Czołgi rozmieszcza się na stanowiskach wyjściowych w ugrupowaniu bojowym.

Przy ograniczonej ilości przejść w przeszkodach przeciwczołgowych pododdziały czołgów przyjmują takie ugrupowanie, w jakim będą przez nie przechodziły.

198. Do przełamania nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej własne lotnictwo koncentruje się na lotniskach tyłowych na 8—10 dni przed rozpoczęciem przełamania.

Na lotniskach wysuniętych celowe jest posiadanie tylko tej części lotnictwa, której zadaniem jest osłona wojska lądowego i zwalczanie rozpoznania lotniczego nieprzyjaciela.

Główne siły lotnictwa przechodzą na wysunięte lotnisko na 1—2 dni przed rozpoczęciem wykonywania swych zadań.

Lotnictwo bombowe może działać ze swoich lotnisk tyłowych.

3. Osiąganie podstawy wyjściowej w okresie pościgu za nieprzyjacielem cofającym się na nową pozycję obronną

199. Podejście nacierających jednostek do pozycji obronnej w toku walki z nieprzyjacielem, osłaniającym wycofywanie swoich sił głównych na nową linię obronną, przeprowadza się w ugrupowaniu bojowym.

Polega ono na szybkim pokonaniu oporu nieprzyjaciela na pozycjach przejściowych, zadaniu mu lokalnych porażek oraz uniemożliwieniu zajęcia i zorganizowania pozycji obronnej dążąc do wtargnięcia w ślad za cofającym się nieprzyjacielem w jego pozycje.

200. Gdyby mimo to nieprzyjacielowi udało się powstrzymać powyższe działania i zająć oraz utrzymać nową pozycję obronną, natarcie na nią przeprowadza się z podstawy wyjściowej zajmowanej podobnie, jak w warunkach bezpośredniej styczności.

4. Osiąganie podstawy wyjściowej w warunkach zerwanej styczności i zajęcia przez nieprzyjaciela pozycji obronnej w głębi

201. W wypadku, gdy nieprzyjaciel zajmuje pozycję obronną w znacznej odległości podejście do niej polega na:

- a) pokonaniu przeszkód;
- b) rozbiciu oddziałów wysuniętych i ubezpieczenia bojowego;
- c) osiągnięciu rejonów koncentracji do dalszego działania.

57

Podjęcie odbywa się pod osłoną straży przednich i środków obrony przeciwlotniczej oraz zabezpieczone jest wszechstronnym rozpoznaniem naziemnym i lotniczym.

202. Zadaniem straży przednich przy podchodzeniu do pozycji obronnej nieprzyjaciela jest:

- a) pokonanie przeszkód i rozbicie osłaniających je oddziałów;
- b) rozbicie ubezpieczenia bojowego i nawiązanie styczności z główną pozycją obrony;
- c) rozpoznanie jej przedniego skraju;
- d) zajęcie dogodnej podstawy wyjściowej do rozwinięcia sił głównych.

203. Działanie straży przednich w czasie podchodzenia do pozycji nieprzyjacielskiej obrony winno być **śmiałe i zdecydowane**.

Strażom przednim przydziela się saperów, silną artylerię, moździerze, czołgi i środki obrony przeciwchemicznej.

By zapewnić sobie ciągłość ruchu, straże przednie wydzielają specjalne grupy torujące do usuwania przeszkód.

Straże przednie powinny dążyć do zajęcia linii, pozwalającej na rozwinięcie sił głównych możliwie jak najbliżej przedniego skraju obrony oraz zapewniającej wgląd w ugrupowanie nieprzyjaciela.

W wypadku zaskoczenia pozycji nieprzyjaciela względnie w razie jej niegotowości lub słabej obsady — straże przednie winny wedrzeć

się za wycofującym się ubezpieczeniem nieprzyjaciela.

204. Szybkość pokonania napotkanych przeszkód przez siły główne zależy od szybkości posuwania się straży przednich i czasu potrzebnego do usuwania tych przeszkód w terenie.

W tym celu w ślad za strażami przednimi wysyła się specjalne **oddziały torujące**, złożone z pododdziałów piechoty, saperów i obrony przeciwchemicznej i zaopatrzone w niezbędne środki.

Zadaniem tych oddziałów jest:

- a) wykonywanie przejść w przeszkodach dla umożliwienia ciągłości ruchu sił głównych;
- b) oczyszczanie rejonów rozwijania się sił głównych i podstawy wyjściowej do natarcia.

Sprawne pokonywanie przeszkód wymaga dokładnego ich rozpoznania. Wszystkie przedmioty, umocnienia i zabudowania pozostawiane przez nieprzyjaciela winny być badane i unieszkodliwiane.

Do odbudowy dróg i mostów wydzielą się specjalne pododdziały saperów i piechoty.

205. W czasie walki straży przednich z ubezpieczeniem nieprzyjaciela siły główne grupują się w miejscach ukrytych.

Część artylerii sił głównych, w tej liczbie i dalekonośna, rozwija się dla wsparcia działań straży przednich. Siły główne powinny być gotowe do odparcia przeciwnatarć nieprzyjaciela, a zwłaszcza napadów lotniczych i broni pancerniej.

W akcji przeciw nieprzyjacielowi, uderzającemu na przedpolu swojej obrony, należy dążyć do rozbicia go i wtargnięcia w ślad za nim w jego pozycje.

206. Z chwilą powzięcia decyzji do natarcia przystępuje się natychmiast do przygotowania podstawy wyjściowej przez organizację jej zabezpieczenia; wykonanie koniecznych prac ziemnych oraz organizację dowodzenia i łączności.

C. Organizowanie i przygotowanie czołowego uderzenia przełamującego

207. Zasadniczym warunkiem dobrego przygotowania przełamania jest szczegółowe zorganizowanie i ciągłe prowadzenie wszelkiego rodzaju rozpoznania. Jest ono jednym z ważniejszych obowiązków dowódców i sztabów wszystkich szczebli. Sztaby WJ powinny zawczasu zbierać, sprawdzać, zestawiać i porównywać dane rozpoznania otrzymane z różnych źródeł, by dać dowódcóm wyczerpujące wiadomości o charakterze nieprzyjacielskiej obrony i stopniu jej rozbudowy.

208. Rozpoznanie powinno być planowe, celowe i czynne oraz zapewniać dowódcóm wszystkich szczebli otrzymanie danych niezbędnych do powzięcia decyzji.

Organizowanie i wykonanie rozpoznania powinno być dokładnie planowane przez sztaby armij, korpusów i dywizji na cały okres przygotowania i wszystkie fazy walki.

I. Organizowanie i prowadzenie rozpoznania

209. Rozpoznanie nieprzyjacielskiej obrony ufortyfikowanej, a w szczególności jej pozycji głównej, rozpoczyna się na długo przed podejściem wojsk do jej przedniego skraju.

Obrona ufortyfikowana w czasie pokoju winna być przestudiowana jeszcze przed rozpoczęciem działań wojennych, na podstawie danych uzyskanych przez wywiad.

210. W czasie przygotowywania przełamania prowadzi się wszelkiego rodzaju rozpoznanie celem ustalenia:

- a) ugrupowania i stanu liczebnego nieprzyjaciela oraz jego wartości bojowej;
- b) dokładnego zarysu przedniego skraju głównego i drugiego pasa obrony, ilości pozycji i liczby ich rowów cwałowych oraz ilości i kierunków rowów łączących, jak też kierunku i charakteru pozycji ryglowych;
- c) umocnień polowych i fortyfikacji stałych, systemu ich ogni, luk w systemie umocnień, odporności obiektów, rozmieszczenia otworów strzelniczych i kopuł pancernych, rodzajów uzbrojenia, martwych pól, podejść i rowów łączących, rozmieszczenia wejść do obiektów i osłaniających je przeszkód;
- d) charakteru i systemu przeszkód przeciw piechocie przed przednim skrajem i w głębi obrony;
- e) systemu przeszkód przeciwczołgowych nieprzyjaciela przed przednim skrajem i w głębi, jak również ich osłony ogniowej;

59

- f) rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych oraz stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy nieprzyjaciela;
- g) systemu wszystkich rodzajów ognia przed przednim skrajem i w głębi oraz źródeł ognia bocznego i przeciwszturmowego;
- h) pozornego przedniego skraju oraz pozornych: rowów ciągłych i łączących, stanowisk artylerii, pól minowych i innych urządzeń obronnych.

211. Rozpoznanie lotnicze jest jednym z podstawowych środków, które dostarczają szczegółowych danych o charakterze obrony nieprzyjaciela i jej rozbudowie, niezbędnych zarówno przy powzięciu wstępnej decyzji do przełamania, jak i do jego przygotowania oraz do zorganizowania rozpoznania przez inne rodzaje broni.

212. Zasadniczym sposobem rozpoznania przy przygotowywaniu przełamania są **zjęcia lotnicze**, których metodyczne wykonywanie daje najlepsze wyniki.

Wzrokowe rozpoznanie lotnicze prowadzi się celem systematycznej obserwacji działalności nieprzyjaciela na odcinku przewidzianego przełamania i na odcinkach sąsiednich.

Przed powzięciem decyzji do przełamania należy wykonać **zjęcia lotnicze** całego głównego i drugiego pasa obrony względnie rejonów ufortyfikowanych na odcinku przełamania i jego skrzydłach w skali nie mniejszej niż 1:10.000.

Dla bardziej dokładnego ustalenia stanu obrony należy wykonywać zdjęcia lotnicze w różnych porach dnia.

213. Po wywołaniu zdjęć sztab rozpoznawczego pułku lotniczego przesyła je w dwóch egzemplarzach do oddziału topograficznego sztabu frontu celem odczytania i wykonania szkiców i planów rozpoznawczych.

Do prac przy odczytywaniu zdjęć powołuje się oficerów ze sztabów artylerii i saperów.

Po odczytaniu zdjęć jeden egzemplarz przedstawia się dowódcy; posłuży mu on do powzięcia decyzji przełamania i zorganizowania innych rodzajów rozpoznania. Drugi egzemplarz wykorzystuje oddział topograficzny do przygotowania szkiców rozpoznawczych i wykonania uzgodnionych map w dokładniejszej skali.

214. Powtórne fotografowanie odcinka przełamania i graniczących z nim odcinków sąsiednich wykonuje się na 6—8 dni przed rozpoczęciem przełamania w skali nie mniejszej niż 1:5000.

Wyniki powtórnego fotografowania przekazuje się dowódcom batalionów i dywizjonów (kompanij, baterij) nie później niż na 2 dni przed rozpoczęciem przełamania.

Stwierdzone nieścisłości rozpoznania oraz najważniejsze odcinki i obiekty obrony bada się ponownie metodą fotograficzną, stosując zdjęcia pionowe o bardzo dokładnej skali (1:3000 — 1:4000) oraz zdjęcia perspektywiczne i stereoskopowe wykonane wielokrotnie i o różnych porach doby. Zdjęcia takie powiększone do skali

1:1500 — 1:2000 doręcza się dowódcom batalionów i dywizjonów (kompanij, baterij) nie później niż na 1—2 dni przed rozpoczęciem natarcia dla umożliwienia im dokonania poprawek w organizacji przewidywanej walki.

215. Przy rozpoznaniu nieprzyjacielskich umocnień względnie maskowania, jak też przy szczegółowym wykrywaniu ważniejszych obiektów mogą być potrzebne dla użytku specjalnych rodzajów broni (artylerii, czołgów i innych) dokładne dane o konfiguracji i rzeźbie terenu.

Z tych względów wykonuje się w powyższych wypadkach oprócz zdjęć pionowych również perspektywiczne zdjęcia danego rejonu.

216. Na 1—2 dni przed rozpoczęciem przełamania wykonuje się **kontrolne zdjęcia lotnicze**.

Ważniejsze zmiany w systemie obrony nieprzyjaciela, stwierdzone zdjęciami kontrolnymi, powinni otrzymać bezpośredni wykonawcy przełamania nie później niż na 5—6 godzin przed rozpoczęciem artyleryjskiego i lotniczego przygotowania natarcia.

217. **Obserwacja**, stanowiąca jeden z ważniejszych sposobów rozpoznania, może przy dobrej i dokładnej organizacji dać dowódcom i sztabom bardzo cenne dane o nieprzyjacielu zarówno w okresie przygotowania przełamania jak i w toku walki.

Obserwacja powinna być **nieustanna** i obejmować całe przedpole. Plan obserwacji opracowuje szczegółowo sztab armii oraz sztaby jednostek i rodzajów broni wchodzących w jej skład.

W pasach natarcia dywizji i korpusów organizuje się punkty obserwacyjne piechoty i innych rodzajów broni kierowane przez doświadczonych oficerów.

Celem utrzymania ciągłości obserwacji naziemnej podczas przegrupowań i luzowania oddziałów organizuje się w pasie przełamania armii **stałe punkty obserwacyjne** poszczególnych rodzajów broni (artylerii, saperów, broni pancernej).

218. Aby zapewnić pełną i dokładną obserwację, rozmieszczenia punktów obserwacyjnych zatwierdzają:

- a) w kompaniach, batalionach — dowódcy pułków;
- b) w pułkach — dowódcy dywizji;
- c) w dywizjach — dowódcy korpusów.

Punkty obserwacyjne innych rodzajów broni wchodzi do ogólnej sieci obserwacji i są zatwierdzane przez odpowiednich dowódców.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zorganizowanie obserwacji **przeciwstoków** oraz na **stykach**, wykorzystując do tego dogodnie punkty terenowe sąsiadów.

219. Pasy obserwacji powinny się wzajemnie zazębiać.

Punkty obserwacyjne powinny być zaopatrzone w przybory do obserwacji (lornetki, peryskopy, lunety nożycowe) oraz w środki łączności.

Wszystkie jednostki wybierają w swoich pasach działania dozory i nanoszą je na szkice sytuacyjne lub perspektywiczne; dla jednolitego określenia celów wszystkie dozory

61

numeruje się w ramach dywizji. Wyniki obserwacji wpisuje się szczegółowo do dziennika obserwacji i melduje dowódcy oraz podaje się sąsiednim punktom obserwacyjnym.

220. Zadaniem obserwacji naziemnej jest:

- a) wykrycie miejsc i zarysów przeszkód przeciwczołgowych i przeciw piechocie;
- b) ustalenie w terenie zarysów widocznych odcinków rowów ciągłych i łączących na przednim skraju i w głębi obrony oraz rozmieszczenia środków ogniowych i kierunku ich ognia (w szczególności w umocnieniach stałych);
- c) wykrycie miejsca stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych oraz schronów i ukrytych środków ogniowych (w szczególności takich, które mogą prowadzić ogień boczny) jak też wszelkich urządzeń pozornych;
- d) ustalenie czasu, miejsca i charakteru przesunięć nieprzyjaciela oraz wykonywanych przez niego prac obronnych.

221. Jednostki rozpoznają również przez wypadu nocne i zasadzki.

Rozpoznanie takie może dawać cenne wiadomości o ugrupowaniu nieprzyjaciela, szczególnie w warunkach długotrwałej styczności z nieprzyjacielem.

222. **Rozpoznanie artyleryjskie** w pasie przewidzianego działania organizują dowódcy artylerii i ich sztaby. Zasadniczym zadaniem rozpoznania artyleryjskiego jest wykrycie podstawowego ugrupowania artylerii i moździerzy nie-

przyjaciela oraz jego umocnień stałych w pasie przelamania i na skrzydłach, jak również ustalenie rozmieszczenia jego rowów ciągłych.

Podczas rozpoznania artyleryjskiego powinno się ustalić drogi na obszarze nieprzyjaciela, przewidziane dla przesunięcia własnej artylerii w czasie zamierzonej akcji.

Rozpoznanie artyleryjskie powinno nie tylko wykryć cele, ale ustalić również ich współrzędne, w tym współrzędne rowów ciągłych i łączących, do których dokładne strzelanie można prowadzić tylko z przygotowaniem topograficznym.

223. Rozpoznanie artyleryjskie źródeł ognia w umocnieniach stałych prowadzi się w dzień i w nocy, przy czym ważne jest ustalenie ich powiązania ogniowego z sąsiednimi gniazdami ogniowymi.

Do rozpoznania rejonów przypuszczalnego rozmieszczenia umocnień stałych używa się lotnictwa, balonów na uwięzi i wszystkich środków obserwacji naziemnej.

Dla każdego rozpoznanego obiektu umocnień stałych zakłada się kartę sprawozdawczą z zaznaczeniem jego współrzędnych.

224. Po ustaleniu rozmieszczenia umocnień stałych artyleria przeprowadza ich sprawdzenie ogniowe, które powinno ustalić rodzaj danego umocnienia (żelbet czy pancierz).

225. Wynikiem artyleryjskiego rozpoznania powinno być otrzymanie dokładnych danych o celach i określenie:

a) współrzędnych celów;

52

- b) środków i sposobów niszczenia poszczególnych celów lub ich grup;
- c) środków i sposobów niszczenia umocnień i przeszkód;
- d) planu przygotowania artyleryjskiego do natarcia;
- e) celu i sposobów użycia pocisków specjalnych (dymnych, zapalających i innych).

226. Wyżsi dowódcy artylerii obowiązani są przeprowadzać rozpoznanie osobiste, wspólnie z dowódcami podległych zgrupowań.

W czasie tego rozpoznania sprawdza się, uzgadnia i ocenia — bezpośrednio w terenie — dane o nieprzyjacielu oraz środki własne, przeznaczone do wykonania poszczególnych zadań.

227. Rozpoznanie pancerne przeprowadzają wszyscy dowódcy broni pancernej.

Rozpoznanie to ma na celu określenie:

- a) możliwości użycia czołgów na różnych kierunkach (charakter terenu i możliwości jego przejścia, istnienie przeszkód naturalnych i sztucznych oraz rejonów wyczekiwania, stanowisk wyjściowych itp.);
- b) systemu umocnień nieprzyjaciela (rowy ciągłe, punkty oporu, stanowiska ryglowe, rowy łączące i inne);
- c) rozmieszczenia, typów i wymiarów przeszkód przeciwczołgowych, a w szczególności pól minowych na przednim skraju i w głębi obrony nieprzyjaciela;
- d) ugrupowania środków obrony przeciwpancernej nieprzyjaciela (działa przeciwpan-

cerne, artyleria, moździerze, czołgi i działa pancerne), a w szczególności rozmieszczonych na przeciwstokach.

228. Rozpoznanie pancerne polega na:

- a) osobistym rozpoznaniu wyższych dowódców broni pancernej;
- b) rozpoznaniu dowódców jednostek nacierających;
- c) prowadzeniu obserwacji;
- d) studiowaniu zdjęć lotniczych;
- e) zbieraniu wiadomości od sztabów WJ piechoty oraz innych broni;
- f) badaniu jeńców i ludności cywilnej;
- g) rozpoznaniu przez walkę, prowadzoną przez wydzielone pododdziały czołgów.

229. Przed użyciem dużych mas czołgów do przełamania obrony ufortyfikowanej lub pozycyjnej, celowe jest przeprowadzenie pancernej natarcia rozpoznawczego, przez specjalnie wydzielone pododdziały czołgów. Natarcie to organizuje się wspólnie z natarciem rozpoznawczym przeprowadzanym w ramach WJ z takim wyliczeniem, by jego wyniki mogły być wykorzystane przez oddziały czołgów przed rozpoczęciem właściwego natarcia.

230. Zadaniem pancernej natarcia rozpoznawczego jest:

- a) ustalenie rozmieszczenia przeszkód przeciwczołgowych na różnych kierunkach;
- b) ustalenie rozmieszczenia przeciwpancernych środków ogniowych na przednim skraju i w głębi pierwszej pozycji;

c) wykrycie czołgów i dział pancernych w systemie obrony nieprzyjaciela.

Zabrania się wyznaczać pododdziałom czołgów biorącym udział w pancernym natarciu rozpoznawczym zadań głębokiego przenikania poza przedni skraj obrony nieprzyjaciela.

231. Do przeprowadzenia pancernego natarcia rozpoznawczego wyznacza zwykle:

- a) samodzielny pułk czołgów — jeden pluton;
- b) brygada pancerna — pododdział w sile do kompanii.

W niektórych wypadkach wyznacza się do tego natarcia dodatkowe pododdziały czołgów oraz działa pancerne i czołgi-niszczyciele min. Wszystkie pododdziały czołgów, biorące udział we wspólnym natarciu rozpoznawczym, współdziałają ściśle z piechotą.

232. Rozpoznanie saperskie jest częścią składową rozpoznania ogólnego i może być przeprowadzane z nim wspólnie lub też samodzielnie.

Zasadniczym zadaniem rozpoznania saperskiego przed rozpoczęciem przełamania jest:

- a) ustalenie charakteru umocnień punktów oporu, budowy rowów ciągłych i łączących, punktów obserwacyjnych i schronów, niewidocznych umocnień i pozornych rowów oraz innych urządzeń nieprzyjaciela;
- b) ustalenie rozmieszczenia przeszkód przeciwczołgowych i przeciw piechocie, ich charakteru i systemu podejść do nich oraz ich osłony ogniowej;

- c) wykrycie przygotowań saperskich nieprzyjaciela, dotyczących przeciwnatarć i manewru.

233. Celem zebrania danych saperskich o charakterze nieprzyjacielskiej obrony, o stanie dróg, mostów i przepraw na kierunku przełamania oraz o przygotowaniu przeszkód na zapleczu nieprzyjaciela — sztaby armii i korpusu organizują głębokie rozpoznanie saperskie, przeprowadzane przez małe grupy specjalnie wyszkolonych saperów. Grupy te po szczegółowym przestudiowaniu rejonu przewidzianych działań przenikają skrycie przez przedni skraj lub są przerzucane samolotami bezpośrednio na zaplecze nieprzyjaciela, gdzie wykonują swe zadania przez obserwację i wypadki oraz badanie ludności miejscowej.

234. Wszystkie dane rozpoznania saperskiego o nieprzyjacielu i terenie, otrzymane z różnych źródeł, są studiowane i zestawiane przez dowódców saperów i ich sztaby. Dane te nanosi się na mapy rozpoznania saperskiego. W razie konieczności sporządza się dodatkowe specjalne plany błot, plany rejonów dla przejścia czołgów i inne.

Mapy oraz ocenę saperską obrony nieprzyjaciela przedstawia dowódca saperów przełożonemu dowódcy. Dane te uwzględnia się przy wzięciu decyzji do przełamania i przy ustalaniu zadań dla poszczególnych jednostek.

235. Rozpoznanie za pomocą środków łączności organizują sztaby WJ, celem otrzymania danych o systemie dowodzenia i łączności nie-

przyjaciela w pasie przełamania i na jego skrzydłach.

Zadaniem tego rozpoznania jest ustalenie:

- a) rozmieszczenia nieprzyjacielskich stanowisk dowodzenia, punktów obserwacyjnych, środków łączności i radiostacji;
- b) systemu łączności przewodowej;
- c) lądowisk używanych przez nieprzyjacielskie samoloty łącznikowe.

Dane z rozpoznania za pomocą środków łączności wykorzystywane są dla dezorganizowania nieprzyjacielowi dowodzenia w czasie przełamania.

236. Natarcie rozpoznawcze ma na celu sprawdzenie danych otrzymanych wcześniej z innych źródeł, jak również bardziej dokładne ustalenie przedniego skraju obrony, systemu jej ognia i przeszkód oraz stwierdzenia siły, składu i ugrupowania nieprzyjaciela.

237. Celem wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do kierunku głównego uderzenia oraz czasu i miejsca przygotowania właściwego natarcia, natarcia rozpoznawcze przeprowadza się większymi siłami i **na szerokim froncie**.

238. Plan natarć rozpoznawczych opracowuje sztab armii, a organizują i wykonują dowódcy dywizji.

Przed wykonaniem natarcia rozpoznawczego należy:

- a) przestudiować szczegółowo, na podstawie zdjęć lotniczych i innych danych rozpoznania, system obrony nieprzyjaciela—przede

wszystkim przedni skraj oraz rozmieszczenie punktów obserwacyjnych, stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy oraz odwodów, które mogą wziąć udział w walce o przedni skraj na odcinku przewidzianych działań;

- b) przeprowadzić z wykonującymi je dowódcami osobiste rozpoznanie celem przestudiowania terenu i nieprzyjaciela; zorganizować współdziałanie oraz ustalenie w terenie zadań grup torujących, piechoty, artylerii i czołgów;
- c) ustalić jednolity system sygnałów we wnętrzu jednostek oraz sygnałów współdziałania z przydzielonymi i wspierającymi środkami wzmocnienia;
- d) zorganizować sieć punktów obserwacyjnych sztabów wszystkich rodzajów broni;
- e) przeprowadzić z jednostkami, wyznaczonymi do przeprowadzenia natarcia rozpoznawczego, specjalne ćwiczenia na własnym zapleczu w terenie podobnym do rejonu przewidzianych działań.

239. Do natarcia rozpoznawczego w pasie przełamania dywizji przydziela się zwykle do batalionu dobrze wyszkolonej piechoty jeden do dwóch plutonów saperów.

Natarcie rozpoznawcze należy wesprzeć dwoma-trzema dywizjonami artylerii oraz moździerzami i dostateczną ilością czołgów.

Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych, natarcie rozpoznawcze osłania się zasłoną dymną.

240. Zadaniem natarcia rozpoznawczego jest:

- a) zdobycie na przednim skraju ważnych punktów oporu umożliwiających wgląd w głąb obrony;
- b) ustalenie rzeczywistego zarysu przedniego skraju i charakteru pierwszej pozycji obrony (pierwszych dwóch-trzech rowów ciągłych);
- c) wywołanie swoją akcją ognia wszystkich środków obrony nieprzyjaciela, celem ustalenia i sprawdzenia jego systemu;
- d) ustalenie charakteru i systemu urządzeń obronnych, pól minowych i przeszkód, zarówno na przednim skraju (szczególnie na przeciwstokach) jak i w głębi pierwszej pozycji obrony;
- e) wzięcie jeńców i dokumentów.

241. Natarcie rozpoznawcze przeprowadza się w okresie przygotowania przełamania w dzień i w ten sposób, by uzyskane przezeń wyniki mogły być wykorzystane przez sztaby i dowódców wszystkich szczebli (do dowódcy kompanii włącznie).

242. Wyruszenie natarcia rozpoznawczego poprzedza się krótkim przygotowaniem artyleryjskim i lotniczym, celem obezwładnienia środków ogniowych nieprzyjaciela.

243. Po włamaniu się w przedni skraj obrony nieprzyjaciela, pododdziały natarcia rozpoznawczego dążą do przeniknięcia na całą głębokość pierwszej pozycji głównego pasa obronnego i do wykrycia przez walkę ugrupowania sił i systemu ogni nieprzyjaciela.

Pod osłoną tego natarcia przeprowadza się równoczesne usuwanie nieprzyjacielskich przeszkód.

244. Dowódca dywizji kieruje natarciem rozpoznawczym osobiście. Organizuje wsparcie ogniem artylerii i moździerzy, zapewnia ubezpieczenie skrzydeł i odparcie przeciwnatarć nieprzyjaciela, wprowadzając w razie konieczności odwód, podciągnięty zawczasu na podstawę wyjściową.

Dowódca dywizji powinien być przygotowany do wykorzystania natarcia rozpoznawczego przez główne siły dywizji.

245. Wyniki wszelkich rodzajów rozpoznania powinny być naniesione na szkice o dokładnej skali i przekazane dowódcom batalionów (dywizjonów) na kilka dni przed rozpoczęciem natarcia.

246. Przed powzięciem ostatecznej decyzji do walki dowódcy WJ przeprowadzają **osobiste rozpoznanie terenu**, które powinno odbyć się skrycie, by nie ujawnić nieprzyjacielowi własnych zamiarów.

W planie rozpoznania terenu powinny być przewidziane:

- a) środki maskowania, zapewniające pełną skrytość poruszania się w terenie grupy towarzyszącej dowódcy;
- b) środki zapewniające utrzymanie w tajemnicy wobec własnych oddziałów właściwego celu pobytu dowódcy w terenie;
- c) zasadniczy cel rozpoznania i odpowiedni do niego skład grupy (prowadzenie rozpo-

znania dużymi grupami oficerów jest nie-dopuszczalne);

- d) punkty terenu, z których przewidziane jest prowadzenie rozpoznania, kolejność zmiany punktów, jak również czas przebywania na nich;
- e) z jakimi dowódcami oddziałów i pododdziałów oraz gdzie ma nastąpić spotkanie dowódcy i co mają mu zameldować;
- f) którzy z oficerów sztabu biorą udział w rozpoznaniu terenu.

247. Wyboru odcinka przełamania dokonuje w zależności od rozmiaru i celu przygotowawczej operacji dowódca frontu lub armii, na podstawie poprzedniego rozpoznania obrony nieprzyjaciela w terenie.

2. Wybór odcinka przełamania

248. Odcinek przewidziany do przełamania powinien w miarę możliwości zapewniać:

- a) skrytą koncentrację jednostek, przeznaczonych do przełamania;
- b) możliwość działań piechoty, artylerii i broni pancernej na całej głębokości obrony nieprzyjaciela;
- c) możliwość oskrzydlenia nieprzyjacielskiego zgrupowania, przewidzianego do rozbicia;
- d) możliwość utrzymania ciągłego współdziałania wszystkich rodzajów broni w głębi obrony nieprzyjaciela;
- e) dostateczną sieć komunikacyjną pozwalającą na zwiezenie niezbędnych zapasów

w okresie przygotowania oraz przesunięcia artylerii i służb w czasie walki.

249. Z punktu widzenia natarcia piechoty, odcinek przełamania powinien zapewniać:

- a) skrytość koncentracji i rozwinięcia jednostek pierwszego rzutu na odległości szturmowej;
- b) rozmieszczenie jednostek na podstawie wyjściowej na wprost przedmiotów szturm;
- c) możliwość szybkiego przebycia terenu pomiędzy podstawą szturmową a wyznaczonymi przedmiotami w pierwszym i następnych rowach ciągłych;
- d) skryte rozmieszczenie drugich i następnych rzutów.

250. Z punktu widzenia artyleryjskiego, przewidziany odcinek przełamania powinien zapewniać:

- a) dobre warunki obserwacji nie tylko pierwszego, ale i następnych rowów ciągłych pierwszej pozycji obronnej;
- b) możliwość rozwinięcia znacznych sił artylerii, jak najbliżej przedniego skraju obrony nieprzyjaciela (w granicach 2 — 4 km);
- c) wybór i urządzenie zakrytych stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy, pozwalających na strzelanie do rowów ciągłych nieprzyjaciela zarówno ogniem czołowym jak i bocznym;
- d) dogodne stanowiska dla dział do ognia na wprost a szczególnie do ognia bocznego na odległość do 800 m;

- 69
- e) możliwość szybkiego manewru artylerii dla wsparcia walki piechoty i czołgów w głębi obrony nieprzyjaciela.

251. Koncentracja znacznych sił czołgów na odcinku przełamania wymaga:

- a) ukrytego rozmieszczenia czołgów na stanowiskach wyczekiwania i wyjściowych oraz dogodnych wyjść z tych stanowisk;
- b) możliwości rozwinięcia czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty na stanowiskach wyjściowych lub na linii rozwinięcia;
- c) dogodnego terenu dla ruchu czołgów na przednim skraju i w głębi obrony, utrudniającego nieprzyjacielowi zorganizowanie obrony na przeciwstokach, a ułatwiającego współdziałanie czołgów z piechotą, artylerią i lotnictwem.

252. Koncentracja dużych sił lotnictwa, biorącego udział w przełamaniu wymaga:

- a) dostatecznej ilości lotnisk dla przegrupowania lotnictwa z uwzględnieniem możliwości rozmieszczenia współdziałającego lotnictwa myśliwskiego w odległości 15—40 km, a szturmowego 30—50 km od odcinka przełamania;
- b) dostatecznej ilości dróg, zapewniających dowóz potrzebnych zapasów do lotnisk i składów oraz możliwości manewrowania nimi w okresie wykorzystania powodzenia.

253. Z punktu widzenia prac saperskich odcinek przełamania wymaga:

- a) dostatecznej ilości materiału budowlanego potrzebnego do urządzenia podstawy wyjściowej i przygotowania środków do pokonywania przeszkód oraz do budowy dróg, mostów i przepraw;
- b) dostatecznie rozwiniętej sieci drożnej.

3. Opracowanie planu przełamania

254. Szczegółowe przygotowanie przełamania jest podstawą powodzenia. Wymaga ono dużej pracy twórczej i organizacyjnej wszystkich dowódców i sztabów.

Przygotowanie przełamania powinno być scentralizowane w rękę dowódcy armii tym silniej, im głębsze jest urzutowanie sił i środków nieprzyjaciela i im bardziej skomplikowany jest system umocnień jego obrony.

255. Myśl przewodnia operacji, wybór odcinka (odcinków) przełamania, podział sił i środków, organizacja współdziałania rodzajów broni, sposoby i początek natarcia oraz czas trwania artyleryjskiego i lotniczego przygotowania — zależą od decyzji dowódcy armii, a niekiedy i dowódcy frontu.

256. Przygotowanie przełamania obejmuje:

- a) organizację i przeprowadzanie wszelkiego rodzaju rozpoznania;
- b) opracowanie planu przełamania;
- c) koncentrację wojsk;
- d) przyjęcie uzupełnień i rozdzielenie ich do jednostek wyznaczonych do przełamania.
- e) przeszkolenie oddziałów w sposobach prowadzenia walki (szczególnie, jeżeli przewi-

dziane jest przełamanie obrony ufortyfikowanej);

- f) prace saperskie w rejonach koncentracji i na podstawie wyjściowej;
- g) przygotowanie topograficzne odcinka przełamania;
- h) rozwinięcie wspierającej artylerii;
- i) zgromadzenie potrzebnych środków materiałowych i technicznych;
- j) działania lokalne, mające na celu polepszenie podstawy wyjściowej, zniszczenie samodzielnych względnie wysuniętych umocnień na przednim skraju i bardziej dokładne ustalenie systemu obrony nieprzyjaciela.

257. Opracowanie planu przełamania powinno być poprzedzone szczegółowym i kilkakrotnym przestudiowaniem warunków przewidzianej akcji przez dowódców nacierających wraz z dowódcami przydzielonych i wspierających środków wzmocnienia — bezpośrednio w terenie. Jest to szczególnie ważne przed natarciem na obronę ufortyfikowaną.

258. Przy przełamywaniu strefy ufortyfikowanej działanie armii może się składać z kilku faz zależnych od rozbudowy obrony i spodziewanego oporu nieprzyjaciela na całej głębokości.

Dowódca armii powinien dla każdej fazy określić:

- a) cel do osiągnięcia;
- b) konkretne zadanie (przedmioty do osiągnięcia) dla korpusów (dywizyj) i środków wzmocnienia;

c) podział sił i środków między korpusy (dywizje) uwzględniający wyznaczone im zadania, konieczność potęgowania wysiłków oraz rozszerzania wyłomów w miarę posuwania się w głąb.

259. Plan przełamania armii powinien ustalić:

- a) ogólny cel i myśl przewodnią zamierzonego działania;
- b) podział sił i środków w pasie przełamania na kierunku uderzenia głównego i pomocniczego;
- c) rozwój działań w czasie i terenie, to jest kolejność zdobycia urzutowanych w głąb pozycji nieprzyjaciela;
- d) zadania bojowe (bliższe i dalsze) poszczególnych jednostek;
- e) ugrupowanie i pasy działań jednostek;
 - f) organizacje i plany natarć — artyleryjskiego i lotniczego — oraz plan użycia czołgów;
 - g) wykorzystanie sił i środków saperskich i chemicznych;
 - h) sposób i terminy koncentracji, przegrupowań i luzowania;
 - i) terminy przygotowania i zajęcia podstawy wyjściowej oraz ewentualnej podstawy szturmowej;
 - j) współdziałanie wewnątrz jednostek, jak również z sąsiadami i innymi rodzajami broni;
- k) środki maskowania i ubezpieczenia celem skrytego przygotowania działań;

- l) organizację dowodzenia (wybór stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych na podstawie wyjściowej oraz ich przesunięcia w toku walki, organizację łączności, ustalenie wspólnych dozorów, sygnałów itp.);
- l) odcinki i kolejność natarć rozpoznawczych oraz wydzielone w tym celu siły i środki;
- m) środki obrony przeciwlotniczej i przeciwchemicznej;
- n) zarządzenia do odparcia przewidywanych przeciwnatarć nieprzyjaciela;
- o) zarządzenia na wypadek wcześniejszego wycofania się nieprzyjaciela na następną pozycję obronną, przed wyruszeniem natarcia;
- p) sposób opanowania pozycji ryglowych;
- r) terminy ukończenia przygotowań przez jednostki i sztaby;
- s) materiałowe i techniczne zaopatrzenie działań.

260. Odnośnie przełamania drugiego pasa obrony, plan powinien zawierać następujące wskazówki orientacyjne:

- a) w jaki sposób przeprowadzić przełamanie drugiego pasa obrony (w toku dalszej walki, czy też po uprzednim przegrupowaniu);
- b) jakie siły i środki przewiduje się do przełamania drugiego pasa;
- c) jakie przegrupowania oddziałów winny być w tym celu dokonane w czasie walki o pas główny lub po jego przełamaniu.

261. Przy planowaniu opanowania pozycji ryglowych, należy dążyć do tego, by w toku walki nie znalazły się one na skrzydłach nacierających jednostek. Z tych względów należy przydzielać jednostkom takie pasy natarcia, by kierunek ich głównego uderzenia wychodził na tyły pozycji ryglowych.

262. Plan walki **korpusu piechoty** przy łamaniu rozbudowanej w głąb obrony winien zgrywać współdziałanie wszystkich rodzajów broni na cały okres walki, celem **opanowania wszystkich pozycji głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony na całym odcinku przełamania.**

263. Plan walki **dywizji piechoty** przy łamaniu obrony polega na szczegółowym opracowaniu współdziałania rodzajów broni **na okres przełamania dwóch pozycji głównego pasa obrony nieprzyjaciela z wyjściem w rejon stanowisk jego artylerii.**

264. Walką jednostek na głównym kierunku natarcia kieruje bezpośrednio dowódca armii (korpusu). Dywizje działające na kierunku pomocniczym bądź podlegają bezpośrednio dowódcy armii (korpusu), bądź też łączone są w grupę operacyjną pod dowództwem zastępcy dowódcy armii.

Wszystkie zarządzenia do przełamania powinny być wydawane z takim wyliczeniem, **by do rozpoczęcia natarcia pozostała co najmniej jedna doba** na zorganizowanie w terenie współdziałania piechoty z artylerią, czołgami i lotnictwem.

265. Dzień i godzinę rozpoczęcia natarcia wyznacza i podaje podwładnym dowódca armii (korpusu) **specjalnym rozkazem szczególnym.**

266. Zasięg zadań bojowych zależy od sił i stopnia rozbudowy obrony nieprzyjaciela, od charakteru terenu, szerokości pasa natarcia, jak też od stanu liczebnego nacierających jednostek i stopnia ich wzmocnienia.

4. Zasięg zadań bojowych

267. Decydujące znaczenie dla zorganizowania ciągłego współdziałania w toku walki ma ściśle określenie zadań **bliższych**, wykonywanych w tym samym, uprzednio przyjętym ugrupowaniu.

Wyznaczanie **dalszych** zadań ma na celu zapewnienie ciągłości natarcia przez wcześniejsze zaznajomienie podwładnych z charakterem działań, czekających ich po wykonaniu zadania bliższego.

Zadań dalszych może być kilka, z zasady jednak podaje się podwładnym **tylko pierwsze** najważniejsze, względnie najprawdopodobniejsze.

Wykonanie zadań dalszych wymaga zwykle przeprowadzenia w toku walki zmian w ugrupowaniu i nowej organizacji współdziałania.

268. Zadania bojowe przy łamaniu obrony pozycyjnej, w szczególności zaś zadania bliższe dla jednostek pierwszego rzutu, powinny być podane na punktach obserwacyjnych; posługiwać się przy tym trzeba dobrze widocznymi celami w głębi głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony (rowy ciągłe, punkty oporu itd.). Powyższy sposób rozkazodawstwa ułatwia organizację stałego współdziałania rodzajów broni podczas walki, przede wszystkim zaś współdziałania piechoty i czołgów z artylerią.

Wyznaczanie zadań bojowych, w szczególności zaś zadań bliższych o głębszym zasięgu i niewidocznych przedmiotach natarcia w terenie, doprowadza przeważnie do rozluźnienia współdziałania z przydzielonymi i wspierającymi środkami wzmocnienia.

269. Przy łamaniu **głęboko rozbudowanej** obrony pozycyjnej, **bliższe zadania** jednostek pierwszego rzutu są zwykle następujące:

- a) **dla pułku piechoty** — opanowanie drugiej linii rowów ciągłych;
- b) **dla dywizji** — opanowanie wszystkich rowów ciągłych i punktów oporu pierwszej pozycji obronnej;
- c) **dla korpusu piechoty** — opanowanie pozycji osłaniającej rejon stanowisk artyleryjskich oraz samego rejonu;
- d) **dla armii** — opanowanie głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony na całej jego głębokości.

270. Przy mniej głębokim rozbudowaniu obrony (pozycyjnej wzgl. doraźnie zorganizowanej) oraz niedużym nasyceniu jej środkami ognio- wymi, bliższe zadania dla oddziałów i jednostek mogą mieć głębszy zasięg, a mianowicie:

- a) **dla pułku piechoty** — zdobycie pierwszej pozycji głównego pasa obrony;
- b) **dla dywizji piechoty** — zdobycie drugiej pozycji;
- c) **dla korpusu piechoty** — opanowanie całego głównego pasa obrony;
- d) **dla armii** — opanowanie drugiego pasa obrony.

271. Podczas przełamania strefy ufortyfikowanej zasięg bliższych i dalszych zadań jednostek i oddziałów może być różny i zależny od rodzaju umocnień nieprzyjaciela, charakteru terenu oraz od warunków obserwacji dla artylerii i moździerzy.

W warunkach przeciętnych zadania bliższe mogą być następujące:

- a) dla pułku piechoty — opanowanie punktów oporu pierwszego rzutu;
- b) dla dywizji piechoty — opanowanie całej pierwszej pozycji nieprzyjaciela łącznie z punktami oporu i stanowiskami batalionowych odwodów;
- c) dla korpusu piechoty — opanowanie stanowisk odwodów pułkowych i głównych stanowisk nieprzyjacielskiej artylerii;
- d) dla armii — przełamanie całego głównego pasa obrony, w warunkach umożliwiających podejście do drugiego pasa obrony.

272. Powodzenie przełamania nieprzyjacielskiej obrony (w szczególności pozycyjnej lub ufortyfikowanej) zależy przede wszystkim od obezwładnienia jej ogniem artylerii i moździerzy. Siła i dobra organizacja artyleryjskiego przygotowania natarcia są nieodzownymi warunkami powodzenia szturm i przełamania obrony nieprzyjaciela.

273. Szerokość pasa natarcia artyleryjskiego powinna być większa od pasa natarcia piechoty i czołgów, by zapewnić osłonę jego skrzydeł.

5. Natarcie artyleryjskie

W tym celu na skrzydłach tych należy obezwładnić i zniszczyć umocnienia i siłę żywą nieprzyjaciela oraz jego artylerię i moździerz.

274. Zgrupowanie dużej ilości artylerii, wyznaczonej do przełamania obrony, oraz duża ilość celów do obezwładniania i zniszczenia wymagają **szczegółowego opracowania planu ognia artyleryjskiego natarcia.**

275. Podstawą planu ognia artyleryjskiego natarcia jest wyraźne określenie zadań, które powinna wykonać artyleria na korzyść piechoty i czołgów.

W związku z tym, przy wyznaczaniu artylerii zadań, dowódcy WJ określają:

- a) miejsca i szerokości przejść do wykonania w przeszkodach sztucznych;
- b) odcinki rowów ciągłych i łączących oraz umocnienia, które należy zniszczyć;
- c) odcinki rowów ciągłych, w których należy obezwładnić siłę żywą nieprzyjaciela i jego środki ogniowe;
- d) czas i fazy artyleryjskiego przygotowania natarcia;
- e) sposoby i zasięg ogniowego wsparcia piechoty i czołgów podczas natarcia;
- f) miejsca, w których należy położyć ogień zaporowy i ześrodkowany w okresie walki w głębi głównego pasa obrony;
- g) wzmocnienie piechoty działami towarzyszącymi oraz zmianę podporządkowania artylerii podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela;

h) sposób osłony wprowadzenia do walki drugich i następnych rzutów piechoty.

276. Dowódca armii (korpusu) obowiązany jest:

- a) wyznaczyć część artylerii i podzielić ją pomiędzy korpusy i dywizje jako artylerię przydzieloną;
- b) ustalić skład grup artylerii armii i grup artylerii korpusów;
- c) ustalić kolejność rozwinięcia artylerii i terminy jej gotowości do otwarcia ognia;
- d) ustalić początek artyleryjskiego natarcia, czas artyleryjskiego przygotowania natarcia, sposób wspierania natarcia i zabezpieczenia walki w głębi oraz zużycie amunicji w poszczególnych okresach;
- e) zatwierdzić rejony stanowisk ogniowych grup artylerii;
- f) ustalić zmiany podporządkowania grup artylerii **w toku walki.**

Prócz tego, dowódca armii (korpusu) wyznacza grupie artylerii armii i grupie artylerii korpusu zadania:

- a) zwalczania artylerii nieprzyjaciela;
- b) obezwładniania jego głębokich odwodów;
- c) dezorganizowania pracy jego tyłów;
- d) przygotowania ześrodkowań ogniowych na ważniejszych kierunkach oraz izolowania odcinków przełamania;
- e) niszczenia specjalnie silnych umocnień.

277. Dowódca artylerii dywizyjnej obowiązany jest ustalić:

- a) skład pułkowych i dywizyjnych grup artylerii oraz zatwierdzić rejony ich stanowisk ogniowych;
- b) zmianę podporządkowania podległej mu artylerii w toku walki;
- c) sposób wzajemnego porozumienia się artylerii, czołgów i piechoty.

Dowódca dywizji wyznacza artylerii zadania (w terenie):

- a) zniszczenia ważniejszych umocnień;
- b) zniszczenia i obezwładnienia systemu ognia przeciwpancernego i maszynowego na tych odcinkach obrony, które mają dla całej dywizji ważne znaczenie;
- c) wsparcia szturm i zabezpieczenia działań piechoty i czołgów w głębi obrony nieprzyjaciela.

278. Dowódcy WJ wyznaczają artylerii zadania w terenie, porównując teren z planem fotograficznym (względnie z mapą) i z schematem celów.

W podobny sposób wszyscy dowódcy artylerii wyznaczają zadania swoim podwładnym.

279. Działanie artylerii w natarciu obejmuje zasadniczo następujące okresy:

- 1) artyleryjskie przygotowanie natarcia;
- 2) artyleryjskie wsparcie natarcia i szturm **piechoty i czołgów;**
- 3) artyleryjskie zabezpieczenie natarcia **piechoty i czołgów** w głębi obrony nieprzyjaciela;

4) oprócz tego przy natarciu na obronę ufortyfikowaną występuje jako pierwsza faza przed artyleryjskim przygotowaniem natarcia: okres wstępnego burzenia.

Punkt 1—4 stanowią taktyczny podział artylerii w poszczególnych okresach walki, zaś punkty 1—3 mieszczą się w **planie ogni artyleryjskiego natarcia**.

280. Czas trwania **wstępnego burzenia** może być różny i zależy od charakteru umocnień nieprzyjaciela, warunków obserwacji i posiadanych środków.

W okresie tym artyleria i moździerz sprawdzają ogniowo i niszczą umocnienia nieprzyjaciela, zwalczają jego baterie, wykonują przejścia w przeszkodach przeciwczołgowych, niszczą i wyczerpują żywe siły nieprzyjaciela, przeszkadzając w jego pracach obronnych oraz dezorganizują jego dowodzenie i pracę tyłów.

281. Dla uzyskania operacyjnego zaskoczenia, burzenie poszczególnych umocnień należy przeprowadzać **na szerokim froncie i w ciągu całego okresu przygotowań przełamania**.

Masowe burzenie umocnień należy przeprowadzać dopiero w ciągu ostatnich dwóch najwyżej trzech dni przed natarciem.

W wypadkach, kiedy ilość umocnień stałych jest nieduża i są one dobrze obserwowane — czas przewidziany na ich zniszczenie może być skrócony do 4—6 godzin.

W pierwszym rzędzie burzy się ważniejsze obiekty fortyfikacyjne z licznymi otworami strzel-

niczymi, kompleksy umocnień obserwowane z naziemnych punktów obserwacyjnych itp.

Umocnienia nieobserwowane z ważniejszych punktów obserwacyjnych obezwładnia się ogniem artylerii ciężkiej z przygotowaniem topograficznym oraz obserwacją lotniczą.

Ciągłość ognia artylerii, kierowanego na obiekty ufortyfikowane, zmniejsza znacznie zdolność bojową ich załóg i osłaniających je gniazd oporu.

Należy burzyć wszystkie umocnienia obserwowane, a w ostateczności dążyć do zburzenia kilku sąsiadujących ze sobą, by stworzyć wylom w systemie ognia nieprzyjacielskich obiektów ufortyfikowanych.

282. Wyniki ognia kontrolować należy zdjęciami lotniczymi i rozpoznaniem naziemnym.

Rozpoznanie naziemne organizują dowódcy pułków piechoty w pasach natarcia, w których znajdują się burzone umocnienia.

Celem zapobiegania odbudowie, względnie zaminowaniu burzonych umocnień i przeszkód, należy je trzymać pod stałym ogniem, specjalnie wydzielonych c.k.m., moździerzy i artylerii.

283. Zadaniem artyleryjskiego przygotowania natarcia jest zdeorganizowanie jeszcze przed rozpoczęciem natarcia piechoty i czołgów, dowodzenia i obserwacji nieprzyjaciela, naruszenie systemu ognia jego obrony i wykonanie przejść w przeszkodach.

Przygotowanie przeprowadzone z reguły dopiero **w dniu natarcia** jest jednym z ważniejszych czynników **jego powodzenia**.

W okresie artyleryjskiego przygotowania natarcia, artyleria i moździerze wykonują następujące zadania:

- a) niszczenie wykrytej artylerii przeci pancernej i obezwładnianie w prawdopodobnych rejonach jej stanowisk;
- b) niszczenie źródeł ognia bocznego;
- c) burzenie niezniszczonych dotychczas i nowo wykrytych obiektów ufortyfikowanych i polowych, niektórych odcinków rowów ciągłych i łączących, węzłów łączności, stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych;
- d) obezwładnianie manewru żywą siłą i środkami ogniowymi nieprzyjaciela w rowach ciągłych i łączących całej pierwszej pozycji jednocześnie;
- e) obezwładnianie taktycznych odwodów nieprzyjaciela, zarówno w rejonach ich skupień jak i podczas zbliżenia;
- f) niszczenie i obezwładnianie artylerii i moździerzy nieprzyjacielskich;
- g) wykonanie przejść w sztucznych przeszkodach przeciwczołgowych i przeciw piechocie, o ile nie zostały zrobione wcześniej.

**Jednoczesne obezwładnienie środków ognio-
wych i żywych sił nieprzyjaciela w rowach cią-
głych pierwszej pozycji na całej jej głębokości
jest jednym z ważniejszych czynników artyle-
ryjskiego przygotowania natarcia.**

**284. W przygotowaniu artyleryjskim biorą
udział wszystkie jednostki artylerii i moździerzy
z wyjątkiem dział wydzielonych do grup szturmowych.**

Skuteczność przygotowania artyleryjskiego osiąga się jednak nie tylko przez zmasowanie ognia artylerii i moździerzy, lecz również przez jego **dokładność**.

Dlatego też na przygotowanie się artylerii i moździerzy oraz na opracowanie planu jej ognia należy zwracać szczególną uwagę.

Przełożeni począwszy od dowódcy artylerii dywizyjnej; dowódcy dywizji są obowiązani **osobiście sprawdzić w terenie** przygotowanie artylerii i moździerzy do wykonania powierzonych im zadań ogniowych.

285. Plan ognia artyleryjskiego przygotowania natarcia powinien zapewnić niezawodne obezwładnienie i zniszczenie podstawowych celów w systemie obrony nieprzyjaciela.

Artyleryjskie przygotowanie natarcia składa się z:

- a) wstrzeliwania i jego kontroli;
- b) niszczenia i obezwładniania.

Artyleryjskie przygotowania natarcia nie powinno być wykonywane według jednego szablonu, lecz jaknajbardziej urozmaicane i dostosowywane do sytuacji.

Czas trwania przygotowania zależy od charakteru, urządzenia i głębokości ugrupowania nieprzyjaciela, ilości dział i moździerzy biorących udział w przygotowaniu oraz od warunków obserwacji.

Przygotowania artyleryjskiego **nie powinno się przedłużać ponad 2—3 godziny**, by uzyskać zaskoczenie a oddziałom nacierającym zapewnić

czas potrzebny do prowadzenia walki jeszcze za dnia.

W niektórych wypadkach korzystne jest przeprowadzenie **nocnego przygotowania natarcia i zakończenie go przed świtem.**

Artyleryjskie przygotowanie natarcia wzmacnia się bombardowaniem lotniczym.

286. Wstrzeliwanie i kontrola ognia artyleryjskiego przygotowania natarcia winny być zorganizowane w ramach armii (korpusu) i przygotowane z całą dokładnością, od nich bowiem zależy w znacznej mierze skuteczność artyleryjskiego ognia.

Wstrzeliwanie nie powinno naruszać tajemnicy przygotowanego natarcia.

Zachowanie tego warunku osiąga się przez:

- a) wykorzystanie danych wstrzeliwania artylerii uprzednio działającej na tym odcinku;
- b) wydzielanie specjalnych dział wstrzelujących;
- c) rozłożenie wstrzeliwania na kilka dni z tym jednak, by dzienne zużycie amunicji odpowiadało stosowanemu dotąd zużyciu amunicji na danym odcinku frontu;
- d) przeprowadzenie wstrzelania **w dniu lub w przeddzień natarcia** dla artylerii tych kalibrów, których dotychczas na tym odcinku nie było;
- e) zorganizowanie na innych odcinkach wstrzelania pozornego;
- f) przeprowadzenie kontroli wstrzelania dopiero w dniu natarcia przed artyleryjskim

przygotowaniem natarcia lub podczas niego.

Artyleryjskie przygotowanie natarcia kończy się nawałą ogniową, skierowaną na przedni skraj i najbliższą głębokość obrony oraz artylerię nieprzyjaciela.

Przejście od artyleryjskiego przygotowania do wsparcia natarcia i szturm następuje przez **niedostrzegalne dla nieprzyjaciela przeniesienia ognia artylerii i moździerzy w głąb obrony, związane nieodłącznie z ruchem własnej piechoty i czołgów.**

Polega ono na przeniesieniu ognia w głąb — z zachowaniem napięcia, przyjętego przy końcu artyleryjskiego przygotowania natarcia.

Przeniesienia ognia w głąb dokonywane są tylko po sprawdzeniu dojścia piechoty do podstawy szturmowej. Ogień moździerzy i dział strzelających na wprost powinno się z chwilą przeniesienia ognia artylerii w głąb spotęgować i prowadzić możliwie jaknajdłużej.

287. Celem wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd odnośnie momentu zapoczątkowania szturm, korzystne jest wykonywanie w czasie artyleryjskiego przygotowania natarcia **pozornego przeniesienia ognia**, połączonego niekiedy z demonstracyjnym działaniem silnych oddziałów rozpoznawczych.

Pozorne przeniesienie ognia wykonuje się przy każdej lub tylko przed niektórymi zmianami napięcia ognia, po czym po 5 — 10 minutach wznawia się poprzedni ogień z nowym napięciem.

Przed pozornym przeniesieniem ognia. wzmacnia się natężenie ognia.

288. Burzenie poszczególnych odcinków rowów ciągłych, należy wykonywać przede wszystkim w miejscach największego skupienia środków ogniowych, na stykach rowów ciągłych z łączącymi, jak też naprzeciw wyrw wykonywanych w przeszkodach z drutu, rowach i słupach przeciwczołgowych oraz w miejscach, skąd możliwe jest ich osłanianie ogniem bocznym.

289. Środki ogniowe nieprzyjaciela rozmieszczone w rowach ciągłych, burzy się jednocześnie z burzeniem poszczególnych odcinków tych rowów oraz przy sirzelaniu na wprost.

Przeszkody z drutu niszczy się skutecznie ogniem na wprost i ogniem ciężkich moździerzy bezpośrednio przed szturmem, a ocalale środki ogniowe po rozpoczęciu szturmu.

Artylerii i moździerzy używa się do wykonywania przejść w przeszkodach z drutu, przede wszystkim na odcinkach niedostępnych dla saperów.

Najbardziej celowe jest wykonanie przejść wąskich, ale dostatecznie licznych.

290. Artyleryjskie przygotowanie natarcia powinno być prowadzone na całej głębokości nieprzyjacielskiej obrony.

Ogień artyleryjskiego przygotowania, prowadzi się ze stanowisk zakrytych lub odkrytych, zależnie od charakteru celów.

Ogień na wprost (ze stanowisk odkrytych) stosuje się przy niszczeniu umocnień i środków ogniowych nieprzyjaciela, rozmieszczonych w ro-

wach ciągłych, jak też przy ostrzeliwaniu otworów strzelniczych i kopuł pancernych oraz przy wykonywaniu przejść w przeszkodach. Ilość artylerii potrzebnej do strzelania na wprost powinna być obliczona dokładnie według ilości celów wyraźnie widocznych.

Jeżeli w pasie nieprzyjacielskiej obrony stwierdzono rowy żelbetowe, do zniszczenia ich wyznacza się artylerię ciężką.

291. Artyleryjskie wsparcie natarcia i szturm piechoty i czołgów — rozpoczyna się z chwilą wyruszenia piechoty z rowów wyjściowych oraz trwa na całej głębokości natarcia piechoty i czołgów.

Podczas artyleryjskiego wsparcia natarcia i szturm artyleria oraz moździerze wykonują następujące zadania:

- a) pułkowe, dywizyjne a częściowo i korpusne grupy artylerii działają ogniem na rowy ciągle pierwszej pozycji oraz obezwładniają żywe siły i środki ogniowe nieprzyjaciela gotującego się do odparcia szturmującej piechoty i czołgów;
- b) następnie przez przeniesienie ognia w głąb i na skrzydła osłaniają szturmującą piechotę i czołgi, wzbraniając równocześnie nieprzyjacielowi zajęcia pozycji ryglowych;
- c) odpierają przeciwnatarcia piechoty i czołgów nieprzyjaciela;
- d) grupy artylerii armii, korpusu i przeciwbateryjne zwalczają wspólnie z lotnictwem baterie nieprzyjaciela, oślepiają dalekie

punkty obserwacyjne, niszczą odwody, węzły łączności i sztaby;

- e) działa wyznaczone do strzelania na wprost niszczą i obezwładniają wykryte w toku walki środki ogniowe i działa przeciwpancerne.

292. W zależności od charakteru nieprzyjacielskiej obrony, nasycenia jej środkami ogniowymi oraz stosownie do ilości własnej artylerii — artyleryjskie wsparcie natarcia i szturm może przybrać następujące formy:

- a) wał ogniowy (zwykły lub podwójny);
- b) kolejne ześrodkowania ognia;
- c) mieszane wsparcie ogniowe (łącznie obie powyższe formy).

293. Wał ogniowy towarzyszy własnej piechocie i czołgom w natarciu. Wał ogniowy zwykły jest to kolejne przenoszenie ognia na główne i pośrednie linie, zgrane z ruchem własnej piechoty i połączone z ześrodkowaniami na odcinki leżące w głębi i na skrzydłach obrony oraz z ogniem oczyszczającym między głównymi liniami wału. Na liniach głównych ogień ten trwa zależnie od czasu, który potrzebny jest piechocie i czołgom do pokonania przestrzeni między tymi liniami. Na umówiony sygnał ogień przenosi się na najbliższą linię pośrednią, gdzie trwa dwie minuty.

Wał ogniowy podwójny polega na wykonywaniu go dwoma zgrupowaniami artylerii, z których jedno prowadzi ogień jak przy wale zwykłym, drugie zaś rozpoczyna od drugiej linii głównej prowadząc go tylko po liniach głównych. Sposób

74
ten stosuje się przeważnie przy wsparciu natarcia na obronę ufortyfikowaną.

Linie główne wybiera się uwzględniając położenie środków ogniowych i przeszkód nieprzyjaciela, pierwszą zaś linię w odległości 200 — 250 m za przednim skrajem obrony.

Wał ogniowy stosuje się zwykle do opanowania pierwszej pozycji obronnej, czyli do głębokości 1,5—2 kilometrów. Daje on potężne wsparcie, wymaga jednak dużej ilości artylerii: 5—6 dywizjonów na 1 kilometr frontu.

Zorganizowanie wału ogniowego należy do dowódcy dywizji a czasem do dowódcy armii; polega ono na określeniu głębokości i linii wału, przeprowadzeniu organizacji artylerii oraz ustaleniu sygnałów koordynujących ogień artylerii z ruchem nacierających wojsk.

294. Kolejne ześrodkowania ogniowe (KZO) stosuje się przy towarzyszeniu piechocie i czołgom w natarciu przez kolejne obezwładnianie środków ogniowych nieprzyjaciela. Ma ono zastosowanie w warunkach:

- a) słabej obrony nieprzyjaciela;
- b) niedostatecznej ilości artylerii nacierającego;
- c) posiadania dokładnych danych o systemie obrony nieprzyjaciela.

295. Mieszane wsparcie ogniowe — polega na połączeniu systemu wału ogniowego z kolejnymi ześrodkowaniami ognia.

296. Podczas walki w głębi nieprzyjacielskiej obrony artyleria oraz moździerz wykonują arty-

48

teryjskie zabezpieczenie natarcia piechoty i czołgów w następujący sposób:

- a) grupy artylerii pułkowe, dywizyjne i korpusne oraz część moździerzy obezwładniają opór nieprzyjaciela przed frontem nacierających oddziałów oraz na tych odcinkach, na skrzydłach i w głębi obrony, z których wykonywany jest jego ogień i obserwacja; poza tym grupy te wzbraniają nieprzyjaciela przejścia do przeciwnatarcia i odcinają mu drogi odwrotu;
- b) grupy artylerii przeciwbaterijnej kontynuują zwalczanie baterii nieprzyjaciela;
- c) artyleria towarzysząca, organiczna i przydzielona oraz artyleria przeciwpancerna, posuwając się w ugrupowaniu bojowym piechoty, niszczy ogniem na wprost środki ogniowe utrudniające jej posuwanie się oraz odpiera przeciwnatarcia nieprzyjaciela.

Po opanowaniu przez piechotę pierwszej pozycji obronnej artyleria zmienia stanowiska przesuując się do przodu rzutami tak, by większa jej część mogła nadal nieustannie wspierać swoim ogniem piechotę i czołgi, a w ruchu na nowe stanowiska znajdowała się najwyżej jedna trzecia jej stanu.

W celu zapewnienia szybkich przesunięć artylerii na polu walki dowódcy WJ mogą wyznaczać do grup artylerii pododdziały piechoty wzmocnione saperami. Piechota (kawaleria) winna zawsze pomagać z własnej inicjatywy artylerii, która została jej przydzielona lub też ją wspiera.

297. Artyleryjskie zabezpieczenie natarcia piechoty i czołgów w głębi obrony powinno być przygotowane tak dokładnie, by wsparcie ogniem artylerii i moździerzy było nieprzerwane na całej jej głębokości.

298. Artyleryjskie zabezpieczenie natarcia w głębi nieprzyjacielskiej obrony wykonuje się przez:

- a) kolejne ześrodkowanie ogniowe i ostrzeliwanie poszczególnych celów oraz obiektów obrony;
- b) wykonywanie ognii zaporowych;
- c) ogień dział towarzyszących piechocie i czołgom.

299. Kolejne ześrodkowanie ogniowe artylerii oraz moździerzy ma na celu obezwładnienie lub osłabienie poszczególnych obiektów obrony nieprzyjaciela.

300. Ognie zaporowe stosuje się celem osłony czoła i skrzydeł nacierających oddziałów przed przeciwnatarciem nieprzyjaciela.

301. Szczególne zadania artylerii w okresie walki w głębi obrony ufortyfikowanej polegają na:

- a) szybkim wysunięciu w przód artylerii ciężkiej dla obezwładnienia umocnień stałych;
- b) wsparciu specjalnych zgrupowań;
- c) nieustannym działaniu ogniowym artylerii dalekonośnej na tylne obiekty nieprzyjaciela.

302. Dla wsparcia nacierających jednostek w głębi obrony nieprzyjaciela przewiduje się

79

w planie walki **zmianę podporządkowania artylerii** w ten sposób, by każdy batalion piechoty działający w pierwszym rzucie został na ten okres wzmocniony co najmniej jedną baterią towarzyszącą mu ruchem i ogniem na całej głębokości głównego pasa obrony.

303. Przy łamaniu obrony nieprzyjaciela lotnictwo wykonuje zadania ogólne:

6. Natarcie lotnicze

- a) obezwładnia punkty oporu oraz artylerię i moździerze nieprzyjaciela na kierunku głównego uderzenia i najbliższych jego skrzydeł;
- b) nieustannie towarzyszy natarciu piechoty i czołgów na całej głębokości głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony;
- c) obezwładnia i niszczy żywe siły oraz środki ogniowe nieprzyjaciela w rowach ciągłych ogniem swej broni pokładowej i bombami odłamkowymi;
- d) nie dopuszcza do podejścia odwodów nieprzyjaciela do odcinka przełamania oraz dezorganizuje jego dowodzenie i pracę tyłów;
- e) walczy o panowanie w powietrzu przez niszczenie samolotów nieprzyjaciela w walkach powietrznych i na lotniskach;
- f) prowadzi nieustanne rozpoznanie lotnicze na korzyść wojsk lądowych;
- g) osłania przed nalotami nieprzyjaciela zarówno w rejonach koncentracji i na podstawie wyjściowej, jak również podczas natarcia i walki w głębi obrony nieprzyjaciela;

- h) osłania wprowadzenie w wyłom jednostek szybkich, wyznaczonych do rozwinięcia powodzenia i współdziała z nimi dla zapewnienia wykonania nakazanych zadań;
- i) współdziała z wojskami lądowymi w czasie niszczenia okrążonych sił nieprzyjaciela.

304. Ważnym warunkiem powodzenia lotnictwa w walce jest odpowiednie jego użycie, polegające na skoncentrowaniu wysiłków lotnictwa na wąskim odcinku, na celach ważniejszych i ściśle określonych w terenie oraz na ciągłości jego działania na polu walki.

305. Obezwładnienie żywych sił i środków ogniowych nieprzyjaciela, rozmieszczonych w wąskich i urzutowanych w głąb rowach ciągłych, wymaga bardzo ścisłego współdziałania lotnictwa z piechotą i czołgami podczas walki o każdą pozycję. Współdziałanie to zapewniają oficerowie łącznikowi lotnictwa na stanowiskach dowodzenia, przydzieleni do dowódców WJ nacierających na kierunku głównym.

306. Zdobycie panowania w powietrzu nad rejonem przełamania ma na celu niedopuszczenie nieprzyjaciela do zorganizowanego atakowania nacierających.

By zapewnić sobie panowanie w powietrzu nad rejonem przełamania, przeprowadza się przez kilka dni, poprzedzających zamierzoną akcję, naloty na nieprzyjacielskie lotniska zgodnie z planem natarcia lotniczego.

W dniu rozpoczęcia przełamania korzystne jest wykonanie nowego silnego nalotu na naj-

80

bliższe lotniska nieprzyjaciela, a następnie blokowanie ich akcją samolotów myśliwskich i szturmowych.

307. Od początku artyleryjskiego przygotowania aż do zupełnego przełamania głównego pasa obrony siły główne nacierających powinny być osłaniane przez lotnictwo myśliwskie, patrolujące stale nad obszarem natarcia.

Siły główne lotnictwa myśliwskiego, wydzielone do osłony w rejonie przełamania, powinny się znajdować na lotniskach wysuniętych w gotowości do natychmiastowego startu.

308. Należy mieć na uwadze, że w miarę rozwijania się własnego natarcia przeciwdziałanie lotnictwa nieprzyjacielskiego będzie się wzmacniać i już w drugiej połowie pierwszego dnia nieprzyjaciel może wprowadzić do akcji całe lotnictwo danego frontu.

Z tych względów dowódca lotnictwa wspierającego natarcie winien dysponować dostatecznymi odwodami dla wzmocnienia działań przeciw nieprzyjacielskiemu lotnictwu i utrzymania panowania w powietrzu przez cały okres.

309. Działanie lotnictwa przy łamaniu obrony nieprzyjaciela przybiera formę **natarcia lotniczego**, którego zadaniem jest zapewnienie panowania w powietrzu i nieustanne wspieranie nacierających.

Natarcie lotnicze dzieli się na trzy okresy:

- a) wstępne działania lotnicze;
- b) lotnicze przygotowanie natarcia;
- c) lotnicze wspieranie piechoty i czołgów w głębi nieprzyjacielskiej obrony.

310. Wstępne działanie lotnicze może rozpoczynać się zawczasu i trwa w ciągu całego okresu przygotowania przełamania.

Wykonuje się ono na szerokim froncie w dzień i w nocy w formie skoncentrowanych nalotów oraz akcji drobnych grup i pojedynczych samolotów dla wypełnienia następujących zadań:

- a) nieustannego rozpoznania lotniczego;
- b) niszczenia i wyczerpywania żywych sił nieprzyjaciela w jego głównym pasie obrony, w miejscach koncentracji jego odwodów i na drogach przemarszów;
- c) niszczenia i obezwładniania wykrytych środków ogniowych nieprzyjaciela, w szczególności zaś jego artylerii oraz jednostek broni pancernej;
- d) burzenia umocnień;
- e) dezorganizowania dowodzenia i pracy tyłów nieprzyjaciela oraz niszczenia jego składów;
- f) dezorganizowania dowozu wzdłuż szlaków komunikacyjnych;
- g) zwalczania jego lotnictwa w powietrzu i na ziemi.

311. Lotnicze przygotowanie natarcia wykonuje się w okresie artyleryjskiego przygotowania natarcia. Przygotowanie lotnicze kończy się **skoncentrowanym nalotem poprzedzającym bezpośrednio szturm piechoty i czołgów na kierunku głównego uderzenia.**

312. W okresie artyleryjskiego przygotowania natarcia, samoloty szturmowe i bombowe obezwładniają skoncentrowanymi i następujący-

ni po sobie nalotami źle obserwowane z ziemi, a położone w głębi głównego pasa obrony, rowy ciągłe na przeciwstokach, stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy oraz uzupełniają w razie konieczności ogień artylerii i moździerzy na ważniejszych punktach oporu nieprzyjacielskiej obrony.

Zniszczenie żywych sił nieprzyjaciela w rowach ciągłych i obezwładnienie rozmieszczonych w nich środków ogniowych osiąga się przez **masowe użycie bomb odłamkowych i ognia broni pokładowej prowadzonego wzdłuż rowów ciągłych.**

313. Tuż przed ruszeniem piechoty i czołgów do szturmów lotnictwo przeprowadza **potężny skoncentrowany nalot na przedni skraj nieprzyjacielskiej obrony.**

Nalot powinien być **krótki** i wykonany z wysokości, na której samolotom nie grożą odłamki bomb i bezpośrednie trafienie własnej artylerii.

Podczas nalotu artyleria prowadzi ogień na przedni skraj, a specjalnie wyznaczonymi dywizjonami obezwładnia środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela.

314. Podczas zwalczania przez lotnictwo celów położonych bezpośrednio przed linią styczności z nieprzyjacielem konieczne jest wytyczenie tak w dzień jak i w nocy własnej czołowej linii sygnałami dobrze widocznymi z powietrza.

315. Działania lotnicze w czasie natarcia i szturmów ogranicza się do:

1. obezwładniania i niszczenia urządzeń obronnych nieprzyjaciela w trzeciej linii rowów ciągłych pozycji głównej;

2. obezwładniania żywych sił nieprzyjaciela w rejonie rozmieszczenia odwodów batalionowych;
3. zwalczania artylerii nieprzyjaciela;
4. osłony przed działalnością lotnictwa nieprzyjaciela.

316. W okresie wspierania piechoty i czołgów w głębi nieprzyjacielskiej obrony lotnictwo wykonuje następujące zadania:

- a) obezwładnia względnie niszczy środki ogniowe i żywe siły w głównym pasie nieprzyjacielskiej obrony;
- b) współdziała w zwalczaniu przeciwnatarć taktycznych odwodów i zapobiega podejściu odwodów operacyjnych;
- c) zabezpiecza wprowadzenie w wyłom jednostek szybkich oraz wspiera te działania;
- d) dezorganizuje ruch nieprzyjaciela na jego tyłach;
- e) osłania siły główne przed działalnością lotnictwa nieprzyjaciela;
- f) prowadzi nieustanne rozpoznanie.

317. Podczas walki piechoty i czołgów w głębi głównego pasa obrony nieprzyjaciela lotnictwo znajduje się bez przerwy nad polem walki i w dalszym ciągu obezwładnia i niszczy jego artylerię, moździerze i odwody.

Zadania te wykonują nieduże grupy samolotów szturmowych i bombowych przez kolejno po sobie następujące naloty na zawczasu ustalonych kierunkach natarć WJ.

318. W toku walki o główny pas obrony lotnictwu może być zlecone **wytworzenie zasłon dymnych dla oślepienia nieprzyjaciela.**

Do wykonania tego zadania powinny być zawczasu wyznaczone potrzebne samoloty szturmowe i przygotowane środki.

319. Przy opracowywaniu planu natarcia lotniczego zwrócić należy szczególną uwagę na **dokładne przygotowanie akcji lotniczej od chwili wyruszenia natarcia aż do całkowitego opanowania wszystkich pozycji głównego pasa obrony.**

Współdziałanie lotnictwa z piechotą, artylerią i czołgami winno być ujęte w szczegółowo opracowany plan natarcia lotniczego.

W planie tym uwzględnia się:

- a) zadania lotnictwa oraz czas i kolejność ich wykonania;
- b) ilość lotów w okresie działań wstępnych, przygotowania natarcia oraz w okresie szturmowania pierwszej i następnych pozycji głównego pasa obrony;
- c) przydział jednostek i oddziałów lotniczych do wsparcia szybkich jednostek wprowadzonych w wyłom;
- d) tabele sygnałów radiowych i znaków umówionych między jednostkami nacierającymi a lotnictwem oraz sposoby wskazywania celów z ziemi i z powietrza.

320. Szczegółowy plan współdziałania lotnictwa z piechotą, artylerią i czołgami w pasie przełamania opracowuje sztab armii względnie frontu wspólnie ze sztabem wspierającego ją lotnictwa.

Dowódcy jednostek lotniczych uzgadniają z dowódcami dywizji i korpusów, w których pasie będą działali, szczegóły tego planu.

Oficerów łącznikowych lotnictwa wysyła się do wojsk lądowych jeszcze przed rozpoczęciem planowania operacji.

Opracowanie planu współdziałania lotnictwa z wojskiem lądowym powinno być zakończone nie później niż na 3—4 dni przed rozpoczęciem natarcia, by dać możność dowódcom lotnictwa rozpoznania rejonów ich działań zarówno z powietrza jak i z naziemnych punktów obserwacyjnych oraz zapewnić im czas potrzebny na zorganizowanie współdziałania bezpośrednio w terenie.

321. Zadania i cele wstępnych działań lotniczych w wyznaczonym pasie przełamania ustala dowódca frontu.

Zadania dla lotnictwa na okres przygotowania natarcia ustala dowódca armii, a w poszczególnych wypadkach, gdy całe lotnictwo ma być użyte na jednym wąskim odcinku frontu — dowódca frontu.

7. Użycie czołgów i artylerii pancernej

322. Czołgi stanowią jeden z decydujących środków, zapewniających powodzenie w natarciu przełamującym.

Podstawowym zadaniem czołgów w natarciu przełamującym jest **wspieranie ruchu piechoty (kawalerii) swoim ogniem i manewrem na całej głębokości nieprzyjacielskiej obrony.**

Zadanie to wykonują czołgi przez:

- 83
- a) obezwładnianie środków ogniowych nieprzyjaciela;
 - b) niszczenie jego czołgów i siły żywej;
 - c) niszczenie przeszkód zagrażających drogę własnej piechocie (torowanie).

323. Na wybór sposobu użycia czołgów wpływa decydująco rodzaj terenu oraz charakter i stopień zorganizowania nieprzyjacielskiej obrony.

W terenie trudnym dla ruchu, przy silnie rozbudowanym systemie umocnień obronnych nieprzyjaciela, czołgów używa się tylko wspólnie z piechotą i artylerią do bezpośredniego działania w ugrupowaniu piechoty.

Linie i rejony niedostępne dla czołgów pokonuje piechota przy współdziałaniu artylerii i lotnictwa.

Z chwilą wykonania przejść w przeszkodach czołgi przechodzą do szturm.

Na zorganizowanie przygotowania natarcia czołgów należy zapewnić sobie dostateczny czas (1 — 3 dni odpowiednio do sytuacji).

324. Zależnie od terenu i charakteru obrony nieprzyjaciela **brygada czołgów** może być użyta w natarciu jako:

- a) **brygada przydzielona** do dywizji piechoty (kawalerii);
- b) **brygada wsparcia** dywizji piechoty (kawalerii);
- c) **brygada samodzielna** taktycznie (w wypadkach szczególnych).

325. Przydzielenie brygady czołgów do dywizji piechoty stosuje się zwykle w wypadku natarcia na pozycyjną lub ufortyfikowaną obronę nieprzyjaciela.

Przydzielonej brygady zasadniczo nie rozdziela się, a używa w całości na głównym kierunku uderzenia.

Niekiedy, w szczególności zaś podczas przełamania obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej, na okres przełamania głównego pasa obrony pułkom piechoty mogą być przydzielone poszczególne bataliony czołgów.

Po przełamaniu tego pasa bataliony te przechodzą jednak z powrotem pod rozkazy swego dowódcy brygady i cała brygada czołgów może być użyta w pełnym składzie do wykorzystania powodzenia względnie odpierania nieprzyjacielskich przeciwnatarć.

326. Podczas akcji czołgów w terenie leśnym, leśno-bagnistym oraz w lesie poprzecinanym jeziorami lub w górach, jak też w składzie grup szturmowych przy przełamaniu strefy ufortyfikowanej lub obrony dużych osiedli, czołgi działają drobnymi pododdziałami, przydzielonymi do oddziałów i pododdziałów piechoty (kawalerii), i są podporządkowane ich dowódcom.

327. Wspieranie dywizji piechoty brygadą czołgów może mieć miejsce w wypadku natarcia na słabo umocnionego nieprzyjaciela.

W tym wypadku, wykonując zadanie otrzymane od dowódcy armii lub korpusu i nie będąc podporządkowaną dowódcy dywizji, brygada czołgów obowiązana jest wykonywać na jego ko-

84

rzyść zadania, które nie przeszkadzają wykonaniu jej zasadniczego zadania.

328. Samodzielne użycie brygady czołgów na oddzielnym kierunku przy taktycznym współdziałaniu z jednostkami i oddziałami piechoty (kawalerii) może mieć miejsce w okolicznościach szczególnych. W tych wypadkach brygada może być wzmocniona piechotą, artylerią i saperami.

W toku samodzielnych działań brygady czołgów wysiłki jej powinny być skoordynowane z działaniami WJ piechoty i skierowane na wspólny cel oraz uzgodnione w czasie i przestrzeni (terenie).

329. W celu przełamania głęboko rozbudowanej obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej nieprzyjaciela (szczególnie na kierunkach dostępnych dla czołgów) niezbędne jest:

- a) skoncentrowanie zasadniczych sił czołgów i artylerii pancernej różnych typów;
- b) masowe ich użycie na głównym kierunku uderzenia;
- c) ściśle współdziałanie z innymi rodzajami broni, szczególnie z piechotą i artylerią.

Użycie czołgów i artylerii pancernej powinno być poprzedzone dokładnym zbadaniem systemu obrony przeciwpancernej nieprzyjaciela.

W tym celu należy zapewnić niezbędny czas dla dowódców czołgów na zorganizowanie i przeprowadzenie wszelkiego rodzaju rozpoznania.

330. Grupy czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty przydziela się w pierwszym rzędzie dywizjom piechoty, działającym na kierunku głównym.

Towarzysząc piechocie na całej głębokości głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony, czołgi powinny:

- a) wykonywać przejścia w przeszkodach przeciw piechocie;
- b) niszczyć ogniem i gąsienicami żywą siłę i środki ogniowe nieprzyjaciela;
- c) burzyć jego polowe umocnienia obronne.

Grupy czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty tworzy się zasadniczo z brygad czołgów średnich.

Grupy te wzmacnia się artylerią pancerną i czołgami ciężkimi, które podczas walki tworzą drugi rzut przeznaczony do obezwładniania i niszczenia ważniejszych celów — nieprzyjacielskich dział przeciwpancernych i artylerii, przeciwnacieraających czołgów i dział pancernych oraz do burzenia poszczególnych umocnień.

Prócz tego brygadam mogą być przydzielane czołgi-niszczyciele min, które posuwają się w walce przed pierwszym rzutem czołgów z zadaniem wykonania przejść przez pola minowe.

331. Podczas przełamywania strefy ufortyfikowanej grupy czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty działają według zasad ogólnych. Wzmocnienie ich czołgami ciężkimi i artylerią pancerną jest w tym wypadku konieczne.

Do grup szturmowych piechoty, nacierających na głównym kierunku uderzenia, przydziela się poza tym dodatkowe czołgi ciężkie i działa artylerii pancernej.

W strefach ufortyfikowanych, posiadających przed przednim skrajem głównego pasa obrony silne przeszkody przeciwczołgowe, w których wy-

konanie przejść przed rozpoczęciem natarcia jest niemożliwe, przedwczesne wprowadzenie czołgów do walki może spowodować duże i bezcelowe straty a nawet załamanie się szturm piechoty.

W tych wypadkach do pierwszego rzutu piechoty (grup szturmowych) przydziela się ciężkie czołgi i artylerię pancerną; grupy czołgów bezpośredniego wsparcia piechoty wprowadza się do walki z chwilą, gdy piechota pokona zasadniczy pas przeszkód przed przednim skrajem strefy ufortyfikowanej, a oddziały torujące wykonują w nich przejścia.

332. Ciężkie czołgi przydzielane do grup i oddziałów szturmowych zabezpieczają ich ruch oraz szturm i niszczenie stałych umocnień i czołgów nieprzyjaciela.

Zadaniem ciężkich czołgów jest:

- a) obezwładnianie środków ogniowych umocnień a częściowo burzenie ich przez kierowanie swego ognia do otworów strzelniczych i kopuł pancernych;
- b) niszczenie ogniem i gąsienicami sił żywych i gniazd ogniowych nieprzyjaciela, osłaniających bezpośrednio umocnienia stałe i wstrzymujących ruch grup i oddziałów szturmowych;
- c) robienie przejść w przeszkodach przeciw piechocie.

Czołgi te posuwają się zależnie od sytuacji albo przed grupą (oddziałem) szturmową torując jej drogę, albo jednocześnie z nią lub za nią wspierając ją swoim ogniem.

We wszystkich wypadkach czołgi współdziałają ściśle z artylerią przydzieloną do grup i oddziałów szturmowych oraz z grupami usuwającymi przeszkody i czołgami-niszczycielami min a szczególnie z artylerią pancerną.

333. Artyleria pancerna wchodzi w skład wszystkich grup czołgów oraz wyjątkowo (działa panc. 76-mm) w skład artylerii towarzyszącej piechocie.

Grupom i oddziałom szturmowym przydziela się ciężką artylerię pancerną.

Zadaniem artylerii pancernej jest: zapewnienie ruchu czołgów i w tym celu winna ona:

- a) niszczyć działa przeciwpancerne nieprzyjaciela;
- b) oślepić i niszczyć jego umocnienia obronne (z dział ciężkiej artylerii pancernej);
- c) odpierać przeciwnatarcia jego czołgów i dział pancernych;
- d) wykonywać swym ogniem przejścia w przeszkodach.

334. Artyleria pancerna działa bateriami; wydzielanie pojedynczych dział jest dopuszczalne tylko dla grup szturmowych.

Artyleria pancerna wykonując zadanie towarzyszenia czołgom (pierwszemu lub drugiemu rzutowi) walczy posuwając się w ugrupowaniu własnej piechoty i czołgów skokami od jednego stanowiska ogniowego do drugiego, nie odłączając się od piechoty dalej niż 400—600 m.

Dla odparcia przeciwnacierających czołgów nieprzyjaciela artyleria pancerna może, wykorzystując sprzyjające warunki terenowe dla ukry-

tego ruchu, wysuwać się naprzód przed swoją piechotę.

335. Przygotowanie czołgów i artylerii pancernej, rozpoznanie terenu i nieprzyjaciela oraz zorganizowanie współdziałania z innymi rodzajami broni przeprowadza się w rejonach koncentracji i na stanowiskach wyczekiwania.

Wyruszenie czołgów i artylerii pancernej do natarcia następuje ze stanowisk wyjściowych, a w wypadku trudności sformowania na nich ugrupowania bojowego — z linii rozwinięcia.

336. Przejście czołgów na stanowiska wyczekiwania i wyjściowe odbywa się w nocy lub w dzień, ale w warunkach ograniczonej widoczności.

Za dnia czołgi zajmują stanowiska wyjściowe podczas artyleryjskiego przygotowania natarcia i pod osłoną lotnictwa lub zasłony dymnej.

Czołgi nie powinny przebywać na stanowiskach wyczekiwania dłużej niż 2 — 3 doby, a na stanowiskach wyjściowych w nocy nie więcej niż 2 — 3 godziny, w dzień nie więcej niż 1 godzinę.

Stanowiska wyjściowe czołgów urządza się z reguły w odległości 1—3 km za rowem wyjściowym piechoty. Przed przyjściem czołgów i artylerii pancernej na stanowiska wyczekiwania i wyjściowe — prowadzące do nich drogi powinny być naprawione i zorganizowana regulacja ruchu.

Na stanowiskach wyjściowych przygotować należy zawczasu okopy dla czołgów, rowy prze-

ciwodłatkowe dla obsługi, środki maskowania oraz wyjścia dla szybkiego wyruszenia do szturm.

337. Czas wyruszania czołgów do szturm ustala dowódca dywizji piechoty. Dowódca grupy czołgów obowiązany jest nawiązać łączność z oddziałem torującym, uzyskać dokładne dane o rozmieszczeniu przejść w przeszkodach i w razie potrzeby wysłać tam przewodników.

**8. Saperskie
przygotowanie
przetamania**

338. Podstawowe zadania saperów podczas przygotowania i samego przelamywania ufortyfikowanej lub pozycyjnej obrony nieprzyjaciela polegają na:

- a) saperskim rozpoznaniu obrony nieprzyjaciela i terenu;
- b) udziale i kierowaniu pracami w przygotowaniach rejonów koncentracji i podstawy wyjściowej do natarcia;
- c) przygotowaniu szturm podziemno-minerskiego;
- d) urzędzeniu ćwiczebnych pól szturmowych;
- e) organizowaniu i szkoleniu oddziałów torujących i umacniających teren;
- f) organizowaniu szybkich oddziałów zaporowych i szkoleniu ich wspólnie z odwodami przeciwpancernymi;
- g) szkoleniu piechoty i artylerii w saperskim rozpoznaniu, przekraczaniu przeszkód i rozminowaniu oraz zaznajamianiu się z obiektami umocnień stałych nieprzyjaciela;

87

- h) przygotowaniu dla nacierającej piechoty, czołgów i artylerii środków do przekraczania przeszkód przed przednim skrajem i w głębi obrony nieprzyjaciela oraz udzielaniu im przy tym pomocy;
- i) wykonywaniu przed przednim skrajem przejść w przeszkodach przeciwczołgowych i przeciw piechocie (szczególnie w polach minowych) i całkowitym usuwaniu przeszkód na zdobytym terenie;
- j) działaniach szturmowych na obiekty umocnień stałych względnie polowych nieprzyjaciela;
- k) manewrowaniu przeszkodami w toku natarcia;
- l) zagradzaniu przeszkodami styków i odsłoniętych skrzydeł;
- ł) udzielaniu innym rodzajom broni pomocy w umacnianiu zdobytego terenu;
- m) stosowaniu saperskich środków maskowania operacyjnego.

339. Podczas przygotowania i wykonania przełamania obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej, saperzy współdziałają z piechotą, artylerią i czołgami torując im drogę przez niszczenie umocnień i przeszkód oraz ustawiając własne przeszkody; w czasie walki zabezpieczają działania tych rodzajów broni rozpoznaniem saperskim, wykonaniem umocnień, prac drogowo - mostowych, maskowania itd.

Przy łamaniu obrony pozycyjnej lub ufortyfikowanej jednostki nacierające mogą być wzmocnione saperami dyspozycyjnymi.

340. Plan saperckiego zabezpieczenia natarcia opracowuje dowódca saperów na podstawie wytycznych dowódcy WJ.

W planie tym ustala:

- a) zadania saperów;
- b) miejsca i terminy wykonania tych zadań;
- c) podział sił i środków;
- d) dowódców odpowiedzialnych za wykonanie zadań;
- e) prace saperckie wykonywane przez inne rodzaje broni.

Plan ten po uzgodnieniu z szefem sztabu oraz dowódcami rodzajów broni przedstawia się do zatwierdzenia dowódcy WJ.

341. Większości sił saperckich używa się na głównym kierunku uderzenia. Równomierny podział saperów na wszystkie kierunki natarcia jest niedopuszczalny.

Przy wykonywaniu zadań saperzy mogą być przydzieleni do WJ lub użyci do ich wsparcia. W obu wypadkach saperzy jednakowo wykonują zadania dowódców, którym są przydzieleni, względnie których wspierają.

342. Jednostki saperckie bywają przydzielane albo na cały okres przełamania, albo tylko na czas wykonania specjalnych zadań. Saperzy tacy działają według planu i dyspozycji dowódców, do których zostali przydzieleni.

W wypadku wsparcia jednostkami saperckimi niezbędne jest by:

- a) dowódca WJ wyznaczał zadania saperom centralnie i nie rozdzielał ich pomiędzy swoje jednostki;

- 88
- b) dowódcy piechoty, w których pasie działają saperzy wsparcia, pomagali im w wykonaniu zadań oraz by nowe zadania wyznaczano saperom na czas;
 - d) dowódca saperów wsparcia otrzymał dokładne wskazówki kogo, jak, gdzie i kiedy wspierać mają saperzy;
 - e) wykonanie tych zadań było dokładnie kontrolowane.

343. Szturmowe brygady saperów wzmocnione czołgami, czołgami-niszczycielami mìn i czołgami - miotaczami ognia przydzielane są jako środek saperskiego wzmocnienia na głównym kierunku uderzenia frontu względnie armii.

344. Szturmowe brygady saperów wykonują w ramach saperskiego zabezpieczenia natarcia następujące zadania:

- a) prowadzą saperskie rozpoznanie obrony;
- b) umożliwiają przekraczanie przeszkód robiąc przejścia w rowach, szkarpach, przeszkodach z pali, przeszkodach z bloków betonowych i słupów oraz w innych przeszkodach przeciwczołgowych;
- c) ubezpieczają działania grup szturmowych przy zdobywaniu i niszczeniu stałych i polowych umocnień nieprzyjaciela, które nie mogą być zniszczone ogniem artylerii względnie akcją piechoty i czołgów;
- d) zatrzymują za pomocą zapor mìnowych przeciwnatarcia nieprzyjaciela i osłaniają tymi zaporami skrzydła nacierających jednostek oraz punkty terenu o znaczeniu operacyjnym;

- e) zapewniają z punktu widzenia saper-
skiego wprowadzenie w wyłom jednostek
szybkich;
- f) mogą być użyte do forsowania przeszkód
wodnych oraz do budowy mostów.

345. Podczas przygotowywania przełamania szturmowa brygada saperów pozostaje zazwyczaj w dyspozycji dowódcy saperów armii względnie frontu.

W okresie przełamywania niektóre jednostki tej brygady, działające w składzie specjalnych zgrupowań lub oddziałów ubezpieczających ruch jednostek szybkich wprowadzonych w wyłom, mogą być podporządkowane odpowiednim dowódcom WJ piechoty względnie broni pancernej.

346. Współdziałanie innych rodzajów broni z saperami szturmowymi winno polegać na nieustannym wspieraniu ich działań i wykorzystaniu ich powodzenia.

Zabrania się używać szturmowych brygad saperów jako piechoty a ich czołgów specjalnych jako czołgów zwykłych.

347. Jednym z głównych zadań saperów w natarciu jest przygotowanie podstawy wyjściowej do natarcia.

Ma ono na celu zapewnić:

- a) skryte podejście i rozmieszczenie zgrupowanych jednostek oraz osłonę przed ogniem nieprzyjaciela;
- b) skryte rozmieszczenie środków ogniowych, stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych;

- c) wysunięcie i zorganizowanie podstawy szturmowej do przedniego skraju obrony nieprzyjaciela;
- d) możliwość szybkiego wysunięcia artylerii, czołgów, drugich rzutów i odwodów;
- e) skoncentrowanie w pobliżu przedniego skraju obrony niezbędnych środków saper-
skich koniecznych dla zabezpieczenia szturmu i walki w głębi;
- f) ciągle zaopatrywanie nacierających wojsk i sprawną ewakuację;
- g) odparcie uprzedzających natarć nieprzyjaciela.

348. Urządzenie podstawy wyjściowej do natarcia i szturmu zależy od czasu przeznaczono-
go na przygotowanie przełamania. Przy dłuż-
szym przygotowaniu podstawa wyjściowa po-
winna posiadać następujące urządzenia:

- a) linie ciągłych rowów, z których bliższa
nieprzyjaciela jest podstawą szturmową;
- b) rowy łączące najbliższe ukrycia z rowa-
mi ciągłymi;
- c) osłonę przed ogniem nieprzyjaciela oraz
niepogodą w postaci szczelin, nisz i schro-
nów;
- d) stanowiska ogniowe artylerii i moździer-
zy przede wszystkim szturmowych ze
schronami dla obsługi, niszami na amuni-
cję i drogami dojazdu;
- e) ukrycia dla czołgów i ich załóg oraz drogi
ich podejścia;
- f) przeszkody przeciwczołgowe i przeciw-
piechocie przede wszystkim na skrzy-
dłach i stykach;

- g) stanowiska dowodzenia i punkty obserwacyjne;
- h) rozpoznane i przygotowane podejścia do przeszkód i rowów nieprzyjaciela;
- i) punkty opatrunkowe i schrony dla rannych;
- j) zamaskowane składy amunicji, paliwa i żywności;
- k) pozorne rowy ciągłe i łączące oraz inne pozorne umocnienia;
- l) źródła wody.

349. Przy ograniczonym czasie na przygotowanie podstawy wyjściowej buduje się przede wszystkim:

- a) pierwszy (wyjściowy) rów ciągły;
- b) ukrycia dla ludzi i sprzętu;
- c) stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy;
- d) drogi dla przejścia czołgów do szturm;
- e) drogi dla zmiany stanowisk.

Rowy łączące kopie się tylko przez te odcinki terenu, które są pod dobrą obserwacją nieprzyjaciela, a poza tym stosuje się szeroko maski pionowe.

350. Podstawę wyjściową przygotowują i urządzają pod kierunkiem saperów jednostki nacierające własnymi siłami według planu opracowanego przez saperów i zatwierdzonego przez dowódcę WJ.

Plan powinien uwzględniać charakter, zakres i kolejność prac, terminy i sposoby maskowania oraz uregulować kierowanie ich wykonaniem.

Charakter i zakres prac zależy od:

- a) zadania i planu natarcia;
- b) odległości przedniego skraju obrony nieprzyjaciela od własnej podstawy wyjściowej;
- c) zachowania się nieprzyjaciela;
- d) warunków terenowych i atmosferycznych, stanu gleby oraz pory roku;
- e) ilości i jakości sił i środków przeznaczonych do wykonania tych prac;
- f) posiadanego czasu; w terenie otwartym zasadniczym zadaniem tych prac jest saperskie zabezpieczenie wyruszenia na podstawę szturmową, a następnie — podejście do przedniego skraju nieprzyjacielskiej obrony.

O ile przedni skraj nieprzyjacielskiej obrony osłonięty jest przeszkodą wodną, należy przygotować środki przeprowowe w szczególności do przeprowy czołgów i artylerii.

351. Prace saperskie na podstawie wyjściowej prowadzi się **przeważnie w nocy**.

Aby nie zdradzić nieprzyjacielowi głównego kierunku natarcia, należy prace te prowadzić na szerokim froncie obejmującym również sąsiednie odcinki.

352. Przy słabej aktywności nieprzyjaciela prace saperskie rozpoczyna się od roznudowy pierwszego (wyjściowego) rowu ciągłego, używanego początkowo jako stanowisko ubezpieczenia bojowego. Następnie buduje się do tyłu rowy łączące, ukrycia, drugi rów itd.

Przy wzmożonej aktywności nieprzyjaciela zbliżenie do niego osiąga się drogą wwsunięcia na każde 150 — 200 metrów frontu sap, łączonych następnie w pierwszy wyjściowy rów ciągły.

353. Wyjściowy rów ciągły powinien być położony możliwie jak najbliżej przedniego skrajnie nieprzyjacielskiej obrony.

Odiegłość między wyjściowym rowem ciągłym a umocnieniami nieprzyjaciela winna wynosić średnio około 150 — 250 m.

W wyjściowym rowie ciągłym urządza się:

- a) stanowiska ogniowe dla c.k.m. i innej broni piechoty;
- b) punkty obserwacyjne i nisze amunicyjne;
- c) schrony na sprzęt i materiał saperki przeznaczony do przekraczania przeszkód oraz do umocnienia terenu;
- d) schody celem ułatwienia wyjścia z rowu do szturm.

354. W tyle za wyjściowym rowem ciągłym przygotowuje się co 100 — 300 m jeden — dwa rowy przeznaczone do rozmieszczenia odwodów batalionowych, dział i moździerzy, stanowisk dowodzenia, punktów opatrunkowych, składów amunicji i materiałów.

W niektórych wypadkach powyższe rowy można zastąpić niedługimi rowami strzeleckimi, szczelinami i schronami.

Gdy jest tylko jeden wyjściowy rów ciągły, drugi i następne rzuty rozmieszcza się w odgałęzieniach rowów łączących i w zbudowanych w nich schronach i niszach.

355. Rowy łączące w miarę zbliżenia się do przedniego skraju nieprzyjacielskiej obrony kopie się gęściej (conajmniej jeden na kompanię).

Należy dążyć do zorganizowania w rowach łączących ruchu jednokierunkowego oraz oddzielnych rowów dla ewakuacji rannych i jeńców.

356. Jednym z ważniejszych zadań saperów w czasie przełamывania nieprzyjacielskiej obrony jest usuwanie przeszkód w pasie natarcia.

Rozmiary i charakter prac przy usuwaniu przeszkód przed przednim skrajem nieprzyjacielskiej obrony zależą od:

- a) ugrupowania nacierających jednostek i gęstości przeszkód w terenie;
- b) udziału artylerii, moździerzy i lotnictwa w niszczeniu przeszkód;
- c) posiadanego czasu oraz ilości i wyszkolenia saperów.

357. Usuwanie pól minowych przeprowadza się, zarówno w czasie przygotowania przełamania jak i podczas przełamania, siłami saperów dywizyjnych z wykorzystaniem do tych prac saperów armii względnie frontu, a w razie konieczności saperów rezerwy naczelnego dowództwa.

Przy dłuższym przygotowaniu natarcia przeszkody usuwa się zwykle zawczasu, szczególnie jeżeli są one ustawione gęsto i głęboko.

W miarę posiadanego czasu należy dążyć do całkowitego usunięcia przeszkód na szerokim froncie.

Na głównym kierunku natarcia czołgów i piechoty przeprowadza się całkowite rozminowanie

pól minowych, a przy braku czasu i sił robi się w tych polach co najmniej dwa — trzy przejścia dla każdej kompanii strzeleckiej i czołgów.

Przejścia wykonane przez artylerię, moździerze i lotnictwo winny być sprawdzone dodatkowo przez saperów.

358. Terminy i kolejność usuwania przeszkód ustala zazwyczaj dowódca armii.

Ostateczne prace przy całkowitym rozminowaniu lub urządzaniu przejść w przeszkodach przed przednim skrajem nieprzyjacielskiej obrony powinny być przeprowadzane zasadniczo w nocy bezpośrednio przed natarciem, przejścia zaś w przeszkodach własnych najpóźniej na dwie doby przed rozpoczęciem natarcia.

359. Prace przy usuwaniu przeszkód podczas przygotowania przełamania wykonać należy zwykle w nocy siłami grup torujących.

Pracę grup ubezpiecza piechota a osłania przygotowany ogień zaporowy moździerzy i artylerii.

Wykonane przejścia i prowadzące do nich podejścia oznacza się wskaźnikami. Rozmieszczenie przejść przekazuje się dowódcom zainteresowanych jednostek celem zorganizowania ich obserwacji i obrony.

Podczas przygotowania przełamania strefy ufortyfikowanej, mającej zazwyczaj silnie rozbudowaną sieć przeszkód przed przednim skrajem, urządzenie przejść dla czołgów wykonują oddziały sformowane ze szturmowych jednostek saperskich. Jednostki te organizują również służbę regulacji ruchu na przejściach i ubezpieczają przemarsz przez pas przeszkód.

92

Dowódcy dywizyj piechoty uzgadniają w terenie miejsca i rodzaje przejść przez przeszkody oraz organizują wsparcie oddziałów torujących czołgami, artylerią i piechotą. Kierownictwo oddziałami torującymi spoczywa w ręku dowódcy saperów wyższego szczebla.

Przy łamaniu strefy ufortyfikowanej grupy torujące zabezpieczają również działania piechoty i artylerii towarzyszącej w głębi obrony.

360. Jeśli nie można usunąć przeszkód w nocy bezpośrednio przed natarciem na skutek silnego ognia nieprzyjaciela, czynności te wykonuje się podczas artyleryjskiego przygotowania natarcia prowadzonego w ten sposób, by grupy torujące nie znalazły się pod ogniem własnej artylerii i moździerzy.

361. Przejścia dla czołgów przez rowy i skarpy przeciwczołgowe wykonuje się zwykle przez wysadzenie stromych nasypów i skarp dla wytworzenia łagodnych spadków względnie przez zasypywanie i zarzucanie rowów belkami, faszyną lub przrzucanie przez nie mostów z materiałów podręcznych.

Przejścia dla czołgów przez przeszkody z pali lub słupów betonowych wykonuje się zazwyczaj przez niszczenie ich materiałem wybuchowym.

Piechota przygotowuje sobie do przekraczania rowów i skarp drabiny szturmowe, mostki i inne środki.

Dla zorganizowania bezpiecznego przekraczania pól minowych oraz innych przeszkód dowódcy pododdziałów strzeleckich i czołgów oraz kierowcy czołgów powinni być zawczasu zapo-

znani w terenie z przejściami i prowadzącymi do nich drogami.

Dla zapewnienia ruchu czołgów mogą być przydzielani do nich saperzy i czołgi—niszczyciele min celem niesienia pomocy przy przekraczaniu pól minowych i innych przeszkód na przednim skraju oraz w głębi obrony.

Saperom przydzielonym do czołgów dodaje się opancerzone samochody transportowe.

362. Do regulowania ruchu piechoty i czołgów przez przejścia w przeszkodach organizuje się specjalną służbę regulacji ruchu pełnioną przez saperów dywizyjnych, którzy z chwilą przesunięcia się jednostek własnej dywizji do przodu przekazują tę służbę saperom jednostek wyższych szczebli.

363. Dla osłony skrzydeł i styków oraz odpierania przeciwnatarć nieprzyjaciela formuje się **szybkie saperskie oddziały zaporowe**, włączane zwykle do szybkich odwodów przeciwpancernych.

Szybkim oddziałom zaporowym przydziela się samochody ciężarowe, a niekiedy i opancerzone samochody transportowe oraz środki zagradzające, a ich skład osobowy wyposaża się w zwiększony zapas granatów przeciwpancernych.

W szczególnych wypadkach szybkie oddziały zaporowe mogą działać samodzielnie nie wchodząc w skład odwodów przeciwpancernych.

364. Do niszczenia ważniejszych umocnień stałych lub polowych względnie dla przeciwdziałania minerskim pracom podziemnym mogą być stosowane wysadzania za pomocą podkopów.

365. Sposobem tym niszczy się umocnienia stałe względnie polowe, które nie mogą być zniszczone ogniem artylerii, a więc w zasadzie umocnienia umieszczone na przeciwstokach zajętych przez nieprzyjaciela.

366. Wysadzenie przy pomocy podkopów polega na budowie chodników minerskich doprowadzonych pod przewidziane do zniszczenia umocnienia i wysadzeniu ich dopiero podczas szturmów lub też przed jego rozpoczęciem.

Moment wysadzenia podkopu jest z zasady sygnałem do **ogólnego szturmów**.

Prace podziemne wykonują saperzy (mine-ry), a do prac przygotowawczych i kierowniczych powołuje się geologów i innych specjalistów.

367. Zaskoczenie przy wysadzaniu podkopu osiąga się przez dokładne maskowanie prac ziemnych i podziemnych.

Dla utrzymania tych prac w tajemnicy wyznaczani do nich saperzy i jednostki osłaniające te prace winny być izolowane od reszty oddziałów danego odcinka.

Oddziały i pododdziały osłaniające prace podziemno-minerskie winny się tak zachowywać, by zapewnić utrzymanie tych prac w tajemnicy.

368. Podczas prac minerskich należy organizować stałe podsłuchy prac i działań podkopowych nieprzyjaciela.

Podziemno-minerskie prace nieprzyjaciela wykrywa się za pomocą aparatów podsłuchowych, nieustannej obserwacji terenu, zdjęć lotniczych i badania jeńców.

369. Przed wysadzeniem podkopu oddziały własne, które mogą być rażone wybuchem, wycofują się z rowu wyjściowego na odpowiednią odległość.

9.
Zastosowanie
dymów
i ognia

370. Podczas przelamywania pozycyjnej względnie ufortyfikowanej obrony nieprzyjaciela stosuje się dymy w celu:

- a) maskowania koncentracji wojsk i wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela co do głównego kierunku natarcia;
- b) maskowania prac saperских na podstawie wyjściowej oraz zajmowania tej podstawy przez nacierającego;
- c) maskowania natarcia rozpoznawczego na przedni skraj nieprzyjacielskiej obrony;
- d) osłony działań grup torujących i szturmowych;
- e) ułatwienia piechocie szybkiego zajęcia podstawy wyjściowej z jak najmniejszymi stratami (w warunkach gdy wyjściowy rów ciągle jest znacznie oddalony od przedniego skraju nieprzyjacielskiej obrony);
- f) oślepiania środków ogniowych i punktów obserwacyjnych nieprzyjaciela;
- g) maskowania drugiego i następnych rzutów oraz jednostek szybkich przy wprowadzaniu ich w dokonany wyłom obrony.

371. Do wytwarzania dymów poszczególne bronie stosują następujące środki:

- a) piechota i saperzy — ręczne granaty dymne i świece dymne;

- 24
- b) artyleria i moździerze — pociski dymne;
 - c) lotnictwo — bomby dymne i specjalne lotnicze przyrządy;
 - d) oddziały zadymiania — fumatory i inne urządzenia dymotwórcze.

372. Zasłony dymne mogą być zależnie od przeznaczenia oślepiające lub maskujące.

Oślepiające zasłony dymne stosuje się dla oślepienia nieprzyjacielskich punktów obserwacyjnych lub gniazd oporu a nawet całych odcinków obrony.

Maskujące zasłony dymne tworzy się między nieprzyjacielem i własnymi wojskami lub też w głębi własnego ugrupowania.

Zależnie od położenia w stosunku do ugrupowania własnego zasłony dymne mogą być czołowe lub szkrzydłowe, zależnie zaś od swoich właściwości mogą być nieruchome lub ruchome. Zasłonę ruchomą przesuwa się albo skokami od przedmiotu do przedmiotu, albo towarzyszy ona bez przerwy ruchowi nacierających wojsk.

Podstawową zasadą użycia zasłony maskującej w czasie przełamania jest stosowanie jej na szerokim froncie.

Ogólny front zadymiania winien być w zasadzie 2 — 3 razy szerszy od frontu działań dla uniemożliwienia nieprzyjacielowi rażenia skrzydeł ugrupowania bojowego ogniem z odcinków sąsiednich, zdezorientowania go co do głównego kierunku natarcia i mylnego skierowania jego ognia.

373. W zależności od potrzeb i sytuacji bojowej zadymianie może być scentralizowane lub zdecentralizowane.

Zadymianie scentralizowane polega na wykonywaniu zasłon dymnych według planu wyższego dowództwa i zgodnie z jego zamiarem operacyjno-taktycznym. Wymaga ono specjalnej sieci łączności oraz dodatkowych stanowisk dowodzenia i punktów obserwacyjnych. Zadymianie zdecentralizowane polega na stosowaniu zasłon dymnych przez poszczególnych dowódców, którym przełożony wskazał jedynie rozmiary i linie, na których zadymianie może być stosowane bez ujmowania tego w plan ogólny. Sposób ten stosuje się najczęściej w okresie walk w głąbi nieprzyjacielskiej obrony.

374. Początek i czasokres zadymiania zależne są od czasu potrzebnego dla jednostek do wykonania zadań pod zasłoną dymną.

375. Szeft służby chemicznej winien być zawsze przygotowany do referowania dowódcy WJ planu użycia i sposobu zastosowania dymów bojowych w walce.

376. Dowódca WJ pobierając decyzję do zadymiania podaje:

- a) cel użycia dymów w poszczególnych fazach natarcia;
- b) kierunki, linie i sposoby stosowania poszczególnych środków dymnych;
- c) odcinki i sposoby stosowania artyleryjskich i lotniczych zasłon dymnych;
- d) terminy rozpoczęcia i czas trwania zadymiania;
- e) podział powyższych zadań między poszczególnych wykonawców.

377. Plany zadymiania na okres przełamania opracowuje się we wszystkich sztabach WJ.

Plan użycia dymów maskujących winien zawierać:

- a) określenie ogólnego zamiaru i poszczególnych zadań zadymiania według faz natarcia;
- b) organizację służby meteorologicznej;
- c) określenie odcinków i linii zadymiania, zarówno na kierunkach natarć rzeczywistych jak i pozornych;
- d) podział sił i środków na poszczególne fazy walki i linie zadymiania;
- e) ustalenie początku i końca zadymiania;
- f) zaopatrzenie jednostek w środki dymotwórcze;
- g) organizację łączności.

378. Zastosowanie dymów podczas szturmów własnej piechoty i czołgów polega na wytwarzaniu zastón dzielących pas natarcia na poszczególne wycinki i korytarze, które wykorzystuje się do walki i przenikania w głąb nieprzyjacielskiej obrony. Sposób powyższy osłabia współdziałanie ogniowe nieprzyjacielskich punktów oporu i zaoszczędza własne siły i środki dymotwórcze oraz pozwala na jednoczesne zadymianie szerokiego odcinka.

379. W czasie walki w głębi nieprzyjacielskiej obrony **piechota** używa ręcznych granatów dymnych w celu:

- a) oślepienia nieprzyjacielskich gniazd ogniowych;
- b) osłony swoich działań w składzie grup szturmowych;

- c) maskowania działań drobnych elementów w czasie manewru lub przenikania między punktami oporu nieprzyjaciela;
- d) maskowania prac saperów przy wykonywaniu przejść w przeszkodach;
- e) maskowania na polu walki dróg dowozu względnie donoszenia amunicji;
- f) oznaczania swego położenia w czasie działań własnego lotnictwa.

380. Jednostki **czołgów** w czasie walki w głębi nieprzyjacielskiej obrony wykorzystują własne lub przydzielone pododdziały dymotwórcze dla osłony swego manewru okrążającego oraz w akcji niszczenia obiektów obronnych.

381. Miotacze ognia przeznaczone są do współdziałania z piechotą przy opanowywaniu umocnionych punktów lub gniazd oporu nieprzyjaciela oraz do odpierania jego przeciwnatarć.

Szturmowe miotacze ognia mogą działać albo w składzie szturmowych brygad saperskich, do których częściowo należą organizacyjnie, albo też w składzie nacierającej piechoty, do której mogą być przydzielane.

382. Bataliony obronnych miotaczy ognia wchodzi w skład odwodu przeciwpancernego dowódcy frontu lub przydzielane są do WJ piechoty względnie broni pancernej i używane do utrzymywania zdobytych linii, zabezpieczenia styków i skrzydeł przed przeciwnatarciem czołgów i piechoty nieprzyjaciela. Bataliony te wykorzystuje się wspólnie z artylerią pancerną i przeciwpancerną do osłony stref zaporowych wykonanych przez saperskie grupy zaporowe.

26

Obronne miotacze ognia mogą być również używane do niszczenia sił żywych nieprzyjaciela w tych wypadkach, gdy własny wyjściowy rów ciągiy położony jest w bezpośrednim pobliżu pierwszego rowu strzeleckiego nieprzyjaciela (75 — 100 m).

383. Przełamanie zależy w dużej mierze od operacyjnego i taktycznego zaskoczenia, które osiąga się przez skryte przygotowanie natarcia i wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do rodzaju zamierzonych działań i co do ugrupowania własnych wojsk. Celem zaskoczenia sztab armii (frontu) opracowuje **plan operacyjnego maskowania**, na podstawie którego sztaby korpusów i dywizji sporządzają swoje plany maskowania.

384. Aby zachować plan operacji w całkowitej tajemnicy, do opracowania planu maskowania pociąga się ściśle grono oficerów, a związane z tym dokumenty sporządza się ręcznie w jednym egzemplarzu i przechowuje jako dokumenty specjalne.

385. Zachowanie tajemnicy koncentracji głównego zgrupowania, w szczególności artylerii ciężkiej i broni pancernej oraz terminu rozpoczęcia natarcia, osiąga się przez:

- a) rozpoznawanie przedniego skraju obrony tylko przez jednostki, które do niego już wcześniej podeszły;
- b) skryte przeprowadzanie osobistego rozpoznania dowódców;

10.
Zaskoczenie
i maskowanie

- c) ściśle regulowanie ruchu w rejonie podstawy wyjściowej i na tyłach;
- d) skryte rozmieszczenie jednostek koncentrowanych;
- e) wzmacnianie jednostek środkami obrony przeciwlotniczej.

386. Maskowanie odcinków zamierzonego przełamania w celu uzyskania zaskoczenia osiąga się przede wszystkim przez wykonywanie prac przygotowawczych na szerokim froncie. Dotyczy to w szczególności urządzeń podstawy wyjściowej. Gdy nie można uprzednio wykonać wyjściowych rowów ciągłych na całej szerokości frontu armii, przygotowanie podstawy wyjściowej należy ograniczyć do prac, które mogą być wykonane w nocy bezpośrednio przed szturmem, zwracając w nich jednak szczególną uwagę na ukryte rozmieszczenie artylerii do strzelania na wprost.

387. Maskowanie wojsk i prac sprawdza się za pomocą zdjęć lotniczych. Zauważone braki usuwa się natychmiast.

Zabrania się przeprowadzania na temat zamierzonej operacji jakichkolwiek rozmów (telefonicznych, telegraficznych, radiowych), wszelkiej korespondencji (nawet szyfrowanej) oraz zmiany systemu pracy środków łączności, zastosowanego przed rozpoczęciem przygotowania do natarcia. Podstawą rozkazodawstwa winny być w tym okresie rozkazy i zarządzenia ustne.

388. Równocześnie z maskowaniem należy dezorientować nieprzyjaciela stosując szeroko między innymi:

- 97
- a) nadawanie fałszywych radiogramów;
 - b) pozorne ruchy kolumn i koncentracje oddziałów;
 - c) uruchamianie nowych radiostacji na kierunkach drugorzędnych;
 - d) pozostawianie radiostacji i dalszą ich pracę mimo zluźnienia oddziałów.

Dezorientowanie nieprzyjaciela przeprowadza się według planu opracowanego przez sztab frontu.

389. Topograficzne przygotowanie przełamania polega na:

- a) zaopatrzeniu jednostek w mapy, plany, szkice nieprzyjacielskich stanowisk i plany rzeźby terenu;
- b) przygotowaniu danych początkowych dla artylerii przez zagęszczenie sieci geodezyjnej w rejonach jej rozwinięcia;
- c) sprawdzaniu dokładności odczytów zdjęć lotniczych i zaopatrzeniu jednostek w szkice topograficzne;
- d) sporządzaniu i powielaniu szkiców rozpoznawczych;
- e) zestawieniu krótkich komunikatów topograficznych;
- f) zaopatrywaniu jednostek w katalogi współrzędnych punktów geodezyjnych.

II.
Przygotowanie
topograficzne

Podczas przygotowania przełamania, oprócz zwykłych map taktycznych, jednostkom mogą być dodatkowo wydane:

- a) plany 1 : 10.000 — 1 : 25.000;
- b) plany dużych osiedli, węzłów kolejowych i przepraw w skali 1 : 10.000 — 1 : 15.000;
- c) plany rejonów niedostępnych dla czołgów.

Celem uaktualnienia map przeprowadza się zdjęcia lotnicze pasa przelamania w skali 1:15.000 — 1:20.000.

390. Zagęszczenie sieci geodezyjnej w rejonach rozwinięcia artylerii organizuje dowódca artylerii armii ustalając linie podlegające zabezpieczeniu, stopień zagęszczenia podstawy geodezyjnej i sposób współdziałania pododdziałów topograficznych z pododdziałami pomiarów artyleryjskich.

Dla zwiększenia dokładności pracy baterii pomiarowych szef oddziału topograficznego sztabu frontu organizuje kontrolę wyników ich działalności.

391. Wszystkie sztaby do batalionu (dywizjonu) włącznie powinny być zaopatrzone w szkice rozpoznawcze w skali 1:10.000 — 1:25.000 z nanięszą sytuacją nieprzyjaciela.

392. Oddział topograficzny sztabu armii wspólnie ze sztabem dowódcy artylerii armii sporządza w ciągu pierwszych 2—3 dni okresu przygotowawczego szkice artyleryjskich pasów obserwacji i przewidywanych punktów obserwacyjnych. Szkic ten łącznie z mapą rejonów niedostępnych dla czołgów wykorzystuje się przy wyborze kierunków natarcia oraz ustalaniu sposobów wsparcia piechoty i czołgów przez artylerię.

W szkice te wyposaża się sztaby WJ oraz dowódców artylerii.

393. Wszystkich dowódców oddziałów zaporowych, grup względnie oddziałów szturmowych oraz dowódców batalionów i kompanij zaopatruje się w szkice umocnień obronnych nieprzyjaciela w skali 1:2.000. Szkice te sporządzają sztaby dywizji na podstawie zdjęć lotniczych.

394. Obronę przeciwpancerną organizują dowódcy wszystkich szczebli. Polega ona na stałej gotowości do odparcia napadu nieprzyjacielskiej broni pancernej.

Na początku natarcia działa artylerii przeciwpancernej posuwają się w ugrupowaniu bojowym piechoty.

395. Ruchomy odwód przeciwpancerny spełnia w czasie natarcia następujące zadania:

- a) ubezpiecza główne ugrupowanie przed uderzeniami broni pancernej nieprzyjaciela na prawdopodobnych kierunkach jej działania;
- b) niszczy przeciwnacierające czołgi nieprzyjaciela, a przede wszystkim te grupy, które zagrażają skrzydłom i tyłom nacierających jednostek;
- c) zabezpiecza utrzymanie zdobytych przedmiotów przed nieprzyjacielskimi czołgami;
- d) towarzyszy własnym czołgom ścigającym nieprzyjaciela;

12.
**Zabezpieczenie
działań
podczas
przełamania**

- e) ubezpiecza ruch własnych czołgów likwidując przeciwpancerne środki ogniowe nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi jego obrony.

396. Obrona przeciwlotnicza polega na osłonięciu głównego ugrupowania armii przez ześrodkowanie ognia broni przeciwlotniczej.

Rejony stanowisk ogniowych artylerii przeciwlotniczej muszą być możliwie blisko przedniego skraju nieprzyjacielskiej obrony, by zapobiec konieczności ich natychmiastowej zmiany z chwilą wyruszenia piechoty i czołgów do natarcia.

Przeciwlotnicza artyleria małokalibrowa i przeciwlotnicze karabiny maszynowe posuwają się w ugrupowaniu nacierających oddziałów.

Przesuwanie środków obrony przeciwlotniczej odbywa się rzutami.

397. Obrona przeciwchemiczna polega na:

- a) stałym rozpoznaniu najbardziej zagrożonych kierunków;
- b) wysuwaniu na te kierunki większości swoich środków;
- c) zaopatrzeniu nacierających oddziałów w środki obrony indywidualnej i środki do pokonywania odcinków skażonych.

398. Organizacja łączności powinna zapewnić ciągłość kierowania walką na całej jej głębokości.

Ciągłość tę osiąga się przez:

- a) szerokie stosowanie łączności radiowej i środków ruchomych oraz wysyłanie oficerów łącznikowych;

22

- b) budowę linii telefonicznych przed rozpoczęciem walki i w czasie jej trwania;
- c) posiadanie ogólnego odwodu sił i środków łączności dla wzmocnienia w toku walki poszczególnych kierunków.

399. Przygotowując się do natarcia, sztaby WJ powinny jak najwcześniej — w miarę posiadanego czasu—opracować plan i zorganizować terenowe ćwiczenia z oddziałami, sztabami i oficerami celem praktycznego przeciwiczenia szczegółów przełamania danej obrony nieprzyjaciela.

13. Szkolenie jednostek

400. Piechota nacierająca na obronę ufortyfikowaną winna być nie tylko doskonale wyszkolona, ale poza tym winna dokładnie przeciwiczyć prowadzenie walki w warunkach specyficznych dla danej obrony.

Pododdziały strzeleckie powinny przeprowadzać ćwiczenia wspólnie z grupami szturmowymi z przydzielonymi i wspierającymi je czołgami, z pododdziałami artylerii, saperów oraz innymi pododdziałami w warunkach zbliżonych do sytuacji, w której będą działały.

Dla tego celu urządza się w dywizjach specjalne pola szturmowe (pożądane co najmniej dwa na każdą dywizję) wzorowane na typie umocnień nieprzyjaciela.

Przy wykonywaniu umocnień na wymienionych wyżej polach szturmowych wykorzystuje się wyniki zdjęć lotniczych i wyniki wszelkiego rodzaju rozpoznania naziemnego.

Znaczną część ćwiczeń przeprowadza się ze strzelaniem bojowym.

401. Przy szkoleniu piechoty i saperów specjalny nacisk należy kłaść na:

- a) wyrobienie sprawności w walce z bliska, pokonywanie przeszkód, szturmowanie umocnień, prowadzenie walki w rowach;
- b) praktyczne przerobienie poszczególnych fragmentów współdziałania z artylerią towarzyszącą.

A ponadto szczególną uwagę należy zwrócić na:

- c) umiejętne posuwanie się tyraliery piechoty w ślad za wałem ogniowym;
- d) umiejętne wykonywanie skoku do szturm bezpośrednio po nawale ogniowej artylerii;
- e) umiejętne prowadzenie ognia ze wszystkich środków ogniowych w czasie ruchu piechoty.

Artyleria towarzysząca powinna umieć posuwać się w terenie porożytym pociskami bez odrywania się od piechoty.

402. Pododdziały miotaczy ognia przeskakują się w grupach szturmowych w takim składzie, w jakim będą działały w czasie szturm na umocnienia stałe.

403. Wszyscy żołnierze piechoty, czołgów i artylerii towarzyszącej, szczególnie zaś żołnierze grup szturmowych i torujących, powinni być przeszkoleni w używaniu świec i granatów dymnych oraz środków zapalających. Szczególną uwagę należy zwrócić na umiejętność działania w dymie i na wykorzystanie działania miotaczy ognia oraz środków zapalających i dymnych.

200

404. Ćwiczenia z oficerami przeprowadza się częściowo na mapach i stołach plastycznych, przeważnie jednak w terenie.

W czasie ćwiczeń należy przerobić dokładnie szturm na przedni skraj i walkę o punkty oporu pierwszej pozycji.

Szczegółnej uwadze podlegać powinno współdziałanie z sąsiadami i innymi rodzajami broni oraz dowodzenie w czasie walki.

W czasie tych ćwiczeń należy wyraźnie podkreślać i pochwalać wszelkie przejawy śmiałości i słusznej inicjatywy dowódców wszystkich szczebli.

405. Podczas przeszkolenia jednostek czołgów należy zwracać uwagę na:

- a) działanie czołgów w składzie grup szturmowych;
- b) współdziałanie czołgów bezpośredniego wsparcia z piechotą, artylerią (przede wszystkim towarzyszącą), saperami i czołgami-niszczycielami min;
- c) wykonanie praktycznych strzelań do otworów strzelniczych obiektów umocnionych i kopuł pancernych, zarówno w ruchu jak również z krótkich przystanków.

406. Wyszkolenie saperskie wszystkich rodzajów broni przeprowadza się na specjalnie urządzonych torach przeszkód (polach szturmowych). Polega ono na:

- a) ćwiczeniach w rozpoznaniu saperskim i pokonywaniu przeszkód własnymi siłami i środkami;

- b) nauczaniu piechoty i saperów sposobów udzielania pomocy czołgom i artylerii w czasie przekraczania lejów, rowów, odcinków błotnistych i innych przeszkód;
- c) nauczaniu maskowania i przystosowania do obrony rowów, zniszczonych lub oczyszczonych z nieprzyjaciela obiektów oraz ćwiczeniach w budowie przeszkód dla utrzymania zdobytego terenu.

407. Przy szkoleniu artylerii należy zwracać uwagę na wyrabianie umiejętności:

- a) burzenia umocnień zarówno ze stanowisk zakrytych (artyleria ciężka), jak i przy strzelaniu na wprost (artyleria wszystkich kalibrów);
- b) współdziałania artylerii towarzyszącej z piechotą i czołgami;
- c) prowadzenia ognia do otworów strzelniczych i kopuł pancernych;
- d) szybkiego przenoszenia ognia na sygnał piechoty lub czołgów;
- e) towarzyszenia sprzętem piechocie i czołgom;
- f) kierowania ogniem przez obserwatorów umieszczonych w czołgach lub wewnątrz ugrupowania bojowego piechoty.

408. Przy szkoleniu lotnictwa w akcji przelamywania obrony pozycyjnej względnie ufortyfikowanej należy zwracać uwagę na wyrabianie umiejętności:

- a) wykrywania celów i dokładnego ich trafiania;

- 201
- b) kierowania akcją lotnictwa z ziemi przy pomocy sygnałów radiowych i innych;
 - c) dokładnego określania położenia własnych oddziałów czołowych.

409. Szkolenie wszystkich rodzajów broni należy prowadzić w warunkach zbliżonych do rzeczywistości i przewidywanych zadań.

Wynikiem wyszkolenia powinno być zrozumienie przez wszystkich dowódców i szeregowców oczekujących ich zadań przy przełamaniu odcinka obrony.

410. Sztaby frontu i armii opracowują szczegółowe programy, wskazówki taktyczne i metodyczne oraz wyznaczają rejony i terminy ćwiczeń. Sztaby dywizji i oddziałów opracowują plany zajęć.

411. Dla zachowania w tajemnicy zamiaru i miejsca wykonania przełamania ćwiczenia powyższe należy przeprowadzać również na odcinkach, na których natarcie nie jest przewidziane.

D. Organizacja współdziałania rodzajów broni

412. Organizacja współdziałania pomiędzy wszystkimi rodzajami broni polega na uzgodnieniu w terenie zadań i wzajemnej pomocy, ustaleniu wspólnego systemu orientowania się i wskazywania celów oraz na ciągłej pomiędzy nimi łączności.

413. Zasadniczym celem współdziałania w natarciu jest zapewnienie piechocie i czołgom wsparcia artylerii, lotnictwa i saperów podczas wykonywania szturmów oraz zdobywania głów-

nej pozycji nieprzyjaciela, a następnie osłanianie ich posuwania się na całej głębokości głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony.

Z chwilą przełamania głównego pasa obrony cały wysiłek, artylerii, czołgów, lotnictwa i saperów winien być skierowany na zabezpieczenie wprowadzenia w wyłom jednostek szybkich.

414. Organizację współdziałania ustala dowódca armii z dowódcami i sztabami WJ w terenie przy udziale dowódców i sztabów wszystkich rodzajów broni oraz dowódców jednostek przydzielonych i współpracujących.

Pracę dowódców w terenie winno poprzedzać dokładne przerobienie zagadnień współdziałania na mapach, a o ile czas na to pozwala — i na stołach plastycznych, przedstawiających odcinek przełamania, z naniesionymi umocnieniami i środkami ogniowymi nieprzyjaciela stwierdzonymi uprzednim rozpoznaniem.

415. Właściwe określenie i wykorzystanie czasu potrzebnego na zorganizowanie współdziałania ma pierwszorzędne znaczenie i jest jednym z podstawowych zadań sztabów przy planowaniu natarcia.

W okresie przygotowania przełamania nieprzyjacielskiej obrony pozycyjnej, na zorganizowanie współdziałania pomiędzy jednostkami oraz z przydzielonymi środkami wzmocnienia niezbędne są dla poszczególnych dowódców następujące normy czasu:

- a) dla dowódcy armii i korpusu — co najmniej dwie doby;

- b) dla dowódcy dywizji — najwyżej **dwie doby** (przy obronie ufortyfikowanej — do 3 dób);
- c) dla dowódcy pułku i batalionu — **co najmniej jedna doba**.

W okresie przygotowywania przełamania obrony doraźnie zorganizowanej — czas na zorganizowanie współdziałania może być skrócony. We wszystkich wypadkach jednak dowódca armii organizując walkę na kierunku głównym winien zapewnić dowódcom dywizji w porze dziennej co najmniej 12 godzin (w tym co najmniej 3 godziny dla dowódców batalionów) na pracę w terenie i szczegółowe zorganizowanie współdziałania z dowódcami oddziałów, pododdziałów oraz z przydzielonymi i wspierającymi środkami wzmocnienia.

416. Przy wyznaczaniu zadań w terenie dowódcy WJ winni określić swoim podwładnym wyraźnie kto z kim, kiedy i w jakim celu współdziała i z tych względów obowiązani są ustalić:

- a) jednolitą numerację dozorów celem nanieśnięcia ich na mapy lub szkice;
- b) ugrupowanie sił i środków nieprzyjaciela, urzutowanie jego głównego pasa obrony i każdej pozycji jak również system jego ognia;
- c) pas natarcia i zadania bliższe i dalsze dla swych jednostek oraz dla środków wzmocnienia;
- d) kolejność i sposoby wykonania poszczególnych zadań przez każdy rodzaj broni w określonym czasie i terminie;

- e) kierunki i przedmioty (cele) natarć piechoty i czołgów określone w terenie wspólnie z dowódcami piechoty, artylerii, czołgów i saperów;
- f) obiekty podlegające zniszczeniu przez artylerię i lotnictwo oraz odcinki ewentualnego zadymienia;
- g) podział artylerii dla wsparcia piechoty i czołgów oraz sposób artyleryjskiego wspierania natarcia;
- h) podstawę wyjściową natarcia piechoty i rejon stanowisk ogniowych artylerii oraz linię, po osiągnięciu której część artylerii zostanie podporządkowana piechocie;
- i) stanowiska wyjściowe i rejony zbiórki czołgów oraz organizację obserwacji ich działań i pomocy przy pokonywaniu przez nie przeszkód i obezwładnianiu przeciwpancernej artylerii nieprzyjaciela;
- j) sygnały wyruszenia natarcia piechoty i czołgów oraz sygnały współdziałania w toku walki;
- k) sposoby pokonywania przeszkód;
- l) sposób użycia grup i oddziałów szturmowych przy przełamywaniu obrony ufortyfikowanej oraz współdziałanie ich z piechotą, czołgami i artylerią;
- l) sposoby łączności pomiędzy piechotą, artylerią, czołgami i lotnictwem w poszczególnych fazach walki.

Prócz tego dowódca ci powinni:

- m) osobiście przekonać się, czy zadania zostały przez podwładnych należycie zrozumiane, a sygnały dokładnie przyswojone;

- 203
- n) stale informować lotnictwo o zmianach sytuacji i zabezpieczać jego przeloty przez linię frontu oraz ustalić sposób wytyczania linii, którą osiągnęła własna piechota;
 - o) zorganizować współdziałanie artylerii przeciwlotniczej z myśliwcami celem ostro-ny ugrupowania bojowego podległych jednostek.

417. W czasie przygotowywania **przełamania strefy ufortyfikowanej współdziałanie wewnątrz nacierających dywizji** powinno być przemyślane i zorganizowane ze szczególną dokładnością.

Oprócz uzgodnienia ogólnych zagadnień współdziałania koniecznym jest ustalenie:

- a) kiedy i jakie grupy lub oddziały szturmowe zdobywają i niszczą umocnienia na przednim skraju i w głębi obrony, jak też umocnienia nowo wykryte oraz jaka artyleria (moździerze) i jakim sposobem zabezpieczy ich działania;
- b) jaka artyleria dużego kalibru i na jakim odcinku będzie użyta oraz sposób utrzymania z nią łączności;
- c) sposobu przesuwania w czasie natarcia sprzętu saperskiego oraz dostarczania go grupom i oddziałom szturmowym jak również pododdziałom strzeleckim;
- d) zadań i sposobów posuwania się grup i oddziałów torujących;
- e) kto, jakimi środkami i siłami wykonuje przejścia dla czołgów w polach minowych i rowach przeciwczołgowych w głębi nieprzyjacielskiej obrony;

- f) na jakim odcinku i jaka artyleria (moździerze) osłania działania czołgów i prace saperów w czasie wykonywania przejść w przeszkodach na przednim skraju i w głębi strefy ufortyfikowanej.

W wypadku zastosowania zasłon dymnych maskujących lub oslepiających należy dodatkowo ustalić:

- a) odcinki zadymiania lub obiekty do oslepienia;
- b) kto i w jakim celu tworzy zasłonę dymną;
- c) termin gotowości;
- d) czas zadymiania;
- e) sygnały rozpoczęcia i zaprzestanie zadymiania.

418. Przy organizowaniu współdziałania dowódcy WJ podają (i wskazują w terenie) dowódcom grup **artylerii i moździerzy**:

- a) które cele, odcinki rowów ciągłych i łączących, gniazda oporu oraz umocnienia obronne należy zniszczyć lub obezwładnić w czasie artyleryjskiego przygotowania natarcia;
- b) które cele obezwładni w tym okresie lotnictwo;
- c) na których odcinkach i w jakim terminie należy wykonać ogniem artylerii i moździerzy przejścia w przeszkodach dla piechoty i czołgów;
- d) zadania osłony czołgów na stanowiskach wyjściowych lub na linii rozwinięcia;
- e) zadania obezwładniania przeciwlotniczych środków ogniowych nieprzyjaciela;

- 20
- f) sposób towarzyszenia artylerii — piechocie i czołgom na całej głębokości przełamania;
 - g) sygnały otwarcia i przeniesienia ognia;
 - h) sposób zabezpieczenia wprowadzenia do walki drugiego i następnych rzutów;
 - i) rejon, odcinki lub cele, na które artyleria (moździerze) ma przygotować zasłony dymne;
 - j) jaką artylerię i kiedy należy podporządkować nacierającym jednostkom piechoty.

419. Dowódcom czołgów podają dowódcy WJ (oraz wskazują w terenie):

- a) stanowiska wyjściowe (linię rozwinięcia) oraz terminy ich zajęcia (przekroczenia) jak też zadania, które dla osłony tych ruchów wykona artyleria i lotnictwo;
- b) czas rozpoczęcia szturm;
- c) zadania i kolejność obezwładniania środków ogniowych nieprzyjaciela oraz sposób współdziałania z piechotą w czasie szturm;
- d) sygnały podawane przez czołgi w miarę wykonywania zadań;
- e) sygnały łączności czołgów z piechotą, artylerią i lotnictwem;
- f) odcinki, na których będą wykonane przejścia przez pola minowe i inne przeszkody przeciwczołgowe;
- g) odcinki lub miejsca, w których czołgi powinny wykonać przejścia dla piechoty w nieprzyjacielskich przeszkodach z drutu.

420. Przy organizowaniu współdziałania dowódcom saperów podaje się:

- a) podział jednostek saperów i ich zadania;
- b) zadania saperów na korzyść innych rodzajów broni w poszczególnych fazach walki i współdziałanie z nimi przy wykonywaniu tych zadań;
- c) sposób osłony prac saperów przez współdziałające z nimi rodzaje broni.

421. Dla zorganizowania współdziałania lotnictwa z wojskami lądowymi podaje się dowódcy lotnictwa:

- a) przedni skraj nieprzyjacielskiej obrony;
- b) podstawę wyjściową do natarcia lub podstawę szturmową piechoty, kierunki działań piechoty i czołgów oraz zadania wykonywane przez artylerię;
- c) cele i czas obezwładnienia i niszczenia w okresie artyleryjskiego przygotowania i podczas natarcia;
- d) sposób lotniczego wspierania natarcia piechoty i czołgów;
- e) sposoby wzajemnego orientowania się i wskazywania celów między piechotą, artylerią i czołgami w każdej fazie walki;
- f) odcinki przelotu linii frontu i sposób zabezpieczenia przelotów;
- g) środki artyleryjskie wydzielone do zwalczania nieprzyjacielskiej artylerii przeciwlotniczej oraz rejonu ich działań.

422. Celem utrzymania nieprzerwanego współdziałania podczas natarcia konieczne jest by:

- a) stanowiska dowodzenia i punkty obserwacyjne dowódców piechoty i artylerii były rozmieszczone możliwie razem, a w wypadku gdy to jest trudne — nieustanna łączność radiowa i telefoniczna między nimi musi być zapewniona;
- b) artyleryjskie punkty obserwacyjne wysunięte znajdowały się w czołgach i w działach pancernych z radiostacjami w składzie ugrupowania bojowego czołgów dla zapewnienia ścisłego współdziałania czołgów z artylerią;
- c) na punkcie obserwacyjnym dowódcy WJ znajdował się oficer łącznikowy lotnictwa wspierającego dla utrzymania z nią łączności i przekazywania żądań dowódcy WJ do dowódcy lotnictwa.

Celem utrzymania ciągłości współdziałania w toku walki (przede wszystkim na niższych szczeblach) bardzo ważne znaczenie ma zaopatrzenie jednostek w dostateczną ilość środków sygnalizacyjnych oraz wyznaczenie i przeszkolenie odpowiedniej ilości żołnierzy w podawaniu i obserwowaniu sygnałów.

Praca przy organizowaniu **współdziałania w terenie** winna odbywać się **ściśle według planu opracowanego przez sztab armii (frontu)** przy uwzględnieniu wszelkich środków maskowania.

423. Dowódcy i sztaby wszystkich szczebli obowiązani są **osobiście sprawdzić na miejscu gotowość oddziałów do natarcia.**

Wszystkie zarządzenia wydane w terenie przez dowódcę WJ dotyczące współdziałania no-

tuje się i zależnie od posiadanego czasu zestawia się w tabelaryczny plan walki, schemat, albo też zaznacza się na mapach lub szkicach.

424. Tabelaryczny plan walki jest podstawowym dokumentem współdziałania odzwierciedlającym działania wszystkich rodzajów broni w poszczególnych fazach walki.

Tabelaryczny plan walki tylko wówczas spełni swoje zadanie, jeżeli:

- a) oficerowie sztabu WJ i oficerowie łącznikowi poszczególnych rodzajów broni dokładnie zaznajomili się uprzednio z podstawowymi wytycznymi współdziałania podanymi przez dowódcę w terenie;
- b) charakter działań bojowych poszczególnych rodzajów broni podany w planie będzie ściśle dostosowany w czasie i przestrzeni do szczegółowo rozpoznanego ugrupowania nieprzyjaciela, systemu jego ognia, przeszkód, dokładnie ustalonych skrzydeł i styków oraz dobrze znanych warunków terenowych;
- c) podległe sztaby i jednostki otrzymają plan dostatecznie wcześniej i będą miały odpowiednią ilość czasu na zorganizowanie walki.

A. Prowadzenie natarcia

f. Zasady ogólne

425. Właściwe natarcie rozpoczyna się ruchem piechoty z uprzednio przygotowanej podstawy szturmowej lub podstawy wyjściowej. W tym drugim wypadku natarcie może odbywać

się z zatrzymywaniem się na kolejno osiągniętych liniach lub też w sposób ciągły.

W razie zatrzymania się natarcia na jakiejś linii, piechota powinna się **bezwzględnie okopać, zorganizować obserwację, ogień i oczekiwać sygnału do dalszego natarcia.**

Jeżeli natarcie ma się rozpocząć o świcie, nacierające oddziały wykorzystują **noc dla wysunięcia się na podstawę wyjściową (szturmową) i okopania się.**

We wszystkich wypadkach piechota rozpoczyna ruch wykorzystując ogień swoich środków oraz artylerii, moździerzy i lotnictwa.

426. Na 10 — 15 minut przed natarciem piechoty i czołgów, artyleria wspierająca i towarzysząca, moździerze i ciężkie karabiny maszynowe ześrodkowują swój ogień na cele pierwszej pozycji nieprzyjaciela a w szczególności na jej dwa pierwsze rowy ciągłe. Reszta artylerii i lotnictwa niszczy cele w głębi nieprzyjacielskiej obrony. Koniec artyleryjskiego przygotowania może być zaznaczony salwą wyrzutni rakietowych.

427. Dowódca dywizji po upewnieniu się na podstawie osobistej obserwacji i meldunków, że nieprzyjaciel został obezwładniony a oddziały są gotowe, melduje przełożonemu dowódcy o gotowości do natarcia a następnie podaje rozkaz do jego rozpoczęcia.

428. Sygnałem wyruszenia piechoty do natarcia jest zwykle podejście czołgów bezpośredniego wsparcia do jej pierwszych linii. Na sygnał dowódcy dywizji, artyleria i moździerze przenoszą

zgodnie z planem swój ogień w głąb nieprzyjacielskiej obrony i na skrzydła nacierających oddziałów. Przy natarciu bez czołgów, w wypadku gdy piechota znajduje się bezpośrednio przed przednim skrajem nieprzyjacielskiej obrony, sygnałem do wyruszenia jest zwykle przeniesienie ognia artylerii w głąb. W wypadku natomiast, gdy piechota znajduje się w odległości ponad 250 m od przedniego skraju obrony, wyrusza ona z podstawy wyjściowej (wyjściowego rowu ciągłego) z takim wyliczeniem, by przed przeniesieniem ognia artylerii zbliżyć się do przedniego skraju obrony na odległość 150 — 200 m. Artyleria i moździerz przenoszą wtedy ogień na sygnał dowódców czołowych rzutów piechoty.

429. Z odległości szturmowej piechota ma zdecydowanie uderzyć na pozycję nieprzyjaciela niszcząc go bezpośrednim ogniem, bagnetem i granatem.

Nagły, energiczny szturm w chwili największego obezwładnienia działa na nieprzyjaciela oszałamiająco.

Zwlekanie z przejściem do szturmu **pozbawia piechotę całej przewagi osiągniętej przez obezwładnienie nieprzyjaciela.**

430. W czasie szturmu na przednim skraju i podczas walki w głębi, artyleria i moździerz wykonują obezwładnianie i niszczenie nieprzyjacielskich środków ogniowych wstrzymujących natarcie według żądań dowódców nacierającej piechoty i czołgów.

Wysunięci obserwatorzy artylerii posuwają się w czołowych liniach piechoty i w czołgach z radiostacjami: w ten sposób, by wyraźnie wi-

dzień wybuchy pocisków, obserwować posuwanie się piechoty i czołgów oraz mieć możność zarządzania przeniesienia ognia z własnej inicjatywy, nie czekając na sygnał broni wspieranych.

Grupy artylerii armii i korpusów oraz lotnictwo obezwładniają w czasie szturmie artylerię nieprzyjaciela i jego odwody.

Baterie nieprzyjaciela, które wstrzymują ruch natarcia ogniami zaporowymi, winny być natychmiast obezwładnione ześrodkowanym ogniem własnej artylerii, moździerzy i lotnictwa.

431. Z chwilą wyruszenia do szturmie pierwszych rzutów nacierającej piechoty, organiczna i przydzielona artyleria i moździerze tych rzutów, biorące dotychczas udział w artyleryjskim przygotowaniu, rozpoczynają skokami ruch naprzód i przechodzą ponownie pod rozkazy swoich dowódców piechoty.

Działa towarzyszące zmieniają kolejno stanowiska ogniowe skokami nie większymi niż odległość bezpośredniego strzału. Pododdziały strzeleckie, którym działa te towarzyszą, pomagają przy ich przetaczaniu i osłaniają je swym ogniem.

Reszta artylerii zmienia stanowiska ogniowe kolejno, zgodnie z opracowanym planem i z takim wyliczeniem, by większa jej część mogła wspierać piechotę i czołgi bez przerwy w czasie całej walki.

432. Głównym zadaniem czołgów wspierających piechotę jest niszczenie żywej siły i środków ogniowych nieprzyjaciela. Czołgi te nie powinny odrywać się od własnej piechoty więcej niż na 200 — 400 m.

Pierwszy rzut czołgów posuwa się z maksymalną szybkością bezpośrednio za wybuchami pocisków własnej artylerii i prowadząc intensywny ogień z dział i broni maszynowej **wdziera się w obronę nieprzyjaciela, obezwładnia jego siłę żywą i środki ogniowe w pierwszym rowie ciągłym**, po czym nie zatrzymując się naciera na rów następny.

Drugi rzut czołgów posuwając się za pierwszym w odległości 200 — 400 m, prowadzi piechotę bezpośrednio za sobą i obezwładnia ocalałe lub nieobezwładnione środki ogniowe nieprzyjaciela.

Ciężkie czołgi i działa pancerne, działające w drugim rzucie, wspierają nieprzerwanie swoim ogniem czołgi pierwszego rzutu niszcząc przede wszystkim czołgi i działa pancerne nieprzyjaciela.

Czołgi-miotacze ognia wspierają natarcia piechoty niszcząc żywą siłę i środki ogniowe nieprzyjaciela w rowach ciągłych i łączących oraz schronach.

W trakcie swych działań czołgi stosują szeroko manewr celem wyjścia na skrzydła i tyły środków ogniowych nieprzyjaciela.

W czasie walki dowódca czołgów winien mieć zorganizowaną obserwację ruchu własnej piechoty, by w wypadku jej zatrzymania móc wyznaczyć część czołgów do zniszczenia wstrzymujących ją gniazd oporu.

Jeżeli czołgi oderwą się od pierwszego rzutu piechoty ponad 400 m, a piechota zaległa pod ogniem nieprzyjaciela, dowódca czołgów nakazuje części czołgów zawrócić po piechotę.

433. Celem zabezpieczenia działań czołgów piechota powinna:

- a) obezwładniać ogniowe środki przeciwpancerne nieprzyjaciela całą siłą swego ognia a przede wszystkim za pomocą dział towarzyszących;
- b) rozpoznawać i usuwać wspólnie z saperami pola minowe;
- c) pomagać czołgom w przekraczaniu przeszkód przeciwczołgowych i odcinków trudnych do przejścia;
- d) zdecydowanie przeciw czołgom i szybko umacniać się w zdobytym terenie;
- e) osłaniać zaopatrywanie czołgów w amunicję i paliwo oraz ewakuację uszkodzonych czołgów z pola walki.

434. W wypadku gdy w systemie nieprzyjacielskiej obrony zarysowują się poszczególne luźnie ze sobą powiązane punkty oporu, należy nacierać poprzez słabo umocnione odcinki celem wyjścia i uderzenia na skrzydła i tyły tych punktów.

Zdobycie punktów oporu naruszy system nieprzyjacielskiej obrony i ułatwi rozwinięcie powodzenia.

Nacierające oddziały nie powinny się wdawać w długą walkę z załogą silnych punktów oporu, a zostawiać tylko blokujące je pododdziały i przeciw dalej naprzód celem odcięcia tych punktów od reszty obrony i wykonywania swoich dalszych zadań.

Nadchodzące drugie rzuty i odwody niszczą lub biorą do niewoli załogi zablokowanych punk-

tów oporu, przy współdziałaniu z blokującymi je pododdziałami.

435. Po opanowaniu przedniego skraju nieprzyjacielskiej obrony piechota z czołgami i saperami, wsparta artylerią i lotnictwem, rozwija swoje natarcie w głąb.

Wszyscy dowódcy piechoty winni czuwać, by ich drugie rzuty i odwody posuwały się bez opóźnienia naprzód i mogły być użyte do wykorzystania osiągniętego powodzenia i odpięcia przeciwnatarć nieprzyjaciela.

Powodzenie całości natarcia składa się z poszczególnych sukcesów lokalnych wykorzystywanych bezzwłocznie aż do zupełnego rozbicia nieprzyjaciela.

436. W miarę posuwania się w głąb nieprzyjacielskiej obrony potęguje się siłę natarcia przez wprowadzenie do walki drugich rzutów i odwodów w celu:

- a) rozwinięcia powodzenia;
- b) rozszerzenia wyłomów oraz obejścia skrzydeł i tyłów nieprzyjaciela;
- c) zabezpieczenia osiągniętego powodzenia;
- d) rozbicia przeciwnatarć nieprzyjaciela;
- e) luzowania rzutów czołowych;
- f) rozbicia i likwidowania ocalałych gniazd i punktów oporu nieprzyjaciela.

Dowódcy jednostek rozwijając powodzenie w nakazanym kierunku powinni dążyć do wtargnięcia w rejon stanowisk nieprzyjacielskiej artylerii i ich zdobycia.

70°

437. Z nastaniem nocy działania nie powinny być przerwane. W tym celu wydziela się ze składu nacierających wojsk jednostki wzmocnione pojedynczymi działami, moździerzami i karabinami maszynowymi z zadaniem nieustannego niepokojenia nieprzyjaciela i uniemożliwienia mu zorganizowania obrony na nowych pozycjach.

438. Nacierające oddziały winny być stale gotowe do natychmiastowego odparcia przeciwnatarć czołgów i piechoty nieprzyjaciela. W tym celu niezbędne jest prowadzenie ciągłego rozpoznania (przede wszystkim lotniczego), które powinno śledzić wszelkie przegrupowania nieprzyjaciela i przesuwanie się jego odwodów z głębi.

Dla zapewnienia ciągłej gotowości do odparcia przeciwnatarć czołgów i dział pancernych nieprzyjaciela, odwody przeciwpancerne winny posuwać się na kierunkach najbardziej zagrożonych przez czołgi nieprzyjaciela, zatrzymując się w gotowości do walki w miejscach dogodnych do odparcia nieprzyjacielskich czołgów.

Dowódcy odwodów przeciwpancernych powinni posiadać łączność radiową i sygnałową z dowódcami czołowych rzutów piechoty oraz ze swymi przełożonymi.

439. Odwody nieprzyjaciela przesuwać się do przeciwnatarcia zwalczą się bezzwłocznie ogniem artylerii i lotnictwa.

Pierwsze rzuty nacierającej piechoty odpierają własnymi siłami lokalne przeciwnatarcia nieprzyjaciela, dla odparcia zaś przeciwnatarć większych sił nieprzyjacielskiej piechoty i czołgów wprowadza się drugie rzuty i odwód przeciwpancerny jednostki.

440. Podczas przeciwnatarcia nieprzyjacielskiej piechoty wspartej ciężkimi czołgami i działami pancernymi — własne czołgi średnie wykonują manewr okrążający dla odcięcia nieprzyjacielskiej piechoty, czołgi ciężkie zaś i działa pancerne walczą czołowo niszcząc czołgi nieprzyjaciela.

W wypadku niezdecydowanej przewagi nad czołgami nieprzyjaciela własne czołgi nie przystępują do otwartej walki, a prowadzą ją przy pomocy ognia z zasadzek.

Po rozbiciu przeciwnatarcia nieprzyjaciela część czołgów może być wyznaczona do pościgu, podczas gdy pozostałe w dalszym ciągu wspierają nacierającą piechotę.

441. Bataliony **obronnych miotaczy ognia** zajmują kolejne linie ogniowe, na których ubezpieczają skrzydła i styki natarcia przed przeciwnatarciami nieprzyjaciela.

Zmotoryzowane bataliony **szturmowych miotaczy ognia** przygotowują swoje stanowiska ogniowe na kierunkach przypuszczalnego zagrożenia i zajmują je dopiero w chwili ustalenia kierunku natarcia nieprzyjacielskich czołgów.

442. **Cała artyleria**, niezależnie od jej przeznaczenia, musi znać sygnały wywoławcze ognia dla odparcia natarć nieprzyjacielskich czołgów.

Dla szybkiego realizowania żądań ognia artylerii na czołgi nieprzyjaciela dowódcy artylerii WJ powinni posiadać w swojej dyspozycji wydzielone baterie (dywizjony) odpowiednio wyposażone i gotowe do bezzwłocznego otwarcia ognia na umówiony sygnał.

443. Skrzydła i styki winny być szczególnie dobrze obserwowane i ubezpieczane.

W tym celu czołowe rzuty natarcia obowiązane są:

- a) prowadzić ciągłą obserwację i rozpoznanie na skrzydłach;
- b) zmienić w razie konieczności swoje ugrupowanie na ugrupowanie schodami w kierunku odsłoniętego skrzydła;
- c) przegrupować część środków ogniowych, szczególnie przeciwpancernych, w kierunku odsłoniętych skrzydeł;
- d) wysunąć drugi rzut, odwód i szybkie oddziały zaporowe w kierunku zagrożonego skrzydła.

Szybkie oddziały zaporowe winny być z zasady grupowane na odsłoniętym skrzydle i ciągle podciągane do przodu w stałej gotowości do działania.

444. Utrwalanie powodzenia przez szybkie umocnienie zdobytych przedmiotów oraz organizowanie obrony przeciwpancernej i przeciwlotniczej obowiązuje **podczas całego natarcia**.

W planie walki powinno być przewidziane które ważniejsze pod względem taktycznym odcinki i poszczególne przedmioty wewnątrz obrony nieprzyjaciela mają być umocnione w czasie natarcia oraz kto, kiedy i jakimi środkami wykona to zadanie.

Oddziały wyznaczone do takich zadań winny utrzymywać w stałej gotowości środki ogniowe oraz być wzmocnione saperami.

Zadania takie powierza się zazwyczaj odwodom oraz drugim rzutom natarcia.

445. Nacierające oddziały **obowiązane są** nie tylko do umacniania wyznaczonych do zdobycia przedmiotów, lecz także **do natychmiastowego umacniania każdego zdobytego terenu:**

- a) we wszystkich wypadkach wstrzymania natarcia choćby tylko na krótki okres czasu;
- b) w wypadku gdy zagraża przeciwnatarcie czołgów i piechoty nieprzyjaciela, umacnia się wówczas tylko zagrożony kierunek niezbędnym do tego siłami; siły zaś główne nie przerywają wykonywania swego zadania.

446. Zatrzymanie natarcia celem umocnienia zdobytego terenu może nastąpić tylko za zgodą przełożonego dowódcy w wypadku stwierdzenia wyraźnej groźby **przeciwnatarcia znacznych sił nieprzyjaciela a w szczególności jego czołgów.**

447. Przy obronie zdobytych pozycji bataliony **obronnych miotaczy ognia** mogą samodzielnie bronić poszczególnych rejonów pod warunkiem, że będą wzmocnione środkami obrony przeciwpancernej, przy czym szerokość bronionego odcinka może wynosić 3 — 4 km.

448. Dowódcy WJ organizują współdziałanie oddziałów na stykach i skrzydłach, a w miarę rozwijania się natarcia dążą do wykorzystania położenia tych jednostek, które wysunęły się w przód celem zorganizowania uderzenia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

Początkowe wyłomy w obronie nieprzyjaciela są zazwyczaj wąskie. Rozszerzanie wyłomów w kierunku jednego lub obu skrzydeł rozpoczyna się zazwyczaj dopiero po opanowaniu lub zabło-

kowaniu punktów oporu pierwszej pozycji obrony nieprzyjacielskiej.

Ugrupowanie bojowe nieprzyjaciela należy **rozbić na poszczególne części**, ześrodkowywać na nie ogień artylerii i moździerzy i kolejno je niszczyć.

449. Dowódcy WJ wpływają na przebieg walki przez:

- wyznaczanie nowych zadań jednostkom pierwszych rzutów;
- wprowadzanie do walki następnych rzutów i odwodów;
- działanie ogniem swej artylerii i wspierającego lotnictwa;
- wprowadzenie do walki odwodów pancernych i przeciwpancernych.

450. W wypadku niepowodzenia natarcia oddziały umacniają się na osiągniętych liniach, porządkują się, organizują naruszone współdziałanie i po dodatkowym przygotowaniu artyleryjskim i lotniczym ruszają **ponownie do natarcia**.

W razie ogólnego niepowodzenia natarcia niekiedy celowe jest dokonanie **przegrupowania pod osłoną nocy** i wykonanie **uderzenia na nowym kierunku**.

Na kierunku **głównego uderzenia** wprowadza się w tym wypadku **nowe siły**.

a) Przełamanie głównego pasa obrony

451. Przy łamaniu nieprzyjacielskiej obrony pozycyjnej piechota rusza zwykle do natarcia z podstawy wyjściowej przygotowanej pod wzglę-

3. Przełamanie obrony pozycyjnej

dem saperskim i wykonuje je równocześnie na całym odcinku przełamania.

W miarę możliwości podstawę wyjściową należy przybliżyć na odległość 150—250 m od przedniego skraju obrony nieprzyjacielskiej, przez co staje się ona jednocześnie podstawą szturmową.

W wypadku, gdy wyjściowy rów ciągły jest oddalony ponad 250 m od przedniego skraju obrony, wysunięcie piechoty na podstawę szturmową, bez zatrzymania się na niej przeprowadza się w końcowym okresie przygotowania artyleryjskiego.

452. Nacierająca piechota i czołgi grupują się na podstawie wyjściowej na wprost wyznaczonych im przedmiotów natarcia.

W czasie pozornych przeniesień ognia artylerii i moździerzy piechota otwiera ogień ze swej broni do pierwszego i drugiego ciągłego rowu, wykonując w niezbędnych wypadkach pozorny szturm drobnymi oddziałami, oraz stosuje inne sposoby wprowadzenia w błąd nieprzyjaciela.

453. Dowódca czołgów **wsparcia** zależnie od oddalenia podstawy wyjściowej podaje sygnał wyruszenia czołgów do szturm z takim wyliczeniem, by do chwili przeniesienia ognia artylerii czołgi przeszły linię szturmową piechoty i zbliżyły się do pierwszego rowu ciągłego nieprzyjaciela na odległość 100—150 m.

Z tą chwilą artyleria i moździerze rozpoczynają wspieranie natarcia przenosząc swój ogień stopniowo w głąb obrony.

Przeniesienie ognia winno być dokonane w sposób nie zwracający uwagi nieprzyjaciela, by własnej piechocie i czołgom umożliwić skok do pierwszego rowu nieprzyjaciela przed jego wyjściem ze schronów.

454. Z chwilą rozpoczęcia szturm na pierwszy ciągły rów lotnictwo szturmowe skierowuje swoje działanie na trzecią linię rowów pozycji głównej, niszcząc w nich ogniem z broni pokładowej i bombami odłamkowymi piechotę i środki ogniowe nieprzyjaciela.

Lotnictwo bombowe obezwładnia w tym czasie artylerię i moździerze na drugiej pozycji nieprzyjaciela oraz jego artylerię i odwody w głębi głównego pasa obrony.

455. W czasie walki w głębi pierwszej pozycji lotnictwo szturmowe obezwładnia i niszczy środki ogniowe w rowach łączących i w rowach ciągłych drugiej pozycji, uniemożliwia wycofanie się nieprzyjaciela z pierwszej pozycji, jak też podciąganie z głębi odwodów i ich rozwijanie się do przeciwnatarcia.

Lotnictwo bombowe obezwładnia w tym czasie czynne baterie i moździerze nieprzyjaciela oraz odwody w rejonach koncentracji lub w miejscach ich rozwijania się do przeciwnatarcia.

Lotnictwo może bombardować i ostrzeliwać z dział cele położone nie bliżej niż w odległości 500 m od czołowych linii własnych, natomiast ogień z karabinów maszynowych może prowadzić bezpośrednio przed własnymi czołgami.

Współdziałanie lotnictwa z artylerią winno być uzgodnione w czasie i co do celów. Przy równoczesnym działaniu artylerii i lotnictwa na

jedne i te same cele lotnictwo musi wykonywać swe zadania z wysokości, na których nie grożą mu odłamki bomb i bezpośrednie trafienie własnej artylerii (czyli nie niżej 500 m).

456. Rozpoczęte natarcie winno być prowadzone zdecydowanie i bez przerwy. Zatrzymanie się nacierającej piechoty dla oczyszczania poszczególnych rowów ciągłych jest niedopuszczalne; winna ona przeć możliwie szybko naprzód tuż za wałem ogniowym artylerii i moździerzy, zdobywać odcinki słabo obsadzone oraz oskrzydlać i okrążyć nieprzyjacielskie gniazda i punkty oporu.

Umocnienia stałe i polowe nie zniszczone całkowicie w okresie przygotowania artyleryjskiego niszczą grupy szturmowe działające w czołowych rzutach piechoty.

457. Przeszkody przeciw piechocie w głębi pierwszej pozycji pokonuje się za pomocą czołgów i saperskich grup torujących oraz siłami samej piechoty.

Przejścia w przeciwczołgowych polach minowych, nie zniszczonych w czasie przygotowania natarcia lub wykrytych w toku natarcia w głębi pierwszej pozycji, wykonują czołgicznicy min.

Przejścia dla własnych czołgów przez rowy przeciwczołgowe w głębi obrony nieprzyjaciela wykonują saperzy po opanowaniu tych rowów przez piechotę.

458. Ruchowi piechoty i czołgów w czasie ich walki w głębi pierwszej pozycji obronnej towarzyszy ogień przesuwającego się przed nimi

wału ogniowego, względnie ogień kolejnych ze-
środkowań wykonywanych na skrzydłach nacie-
rających oddziałów i na poszczególne punkty
oporu, wstrzymujące ich ruch.

459. Drugie rzuty dywizji względnie trzecie
rzuty pułków (przy ugrupowaniu dywizji w jed-
nym rzucie) posuwają się od ukrycia do ukrycia
w odległości 800—1.500 m od rzutu czołowego
i prowadzą nieustanną obserwację jego działa-
nia w gotowości do bezzwłocznego wsparcia.

W razie potrzeby artyleria i moździerze dru-
gich rzutów wspierają swym ogniem pierwsze
rzuty.

460. W czasie walki o pierwszą pozycję do-
wódca dywizji ustala ostatecznie sposób, w jaki
mają być przełamane następne pozycje na całej
głębokości głównego pasa obrony nieprzyja-
cielskiej.

Drugi rzut dywizji względnie trzecie rzuty
pułków przy silnym oporze nieprzyjaciela wpro-
wadza się zwykle do walki celem opanowania
drugiej pozycji.

Rzut ten wprowadza się z chwilą gdy tylko
wyjaśni się wynik walki o pierwszą pozycję, nie
czekając aż ocalałe jeszcze grupy nieprzyjaciela
zostaną całkowicie zlikwidowane.

Wprowadzenie do walki drugich (trzecich)
rzutów powinno spotęgować siłę uderzenia
pierwszych rzutów i podtrzymać ciągłość naci-
sku na nieprzyjaciela oraz zdecydowane parcie
naprzód na całej głębokości głównego pasa obro-
ny nieprzyjaciela.

461. Drugi rzut dywizji (lub trzecie rzuty
pułków) wprowadza się do walki zwykle z poza

skrzydeł jednostek pierwszego rzutu, a tylko wyjątkowo w formie przekroczenia.

Wprowadzenie do walki drugiego rzutu dywizji (trzecich rzutów pułków) poprzedza zwykle nawała artyleryjska i krótki napad lotniczy oraz wsparcie czołgami walczącymi już w rzutach czołowych jak też czołgami odwodu dywizyjnego.

462. Zdobywając drugą i następne pozycje obronne stosować należy szeroko oskrzydlenie nieprzyjaciela, zgrywając je z natarciem od czoła.

Broniące się jeszcze poszczególne punkty oporu w głębi obrony blokuje się małą częścią sił, podczas gdy ich większość kieruje się celem obejścia i zdecydowanego posuwania się w głąb obrony nieprzyjaciela poprzez jej odcinki słabiej bronione.

463. Drugie rzuty przekraczają przeszkody nieprzyjacielskie przez przejścia wykonane uprzednio dla pierwszych rzutów, rozszerzone następnie na drogach. Z tych względów dowódcy saperów wskazują zawczasu dowódcom drugich rzutów rozmieszczenie przejść oraz organizują ich poszerzenie, wykonanie przejść dodatkowych jak również wyznaczenie odpowiedniej ilości przewodników.

464. O ile główny pas obrony nieprzyjaciela posiada pozycje ryglowe — opanowuje się je w czasie natarcia w głębi obrony.

Pozycje ryglowe położone między głównym a drugim pasem obrony opanowuje się w celu rozszerzenia wyłomu w kierunku skrzydeł przez

działanie drugich rzutów wsparte krótkim lecz silnym przygotowaniem artyleryjskim i lotniczym.

Działanie to winno być zgrane z aktywnymi działaniami od czoła celem całkowitego okrążenia i zniszczenia broniącego się nieprzyjaciela.

465. Drugi rzut korpusu wprowadza się do walki celem ostatecznego przełamania głównego pasa obrony w tych wypadkach, gdy nieprzyjaciel zdążył zorganizować opór w głębi obrony i powstrzymać natarcie dywizyj pierwszego rzutu.

Wprowadzenie do walki drugiego rzutu korpusu wymaga silnego wsparcia artylerii i lotnictwa oraz dostatecznego czasu na zorganizowanie współdziałania.

Drugi rzut korpusu wprowadza się zwykle przez luzowanie, jednak przy dostatecznej ilości luk między jednostkami pierwszego rzutu może on być wprowadzony w te luki.

466. W miarę posuwania się natarcia w głąb obrony artyleria i moździerze ześrodkowują część swego ognia na te rowy łączące i odgałęzienia rowów ciągłych, które prowadzą w kierunku skrzydeł oddziałów nacierających.

467. Przy umacnianiu i organizowaniu obrony zdobytego terenu należy wziąć pod uwagę, że nieprzyjaciel ma przygotowane dane do ześrodkowania ognia artylerii i moździerzy na swoje rowy ciągłe, zwłaszcza na pierwsze dwa. Z tych względów należy umacniać się w zdobytych rowach tylko w tym wypadku, jeżeli system ognia nieprzyjacielskiej artylerii i moździerzy

został naruszony, w przeciwnym zaś razie umacniać się w zależności od terenu przed rowami lub za nimi.

b) Opanowanie drugiego pasa obrony

468. Po przełamaniu głównego pasa obrony jednym z ważniejszych zadań oddziałów nacierających jest zorganizowanie zdecydowanego pościgu za cofającym się nieprzyjacielem celem opanowania z marszu jego drugiego pasa obrony.

Aby wyjść na tyły i okrążyć siły główne nieprzyjaciela należy szeroko stosować śmiało wbijanie klinów w luki pomiędzy cofające się oddziały i ocalałe punkty oporu.

469. Plan zdobycia z marszu drugiego pasa obrony ustala dowódca armii w toku walki o główny pas obrony.

W wypadku gdy rozpoznanie własne ustali, że drugi pas obrony nie został zawczasu obsadzony przez odwody nieprzyjaciela, decyzja do jego opanowania z marszu może być powzięta samodzielnie przez dowódców korpusów i dywizyj celem zyskania na czasie.

470. Jednocześnie z przejściem jednostek pierwszych rzutów do pościgu, na rozkaz dowódców korpusów lub dywizyj wysuwają się przed nie zawczasu przygotowane szybkie oddziały wydzielone.

W skład tych oddziałów wchodzi:

- a) jeden — dwa bataliony piechoty na opancerzonych lub zwykłych samochodach transportowych albo czołgach;

M

- b) batalion — pułk czołgów;
- c) dywizjon — pułk artylerii zmotoryzowanej;
- d) pododdziały saperskie i chemiczne.

W charakterze oddziału wydzielonego może być również użyta brygada pancerna wzmocniona artylerią pancerną, czołgami i piechotą na czołgach.

Zależnie od szerokości pasa natarcia oraz posiadanych sił i środków dywizja może wysuwać jeden — dwa, a korpus dwa — trzy oddziały wydzielone.

471. Oddziały wydzielone nie wiążą się walką z cofającym się nieprzyjacielem lub jego punktami oporu rozmieszczonymi na podejściach do drugiego pasa obrony.

Głównym zadaniem oddziałów wydzielonych jest zdobycie z marszu najważniejszych punktów oporu w drugim pasie obrony nieprzyjaciela i utrzymanie ich do czasu podejścia sił głównych.

472. Jednostki szybkie przewidziane do wykorzystania powodzenia wysyłają równocześnie swoje oddziały wydzielone współdziałające z oddziałami wydzielonymi dywizji i korpusów; oddziały te wdzierają się w drugi pas obrony nieprzyjaciela i przez zajęcie szeregu ważnych obiektów ułatwiają działania własnych sił głównych.

473. Pierwsze rzuty działają z maksymalnym wysiłkiem dążąc do możliwie szybkiego nawiązania łączności z oddziałami wydzielonymi oraz jednostkami szybkimi, prowadząc nieustanne rozpoznanie i ubezpieczając swoje skrzydła.

474. Wprowadzanie drugich rzutów korpusów i armii będzie w tych warunkach konieczne tylko wtedy, gdy pierwsze rzuty będą bardzo wyczerpane lub gdy przy podejściu do drugiego pasa obrony nieprzyjaciela wyłoni się konieczność odparcia silnych przeciwnatarć nieprzyjaciela.

475. Przy pobieraniu decyzji opanowania z marszu drugiego pasa obrony jednostkom pierwszych rzutów wyznacza się zadania na dalszą głębokość niż przy przełamywaniu głównego pasa obrony.

Następne rzuty otrzymują wtedy przeważnie zadania rozwinięcia powodzenia na skrzydłach celem okrążenia i zniszczenia podstawowego zgrupowania nieprzyjaciela broniącego się w drugim pasie obronnym.

Korpusy i dywizje mogą otrzymać w tych warunkach zamiast pasów natarcia jedynie **kierunki działania**.

Wszystkie konieczne przegrupowania winny być wykonywane z minimalną stratą czasu i bez osłabiania tempa natarcia.

476. Artyleria dalekonośna posuwając się skokami wzbrania ogniem nieprzyjacielowi obsadzanie pozycji drugiego pasa obrony i podciąganie odwodów oraz zwalcza artylerię nieprzyjaciela; przede wszystkim jednak uniemożliwia nieprzyjacielowi zorganizowanie ognia na podejściach do drugiego pasa obrony.

Większość artylerii wchodzącej w skład grup korpusnych podporządkowuje się dywizjom pierwszego rzutu, większość zaś dywizyjnych

i pułkowych grup artylerii zostaje podporządkowana pułkom i batalionom piechoty i posuwa się w ich ugrupowaniu.

Artyleria towarzysząca posuwa się bezpośrednio z czołowymi rzutami natarcia.

Jednostki wyrzutni raketowych przydziela się zgrupowaniom pościgowym i oddziałom w pierwszych rzutach. Głównym ich zadaniem jest niszczenie sił żywych cofającego się nieprzyjaciela, zwalczanie przeciwnacierających odwodów, obezwładnianie jego środków ogniowych i likwidowanie ocalałych gniazd oporu.

477. Zadaniem lotnictwa szturmowego i bombowego w tym okresie jest:

- a) niedopuszczenie odwodów nieprzyjaciela do drugiego pasa obrony;
- b) niszczenie sił żywych, artylerii i czołgów cofających się z głównego pasa obrony;
- c) wspieranie oddziałów wydzielonych przez WJ piechoty i jednostki szybkie;
- d) wspieranie walki pierwszych rzutów.

Lotnictwo myśliwskie osłania pierwsze rzuty oraz oddziały wydzielone i zwalczą lotnictwo nieprzyjaciela.

478. Jednostki szybkie przeznaczone do wykorzystania powodzenia w operacyjnej głębokości obrony wprowadza się do walki przez wyłom w głównym pasie obrony.

479. Przy przełamywaniu z marszu drugiego pasa obrony szczególne znaczenie ma saperskie zabezpieczenie działań oddziałów wydzielonych oraz jednostek szybkich.

Większej części saperów używa się do usuwania przeszkód na drogach marszu oraz do budowy przepraw dla artylerii, czołgów i środków transportowych.

480. Współdziałanie organizuje się przede wszystkim między oddziałami wydzielonymi a pierwszymi rzutami oraz z ich środkami wzmocnienia.

Dowódcy WJ wyznaczając zadania oddziałom wydzielonym wskazują im:

- a) cel działań;
- b) środki wzmocnienia i wsparcia;
- c) zadania sąsiednich oddziałów wydzielonych;
- d) sygnały współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem.

Dla zapewnienia współpracy oddziałów wydzielonych z artylerią dalekonośną przydziela się jej balony i samoloty obserwacyjne.

Zasadniczymi środkami łączności z oddziałami wydzielonymi są: radio, samoloty, czołgi i samochody pancerne.

481. Przelamanie drugiego pasa obrony obsadzonego zawczasu przez silne odwoły nieprzyjaciela przygotowuje się szczegółowo, lecz w jak najkrótszym czasie (1—2 dni).

W warunkach takich konieczne jest wyznaczenie silnych oddziałów wydzielonych z zadaniem wdarcia się tuż za cofającym się nieprzyjacielem do jego drugiego pasa obrony, zdobycie szeregu ważnych punktów i utrzymanie ich do czasu ogólnego natarcia.

Plan przełamania drugiego pasa obrony ustala wówczas dowódca armii albo podczas walki o główny pas obrony, albo też przy braku danych rozpoznania po natarciu rozpoznawczym wykonanym przez oddziały wydzielone.

Głównymi organizatorami przełamania są dowódcy korpusów, którzy w tym celu studiuja swoje pasy działania i organizują współdziałanie w czasie krótkiego rozpoznania osobistego.

482. Należy unikać skomplikowanych grupowań oddziałów przeznaczonych do przełamania drugiego pasa.

Równocześnie z wyruszeniem do rejonów wyjściowych przeprowadza się w razie potrzeby dodatkowe rozpoznanie przez walkę (natarcie rozpoznawcze) drugiego pasa obrony.

Sztaby WJ i poszczególnych rodzajów broni nie czekając na wyruszenie jednostek do rejonów wyjściowych, organizują pod osłoną oddziałów rozpoznawczych i innych oddziałów wydzielonych stanowiska dowodzenia i punkty obserwacyjne oraz sieć łączności przewodowej.

483. Ugrupowanie bojowe w czasie przełamania drugiego pasa zależy od głębokości urzutowania i trwałości obrony nieprzyjacielskiej.

Armia i korpus grupują się zwykle w dwa rzuty, a w razie wydzielenia dostatecznego odwodu ogólnego — w jeden rzut.

Dywizje piechoty grupują się w jeden lub dwa rzuty.

W wypadku gdy dywizja działa w jednym rzucie, pułki grupują się w dwa rzuty.

Przełamanie drugiego pasa obrony, podobnie jak i głównego, wymaga zwykle systematyczności w działaniu i kolejnego opanowania przedmiotów natarcia, mimo to jednak przełamanie tego pasa na całej jego głębokości powierza się w większości wypadków dywizjom pierwszego rzutu jako ich zadanie bliższe.

Drugie rzuty armii i korpusów otrzymują zadanie wykorzystania powodzenia i rozszerzenia przełamania w kierunku skrzydeł celem okrążenia i zniszczenia głównego zgrupowania nieprzyjaciela.

484. Dowodzenie artylerią centralizuje się w ramach korpusów i dywizyj.

Zwalczanie artylerii nieprzyjaciela wykonują grupy artylerii korpusnej wzmocnione artylerią dalekonośną.

Znacznej części artylerii dywizyjnej używa się do strzelania na wprost.

Przygotowanie artyleryjskie natarcia przeprowadza się w krótszych terminach. Natarcie piechoty i czołgów może rozpocząć się nawet po jednej potężnej nawale ogniowej. Okresu burzenia nie wyznacza się, a wykryte cele wymagające zburzenia niszczy przygotowanie artyleryjskie ogniem dział strzelających na wprost.

Wyrzutnie raketowe są centralizowane w ramach korpusu tylko w okresie artyleryjskiego przygotowania natarcia i na czas walki o przedni skraj, po czym podporządkowuje się je dywizjom i pułkom dla bezpośredniego wsparcia walki w głębi obrony nieprzyjaciela.

485. Przez cały czas przygotowania natarcia na drugi pas obrony pas ten winien być poddany działaniu lotnictwa szturmowego i bombowego celem uniemożliwienia na nim prac saper-
skich (szczególnie na przeciwstokach i w głębi) oraz wyczerpania i niszczenia sił żywych jak również podchodzących z głębi odwodów.

Przed szturmem piechoty i czołgów na drugi pas obrony konieczne jest przeprowadzenie w niektórych wypadkach przygotowania lotniczego lub wykonania bezpośrednio przed szturmem krótkiego, lecz potężnego ześrodkowanego napadu lotniczego.

Do wsparcia szturm piechoty używa się z reguły wszystkich czołgów przydzielonych korpusom i dywizjom bez tworzenia z nich odwodów.

486. Piechota i jej czołgi bezpośredniego wsparcia działają przy łamaniu drugiego pasa obrony nieprzyjaciela na tych samych zasadach, co przy łamaniu pasa głównego.

487. Jednostki szybkie przeznaczone zasadniczo do wykorzystania powodzenia na głębokości operacyjnej mogą być użyte do samodzielnego przełamania lub zakończenia przełamania drugiego pasa obrony tylko w wypadku zużycia sił i środków WJ piechoty.

Do działań takich wzmacnia się jednostki szybkie piechotą i artylerią.

Po dokonaniu przełamania w drugim pasie obrony przez WJ w powstały wylom wprowadza się natychmiast jednostki szybkie zgodnie z uprzednio opracowanym planem.

3. Przełamanie
strefy
umocnionej

488. Natarcie szczegółowo przygotowane celem przełamania strefy ufortyfikowanej rozpoczyna się okresem przygotowania natarcia, w czasie którego lotnictwo i artyleria winny zniszczyć umocnienia stałe i polowe, obezwładnić środki ogniowe nieprzyjaciela oraz zdemoralizować jego siłę żywą i zadać straty.

Jednocześnie oddziały torujące wspólnie z artylerią i moździerzami winny wykonać przejścia w przeszkodach przed przednim skrajem głównego pasa obrony.

Poszczególne umocnienia wysunięte mogą być zdobyte nocnym szturmem lub nagłym uderzeniem piechoty i czołgów **jeszcze przed rozpoczęciem ogólnego natarcia.**

489. W czasie przygotowania natarcia dowódca oddziałów i pododdziałów piechoty pierwszego rzutu ustalają ostateczne kierunki i przedmioty natarcia stosownie do wyników ognia niszczącego i obezwładniającego.

Dowódcy wszystkich szczebli i rodzajów broni prowadzą nieustanną obserwację ognia artylerii i moździerzy celem ustalenia wyników przygotowania natarcia, szczególnie odnośnie zniszczenia umocnień i wykonania przejść w przeszkodach.

Przy niedostatecznych wynikach przygotowanie artyleryjskie może być przedłużone na rozkaz dowódcy armii.

490. Przy małej odległości między wyjściowym rowem ciągłym a wysuniętymi pozycjami

nieprzyjaciela wycofuje się nacierające oddziały na okres artyleryjskiego przygotowania do następnego rowu lub rowów łącznikowych względnie ukryć, by nie narażać ich na ogień własnej artylerii.

W rowie wyjściowym pozostają w tym czasie tylko obserwatorzy i niezbędna obsada.

Nacierające oddziały po przeniesieniu ognia artylerii w głąb obrony zajmują z powrotem wyjściowy rów ciągły pod osłoną ognia batalionowych moździerzy oraz dział strzelających na wprost.

491. Dowódca armii — po stwierdzeniu na podstawie otrzymanych meldunków od dowódców korpusów (dywizyj), dowódcy artylerii armii i na podstawie osobistej obserwacji, że zasadnicze umocnienia stałe zostały zniszczone i nieprzyjaciel qbezwałdniony — wydaje rozkaz zajęcia przez oddziały wyjściowego rowu ciągłego i rozpoczęcia natarcia.

Po wyruszeniu natarcia może się okazać, że część umocnień stałych (szczególnie rozmieszczonych w głębi obrony) nie została w czasie przygotowania zniszczona i całkowicie obezwładniona; dlatego też piechota winna być przygotowana do samodzielnego ich niszczenia swoimi grupami i oddziałami szturmowymi wspartymi artylerią towarzyszącą i czołgami.

492. Grupy szturmowe przeznaczone są do niszczenia obiektów ufortyfikowanych na przednim skraju obrony, wewnątrz czołowych punktów oporu, jak również umocnień wykrytych później w głębi nieprzyjacielskiej strefy ufortyfikowanej.

493. Oddziały szturmowe przeznaczone są do niszczenia umocnień szczególnie silnych (forty, kompleksy umocnień) na przednim skraju i w głębi nieprzyjacielskiej obrony.

b) Przełamanie głównego pasa strefy ufortyfikowanej

494. Natarcie piechoty przy łamaniu obrony ufortyfikowanej przeprowadza się według zasad ogólnych.

Zatrzymanie się piechoty w strefie skutecznego ognia artylerii i karabinów maszynowych prowadzonego z umocnień i czekanie na ich zniszczenie przez grupy szturmowe powoduje tylko niepotrzebnie **duże straty**.

Dlatego też piechota powinna nieustannie posuwać się naprzód (skokami lub czołganiem się — zależnie od terenu) dążąc do możliwie szybkiego wyjścia na tyły umocnień.

495. Dowódcy czołgów, artylerii i karabinów maszynowych winni zwrócić szczególną uwagę na obezwładnienie źródeł ognia z umocnień niezniszczonych lub ponownie czynnych (szczególnie ognia z kopuł pancernych) i na całkowite obezwładnienie nieprzyjacielskiej piechoty osłaniającej te umocnienia z pobliskich stanowisk polowych.

Każde ocalałe źródło ognia nieprzyjaciela działające ze schronów bojowych winno być przede wszystkim izolowane od osłaniającej je piechoty, a następnie zablokowane i unieszkodliwione.

496. Podczas przelamywania strefy ufortyfikowanej **manewr** jest jednym z ważniejszych warunków powodzenia.

Każdy wyłom w nieprzyjacielskiej obronie, **uzyskany chociażby nawet na kierunku pomocniczym, winien być natychmiast wykorzystany** dla rozwinięcia powodzenia w głąb i w kierunku skrzydeł.

Wyłomy wykonane przez artylerię jak też luki pomiędzy umocnieniami i punktami oporu pozwalają na przenikanie w głąb obrony i zadanie uderzeń na skrzydła i tyły obrońców.

Smiałe i głębokie manewrowanie nawet niedużymi pododdziałami połączone ze szturmem na skrzydła i tyły broniących się obiektów, a następnie niszczenie tych umocnień narusza system ogniowy i ułatwia opanowanie nieprzyjacielskich punktów oporu.

497. Po opanowaniu punktów oporu pierwszego rzutu piechota z czołgami bezpośredniego wsparcia i artylerią towarzyszącą kontynuuje zdecydowanie swoje natarcie przy wsparciu całej artylerii i lotnictwa, pogłębiając i poszerzając dokonany wyłom.

498. Jeżeli w głębi strefy ufortyfikowanej nacierające oddziały zostaną zatrzymane ogniem przed drugą linią **żelbetowych umocnień** zawczasu obsadzonych, wtedy **artyleria i lotnictwo** organizują krótkie lecz potężne przygotowanie dalszego natarcia.

Szczególną uwagę zwraca się na niszczenie i obezwładnienie kluczowych punktów oporu, posiadających najważniejsze znaczenie w systemie nieprzyjacielskiej obrony.

Artyleria towarzysząca i działa pułkowych grup artylerii, wydzielone do strzelania na wprost, niszczą źródła ognia obrony polowej, obezwładniają obiekty ufortyfikowane ogniem skierowanym do otworów strzelniczych i kopuł pancernych oraz wykonują przejścia w przeszkodach z drutu.

499. W tym czasie piechota umacnia się na zdobytym terenie, organizuje dodatkowe rozpoznanie i następnie wyrusza do dalszego natarcia wsparta czołgami, które swym ogniem z poza ukryć obezwładniają system ogniowy nieprzyjaciela.

Grupy torujące przeprowadzają w tym czasie rozpoznanie pól minowych i wykonują w nich przejścia.

500. Ponieważ krótkie artyleryjskie przygotowanie dalszego natarcia w głębi obrony nie będzie w stanie obezwładnić systemu ogniowego nieprzyjaciela w takim stopniu jak na przednim skraju, przeto dla zabezpieczenia natarcia piechoty i czołgów konieczne jest bardzo szerokie stosowanie zadymiania, by osłepić jeszcze nieobezwładnione źródła ognia.

501. Podczas walki o punkty oporu pierwszej pozycji strefy ufortyfikowanej należy się liczyć z przeciwnatarciami nieprzyjacielskich odwodów pułkowych i dywizyjnych.

Przy odpieraniu przeciwnatarć szczególne znaczenie posiada użycie we właściwym czasie lotnictwa, artylerii i wyrzutni raketowych oraz szybkich oddziałów zaporowych.

12

Nacierające oddziały winny prowadzić nieprzerwanie rozpoznanie i obserwację oraz zachować gotowość do odparcia przeciwnatarć ogniem wszystkich swoich środków.

Dostateczna ilość artylerii towarzyszącej i podciąganie jej w miarę posuwania się naprzód pozwala oddziałom pierwszego rzutu na **samodzielne odpieranie** nawet silnych przeciwnatarć nieprzyjacielskiej piechoty i czołgów.

502. Odparcie przeciwnatarć zależy w dużej mierze od umocnienia na czas zdobytych punktów oporu i stanowisk nieprzyjaciela.

Umocnienia, które można przystosować do obrony, doprowadza się natychmiast do gotowości bojowej przez specjalnie wydzielone pododdziały saperów. Zdobyte punkty oporu pierwszego rzutu, szczególnie na kierunkach spodziewanych przeciwnatarć nieprzyjaciela, umacnia się i przygotowuje do obrony własnymi siłami nacierających.

503. **Drugie rzuty pułków i dywizyj** wprowadzane są do walki dla wykonania następujących zadań:

- a) wykorzystania powodzenia w głąb;
- b) rozszerzenia przełamania i obejścia czynnych punktów oporu;
- c) rozbicia przeciwnacierającego nieprzyjaciela;
- d) przekroczenia batalionów i pułków pierwszego rzutu w wypadku, gdy te nie są w stanie wykonać wyznaczonego im zadania.

c) Wykorzystanie przełamania strefy ufortyfikowanej

504. Po zdobyciu głównego pasa strefy ufortyfikowanej konieczne jest prowadzenie dalszego zdecydowanego natarcia, by nie pozwolić nieprzyjacielowi na umocnienie się na pozycjach ryglowych i przejściowych lub na wycofanie się na drugi pas obrony.

Zdobycie pozycji ryglowych i przejściowych powinno nastąpić podczas prowadzonego natarcia bez żadnej przerwy. Jednak gdy pozycje te przechodzą wzdłuż naturalnej linii przeciwczołgowej (las, rzeka, odcinki błotniste), posiadają dużą ilość umocnień oraz są uprzednio obsadzone, dalsze natarcie na nie wymaga uprzedniego przygotowania artyleryjskiego i lotniczego.

505. Po stwierdzeniu wycofania się nieprzyjaciela wysyła się **szybkie oddziały wydzielone**, które, nie wdając się w walkę z ocalałymi punktami oporu, posuwają się zdecydowanie naprzód dla opanowania drugiego pasa obrony.

Oddziały wydzielone wzmacnia się czołgami, artylerią pancerną i przeciwpancerną oraz wspiera się artylerią dalekonośną i potężnymi napadami lotnictwa.

Siły główne natarcia posuwają się w ślad za oddziałami wydzielonymi z zadaniem zniszczenia cofającego się nieprzyjaciela i wykorzystania powodzenia tych oddziałów.

Ocalałe i broniące się punkty oporu blokuje się i niszczy siłami następnego rzutu.

506. W wypadku stwierdzenia, że drugi pas obrony jest silnie umocniony, a nieprzyjaciel

72

zdażył w toku walki podciągnąć odwody i obsadzić go dostatecznym stanem. Własne zaś oddziały wydzielone nie zdołają go opanować z marszu, przełamanie tego pasa będzie wymagało specjalnego przygotowania i natarcia podobnego do przełamania głównego pasa obrony.

We wszystkich wypadkach należy jednak dążyć do opanowania drugiego pasa obrony lub chociażby jego części przy pomocy jednostek szybkich i desantów lotniczych.

507. W czasie walki w głębi strefy ufortyfikowanej należy zwracać szczególną uwagę na zmianę stanowisk ogniowych artylerii.

Poszczególne grupy artylerii wykonują zwykle zmianę stanowisk ogniowych następująco:

- a) grupy pułkowe po przesunięciu się piechoty na odległość 1,5—2 km;
- b) grupy dywizyjne po przesunięciu się piechoty na odległość 2—3 km;
- c) grupy korpusne i armijne zależnie od ich oddalenia od przedniego skraju i od ilości obiektów do zniszczenia lub obezwładnienia w głębi strefy ufortyfikowanej.

W pierwszej kolejności zmieniają stanowiska ogniowe grupy moździerzy.

Wyrzutnie rakietowe zmieniają stanowiska ogniowe po wykonaniu wyznaczonych zadań.

Artyleria towarzysząca posuwa się cały czas w ugrupowaniu piechoty.

F. Natarcie wielkich jednostek pancernych i zmotoryzowanych

508. Wielkie jednostki pancerne są jednym z decydujących środków natarcia.

Głównym zadaniem w natarciu korpusów pancernych względnie zmotoryzowanych jest wykonanie masowego uderzenia w celu rozdzielenia i otoczenia głównego zgrupowania nieprzyjaciela oraz rozbicia go przy współdziałaniu lotnictwa i WJ piechoty.

Dzięki swej ruchliwości korpusy te mogą wykonywać uderzenia niespodziewanie i w formie szerokiego i śmiałego manewru.

Zasadą działań korpusów pancernych (zmotoryzowanych) w natarciu jest obchodzenie nieprzyjaciela i uderzanie na jego skrzydła i tyły.

W razie niemożności obejścia korpusy te wzmocnione innymi rodzajami broni mogą dokonywać samodzielnego przełamania nieprzyjacielskiej obrony, o ile jest ona zorganizowana doraźnie lub słabo obsadzona.

509. Kierunek głównego uderzenia korpusów pancernych (zmotoryzowanych) winien im zapewniać najdogodniejsze warunki szybkiego przełamania nieprzyjacielskiej obrony, po czym stwarzać możliwość wykonania szybkiego manewru na jej skrzydła i tyły dla rozbicia głównego zgrupowania za pomocą zdecydowanych i śmiałych uderzeń.

Do warunków tych należą:

- a) teren dogodny do działań jednostek pancernych (zmotoryzowanych);

121

- b) słabo przygotowany system nieprzyjacielskich przeszkód przeciwczołgowych;
- c) możliwość szybkiego skoncentrowania przeważającej artylerii na wybranym odcinku przełamania;
- d) użycie lotnictwa bojowego współdziałającego w przełamaniu;
- e) nagromadzenie odpowiednich środków saperskich dla zapewnienia płynnego posuwania się jednostek pancernych (zmotoryzowanych);
- f) możliwość zgromadzenia zapasów paliwa i amunicji oraz podwożenia ich w toku walki.

510. Poszczególne rzuty bojowe korpusów pancernych lub zmotoryzowanych mogą się składać albo z samych czołgów, albo z samej pancernej względnie zmotoryzowanej piechoty, albo też mogą obejmować mieszane zespoły czołgów i piechoty.

W zimie do jednostek pancernych (zmotoryzowanych) przydzielane są zazwyczaj specjalne jednostki narciarskie.

Przy samodzielnym przełamaniu obrony nieprzyjaciela pierwsze rzuty natarcia pancerne składają się zazwyczaj z czołgów, za którymi posuwa się w następnych rzutach pancerna (zmotoryzowana) piechota, wykorzystująca swoje środki motorowe do szybkiego zbliżania się do nieprzyjaciela i rozwijania się aż do chwili przejścia w szyki piesze.

511. Głównym sposobem działań jednostek pancernych (zmotoryzowanych) w natarciu jest

masowe uderzenie czołgów, przygotowane i wsparte ogniem artylerii, moździerzy i lotnictwa, z towarzyszeniem pancernej (zmotoryzowanej) piechoty względnie w zimie oddziałów narciarzy.

Korpusy pancerne (zmotoryzowane) nie powinny się wiązać walką z czołgami nieprzyjaciela, jeżeli nie mają nad nimi decydującej przewagi.

W wypadku napotkania dużych oddziałów pancernych nieprzyjaciela korpus wydziela rzut osłony złożony z artylerii przeciwpancernej oraz części czołgów i piechoty, głównymi siłami zaś obchodzi nieprzyjaciela działając przede wszystkim przeciw jego piechocie. Głównym zadaniem korpusów pancernych (zmotoryzowanych) jest zniszczenie nieprzyjacielskiej piechoty.

Czołgi z piechotą pancerną lub zmotoryzowaną (względnie z narciarzami), wspierane lotnictwem i działami lub bateriami towarzyszącymi, przełamują nieprzyjacielską obronę nie zatrzymując się dla całkowitego zlikwidowania jej wszystkich obiektów.

Po przełamaniu wszystkie rzuty jednostki pancernej zbierają się w rejonach zbiórki, z których zależnie od sytuacji mogą być dalej użyte do rozwinięcia powodzenia w głębi, jak również do rozbicia nieprzyjaciela na skrzydłach przełamania.

512. Piechota pancerna (zmotoryzowana) korpusów pancernych (zmotoryzowanych) i przydzielone im jednostki piechoty zwykłej nacierają bezpośrednio za rzutami czołgów wykonując następujące zadania:

- a) umacnianie zdobytych stanowisk;
b) oczyszczanie zajętych rejonów nieprzyjaciela;
c) rozszerzanie i pogłębianie wylomu przez natarcia na skrzydła i tyły broniących się jeszcze odcinków nieprzyjacielskiej obrony;
d) zabezpieczanie skrzydeł wylomu i tyłów jednostek pancernych przed przeciwnatarciami nieprzyjaciela.

513. We wszystkich rodzajach walki korpusów pancernych (zmotoryzowanych) decydującym czynnikiem jest zaskoczenie.

Zaskoczenie osiąga się przez maskowanie, skryte rozmieszczenie i przesuwanie, wykorzystywanie do marszu nocy, osłonę lotniczą rejonów koncentracji oraz działania pozorne (mylące).

Warunkami pomyślnego wykonania zadania przez korpusy pancerne (zmotoryzowane) są: dokładne rozpoznanie terenu oraz rozmieszczenia środków ogniowych i przeszkód nieprzyjaciela jak również współdziałanie w walce wszystkich oddziałów korpusu i uzgodnienie uderzeń czołgów z działaniem lotnictwa.

514. Dywizja lub brygada zmotoryzowana działa w natarciu energicznie i zdecydowanie, zajmując i utrzymując ważne przedmioty do czasu podejścia głównych sił operujących na danym kierunku.

W lokalnej operacji zaczepnej armii używa się dywizji lub brygady do wykorzystania powodzenia.

Dywizja lub brygada zmotoryzowana może również otrzymać zadania ubezpieczenia skrzy-

dła nacierającej armii (korpusu), a w pościgu za cofającym się nieprzyjacielem zadanie uchwycenia na jego tyłach przepraw, ciałnin, ważnych węzłów, dróg oraz okazania pomocy w okrążaniu i rozbiciu nieprzyjaciela.

Działania dywizji lub brygady zmotoryzowanej powinny cechować szerokie zastosowanie manewru, śmiałość i zdecydowanie oraz uporczywe dążenie do wykonania otrzymanego zadania.

Dywizja lub brygada zmotoryzowana winna wykorzystywać swą ruchliwość do wyszukiwania słabych miejsc nieprzyjaciela i zadawania mu krótkich uderzeń.

G. Natarcie wielkich jednostek kawalerii

515. WJ kawalerii mogą prowadzić natarcie na obronę doraźnie zorganizowaną oraz na nieprzyjaciela stosującego obronę ruchową.

W żadnym wypadku nie używa się ich do przełamywania obrony pozycyjnej jak też do natarć na duże osiedla.

W natarciu WJ kawalerii wzmacnia się artylerią, moździerzami, czołgami i jednostkami specjalnymi jak również wspiera się je lotnictwem. Zimną przydziela się im specjalne oddziały narciarskie.

516. Przy przejściu przeciwnika do obrony doraźnie zorganizowanej kawaleria winna przyspieszyć natarcie, by uniemożliwić nieprzyjacielowi zorganizowanie się.

Największe powodzenie osiąga kawaleria przez działanie na skrzydła, a następnie tyły i drogi odwrotowe z dążeniem do okrążenia.

Korpus kawalerii naciera zasadniczo w dwóch rzutach, dywizja — w jednym rzucie, wydzielając odwód.

517. Działanie kawalerii winno być na całej głębokości wsparte ogniem artylerii. Na kierunku głównego uderzenia ogień artylerii i moździerzy winien obezwładniać siły żywe i środki ogniowe nieprzyjaciela oraz uniemożliwiać mu przeciwuderzenia. Dowodzenie artylerią i moździerzami na kierunku głównego natarcia winno być scentralizowane.

518. Natarcie kawalerii winno być poprzędzone saperskim przygotowaniem podstawy wyjściowej i organizacją obrony przeciwpancernej celem przeszkodzenia nieprzyjacielskim próbom uprzedzającego natarcia.

519. Jednostki pancerne (zmotoryzowane) przydzielone do WJ kawalerii wykorzystuje się na kierunku głównego natarcia.

W razie zaistnienia odsłoniętego skrzydła przeciwnika używa się jednostek pancernych (zmotoryzowanych) wraz z główną grupą kawalerii do obejścia i uderzenia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

Przy pomyslnym rozwoju natarcia czołgi przerywają się w głąb ugrupowania nieprzyjaciela celem dezorganizowania dowodzenia i rozbicia jego odwodów. Towarzyszyć im powinny desanty czołgowe z bronią maszynową i środkami obrony przeciwpancernej.

520. Lotnictwo wspierające natarcie kawalerii osłania jej ugrupowanie, wykonuje przygotowanie lotnicze oraz wspiera natarcie obezwładniając odwody, artylerię, moździerze i środki ogniowe nieprzyjaciela.

521. Pierwsze rzuty korpusu kawalerii nacierają w szyku pieszym, drugie zaś zależnie od powodzenia działań pierwszego rzutu oraz warunków terenowych w szyku konnym lub pieszym.

Każde powodzenie osiągnięte przez oddziały pierwszego rzutu winno być natychmiast wykorzystane do całkowitego zniszczenia nieprzyjaciela.

522. Z chwilą stwierdzenia, że nieprzyjaciel się cofa, kawaleria przechodzi natychmiast do pościgu.

Najskuteczniejszy jest pościg równoległy. Większe siły kawalerii, czołgi oraz zmotoryzowana piechota (narciarze) otrzymują zadania szybkiego zamknięcia dróg odwrotu nieprzyjaciela celem okrążenia jego sił głównych.

• Pościg przerywa się tylko na rozkaz przelazonego dowódcy.

H. Wykorzystanie przełamania przez jednostki szybkie

523. Jednostki szybkie tzn. kawaleria i broń pancerna, a w zimie i narciarze, są głównym środkiem wykorzystania przełamania. Korpusy pancerne (zmotoryzowane) przeznaczone do wykorzystania wzmacnia się artylerią przeciwpancerną i saperami.

Wykorzystanie przełamania przez jednostki szybkie dokonuje się przez:

- a) uchwycenie drugiej pozycji obronnej za-
nim nieprzyjaciel zdąży na niej zorgani-
zować opór;
- b) zniszczenie podchodzących odwodów nie-
przyjaciela;
- c) ostateczne rozbicie głównego ugrupowa-
nia nieprzyjaciela uderzeniem na skrzydła
i tyły przy współdziałaniu z oddziałami
nacierającymi od czoła;
- d) uchwycenie na głębokich tyłach nieprzyja-
ciela linii terenowych i przedmiotów, któ-
re mógłby on wykorzystać do dalszego
oporu.

524. Wprowadzenie jednostek szybkich w wy-
łom jest jednym z decydujących momentów
w rozwoju dalszego natarcia armii, dlatego wy-
maga ono dokładnego przygotowania. Przygo-
towując wprowadzenie dowódca armii (frontu)
ustala:

- a) ogólne zadania jednostek szybkich, wy-
korzystujących przełamanie i główny kie-
runek ich działania;
- b) rejon koncentracji przed wprowadze-
niem w wyłom;
- c) podstawę wyjściową i linię rozwinięcia
w czasie wprowadzania w wyłom;
- d) drogi dojścia z rejonów koncentracji do
linii rozwinięcia;
- e) główne kierunki tras dla kolumn przecho-
dzących przez wyłom;

- f) linie orientacyjne w głębi obrony nieprzyjaciela, po opanowaniu których przez nacierającą piechotę jednostki szybkie rozpoczną wykorzystanie powodzenia;
- g) środki zabezpieczające wprowadzenie w wyłom jednostek szybkich;
- h) sposób utrwalenia powodzenia jednostek szybkich przez jednostki piechoty;
- i) ubezpieczenie lotnicze i naziemne rejonu przełamania;
- j) zaopatrzenie w materiał i sprzęt jednostek szybkich w czasie ich działania w głębi nieprzyjacielskiej obrony.

525. Powodzenie wprowadzenia w wyłom jednostek szybkich zapewnia się przez:

- a) dokładne przygotowanie wprowadzenia i uzgodnienie działań jednostek szybkich z działaniami jednostek piechoty dokonywujących przełamania;
- b) skrytą koncentrację, zamaskowanie całości prac przygotowawczych i niespodziewane rozpoczęcie działań oraz ewentualne mylenie nieprzyjaciela;
- c) dostateczną osłonę lotnictwem myśliwskim i środkami przeciwlotniczymi;
- d) dokładnie zorganizowane współdziałanie z jednostkami piechoty oraz lotnictwem;
- e) obezwładnienie działaniem własnego lotnictwa oporu nieprzyjaciela w głębi obrony i powstrzymanie podejścia jego oddziałów.

526. Dowódca armii (frontu) wprowadzając w wyłom jednostki szybkie obowiązany jest zabezpieczyć ich przejście i w tym celu nakazuje:

72

- a) rozszerzyć odcinek przełamania przez uderzenia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela graniczącego z powstałym wyłomem;
- b) obezwładniać ogniem artylerii i moździerzy gniazda oporu na skrzydłach przełamania;
- c) zorganizować ogniowe, a przy pomyslnym wietrze i dymne obramowanie skrzydeł przełamania;
- d) obezwładnić ogniem dalekonośnej artylerii opór nieprzyjaciela w głębi;
- e) powstrzymać podejście nieprzyjacielskich odwodów przy pomocy ognia dalekonośnej artylerii i lotnictwa;
- f) naprawiać w ślad za nacierającą piechotą zniszczone drogi i mosty oraz budować trasy dla kolumn zaopatrujących;
- g) zabezpieczyć przejście jednostek szybkich przez czołowe rzuty natarcia;
- h) zabezpieczyć przejście służb zaopatrujących jednostki szybkie.

Do wykonania wszystkich czynności związanych z przygotowaniem i wprowadzeniem jednostek szybkich w wyłom należy zapewnić ich dowódcom co najmniej trzy dni czasu.

527. Wprowadzanie jednostek szybkich w wyłom rozpoczyna się zwykle po przełamaniu głównej pozycji obronnej nieprzyjaciela i wyjściu w rejon stanowisk artylerii lub też przy przełamaniu obrony ufortyfikowanej po opanowaniu drugiej pozycji obronnej.

Szerokość wyłomu powinna pozwalać jednostkom szybkim na przenikanie w głąb nieprzy-

jacielskiej obrony i w miarę możliwości zabezpieczyć je przed ogniem bocznym artylerii.

Korpus pancerny (zmotoryzowany) wprowadza się w wyłom w ugrupowaniu rozczłonkowanym po 2—4 drogach w pasie 6—8 km, korpus kawalerii zaś również po 2 — 4 drogach, lecz w pasie 12—15 km.

528. W okresie rozwijania powodzenia po przełamaniu głównego pasa nieprzyjacielskiej obrony artyleria WJ szybkich wykonuje następujące zadania:

- a) odpiera przeciwuderzenia czołgów nieprzyjaciela;
- b) obezwładnia i niszczy środki ogniowe i ocalałe gniazda oporu nieprzyjaciela;
- c) wspiera ogniem czołgi w czasie przełamania przez nie drugiej pozycji obronnej oraz osłania je w czasie zatrzymań na polu walki jak również w rejonach zbiórek po wykonaniu zadania.

Działanie tej artylerii powinno być ściśle związane z działaniami artylerii i lotnictwa oddziałów nacierających.

529. Działanie WJ szybkich w głębi nieprzyjacielskiej obrony osłania się i wspiera lotnictwem i środkami przeciwlotniczymi armii.

W tym celu część lotnictwa myśliwskiego ląduje na tyłach nieprzyjaciela, na lądowiskach w rejonie działań jednostek szybkich, czerpiąc niezbędne paliwo i amunicję z własnych czołówek wysuniętych uprzednio z pierwszym rzutem służb jednostek szybkich. Lądowiska te rozpoznają specjalne grupy, posuwające się przy sztabach jednostek szybkich.

530. W razie nieprzyjacielskich nalotów jednostki szybkie wykonują w dalszym ciągu otrzymane zadania odpierając napad lotnictwa własnymi środkami ogniowymi.

531. Własne desanty lotnicze, wysadzone uprzednio na tyłach obrony, podporządkowują się dowódcom jednostek szybkich z chwilą ich podejścia.

532. Zabezpieczenie dróg zaopatrzenia i ewakuacji jest ważnym czynnikiem powodzenia działań jednostek szybkich w głębi nieprzyjacielskiej obrony. W razie braku dróg bezpiecznych dowóz odbywa się pod silną osłoną, a w wypadku koniecznym — transportem lotniczym.

W tym celu w rejonie działań jednostek szybkich należy przygotować dla lotnictwa transportowego lądowiska, a gdy ich brak — zrzuca się zaopatrzenie na spadochronach.

533. Po 5 — 6-dniowych ciągłych działaniach jednostki szybkie powinny otrzymać 2—3 dni przerwy dla uzupełnienia zaopatrzenia.

1. Przegrupowanie w czasie natarcia

534. Podczas walki przegrupowanie jednostek, a w szczególności broni technicznych (artylerii, czołgów, lotnictwa itp.), może być konieczne:

- a) przy przerwaniu sił dla wzmocnienia natarcia na innym kierunku;
- b) dla wykorzystania powodzenia osiągniętego w nieprzewidzianym miejscu;
- c) dla odparcia nieprzyjacielskiego uderzenia na skrzydło.

535. Przegrupowanie jednostek w czasie działań bojowych jest manewrem skomplikowanym. Czas na przygotowanie przegrupowania jest przeważnie ściśle ograniczony, pomimo to jednak przegrupowanie powinno być wykonane ściśle według dokładnie przemyślanego planu.

Organizacja przegrupowania wymaga powzięcia w odpowiednim czasie decyzji, scentralizowanego dowodzenia, skrytego wykonania oraz szybkiej i dokładnej pracy sztabów.

W planie przegrupowania powinno się przewidzieć:

- a) cel przegrupowania;
- b) końcowe ugrupowanie w nowych rejonach;
- c) marszruty;
- d) kalkulacje przesuwania oddziałów i służb według czasu i miejsca;
- e) regulację ruchu na drogach marszu;
- f) osłonę przed nieprzyjacielskim napadem lotniczym i naziemnym (szczególnie pancernym);
- g) sposób zaopatrywania;
- h) organizację łączności.

Wykorzystanie transportu samochodowego przyspiesza przegrupowanie.

536. Głównymi rodzajami przegrupowań w czasie natarcia są:

- a) przegrupowania z głębi w kierunku frontu;
- b) przegrupowanie wzdłuż frontu (rokadowo);

- c) przegrupowanie skośne w kierunku jednego ze skrzydeł.

Sytuacja może często wymagać stosowania połączenia powyższych rodzajów przegrupowań.

537. Przegrupowanie sił z głębi w kierunku frontu jest najprostsze, pozwala bowiem na stworzenie potrzebnego skupienia wojska w wybranym rejonie drogą zwykłego przesunięcia jednostek tylnych rzutów ku przodowi. Przegrupowanie takie może być dokonane również przez pierwsze rzuty w czasie posuwania do przodu, przez przesunięcie linii rozgraniczających ich pasy działania (zwążając je jednym, a rozszerzając drugim jednostkom).

538. Przegrupowanie wzdłuż frontu wykonuje się, gdy część jednostek znajdujących się w pierwszym rzucie trzeba przerzucić na inny odcinek. W wypadkach takich przegrupowanie polega na:

- a) wyciągnięciu z frontu jednostek przez luzowanie kosztem ich sąsiadów, którym rozszerza się pasy działania;
- b) odprowadzeniu wyciągniętych z frontu jednostek w tył na głębokość, pozwalającą na dokonanie przesunięcia równoległe do frontu (poza zasięgiem skutecznego ognia artylerii nieprzyjaciela);
- c) wykonaniu marszu do nowego rejonu.

Jednostki maszerujące wzdłuż frontu przecinają drogi dowozu jednostek walczących na froncie, wobec czego należy zorganizować regulację ruchu i ściśle przestrzegać terminów prze-

marszu oddziałów walczących i służb po wyznaczonych trasach.

539. Przegrupowanie sił w kierunku skrzydła może być wywołane gwałtowną zmianą położenia na froncie, nagłym zagrożeniem skrzydła jak również potrzebą uderzenia na skrzydło nieprzyjaciela.

W wypadku ograniczonego czasu wprowadza się jednostki do nowych rejonów najkrótszymi drogami.

Głównym zadaniem sztabów w tych warunkach jest dokładne wyliczenie czasu przemarszu kolumn jednostek oraz zorganizowanie regulacji ruchu zwłaszcza na skrzyżowaniach dróg.

Służby przegrupowywanych jednostek rozmieszcza się w nowych rejonach według planu opracowanego przez kwatermistrza, wyznaczając im zadania zaopatrywania na nowych kierunkach.

J. Obejście skrzydła nieprzyjaciela

540. Obejście skrzydła i tyłów nieprzyjaciela stosuje się:

- a) po ustaleniu przez rozpoznanie lotnicze i naziemne odsłoniętego skrzydła lub słabo obsadzonych luk w jego ugrupowaniu;
- b) przy wykorzystaniu powodzenia po przełamaniu jego obrony.

541. Decydując się na obejście odsłoniętego skrzydła nieprzyjaciela należy ustalić przez rozpoznanie, jakimi siłami z głębi może nieprzyjaciel zamierzonemu obejściu przeciwdziałać.

542. Przy oskrzydleniu (obchodzeniu) nieprzyjaciela należy go równocześnie wiązać natarciem od czoła.

543. Ilość jednostek wydzielonych do przeprowadzenia obejścia powinna odpowiadać otrzymanemu zadaniu a we wszystkich wypadkach przewyższać te siły nieprzyjaciela, które mogą się obejściu przeciwstawiać.

544. Zależnie od szerokości przestrzeni manewrowej dowódca armii (korpusu) może zarządzić obejście całego ugrupowania nieprzyjaciela, albo tylko jego głównej części.

Jednostki obchodzące wzmacnia się artylerią, czołgami, moździerzami i saperami oraz wspiera się lotnictwem.

Na zewnętrznym skrzydle zgrupowania wykonującego obejście należy mieć jednostki szybkie wzmocnione piechotą, saperami i artylerią.

545. Powodzenie obejścia zależy często od właściwego wyboru kierunku obejścia. Obejście powinno być poprzedzone wysunięciem się grupy obchodzącej w rejon wyjściowy położony naprzeciw skrzydła nieprzyjaciela, przeprowadzając wszelkie ruchy skrycie (zasadniczo w nocy).

546. W rejonie wyjściowym należy unikać przegrupowań.

Oddziały obchodzące winny być ugrupowane do przewidywanego boju spotkaniowego.

Marsz obchodzący należy wykonać możliwie w linii prostej, by uniknąć utrudniających zachodzeń i ułatwić szybkie rozwinięcie się oddzia-

łów. Ugrupowanie oddziałów obchodzących na zewnętrznym skrzydle powinno dawać możliwość szybkiego obejścia skrzydła nieprzyjaciela.

Celem zabezpieczenia zewnętrznego skrzydła obchodzącego należy prowadzić kolumny skrzydłowe schodami w tył oraz osłaniać je.

547. Saperów przydzielonych do jednostek obchodzących przeznacza się do zapewnienia ruchu oddziałów, usuwania przeszkód i osłaniania przeszkodami skrzydeł i tyłów sił głównych.

548. Walka w czasie obchodzenia nieprzyjaciela może przybrać formę natarcia na oddziały, które wysunęły się dla przeszkodzenia obejściu i przeszły do doraźnej obrony, albo też formę boju spotkaniowego z podchodzącymi silnymi odwodami nieprzyjaciela.

W pierwszym wypadku siły główne rozwijają się i nacierają na nieprzyjaciela czołowo starając się oskrzydlić go albo obejść.

W drugim wypadku siły główne po ubezpieczeniu własnego skrzydła nacierają na poszczególne części podchodzących odwodów nieprzyjaciela.

549. Natarcie czołowe powinno wprowadzić nieprzyjaciela w błąd co do kierunku głównego uderzenia oraz nie pozwolić mu na przegrupowanie sił w kierunku zagrożonego skrzydła. Natarcie czołowe powinno rozdrobnić ugrupowanie nieprzyjaciela i poprzedzać rozpoczęcie walki na skrzydle.

K. Okrażanie nieprzyjaciela

550. Okrażenie sił przeciwnika polega na uzgodnionych uderzeniach na jego skrzydła i tyły, połączonych z jednoczesnym natarciem czołowym. Walkę w celu okrażenia należy zakończyć całkowitym zniszczeniem nieprzyjaciela albo wzięciem go do niewoli.

551. Przy okrażeniu należy dążyć w pierwszym rzędzie do pozbawienia nieprzyjaciela swobody manewru i możliwości otrzymania pomocy. Osiąga się to przez:

- a) szybkie i zdecydowane natarcie na skrzydła okrażanego nieprzyjaciela;
- b) gwałtowne uderzenie jednostek szybkich na tyły nieprzyjaciela;
- c) odosobnienie okrażonych oddziałów i obездwadnienie ich ogniem artylerii, moździerzów i lotnictwa;
- d) opanowanie i utrzymanie ważnych punktów taktycznych na skrzydłach;
- e) rozbicie albo zatrzymanie podchodzących odwodów;
- f) wykonanie zasłon dymnych i budowę przeszkód na kierunkach zagrożonych i pomocniczych.

552. Uzyskanie powodzenia przy okrażaniu zależy od szybkości i zdecydowanego działania oraz od ciągłego współdziałania wszystkich wykonujących je jednostek.

Osiągnięcie powodzenia ułatwiają przeszkody naturalne na jednym ze skrzydeł albo na tyłach nieprzyjaciela. W wypadku ich istnienia na-

leży dążyć do przyparcia okrążanego nieprzyjaciela do przeszkody, po czym zniszczenia lub wzięcia do niewoli.

553. Okrążenie wstępne osiąga się zazwyczaj przez rozbicie skrzydeł nieprzyjaciela i rzucenie na jego tyły jednostek szybkich lub też desantów lotniczych, jednak właściwe okrążenie może być wykonane i zapewnione tylko przez piechotę.

554. Dla dokonania okrążenia należy mieć zasadniczo przewagę sił, niekiedy jednak można nieprzyjaciela okrążyć i zniszczyć także siłami równymi a nawet mniejszymi.

W tych wypadkach konieczne są:

- a) wyjątkowa szybkość, śmiałość, zdecydowanie, zdolność manewrowania i upór w działaniach;
- b) umiejętność osiągnięcia decydującej przewagi na skrzydłach kosztem osłabienia innych kierunków;
- c) umiejętność połączenia ognia z manewrem;
- d) wykorzystanie bierności i błędów nieprzyjaciela;
- e) umiejętność wykorzystania dogodnych warunków terenowych.

Stworzenie w wybranym miejscu decydującej przewagi osiąga się przez połączenie natarcia na kierunkach głównych z działaniami obronnymi i stosowaniem przeszkód na kierunkach pomocniczych.

Dokonanie okrążenia a następnie zniszczenie lub wzięcie do niewoli nieprzyjaciela, którego

siły są równe lub większe od własnych, jest dowodem wysokiego poczucia honoru, męstwa i bohaterstwa wojska oraz wybitnego poziomu sztuki wojennej dowódców. Powinno ono być traktowane jako największy wyczyn bojowy.

555. Jednostki dokonujące okrążenia prowadzą zasadniczo walkę z odwróconym frontem i muszą ubezpieczać swoje skrzydła i tyły przed przeciwwuderzeniami nieprzyjaciela własnymi środkami i przez współdziałanie z sąsiadami.

Jednostki sąsiednie winny dążyć do odrzucenia możliwie jak najdalej przeciwwuderzającego nieprzyjaciela i wszystkimi dostępnymi środkami zabezpieczyć skrzydła i tyły jednostek okrążających.

Wszystkie kierunki możliwego pojawienia się nieprzyjaciela winny być przez jednostki okrążające głęboko rozpoznawane, osłaniane oraz zabezpieczane przeszkodami.

556. Zniszczenie albo wzięcie do niewoli okrążonego nieprzyjaciela winno być zakończone w możliwie krótkim czasie. Osiąga się to przez ciągle zaciskanie okrążającego pierścienia z jednoczesnym rozbijaniem okrążonych oddziałów na oddzielne grupy, które następnie niszczy się kolejno ześrodkowanym ogniem artylerii i moździerzy.

557. Przy okrążaniu niezbędne jest dokładne zorganizowanie współdziałania między poszczególnymi grupami okrążającymi, z bronią wspierającymi oraz pomiędzy bronią. Sygnały do przerwania ognia artylerii i moździerzy oraz wytyczenia lotnictwu położenia wojsk okrążających.

cych są podstawowymi czynnikami tego współdziałania.

558. Wszelkim próbom wyjścia z okrążenia podejmowanym przez nieprzyjaciela należy zdecydowanie przeciwdziałać przez przygotowanie ześrodkowań ognia artylerii i moździerzy na prawdopodobne odcinki przerwania się oraz przez podciągnięcie własnych odwodów w rejon, z których mogą one przeciąć przerywającemu się nieprzyjacielowi drogę odwrotu lub uderzyć na jego skrzydła.

Okrążony nieprzyjaciel może się starać ukryć właściwy kierunek zamierzonego przerwania przez działania demonstracyjne. Sprawne rozpoznanie i właściwa ocena sytuacji przez dowódcę okrążającego winny wykryć właściwe zamiary nieprzyjaciela.

Z chwilą wykrycia właściwego kierunku przerwania się nieprzyjaciela jednostki okrążające przechodzą bezzwłocznie do natarcia na całym froncie dążąc do odrzucenia nieprzyjacielskiej osłony, by natrzeć następnie na skrzydła i tyły jego grupy uderzeniowej.

559. W wypadku gdy okrążanemu nieprzyjacielowi udało się zorganizować obronę, zniszczenie go osiąga się przez dokładnie przygotowane natarcie. Uderzenia zadaje się skoncentrowanymi siłami silnie wspartymi czołgami i artylerią. Celem tego natarcia jest rozbitcie ugrupowania obronnego nieprzyjaciela na części, oddzielone od siebie i niszczenie każdej z nich z osobna.

W pierwszym rzędzie należy opanować przedmioty i linie terenowe, z których można wykonać krzyżowy ogień artylerii i moździerzy.

75

560. Lotnictwo izoluje rejony okrażenia, nie pozwala okrażonemu nieprzyjacielowi na manewrowanie, przegrupowanie się oraz pomaga czynnie własnym oddziałom w niszczeniu okrążonego nieprzyjaciela. Głównym jego zadaniem jest pozbawienie nieprzyjaciela możliwości otrzymania jakiegokolwiek pomocy ze strony jego lotnictwa oraz przerwanie łączności lotniczej.

561. Okrażanie wymaga ciągłości dowodzenia, dużej inicjatywy od wszystkich dowódców, jest połączone z koniecznością kilkakrotnego uzgadniania zadań jednostek okrążających oraz ciągłego informowania przełożonych i sąsiadów o zmianach w położeniu własnym i nieprzyjaciela.

L. Natarcie w warunkach specjalnych

562. Nieprzyjaciel przechodzi zwykle do doraźnie zorganizowanej obrony:

- a) w trakcie wycofania się po utracie głównej pozycji obronnej;
- b) po przełamaniu jego obrony lub obejściu odsłoniętego skrzydła, gdy wysuniętymi na ten kierunek odwodami stara się powstrzymać dalsze natarcie przeciwnika;
- c) w razie niepomyślnego wyniku boju spotkaniowego.

1. Natarcie na doraźnie zorganizowaną obronę

563. Doraźnie zorganizowaną obronę charakteryzuje:

- a) słaba rozbudowa względnie zupełny brak umocnień;

- b) niedostatecznie zorganizowany system ognia;
- c) niedokładna orientacja obrońcy w terenie;
- d) niedostatecznie zorganizowane współdziałanie;
- e) płytkie ugrupowanie i skupienie głównego wysiłku obrony na jej czołowych ośrodkach oporu.

564. Głównym warunkiem osiągnięcia szybkiego powodzenia w natarciu na doraźnie zorganizowaną obronę jest śmiałe i błyskawiczne działanie wsparte na głównych kierunkach przeważającym ogniem.

Specjalne znaczenie posiada szybkie wykorzystywanie lokalnych powodzeń.

565. Natarcie na nieprzyjaciela, który przechodzi do obrony w trakcie wycofywania się, jest z zasady poprzedzone pościgiem.

W tych warunkach mogą być stosowane dwa rodzaje obrony:

- a) nieprzyjaciel zmuszony jest przejść do obrony na linii nieumocnionej dążąc do zysku na czasie lub do utworzenia frontu obronnego wspólnie z ugrupowaniem sąsiadów;
- b) nieprzyjaciel zawczasu odszedł na pozycję umocnioną, lecz zmuszony jest obsadzić ją pośpiesznie i słabymi siłami.

W obu wypadkach przygotowanie natarcia winno się rozpoczynać już w czasie pościgu.

Jednostki ścigające niszcząc osłonę nieprzyjaciela starają się wdrzeć w rejon obrony i nie

pozwalają cofającemu się nieprzyjacielowi na obsadzenie pozycji.

Lotnictwo rozpoznaje zarys pozycji i ugrupowanie nieprzyjaciela oraz wstrzymuje podchodzenie jego odwodów.

Wielkie jednostki pancerne (zmotoryzowane) dążą do złamania oporu i do opanowania pozycji obronnych przed obsadzeniem ich przez jego większe siły.

Artyleria dalekonośna utrudnia cofającemu się nieprzyjacielowi zajmowanie pozycji obronnej i podciąganie odwodów.

566. Natarcie na nieprzyjaciela, który w trakcie wycofywania obsadził nieprzygotowaną pozycję, winno się rozpocząć możliwie jak najszybciej. W związku z tym wyznaczanie zadań i przydział środków wzmocnienia winien następować już w czasie podchodzenia do nieprzyjacielskich pozycji obronnych.

Dowódca armii (korpusu) zarządza odpowiednio ugrupowanie do przełamania przez zwężenie pasów działań dywizji przeznaczonych do głównego uderzenia oraz przez wprowadzenie jednostek drugiego rzutu do przodu.

567. Jeżeli wysuniętym naprzód oddziałom wydzielonym udało się wtargnąć w dogodne rejony nieprzyjacielskiej pozycji obronnej, należy je natychmiast wesprzeć silną artylerią.

Główne siły nacierających dywizji zajmują podstawę wyjściową i pod osłoną oddziałów wydzielonych oraz po ewentualnym natarciu rozpoznawczym przechodzą do ogólnego natarcia dążąc do przełamania jednym uderzeniem nieprzyjacielskiej obrony na całej jej głębokości.

Osiągnięte powodzenie wykorzystują natychmiast drugie rzuty armii i odwody dywizji.

Drugie rzuty odtwarza się kosztem dywizji działających na kierunkach pomocniczych.

568. Przy przejściu cofającego się nieprzyjaciela do obrony doraźnie zorganizowanej szczególnego znaczenia nabierają zdecydowane działania na całym froncie natarcia.

Jednostki wykonujące uderzenie pomocnicze powinny działać śmiało i zdecydowanie dążąc do jak najgłębszego wtargnięcia w głąb obrony nieprzyjaciela. Działania takie mają na celu mylenie nieprzyjaciela co do kierunku głównego uderzenia i ściąganie na siebie jego odwodów.

569. Natarcie na nieprzyjaciela cofającego się na przygotowaną pozycję obronną, zajęta już przez jego odwody, wymaga przygotowania bardziej dokładnego.

Oddziały nacierające dążą do opanowania z marszu pojedynczych odcinków i punktów oporu siłami wysuniętych do przodu oddziałów wydzielonych i straży przednich, a po ich zatrzymaniu i stwierdzeniu silnej obrony nieprzyjaciela przechodzą do przygotowania natarcia.

W tym wypadku dalsze prowadzenie natarcia zależy od stopnia rozbudowy pozycji i czasu obsadzenia jej przez wysunięte odwody; w żadnym jednak wypadku przygotowania do dalszego natarcia nie powinny trwać ponad jedną dobę.

570. Natarcie na nieprzyjaciela, który przeszedł do obrony na skutek boju spotkaniowego, przeprowadza się w miarę możliwości bez zmiany

kierunku głównego uderzenia organizując przede wszystkim masowy ogień artylerii i moździerzy na głównym kierunku uderzenia.

Do wsparcia głównego uderzenia używa się również artylerii z kierunków sąsiednich. Specjalną uwagę należy zwrócić na organizację ognia bocznego artylerii.

571. Przełamanie zorganizowanej obrony nieprzyjaciela w wyniku boju spotkaniowego przeprowadzają z zasady pierwsze rzuty armii (korpusu).

W tym celu jednostki tego rzutu po uporządkowaniu otrzymują zadania i po przygotowaniu artyleryjskim, wykonanym w formie silnych zesładowań na ważniejsze gniazda oporu, przechodzą do natarcia dążąc do przełamania jednym uderzeniem obrony nieprzyjaciela na całej głębokości.

572. Jeżeli do czasu zorganizowania takiego natarcia dowódca armii zachował jeszcze w swej dyspozycji niewykorzystane WJ pancerne względnie zmotoryzowane, może je również użyć do przełamania: w tym wypadku piechota nacierać będzie w ślad za jednostkami pancernymi, utrwalając i rozszerzając ich powodzenie.

573. Lotnictwo wspiera natarcie na kierunku głównym, zatrzymuje podchodzące odwody nieprzyjaciela i ubezpiecza główne siły przed nieprzyjacielskim lotnictwem.

574. Całe przygotowanie do natarcia na nieprzyjaciela, który przeszedł do obrony na skutek boju spotkaniowego, powinno trwać nie dłużej jak 4—6 godzin.

W wypadku gdy natarcie wykonuje się w drugiej połowie dnia, należy przewidzieć wykorzystanie powodzenia nocą.

Jeżeli natarcie w ciągu tego dnia okazuje się niemożliwe, należy je przeprowadzić w nocy, a w wyjątkowych wypadkach—rano dnia następnego wykorzystując noc na przygotowanie działań.

575. We wszystkich wypadkach walki z nieprzyjacielem, który przeszedł do obrony doraźnie zorganizowanej, szybkość otrzymywania wyników rozpoznania ma szczególne znaczenie.

2. Natarcie w nocy

576. Działania bojowe w nocy zalicza się w nowoczesnych warunkach walki do działań **normalnych**. Ciemności (noc, mgła) sprzyjają w dużym stopniu osiągnięciu zaskoczenia i zmniejszeniu strat.

577. Noc może być wykorzystana w natarciu celem:

- a) zdobycia punktów oporu na przednim skraju obrony i ułatwienia przez to wykonania szturmów o świcie;
- b) wykorzystania powodzenia osiągniętego za dnia;
- c) przegrupowania w trakcie walki;
- d) skrytego obejścia i wyjścia na tyły nieprzyjaciela;
- e) wykonania wypadów celem wzięcia jeńców i zadania strat nieprzyjacielowi.

578. Plan nocnego natarcia winien być **nie-skomplikowany**.

Jednostki winny otrzymać zadania ograniczone a kierunki natarcia proste i krótkie.

Skomplikowany manewr jest w nocnym natarciu **niedopuszczalny**.

579. Plan nocnego natarcia winien obejmować:

- a) rozpoznanie odcinków natarcia;
- b) wskazówki do zbadania przeszkód, przede wszystkim pól minowych na kierunkach natarć oraz sposoby ich pokonywania;
- c) kierunki i przedmioty natarcia oraz cele końcowe według azymutów punktów orientacyjnych w terenie;
- d) skład i siłę nacierających jednostek oraz sposób wsparcia ich ogniem;
- e) zadania dla środków wzmocnienia oraz sposoby oświetlania terenu;
- f) sposób zajęcia podstawy szturmowej;
- g) sposoby przeciwdziałania uderzeniom nieprzyjaciela;
- h) organizację łączności, sygnały umówione oraz znaki rozpoznawcze nacierających;
- i) sposoby osłony i ubezpieczenia skrzydeł.

580. Natarcie nocne wymaga bardzo dokładnego przygotowania i organizacji.

Przed natarciem nocnym dowódca przeprowadzając skrycie rozpoznanie dzienne, w czasie którego ustalają:

- a) przedmioty i kierunki natarć dla pododdziałów;
- b) podstawy wyjściowe do natarcia i szturm;
- c) drogi do podstaw wyjściowych.

Wszystkie drogi powinny być oznaczone widocznymi w ciemności znakami rozpoznawczymi w ten sposób, by przewodnicy mogli nocą doprowadzić oddziały na podstawy wyjściowe.

Przygotowanie do natarcia i czas jego wyruszenia powinny być osłonięte jak największą tajemnicą.

W walce nocnej główną rolę odgrywa piechota. Przygotowania artyleryjskiego zwykle się nie przeprowadza, jednak artyleria i moździerze powinny być przygotowane do natychmiastowego otwarcia ognia na żądanie piechoty na cele uprzednio ustalone i do ogni zaporowych, przygotowanych dla izolowania rejonu natarcia.

Czołgi mogą być wykorzystane przy sprzyjających warunkach terenowych, jednak bez skomplikowanego manewru i na krótkie odległości; w wypadku użycia posuwają się one wewnątrz ugrupowania piechoty.

Lotnictwa używa się do nękania nieprzyjaciela, zdeorganizowania jego łączności oraz do wywołania pożarów i oświetlania pola walki.

581. Wysunięcie oddziałów na podstawę szturmową odbywa się niewielkimi kolumnami z zachowaniem ciszy i bez świateł. Przewodnicy kolumn wprowadzają oddziały na podstawy szturmowe. Ubezpieczenie wysyła się na odległości skrócone. Dla sprawdzenia prawidłowego kierunku ruchu i utrzymania łączności zarządza się krótkie przystanki.

582. Każdy oddział po opanowaniu nakazanego rejonu przygotowuje go natychmiast do obrony, podciąga swoje środki ogniowe, wysuwa rozpoznanie i ubezpiecza się.

583. Natarcie na miejscowości i walkę wewnątrz miejscowości cechują: ograniczona obserwacja i ostrzał, skomplikowane dowodzenie i ograniczone możliwości manewru.

3. Natarcie
na miejscowość

584. W czasie walki o miejscowość należy współdziałać z jednostkami działającymi na zewnątrz, unikać natarcia czołowego, kierując uderzenia celem oskrzydlenia i obejścia miejscowości.

Duże miejscowości należy uprzednio okrążyć troszcząc się o utrzymanie ścisłej łączności z sąsiadami, by uniknąć ostrzelania ich ogniem własnych oddziałów.

Szturm na miejscowość przeprowadza się najdogodniej w tym momencie, gdy oddziały nacierające od czoła pokonają umocnione przedpole (lub główną pozycję obronną), a oddziały obchodzące wyszedłszy na jej skrzydło i tyły zablokują broniącą się załogę.

W takiej akcji należy zachować na zewnątrz miejscowości dostateczne odwody do walki z mogącą nadejść odsieczą.

585. Walka wewnątrz miejscowości rozbija się na szereg pojedynczych starć lokalnych.

O wyniku walki decydują samodzielne, pełne inicjatywy działania nawet niewielkich jednostek. Silne odwody są konieczne.

586. Przy natarciu na dużą miejscowość (miasto) bierze się pod uwagę:

- a) wielkość miejscowości, szerokość ulic i rodzaj budynków;
- b) istnienie umocnień przed i za miejscowością, na przedmieściach i wewnątrz niej;
- c) rozmieszczenie środków ogniowych osłaniających podejścia do miejscowości;
- d) rozmieszczenie urzędów państwowych, miejskich przedsiębiorstw przemysłowych i składów;
- e) stan sanitarno-weterynaryjny miejscowości;
- f) nastroje ludności.

Miasto dzieli się na oddzielne rejony, oprowadanie których powierza się poszczególnym pułkom względnie wzmocnionym batalionom.

Powodzenie natarcia na umocnioną miejscowość zależy od dokładności rozpoznania systemu jej obrony oraz od ścisłego współdziałania piechoty ze środkami wzmocnienia.

587. Piechota wsparta ogniem artylerii, moździerzy i lotnictwa pokonawszy ośrodki oporu przed miejscowością zbliża się do przedmiotów swego szturmu, który następnie wykonuje uderzając przede wszystkim na wysunięte części miejscowości.

Oddziały przeznaczone do szturmu na pojedyncze punkty oporu wewnątrz miasta wydzielają grupy szturmowe wzmocnione saperami, pojedynczymi działami (w tym i ciężkimi) i miotaczami ognia. Grupy te muszą być zaopatrzone w duży zapas granatów ręcznych, butelek z benzyną, granatów termitowych i przeciwczołgowych.

173

Czołgi otrzymują zadanie towarzyszenia grupom szturmowym oraz odpierania nieprzyjacielskich przeciwuderzeń, w związku z czym część czołgów pozostawia się w odwodzie.

Po opanowaniu skraju miejscowości natarcie prowadzi się w małej miejscowości bez przerwy, aż do osiągnięcia jej przeciwległego krańca, w dużej zaś miejscowości (mieście) — systematycznie od dzielnicy do dzielnicy.

Posuwanie się wewnątrz dużej miejscowości polega na przenikaniu przez podwórza, ogrody, zaułki, wyłomy w ścianach domów, podziemne przejścia i tunele. Ulicami nacierają tylko drobne jednostki, samochody pancerne i czołgi.

588. W miarę opanowywania miejscowości przystępuje się do umacniania zajętych dzielnic, rejonów i osiągniętych linii. Budynki murowane i silniejsze drewniane wzmacnia się i przystosowuje do obrony, przede wszystkim na skrajach zwróconych do nieprzyjaciela, na skrzyżowaniach ulic zaś buduje się barykady, gniazda ogniowe i zakłada pola minowe. Ponad to w zajętych dzielnicach organizuje się punkty i ośrodki oporu wyznaczając dowódców odpowiedzialnych za ich utrzymanie. Wycofanie się z punktu lub ośrodka oporu może nastąpić tylko na rozkaz przełożonego dowódcy. Z chwilą opanowania krańca miejscowości organizuje się obronę na jej przedpolu i skrzydłach, budując umocnienia polowe, przeszkody przeciwczołgowe i przeciw piechocie, wydzielając siły do odparcia ewentualnych przeciwnatarć nieprzyjaciela.

589. Celem zorganizowania i utrzymania w zdobytym mieście porządku należy:

- a) wprowadzić stan wojenny;
- b) zorganizować komendy rejonów miejskich podporządkowując im pogotowia, wyposażone w samochody transportowe;
- c) wystawić warty dla ochrony ważniejszych zakładów użyteczności publicznej oraz przedsiębiorstw i składów (poczta, elektrownia, wodociągi, zakłady komunikacyjne, magazyny itp.);
- d) przeprowadzać patrolowanie ulic;
- e) wystawić czaty (samodzielne placówki) wzmocnione działami, samochodami pancernymi i czołgami na ważniejszych skrzyżowaniach dróg i placach;
- f) zabezpieczyć zaminowane rejony i budynki oraz przystąpić do ich rozminowywania;
- g) zarządzić odbiór od ludności broni, amunicji oraz radioaparatów.

4. Natarcie w lesie

590. Natarcie w lesie charakteryzują:

- a) ograniczone pole obserwacji i ostrzału;
- b) liczne zasadzki i przeszkody;
- c) konieczność głębokiego ugrupowania;
- d) trudność jednoczesnego obezwładnienia pozycji obronnej na całej jej głębokości;
- e) trudności dowodzenia.

W gęstszych i większych lasach powodzenie natarcia w dużej mierze zależy od umiejętności utrzymania kierunku ruchu przez oddziały.

591. Natarcie na duży las wymaga zorganizowanego obezwładnienia jego skraju ogniem

artylerii, moździerzy i lotnictwa. Wierzchołki drzew obsadzone zwykle przez nieprzyjaciela należy oczyścić ogniem.

W natarciu na nieprzyjaciela broniącego skraju lasu należy w pierwszym rzędzie uderzać na występy lasu.

W czasie natarcia w lesie należy dążyć do oskrzydlenia i obejścia nieprzyjaciela chociażby niedużymi siłami. Dużą rolę odgrywa śmiałość działania i inicjatywa dowódców niższych szczebli.

W walce leśnej należy dążyć do jak najszybszego zdobycia przeciwnych wyjść z lasu, otoczenia i rozbicia broniącego się nieprzyjaciela. Nieduże lasy zdobywa się zazwyczaj przez okrążenie.

Walkę wewnątrz dużych i gęstych lasów prowadzi się często samodzielnymi oddziałami wzmocnionymi, wyposażonymi w sprzęt saper-ski i przeciwchemiczny.

592. Nacierające oddziały posuwają się od jednej linii terenowej (drogi, polany, przesieki, wąwozy, potoki) do drugiej porządkując się na każdej z nich, podciągając środki ogniowe, nawiązując łączność i rozpoznając dalszy kierunek natarcia. Należy jednak unikać skupiania się na wspomnianych liniach.

Większe polany i wyręby należy obchodzić, wiążąc częścią sił broniącego się tam nieprzyjaciela.

593. Natarcie piechoty wspiera artyleria, moździerze, czołgi i lotnictwo. Czołgi używane na odcinkach dla nich dostępnych posuwają się

zwykle wewnątrz ugrupowania piechoty; wykonywanie przejść w przeszkodach dla piechoty i czołgów jest zazwyczaj niezbędne.

594. Artylerię dywizyjną i armijną przydziela się nacierającym oddziałom piechoty. Prowadzi ona w głębi lasu ogień bezpośredni obezwładniając kolejno nieprzyjacielskie gniazda oporu. W wielkim lesie może zająć konieczność artyleryjskiego przygotowania natarcia dla obezwładnienia środków ogniowych nieprzyjaciela na drogach, przesiekach i polanach.

595. Lotnictwa używa się do atakowania nieprzyjaciela na polanach, skrajach lasów, przesiekach i drogach oraz do niszczenia dróg leśnych i przepraw, a w niektórych wypadkach do palenia lasu. Celem uniknięcia strat własnych działanie lotnictwa ogranicza się do rejonów określonych zawczasu przez widoczne z powietrza i przebiegające równoległe do frontu linii. Małe lasy oraz pojedyncze umocnione odcinki wielkich lasów lepiej niekiedy podpalić aniżeli zdobywać.

Ze względu na możliwość utrzymywania się w lesie gazów i pożarów należy zorganizować obronę przeciwchemiczną i przeciwpożarową.

596. W rejonach leśno - błotnistych prowadzi się zwykle szereg oddzielnych natarć na poszczególnych kierunkach. Odcinki błotniste należy rozpoznawać dokładnie, dążąc do zajęcia drobnymi jednostkami istniejących między nimi przejść, prowadzących na tyły i skrzydła nieprzyjaciela.

597. Znaczenie rzeki jako przeszkody zależy od jej szerokości, głębokości i szybkości prądu, charakteru jej brzegu i doliny, istnienia brodów, urządzeń i budowli wodnych oraz od stanu pogody i pory roku.

Natarcie z forsowaniem rzeki wymaga dokładnego rozpoznania danej rzeki, prowadzących do niej podejść i obrony nieprzyjaciela na przeciwległym brzegu, ponadto zebrania środków przeprawowych oraz zorganizowania wsparcia przeprawy ogniem artylerii, moździerzy i lotnictwa.

598. Najdogodniejszymi dla przeprawy są odcinki rzeki:

- a) wygięte w stronę nacierającego;
- b) zapewniające skryte przygotowanie przeprawy;
- c) posiadające wysoki brzeg wraz z dobrymi punktami obserwacyjnymi;
- d) mające brody, wyspy i miejsca dogodne do załadowania i wyładowania oddziałów oraz do budowy mostów.

599. Przy wyborze miejsca przeprawy należy brać pod uwagę, że odcinki najdogodniejsze dla przepraw będą zwykle przez nieprzyjaciela najsilniej bronione.

600. Powodzenie przy forsowaniu osiąga się przez:

- a) skryte przygotowanie forsowania i zaskoczenie nieprzyjaciela;

- b) niespodziewane opanowanie istniejących przepraw, urządzeń i budowli wodnych;
- c) szybkie utworzenie przyczółków na przeciwnym brzegu;
- d) równoczesne forsowanie na szerokim froncie oraz stosowanie przepraw pozornych;
- e) manewr środkami przeprawowymi;
- f) skoncentrowanie na przeprawach przeważających sił;
- g) obezwładnienie środków ogniowych nieprzyjaciela;
- h) dokładne zorganizowanie forsowania oraz obrony przeciwlotniczej i przeciwpancernej rejonów przepraw.

601. W trakcie zbliżania się do przeszkody wodnej należy wydzielonymi oddziałami pancernymi i strażami przednimi wspartymi lotnictwem dążyć do szybkiego, niespodziewanego zajęcia przeprawy i utrzymania jej do czasu podejścia sił głównych. Jeżeli się to nie uda, należy przystąpić do forsowania planowego.

W tym wypadku należy:

- a) wyrzucić nieprzyjaciela z własnego brzegu i oczyścić go z przeszkód;
- b) rozpoznać dokładnie przeszkodę wodną i obronę nieprzyjaciela;
- c) skoncentrować siły główne w rejonach zakrytych;
- d) przygotować drogi i trasy dla ruchu kolumn;
- e) zorganizować skryty dowóz, zgromadzić etatowe i miejscowe środki przeprawowe oraz materiały podręczne;
- f) opracować plan natarcia.

74

602. W pasie natarcia dywizji należy organizować kilka przepraw; ilość ich zależy od ilości dogodnych miejsc dla przeprawy oraz od ilości posiadanych środków przeprawowych i środków wsparcia.

603. Forsowanie przeszkody wodnej można przeprowadzać:

- a) w dzień, po przygotowaniu artyleryjskim i lotniczym;
- b) wieczorem, przed nastaniem ciemności po przygotowaniu artyleryjskim i lotniczym, przeprawiając siły główne w nocy;
- c) przed świtem pod osłoną ciemności.

Przeprawę sił głównych poprzedza zajęcie przyczółka na brzegu nieprzyjaciela i zorganizowanie na nim obrony przeciwpancernej.

Siły główne przeprawia się najdogodniej pod osłoną ciemności.

Z zasady forsowanie przeprowadza się po obezwładnieniu nieprzyjacielskiej obrony przez artylerię, moździerze i lotnictwo i pod osłoną ich ognia.

604. Decyzja forsowania rzeki winna obejmować:

- a) cel i zamiar dowódcy;
- b) zadania jednostek na brzegu nieprzyjacielskim;
- c) utworzenie przyczółka dla zapewnienia przeprawy sił głównych;
- d) ugrupowanie, kolejność i sposób przeprawiania poszczególnych jednostek;
- e) organizację artyleryjskiego i lotniczego przygotowania i wsparcia;

- f) organizację współdziałania przeprowadzających się jednostek;
- g) kolejność przeprowadzania sił głównych, a szczególnie artylerii i czołgów;
- h) środki maskowania i mylenia nieprzyjaciela;
- i) organizację łączności w czasie przemywania oraz na brzegu nieprzyjacielskim;
- j) sposób zabezpieczenia forsowania;
- k) organizację tyłów;
- l) sieć stanowisk dowodzenia i plan przesunięć ich na drugi brzeg.

605. Na podstawie decyzji do forsowania opracowuje się tabele przemywania.

Tabela przemywania powinna zawierać:

- a) miejsca przemywania, czas ich gotowości i dowódców przemywania;
- b) podział jednostek i środków przemywawych na poszczególne przemywania (w tej liczbie i saperów);
- c) sposób przemywania czołowych rzutów;
- d) kolejność i czas przemywania poszczególnych rzutów;
- e) rejony wyczekiwania i wyjściowe oraz punkty załadowania;
- f) łączność z przemywaniami i przemywanymi oddziałami;
- g) środki zabezpieczenia przemywania;
- h) odwód środków przemywawych.

606. WJ otrzymują w swoich pasach natarcia wyznaczone odcinki przemywania.

Dowódcy przemywawych się dywizji są równocześnie dowódcami swoich odcinków przemywania.

14

Dowódcy saperów WJ organizują i kierują wszystkimi pracami saperskimi oraz biorą udział w zestawieniu tabeli przeprawy.

Celem zabezpieczenia ciągłości prac na przeprawach dowódcy, którzy je zbudowali pozostają ich komendantami.

Przeprawy likwiduje się tylko na rozkaz dowódcy armii (korpusu).

607. W czasie forsowania szczególnego znaczenia nabiera artyleryjskie i lotnicze zabezpieczenie przepraw przez osłepianie punktów obserwacyjnych i obezwładnianie artylerii, moździerzy oraz innych środków ogniowych nieprzyjaciela.

Jeżeli przedni skraj nieprzyjacielskiej obrony jest od brzegu rzeki nieco oddalony, przygotowanie artyleryjskie i lotnicze przedłuża się aż do czasu dojścia nacierających jednostek do podstawy szturmowej.

Artyleryjskie i lotnicze wspieranie forsowania winno trwać do zakończenia przeprawy sił głównych i do wypełnienia przez nie zadania na brzegu przeciwnym.

608. Pod osłoną wszystkich rodzajów ognia przeprawia się w pierwszym rzędzie fala szturmowa, złożona z pododdziałów piechoty z bronią przeciwpancerną i grupami torującymi celem osłony przeprawy pierwszego rzutu. Zadaniem fali szturmowej jest zniszczenie ocalałych gniazd ogniowych, wykonanie przejść w przeszkodach i zorganizowanie obrony przeciwpancernej.

W ślad za falą szturmową przeprawia się na szerokim froncie pierwszy rzut i zajmuje dogod-

ną linię dla zabezpieczenia przeprawy następnych rzutów. Lekkie czołgi, artyleria piechoty i przeciwpancerna oraz obserwatorzy artyleryjscy i patrole łącznikowe do piechoty przeprowadzają się z pierwszym rzutem. Pod osłoną pierwszego rzutu rozpoczynają przeprawę następne rzuty.

Artyleria i moździerze przeprowadzają się również rzutami w ten sposób, by ich główne siły mogły wspierać bez przerwy samo przeprowadzanie jak również walkę na brzegu nieprzyjaciela. Jednostki artylerii podlegają dowódcom piechoty, w których składzie przeprowadzają się, do czasu przejścia ich przez właściwych dowódców artylerii.

Budowę mostów rozpoczyna się pod osłoną ciemności z chwilą, gdy pierwszy rzut zdobył brzeg przeciwny i wyszedł na linię, której zajęcie zapewni ochronę przeprawy przed ogniem broni ręcznej i maszynowej.

Rano mosty rozłącza się, a przeprawy w dzień odbywają się na członach.

609. Rejon przeprawy powinien być osłaniany skutecznie przez lotnictwo, artylerię przeciwlotniczą i przeciwlotnicze k.m. Część środków przeciwlotniczych przeprowadza się na brzeg przeciwny jeszcze przed wybudowaniem mostu.

610. Forsowanie rzeki wieczorem powinno umożliwiać zdobycie przyczółka przy świetle dziennym. Przeprawa fali szturmowej pierwszego rzutu odbywa się na tych samych zasadach co i w dzień. Siły główne przeprowadzają się w ciągu nocy i o świcie winny rozpocząć natarcie.

611. Forsowanie rzeki może być przeprowadzone bezpośrednio po podejściu do niej i na-

wiązaniu styczności w pościgu oraz w wypadku doraźnego zorganizowania obrony przez nieprzyjaciela.

Podejście do rzeki winno być poprzedzone atakiem lotniczym na broniącego się nieprzyjaciela.

Przed wszystkim powinny być zdobyte mosty i urządzenia wodne. Czołowe rzuty piechoty za pomocą własnych lub podręcznych środków przeprawowych forsują rzekę w różnych miejscach na szerokim froncie. Artyleria odgradza ogniem miejsca przepraw i wspólnie z lotnictwem obezwładnia artylerię nieprzyjaciela.

Czołgi oraz artyleria przeciwpancerna i towarzysząca niszczą ogniem bezpośrednim środki ogniowe nieprzyjaciela.

Aktywność przeprawionych jednostek i energiczne ich działanie na brzegu nieprzyjaciela mogą zdecydować o wyniku forsowania.

Desanty lotnicze wykorzystuje się do uchwycenia ważniejszych przepraw względnie utworzenia przyczółków do czasu podejścia własnych oddziałów czołowych.

612. Po przeprawieniu pierwszego rzutu dywizji przesuwa się na brzeg przeciwległy stanowisko dowodzenia dowódcy dywizji:

613. Przy natarciu w zimie należy uwzględnić wpływy pokrywy śnieżnej, niskiej temperatury i krótkiego dnia. Warunki zimowe nakładają na dowódców obowiązek wykazania szczegól-

6. Natarcie w zimie

nej troski o zachowanie sił i zdolności bojowych jednostek oraz o broń, środki transportowe i techniczne.

W natarciu w zimie:

- a) osiedla i lasy nabierają specjalnego znaczenia jako ochrona przed chłodem;
- b) posuwanie się oddziałów po bezdrożach (prócz jednostek narciarskich) staje się trudne;
- c) na przygotowanie i prowadzenie natarcia potrzeba więcej czasu;
- d) działania nocne stają się częstsze;
- e) wartość przeszkód naturalnych zmienia się.

614. Podstawę szturmową należy zajmować w nocy na krótko przed świtem starając się jak najbardziej skrócić czas przebywania na niej, zwłaszcza w czasie silnych mrozów.

Przygotowując podstawę wyjściową do natarcia należy budować schroniska i rowy w śniegu (ciągłe i w kierunku przedniego skraju nieprzyjaciela).

615. Natarcie z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem prowadzi się zasadniczo bez nart wzdłuż wykonanych w śniegu rowów, dążąc do obejścia punktów oporu nieprzyjaciela, przy równoczesnym wiązaniu ich od czoła.

Specjalnego znaczenia nabiera rozpoznanie przysypanych śniegiem przeszkód przeciwczołgowych i pól minowych.

Czołgi nacierają w ścisłym współdziałaniu z piechotą i na kierunkach dostępnych dla ich ruchu. Pokrywa śnieżna grubości ponad 50 cm ogranicza w znacznej mierze działanie czołgów,

a przy grubości ponad 75 cm czyni ich użycie niecelowe. Załogi czołgów winny być zaopatrzone w narty.

Artyleria i moździerze wspierają natarcie piechoty i czołgów bez względu na warunki atmosferyczne. Dla ułatwienia manewru sprzętem artylerii jej organy zwiadowcze i łączności winny być zaopatrzone w narty, a sam sprzęt w płozy.

616. W czasie walki w głębi obrony decydujące znaczenie ma obejście względnie oskrzydlenie. Śmiałe działanie nawet drobnych grup narciarskich na skrzydła i tyły nieprzyjaciela może osiągnąć znaczne powodzenie.

Oddziały specjalne zaprawione do działań zimowych należy wykorzystywać do nocnych natarć o celach ograniczonych, pod warunkiem należytego rozpoznania uprzedniego przedmiotów natarcia i ich bliskiego położenia.

617. W czasie natarcia na odwody i artylerię nieprzyjaciela należy szeroko wykorzystywać oddziały narciarskie wzmacniając je czołgami, artylerią i saperami.

618. W czasie podchodzenia sił głównych do pozycji obronnej nieprzyjaciela wysyła się narciarskie oddziały rozpoznawcze. Oddziały te powinny do czasu podejścia sił głównych ustalić zarys przedniego skraju obrony, jej punkty oporu i luki między nimi oraz system ognia i przeszkód.

Straże przednie odpowiednio wzmocnione i wyposażone w narty i sanie powinny usiłować wtargnąć do przedniego skraju nieprzyjacielskiej

obrony w ślad za cofającymi się ubezpieczeniami bojowymi.

Artyleria sił głównych winna być gotowa do wsparcia działań straży przednich.

619. Siły główne posuwają się od jednej linii terenowej do drugiej uprzednio przygotowanymi ścieżkami w śniegu celem skrytego wyjścia bądź na skrzydła obrony, bądź też w luki pomiędzy nieprzyjacielskimi punktami oporu.

Siły główne winny być zawsze gotowe do odparcia uderzeń nieprzyjacielskich oddziałów narciarskich. Wymaga to ubezpieczenia się oddziałami narciarskimi ze wszystkich kierunków, ubezpieczeń narciarskich na czole poszczególnych kolumn oraz gotowości części artylerii do otwarcia ognia.

Rejony rozwijania się sił głównych muszą zapewnić im możliwość ukrycia przed obserwacją lotniczą i naziemną oraz chronić je przed chłodem.

620. Specjalne jednostki narciarskie pozostają w dyspozycji dowódcy armii.

Dzięki swej ruchliwości i uniezależnieniu od dróg oraz możliwości niespodziewanego pojawienia się na tyłach nieprzyjaciela, jednostki narciarskie mogą wykonywać następujące zadania:

- a) działając wspólnie z oddziałami lotniczo-desantowymi i partyzanckimi na tyłach nieprzyjaciela, pomagać nacierającym oddziałom w okrążaniu i rozbięciu nieprzyjaciela;
- b) działając na tyłach nieprzyjaciela niszczyć jego sztaby, węzły łączności, bazy, lotni-

ska, składy, mosty oraz inne urządzenia tyłowe;

- c) osłaniać przegrupowanie własnych wojsk i ubezpieczać ich skrzydła;
- d) ścigać cofającego się nieprzyjaciela samodzielnie lub wspólnie z czołgami i kawalerią.

621. Na szlakach zaopatrzenia i ewakuacji należy organizować punkty dla ogrzania się i wyżywienia. Ogniwa ewakuacji sanitarnej winny być urzutowane na zmniejszonych odległościach. Należy zwracać szczególną uwagę na szybką ewakuację sanitarną oraz ochronę przed mrozem rannych i chorych w czasie transportu.

622. Natarcie w górach prowadzi się wzdłuż dolin oraz wzdłuż i w poprzek grzbietów.

623. Natarcie wzdłuż grzbietów należy łączyć z działaniem w dolinach, mającym na celu obejście poszczególnych wzgórz i zajęcie przełęczy, przejść górskich oraz rejonów panujących na tyłach i skrzydłach nieprzyjaciela.

624. Siły główne grupuje się do przełamania frontu w dolinach. Przełamanie uzyskane w dolinie należy energicznie wykorzystać używając do tego w pierwszym rzędzie jednostek pancernych (zmotoryzowanych) oraz desantów lotniczych.

Działania jednostek szybkich, rzuconych celem rozwinięcia powodzenia oraz działania desantów lotniczych, opanowujących węzły komunikacyjne na tyłach nieprzyjaciela, mogą doprowadzić do jego okrążenia a następnie rozbicia.

7. Natarcie w górach

obrony w ślad za cofającymi się ubezpieczeniami bojowymi.

Artyleria sił głównych winna być gotowa do wsparcia działań straży przednich.

619. Siły główne posuwają się od jednej linii terenowej do drugiej uprzednio przygotowanymi ścieżkami w śniegu celem skrytego wyjścia bądź na skrzydła obrony, bądź też w luki pomiędzy nieprzyjacielskimi punktami oporu.

Siły główne winny być zawsze gotowe do odparcia uderzeń nieprzyjacielskich oddziałów narciarskich. Wymaga to ubezpieczenia się oddziałami narciarskimi ze wszystkich kierunków, ubezpieczeń narciarskich na czole poszczególnych kolumn oraz gotowości części artylerii do otwarcia ognia.

Rejony rozwijania się sił głównych muszą zapewnić im możliwość ukrycia przed obserwacją lotniczą i naziemną oraz chronić je przed cłodem.

620. Specjalne jednostki narciarskie pozostają w dyspozycji dowódcy armii.

Dzięki swej ruchliwości i uniezależnieniu od dróg oraz możliwości niespodziewanego pojawienia się na tyłach nieprzyjaciela, jednostki narciarskie mogą wykonywać następujące zadania:

- a) działając wspólnie z oddziałami lotniczo-desantowymi i partyzanckimi na tyłach nieprzyjaciela, pomagać nacierającym od czoła w okrążaniu i rozbiciu nieprzyjaciela;
- b) działając na tyłach nieprzyjaciela niszczyć jego sztaby, węzły łączności, bazy, lotni-

ska, składy, mosty oraz inne urządzenia tyłowe;

- c) osłaniać przegrupowanie własnych wojsk i ubezpieczać ich skrzydła;
- d) ścigać cofającego się nieprzyjaciela samodzielnie lub wspólnie z czołgami i kawalerią.

621. Na szlakach zaopatrzenia i ewakuacji należy organizować punkty dla ogrzania się i wyżywienia. Ogniwa ewakuacji sanitarnej winny być urzutowane na zmniejszonych odległościach. Należy zwracać szczególną uwagę na szybką ewakuację sanitarną oraz ochronę przed mrozem rannych i chorych w czasie transportu.

622. Natarcie w górach prowadzi się wzdłuż dolin oraz wzdłuż i w poprzek grzbietów.

623. Natarcie wzdłuż grzbietów należy łączyć z działaniem w dolinach, mającym na celu obejście poszczególnych wzgórz i zajęcie przełęczy, przejść górskich oraz rejonów panujących na tyłach i skrzydłach nieprzyjaciela.

624. Siły główne grupuje się do przełamania frontu w dolinach. Przełamanie uzyskane w dolinie należy energicznie wykorzystać używając do tego w pierwszym rzędzie jednostek pancernych (zmotoryzowanych) oraz desantów lotniczych.

Działania jednostek szybkich, rzuconych celem rozwinięcia powodzenia oraz działania desantów lotniczych, opanowujących węzły komunikacyjne na tyłach nieprzyjaciela, mogą doprowadzić do jego okrążenia a następnie rozbicia.

7. Natarcie w górach

625. W natarciu wzdłuż dolin należy bezwzględnie zabezpieczać własne skrzydła przez zajęcie panujących nad nimi wzniesień. Jednostki nacierające w dolinach ogniem swej artylerii i lotnictwa wspierają natarcie na grzbietach i dążą do wyjścia na tyły nieprzyjaciela broniącego wzniesień. Jednostki nacierające na skrzydłach natarcia wzdłuż grzbietu powinny ze swej strony pomagać natarciu w dolinie ogniem, jak również działaniami na skrzydła i tyły nieprzyjaciela broniącego dolin.

Dla zabezpieczenia własnych tyłów należy na węzłach komunikacyjnych pozostawiać osłonę lub odwody.

626. Podczas natarcia w poprzek grzbietu celem opanowania przełęczy i przejść górskich należy zdobyć panujące wzniesienia, starając się następnie szybko wyjść na drugą stronę grzbietu, obchodząc broniącego się nieprzyjaciela i wychodząc na jego tyły.

W działaniu takim użycie desatu lotniczego na tyłach nieprzyjaciela broniącego przejść i przełęczy może mieć decydujące znaczenie.

627. Piechota prowadzi w górach walkę w głębszym ugrupowaniu i działania jej mają przeważnie charakter walki z bliska.

Specjalnego znaczenia nabiera w tych działaniach ogień moździerzy, granat ręczny i bagnety. Wielka ilość pól martwych umożliwia piechocie zbliżenia się do nieprzyjaciela na krótką odległość.

Głębokie przenikanie piechoty pomiędzy punkty oporu nieprzyjaciela daje pomyślne rezultaty

ty. Dlatego też należy ułatwić takie działanie przez zwalczanie gniazd strzelających ogniem bocznym oraz zabezpieczać oddziały przed uderzeniami na ich skrzydła.

628. Kawalerii używa się w górach do obejścia i oskrzydlenia nieprzyjaciela oraz do działań na tyłach. W dostępnych i szerokich dolinach stosuje się ogólnie przyjęte zasady użycia kawalerii.

629. Artylerię przy natarciu dywizji na kilku kierunkach przydziela się zwykle pułkom piechoty.

Specjalnym zadaniem artylerii i moździerzy podczas wspierania natarcia w górach jest obezwładnienie oporu nieprzyjaciela na skrzydłach.

Artyleria towarzysząca, zwłaszcza na jukach, odgrywa specjalnie ważną rolę w działaniach górskich.

630. W szerokich i dostępnych dolinach czołgi działają według zasad ogólnych.

Po opanowaniu przejść górskich przez piechotę, czołgów używa się do wykorzystania powodzenia na kierunkach dla nich dostępnych. Część czołgów walczy w ścisłym współdziałaniu z piechotą. W pewnych wypadkach zależnie od rzeźby terenu używa się czołgów do wsparcia piechoty ogniem z miejsca. We wszystkich wypadkach niezbędne jest pozostawienie odwodu czołgów.

631. Lotnictwo obezwładnia nieprzyjacielskie środki ogniowe, artylerię, odwody i wszelkie skupienia wojsk w ciałninach i wąwozach. Ponadto używa się go do poprawiania ognia artyle-

rii, utrzymywania łączności i wykonywania zdjęć lotniczych.

Lotnictwa transportowego używa się do zaopatrywania jednostek działających w terenie wysokogórskim.

632. Decydujące znaczenie dla działań w terenie górskim ma początkowe ugrupowanie na poszczególnych kierunkach.

Głównymi formami manewru jest obejście i oskrzydlenie. Ograniczona ilość dróg oraz trudne do przebycia przeszkody zmniejszają możliwości manewrowania broniącego się nieprzyjaciela i stwarzają warunki sprzyjające do okrążenia.

W natarciu w górach duże znaczenie posiada organizacja prac drogowych i w tym celu należy dodatkowo wzmocnić nacierające jednostki saperami w ilości przynajmniej batalion na dywizję.

633. Przekraczanie przeszkód w górach wymaga znacznie więcej sił i czasu aniżeli na równinach, dlatego lepiej jest niekiedy przeszkody te obejść niż tracić czas na ich usuwanie.

Każda jednostka nacierająca na samodzielnym kierunku winna posiadać własny oddział torujący.

634. Należy zwracać specjalną uwagę na obronę przeciwlotniczą przełęczy, przejść górskich, wąwozów, przepraw przez rzeki i węzłów komunikacyjnych.

Przy wyborze rejonów rozmieszczenia oddziałów należy pamiętać o możliwości poniesienia strat na skutek obsuwania się i spadania ka-

M

mieni, spowodowanych bombardowaniem lotniczym.

635. Dowodzenie w górach opiera się na maksymalnym wykorzystaniu łączności radiowej i sygnalizacji. Celem zwiększenia ruchliwości jednostek łączności należy je zaopatrzyć w odpowiednie środki transportowe.

636. Przy organizacji tyłów stosuje się szeroko transport juczny oraz organizuje pośrednie punkty zaopatrzenia.

637. Natarcie w pustynnych stepach prowadzi się zazwyczaj na kierunkach, na których znajdują się źródła wody.

8. Natarcie w pustynnych stepach

Tylko szczególnie ruchliwe i specjalnie wyposażone jednostki mogą działać w większym odaleniu od źródeł wody.

Możliwość posuwania się po bezdrożach przy braku jednolitego frontu pozwala na wielką swobodę manewru. Obejście i uderzenie na skrzydła i tyły nieprzyjaciela są najdogodniejszymi formami działań w stepach.

638. Siła i skład oddziałów działających na poszczególnych kierunkach zależy od ich zadania oraz możliwości zaopatrzenia w wodę i paliwo.

639. Obrona nieprzyjaciela ma zazwyczaj odsłonięte skrzydła, dlatego też do natarcia czołowego wydzieła się mniejsze siły, kierując główne uderzenie do oskrzydlenia względnie wyjścia na tyły.

Noc należy wyzyskać do zajmowania podstawy wyjściowej, wykonania manewru i przegrupowania.

Konieczne jest zabezpieczenie skrzydeł przez obserwację, dalekie ognie oraz rozpoznanie jednostek szybkich.

Odwody rozmieszcza się za odsłoniętymi skrzydłami.

640. Lotnictwa używa się przede wszystkim do:

- a) atakowania baz materiałowych nieprzyjaciela, a zwłaszcza źródeł wody;
- b) współdziałania z jednostkami szybkimi;
- c) osłony własnych wojsk przed lotnictwem nieprzyjaciela.

Desantów lotniczych używa się w pierwszym rzędzie do opanowywania źródeł wody na tyłach nieprzyjaciela.

641. Natarcie w stepach pustynnych wymaga dobrze zorganizowanej i ciągłej pracy tyłów, które winny być zmotoryzowane; w miarę możliwości zaopatrzenie dostarcza się transportem lotniczym.

Wchodząc w głąb stepów należy przewidzieć przygotowanie dróg gruntowych oraz urządzenie baz przejściowych, jak również należy pamiętać o stworzeniu odpowiednich zapasów.

M. Organizacja tyłów w natarciu

642. Szczególne znaczenie przy organizowaniu tyłów w natarciu posiada:

- a) gromadzenie na kierunku głównego uderzenia odpowiedniej ilości środków zaopatrzenia i ewakuacji;
- b) budowa, rozbudowa i naprawa dróg w obszarze tyłowym;
- c) manewr urządzeniami kwatermistrzowskimi dostosowany do ogólnego położenia.

643. W sytuacji wyjściowej do natarcia dla ułatwienia zaopatrywania i ewakuacji skraca się głębokość obszarów tyłowych (pułkowego do 8 km, dywizyjnego do 25 km), rozmieszczając urządzenia tyłowe na odległościach zmniejszonych.

644. W czasie natarcia służby posuwają się w ślad za wojskiem walczącym i szybko rozwijają się w nowych rejonach nie przerywając ciągłości zaopatrywania.

645. Najważniejszym zadaniem tyłów w natarciu jest gromadzenie zapasów amunicji na stanowiskach ogniowych, uzupełnienie zapasów paliwa oraz uzupełnianie w czasie natarcia tych zapasów do przewidzianej normy.

646. W warunkach utrudnionego dowozu lub jego dezorganizacji należy szeroko stosować manewr środkami zaopatrywania wzmacniając w miarę potrzeby jedne jednostki kosztem innych.

N. Właściwości organizacji tyłów w natarciu na strefę ufortyfikowaną

647. Warunki organizacji tyłów przy łamaniu strefy ufortyfikowanej są odmienne ponieważ:

- a) wąski front natarcia oraz skoncentrowanie wojsk i środków technicznych na nieznacznym obszarze powodują konieczność bardziej skupionego rozmieszczenia urzędzeń kwatermistrzowskich;
- b) nasilenie ruchu od- i dofrontowego oraz rokadowego wzrasta wskutek ograniczonej ilości dróg;
- c) duże zużycie amunicji, materiałów pędnych i innych materiałów zaopatrzenia wymaga większej ilości środków transportowych.

W tych warunkach kierowanie zaopatrywaniem i ewakuacją winno być scentralizowane.

648. W okresie przygotowania przełamania organa kwatermistrzowskie obowiązane są:

- a) skrycie i na czas zgromadzić potrzebne środki zaopatrzenia i ewakuacji na kierunku głównego uderzenia;
- b) rozbudować i usprawnić sieć komunikacyjną;
- c) zapewnić potrzebne środki do przygotowania podstawy wyjściowej i ćwiczebnych pól szturmowych;
- d) rozwinąć warsztaty naprawcze broni i środków transportowych;
- e) zorganizować ewakuację;
- f) przewidzieć manewr służbami zależnie od zmian położenia;
- g) zorganizować ochronę i obronę urzędzeń kwatermistrzowskich, ważnych punktów terenowych oraz środków łączności przed nieprzyjacielem naziemnym i jego lotnictwem.

94

649. Zwiększenie wydajności sieci kolejowej musi być zorganizowane z góry, a stacje zaopatrywania zbliżone możliwie jak najbardziej do oddziałów walczących.

650. Celem zbliżenia materiałów zaopatrzenia do frontu wysuwa się w jego pobliże wysunięte składy, a środki transportowe winny być gotowe do stałego zaopatrywania oddziałów walczących.

651. Celem usprawnienia komunikacji w głębi nieprzyjacielskiej obrony wysuwa się w przód oddziały drogowe armii; oddziały te przygotowują z góry materiały do budowy dróg i mostów.

652. W razie braku środków transportowych wykorzystuje się środki przewozowe jednostek nie biorących udziału w akcji. W wypadku nagłego zahamowania dowozu należy szeroko stosować zaopatrywanie jednych jednostek kosztem drugich.

Przemysłana i dobrze zorganizowana służba regulacji ruchu posiada duże znaczenie przy zaopatrywaniu i ewakuacji jednostek nacierających na ufortyfikowaną obronę nieprzyjaciela.

653. Skrytość i płynność transportu osiąga się przez wykonywanie przewozów w nocy, maskowanie, unikanie dwukierunkowego ruchu na wąskich drogach i wyznaczanie dla transportu samochodowego specjalnych dróg.

654. W czasie natarcia należy zwracać szczególną uwagę na:

- a) nieustanne zaopatrywanie w amunicję, materiały pędne i żywność (szczególnie

- dostarczanie gorącej strawy) oraz ewakuację rannych z pola walki;
- b) odbudowę istniejących i budowę nowych dróg oraz wytyczanie tras dla kolumn;
 - c) zaopatrywanie jednostek szybkich wykorzystujących powodzenie;
 - d) zaopatrywanie w materiał potrzebny dla umocnienia zdobytych rejonów.

ROZDZIAŁ VII

POŚCIG

655. Zupełne zniszczenie wycofującego się nieprzyjaciela osiąga się tylko przez nieustanny pościg. Decyzję do pościgu pobiera dowódca dywizji lub pułku z chwilą, gdy stwierdzi początek wycofywania się nieprzyjaciela.

Pościg prowadzi się z maksymalnym natężeniem sił aż do zupełnego zniszczenia nieprzyjaciela. W pościgu winna się szeroko przejawić inicjatywa wszystkich dowódców.

656. Siły i środki do pościgu przygotowuje się już w czasie natarcia. Z chwilą zauważenia wycofania się nieprzyjaciela oddziały pościgowe szybko wysuwają się do przodu dążąc do odrzucenia straży tylnych nieprzyjaciela i zagrożenia drogi wycofywania się jego sił głównych.

W tym celu wykorzystuje się w składzie oddziałów pościgowych w pierwszym rzędzie czołgi, piechotę zmotoryzowaną względnie przewożoną samochodami i kawalerię, wzmocnione saperami i środkami do budowy przeszkód oraz wsparte lotnictwem i artylerią dalekonośną.

657. Oddziały pościgowe dążą do możliwie głębokiego wtargnięcia w ugrupowanie cofającego się nieprzyjaciela, zdeorganizowania go

i obejścia ocalałych ognisk oporu. Zniszczenie tych ognisk wykonują siły główne.

658. Zadaniem rozpoznania jest stwierdzić drogi wycofania oraz ugrupowanie nieprzyjaciela, podchodzenie odwodów oraz przygotowanie i obsadzenie przez niego pozycji obronnych.

659. Artyleria dalekonośna posuwa się rzutami do przodu, ostrzeliwując węzły dróg, ciałniny i przeprawy, utrudniając przez to wycofanie się nieprzyjaciela i podchodzenie jego odwodów.

Lotnictwo atakuje cofającego się nieprzyjaciela w szczególności w rejonach skupień, wstrzymuje podejście jego odwodów i osłania własne oddziały pościgowe przed jego lotnictwem.

Desanty lotnicze zdobywają ciałniny, przeprawy, węzły dróg, ważne przedmioty terenowe i utrzymują je do czasu podejścia oddziałów pościgowych.

660. Największe powodzenie zapewnia pościg równoległy na jednym lub obydwu skrzydłach.

Organizuje się go przez wysunięcie jednostek szybkich na drogi równoległe do ruchu nieprzyjaciela, pozwalające wyprzedzić go na ważnych węzłach drogowych, przeprawach i ciałninach, po czym odrzucić go w teren trudny do przebycia lub przyprzeć do poważnych przeszkód. Jednostki szybkie niszczą przy tym sztaby, urzędnia łączności oraz pojedyncze kolumny nieprzyjaciela.

661. Gdy nieprzyjaciel rozpoczyna wycofanie z bezpośredniej styczności, oddziały nacierające ścigają go początkowo w ugrupowaniu, w jakim

się znajdują, po oderwaniu się zaś nieprzyjaciela zwiijają się szybko w kolumny i prowadzą dalszy pościg wzdłuż głównych dróg.

662. Oddziałom pościgowym wyznacza się zadania głębokie, wymagające pełnego napięcia sił oraz dające dowódcom możliwości dużej inicjatywy.

Ugrupowanie oddziałów pościgowych winno zapewniać szybkość posuwania się oraz możliwość stosowania manewru w wypadku, gdyby nieprzyjaciel próbował stawić zorganizowany opór względnie przeciwnaćerać.

Pościg powinien doprowadzić do rozdzielenia pojedynczych kolumn nieprzyjaciela, okrążenia ich i następnie rozbicia. Akcja taka nie powinna jednak osłabiać tempa pościgu.

663. Dowodzenie w czasie pościgu opiera się na szerokim zastosowaniu radia, środków ruchomych i użyciu oficerów łącznikowych. Na kierunkach posuwania się dowódców buduje się uprzednio osie łączności i wysuwa składnice meldunkowe.

664. Decydującym warunkiem skuteczności i ciągłości pościgu jest zaopatrywanie w amunicję i paliwo wszystkich oddziałów pościgowych, a w szczególności pancernych i zmotoryzowanych.

ROZDZIAŁ VIII

BÓJ SPOTKANIOWY

1. Zasady boju spotkaniowego

665. Bój spotkaniowy jest szczególnym rodzajem natarcia, jest zetknięciem się dwóch stron, które rozpoczęły je jednocześnie.

Bój spotkaniowy zawiązuje się:

- a) przy zetknięciu się z nieprzyjacielem w marszu;
- b) przy zetknięciu się z odwodami nieprzyjaciela przeciwuderzającymi w czasie natarcia;
- c) przy przejściu do przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia w obronie.

666. Bój spotkaniowy cechuje niejasność sytuacji, gwałtowne i szybkie zmiany, szybki przebieg działań i dążenie do zdobycia i utrzymania inicjatywy.

Powodzenie w boju spotkaniowym osiąga się przez szybkie i zdecydowane działania, sprawną organizację współdziałania wszystkich rodzajów broni oraz celowe rozpoznanie i ubezpieczenie nacierających jednostek.

Bój spotkaniowy rozwija się zwykle na szerokim froncie, powodzenie jednak zależy od szybkości i siły uderzenia na kierunku głównym.

Największy sukces daje uderzenie na skrzydła i tyły nieprzyjaciela — prowadzące do oskrzydlenia i okrążenia.

W boju spotkaniowym nieprzyjaciel również dąży do uderzenia na skrzydła i tyły. Dlatego organizując uderzenia należy zabezpieczyć skrzydła i tyły przez daleko wysunięte rozpoznanie i rozmieszczenie za własnymi skrzydłami odwodów oraz środków przeciwpancernych.

667. Okrążenie w boju spotkaniowym wykonuje się na szczęblu armii względnie korpusu. Dywizja uderza zazwyczaj na jednym kierunku.

Szczególnego znaczenia nabiera szybkie i masowe wprowadzenie do walki artylerii, moździerzy, czołgów i lotnictwa.

Czołgi i lotnictwo umożliwiają wykonanie najkorzystniejszego uderzenia, tzn. na całej głębokości ugrupowania marszowego lub bojowego nieprzyjaciela.

W boju spotkaniowym należy dążyć do dezorganizowania nieprzyjaciela, rozbicia go na odosobnione części a następnie zniszczenia tych części oddzielnie.

668. Zależnie od sytuacji bój spotkaniowy może przyjąć różne formy, a mianowicie:

- a) spotkania z nieprzyjacielem w marszu, gdy walka rozwija się na szerokim froncie i ma charakter ruchowy; należy wówczas dążyć do odosobnienia oddzielnych kolumn nieprzyjaciela i skupienia przeciw niektórym z nich przeważających sił osłaniając się od pozostałych;

b) walki z nieprzyjacielem, który już zdążył się rozwinąć; szczególnego znaczenia nabiera wówczas niespodziewane wprowadzenie do walki na wybranym kierunku przeważających sił i środków, przede wszystkim artylerii i czołgów wspierające lotnictwem;

c) walki z nieprzyjacielem, który przechodzi do doraźnie zorganizowanej obrony; w tym wypadku walka posiada charakter pośpiesznie przygotowanego natarcia.

W razie wycofywania się nieprzyjaciela należy natychmiast przystąpić do zdecydowanego pościgu.

669. W boju spotkaniowym wyjątkowe znaczenie posiada uprzedzenie nieprzyjaciela w rozwinięciu, otwarcie masowego ognia artylerii i moździerzy, wykonanie niespodziewanych ataków lotniczych i przejście do natarcia.

Przedwczesne rozwijanie powoduje stratę czasu i opóźnia rozwój działań. Jeżeli nieprzyjaciel uprzedził nas w rozwinięciu, to należy go związać strażami przednimi na szerokim froncie, a siłami głównymi wspartymi większością artylerii i czołgów gwałtownie uderzyć. W tym wypadku celowe jest przejście straży przednich do obrony.

670. W boju spotkaniowym znaczna część artylerii rozwija się z inicjatywy dowódców kolumn i straży przednich.

Troską dowódcy WJ winno być szybkie zcentralizowanie dowodzenia artylerią celem oddziaływania jej ogniem na przebieg walki.

671. Lotnictwo atakuje nieprzyjaciela jeszcze w kolumnach marszowych. Jego główne wy-

siłki winny być skierowane na rozbicie tych sił nieprzyjaciela, które działają na kierunku głównego uderzenia własnych oddziałów, osłaniając równocześnie własne jednostki w ciałninach i na otwartych wycinkach terenu.

Po nawiązaniu walki lotnictwo koncentruje swoje wysiłki dla wsparcia głównego zgrupowania i osłony jego skrzydeł od przeciwuderzeń.

672. Czołgi wykorzystuje się w boju spotkaniowym w pierwszym rzędzie do uderzenia na nieprzyjaciela, który nie rozwinął się jeszcze z kolumn marszowych. Jeżeli nieprzyjaciel uprzedził nas w rozwinięciu, wówczas czołgów (z wyjątkiem WJ pancernych względnie zmotoryzowanych) używa się w ścisłym współdziałaniu z piechotą.

673. Piechota osiąga w boju spotkaniowym powodzenie przez szybkie rozwijanie się, gwałtowność natarcia, uporczywe trzymanie ważnych punktów oraz szybkie wprowadzenie do walki moździerzy i ciężkiej broni.

674. Szybkie powzięcie decyzji ma w boju spotkaniowym szczególne znaczenie; wahanie się i zwlekanie pociąga za sobą utratę inicjatywy.

Decyzja powinna być prosta a realizacja jej szybka, konsekwentna i uporczywa.

675. W warunkach boju spotkaniowego szczególne znaczenie ma trafna ocena terenu. Dowódcy (sztaby) obowiązani są dokładnie przestudiować teren w całym pasie przewidywanych walk oraz określić i ocenić warunki rozwinięcia na poszczególnych liniach terenowych.

676. Wstępną decyzję do boju spotkaniowego armii (korpusu) należy powziąć przy organizowaniu marszu. Decyzję tę precyzuje się przy zetknięciu z czołowymi elementami nieprzyjaciela.

W dywizji decyzja do boju spotkaniowego powinna być powzięta przy zetknięciu się straży przednich z nieprzyjacielem.

677. Plan boju spotkaniowego powinien być możliwie prosty.

Jednostki winny otrzymywać zadania bliższe i dalsze, określane według linii terenowych zapewniających dogodnie warunki do dalszego prowadzenia walki.

678. Głównym obowiązkiem dowódcy i sztabu armii (korpusu) w boju spotkaniowym jest zorganizowanie współdziałania dywizyj piechoty, lotnictwa, czołgów, jednostek szybkich i artylerii dalekoosnej oraz ubezpieczenie sił głównych przed skrzydłowym uderzeniem nieprzyjaciela i przed atakami jego lotnictwa.

Dowódcy i sztaby dywizyj organizują współdziałanie pułków piechoty, artylerii i przydzielonych jednostek pancernych oraz ubezpieczenie ich przed skrzydłowymi uderzeniami nieprzyjaciela.

679. W boju spotkaniowym dowodzi się zazwyczaj za pomocą rozkazów szczególnych, wydawanych przez dowódców osobiście lub przy pomocy oficerów łącznikowych.

Z chwilą rozwinięcia kolumn radiokorespondencja staje się dozwolona. W boju spotkaniowym radio jest głównym środkiem łączności.

Łączność przewodową należy organizować z chwilą rozwijania kolumn.

680. Służby dywizji przesuwać się skokami w składzie kolumn taborów pułkowych oraz w kolumnach samodzielnych. Z chwilą nawiązania walki służby rozwijają się stopniowo celem zaopatrywania i ewakuacji.

681. Zorganizowane rozpoczęcie boju spotkaniowego wymaga ciągłego rozpoznania nieprzyjaciela, uprzedzenia go w uchwyceniu dogodnych linii terenowych i ubezpieczenia własnego ugrupowania marszowego, szczególnie przed napadem lotnictwa i broni pancernej.

2. Organizacja rozpoznania i marszu w przewidywaniu boju spotkaniowego

682. Rozpoznanie winno określić odległość, kierunek marszu i ugrupowanie nieprzyjaciela.

Każda wykryta kolumna nieprzyjaciela winna być stale obserwowana; szczególnie dokładnie należy obserwować jednostki szybkie.

Rozpoznanie lotnicze winno dostarczyć dowódcy armii (korpusu) wiadomości potrzebnych do przeprowadzenia zmiany ugrupowania w czasie marszu, użycia lotnictwa, czołgów, artylerii dalekonośnej i ustalenia chwili rozwinięcia dywizyj.

Rozpoznanie naziemne działa w pasach posuwania się swych kolumn, starając się przeniknąć w ubezpieczenie nieprzyjaciela celem rozpoznania jego sił głównych.

Szczególne znaczenie ma zapewnienie przez dowódców i sztaby szybkości i niezawodności otrzymywania meldunków od rozpoznania.

683. Zajęcie dogodnych linii terenowych zapewnia własnym oddziałom dobre warunki rozwinięcia. Zajęcia tych linii dokonują wysunięte uprzednio oddziały wydzielone lub też straże przednie.

W razie konieczności zajęcia odległych linii terenowych i utrzymania ich do czasu podejścia sił głównych, dowódca armii (korpusu) wysuwa wzmocnione oddziały wydzielone.

684. W przyjętym ugrupowaniu marszowym winien kryć się zamiar przyszłego manewru.

Dowódca armii (korpusu) określa główny kierunek marszu i jego ugrupowanie.

Dywizje piechoty otrzymują pasy względnie osie marszu.

Jednostki pancerne (zmotoryzowane) posuwają się osobnymi drogami.

Artylerię armii przydziela się dywizjom lub tylko włącza się do ich kolumn z pozostawieniem w dyspozycji dowódcy armii.

Ponadto armia (korpus) winna posiadać odwód przeciwpancerny w sile co najmniej pułku artylerii, który posuwa się samodzielnie i zostaje wprowadzony do walki na rozkaz dowódcy armii.

Celem zachowania możliwości kierowania marszem dowódca armii (korpusu) wyznacza kolejne linie kontrolne.

W miarę precyzowania się wiadomości o nieprzyjacielu lub w zależności od rezultatów działań własnego lotnictwa i jednostek szybkich, dowódca armii winien być przygotowany do zmiany ugrupowania i wykonania manewru celem

wyjścia na skrzydła względnie przełamania frontu nieprzyjaciela.

685. W czasie marszu w przewidywaniu boju spotkaniowego dywizja może posuwać się po jednej lub dwu drogach.

Artylerię rozmieszcza się w straży przedniej, w siłach głównych oraz między nimi. Artyleria dalekonośna winna posuwać się w straży przedniej i czołowym rzucie sił głównych. Czołgi wykonują marsz w samodzielnej kolumnie, bądź też posuwają się na czołe lub w tyle kolumny głównej. Niekiedy przydziela się część czołgów strażom przednim i oddziałom wydzielonym.

Do straży przednich przydziela się ponadto saperów oraz środki obrony przeciwlotniczej, przeciwpancernej i przeciwchemicznej.

686. Bój spotkaniowy rozpoczyna się atakami lotnictwa na kolumny nieprzyjaciela. W pierwszym rzędzie zwalczą się to zgrupowanie nieprzyjaciela, które najbardziej przeszkadza w wykonaniu własnego planu działania jednak w ten sposób, by w żadnym wypadku nie rozpraszać wysiłków własnego lotnictwa.

W miarę zbliżania się do nieprzyjaciela wprowadza się artylerię dalekonośną celem zwalczania i zatrzymywania jego kolumn, zwłaszcza przy przekraczaniu przez nie ciaśnin i przepraw.

Niekiedy już w tym okresie wysuwa się jednostki pancerne względnie zmotoryzowane dla uderzenia na kolumny nieprzyjaciela wspólnie z lotnictwem.

3. Rozpoczęcie walki i bój straży przedniej

687. Przy spotkaniu nieprzyjaciela straż przednia winna gwałtownym natarciem znieść jego czołowe ubezpieczenia i ściągnąć na siebie jego siły główne, przez co zapewni własnym siłom głównym swobodę rozwijania się.

688. Dowódca kolumny wskazuje straży przedniej linie terenowe i punkty do zdobycia i utrzymania. Straż przednia naciera na nie najkrótszą drogą unikając skomplikowanego manewru przy wsparciu ogniem artylerii sił głównych i lotnictwa.

Jeżeli straż przednie wyprzedzą nieprzyjaciela w rozwinięciu, jednocześnie z nimi wprowadza się na kierunek główny większość posiadanych czołgów z zadaniem uderzenia na siły główne i artylerię nieprzyjaciela w czasie jej rozwijania.

Straże przednie sąsiadujących kolumn okazują sobie wzajemną pomoc przez działanie częścią sił oraz ogniem swej artylerii na skrzydła i tyły nieprzyjaciela zagrażającego sąsiadom.

Artyleria i moździerze straży przednich osłaniają ich rozwijanie uprzedzając nieprzyjaciela w otwarciu ognia. Artyleria armii (korpusu) obezwładnia artylerię nieprzyjaciela i uniemożliwia podchodzenie jego kolumn.

689. Jeżeli nieprzyjaciel rozwinął się wcześniej i straż przednia została zaatakowana przez jego przeważające siły lub jeżeli teren jest niedogodny do rozwinięcia sił głównych, straż przednia przechodzi do obrony z zadaniem zatrzymania natarcia nieprzyjaciela, utrzymania osiągniętej linii terenowej i osłony na niej, rozwijania się i wprowadzania do walki sił głównych.

690. Dowódca straży przedniej na podstawie zadania ogólnego winien powziąć decyzję i wybrać sposób działania.

Dowódca kolumny winien wyznaczyć straży przedniej nowe zadanie jeszcze przed rozwinięciem się jej elementów czołowych. Jeżeli do tego czasu straż przednia nie otrzyma nowego zadania, dowódca jej winien działać z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę sytuację i ogólne zadanie.

Przy wyznaczaniu zadań straży przedniej należy kierować się zasadą, że walkę rozstrzygną siły główne.

691. Rozwijanie sił głównych rozpoczyna się z chwilą nawiązania walki przez straż przednie.

Wyznaczając zadanie straży przedniej dowódca kolumny określa jednocześnie główny kierunek działania sił głównych.

692. Wprowadzenie do walki sił głównych zależnie od położenia może nastąpić, gdy:

- a) uprzedziliśmy nieprzyjaciela w rozwinięciu i wtedy siły główne wprowadzamy w miarę ich podchodzenia wprost z kolumn, a współdziałanie piechoty z artylerią, czołgami i lotnictwem uzgadniamy w czasie marszu. W takiej sytuacji szybkie i zdecydowane przejście sił głównych do natarcia może doprowadzić do pobicia silniejszego nieprzyjaciela, który nie zdążył się rozwinąć;
- b) nieprzyjaciel uprzedził nas w rozwinięciu i naciera dużymi siłami i wtedy bardziej

4. Działania sił głównych

celowe jest jednocześnie i zorganizowane wprowadzenie do walki całości sił głównych, wspartych całością artylerii i czołgów.

W takiej sytuacji siły główne przechodzą do nakazanego rejonu rozwinięcia, z którego szybko wykonują uderzenie decydujące.

Rejon rozwijania się sił głównych należy zabezpieczyć przed przenikaniem nieprzyjacielskich oddziałów pancernych oraz przed napadem lotnictwa nieprzyjacielskiego.

693. Największe powodzenie w boju spotkaniowym osiąga się przez oskrzydlenie i obejście głównego zgrupowania nieprzyjaciela, podzielenie go na pojedyncze grupy i rozbitcie każdej z osobna.

W tym celu dowódca armii (korpusu) organizuje uderzenie piechoty i broni pancernej kierując je na to zgrupowanie, które zamierza rozbić w pierwszym rzędzie. Uderzenie to winno być wsparte całą masą lotnictwa.

Jeżeli nieprzyjacielowi udało się stworzyć nieprzerwany front, należy go wówczas natychmiast przełamać stwarzając w ten sposób w jego ugrupowaniu odsłonięte skrzydła, które następnie winny być rozbite.

694. Jeżeli nieprzyjaciel próbuje oskrzydlić lub obejść nasze siły główne, należy związać od czoła jego oskrzydlające względnie obchodzące oddziały przy pomocy najbliższych odwodów wspartych artylerią i lotnictwem, a oddziałami podchodzącymi z głębi należy uderzyć na jego skrzydła i tyły.

Jeżeli na jednym ze skrzydeł sytuacja układa się niepomyślnie, należy w kierunku tego skrzydła szybko przegrupować własne siły, w pierwszym rzędzie czołgi i przy wsparciu artylerii i lotnictwa wykonać z jednego lub obu skrzydeł przeciwnatarcie na obchodzącego nieprzyjaciela, dążąc do odcięcia jego sił głównych.

695. Bój spotkaniowy wymaga od dowódców wszystkich szczebli wielkiej samodzielności i inicjatywy w granicach wyznaczonych im zadań, każdy bowiem oddział włamuje się klinem w ugrupowanie nieprzyjaciela odsłaniając jego skrzydła i tyły.

696. W wypadku gdy do nastania ciemności nie udało się osiągnąć decydujących rezultatów, należy prowadzić dalej walkę w nocy aż do rozbicia nieprzyjaciela.

697. Bój spotkaniowy korpusów pancernych (zmotoryzowanych) cechuje szybkość rozwijania oraz siła i gwałtowność masowego uderzenia czołgów.

5. Bój spotkaniowy jednostek pancernych i zmotoryzowanych

698. Ugrupowanie marszowe korpusów pancernych (zmotoryzowanych) w przewidywaniu boju spotkaniowego powinno zapewnić szybkie rozwinięcie i możliwość skupienia sił na kierunku głównym.

Celem przyspieszenia rozwinięcia należy dążyć do skrócenia głębokości kolumn marszowych.

Rozwinięcie korpusu pancernego (zmotoryzowanego) przeprowadza się możliwie blisko nie-

przyjaciela. Powodzenie w walce zapewnia szybkość powzięcia decyzji, gwałtowność uderzenia i ciągłość dowodzenia.

Przy wyborze kierunku głównego uderzenia bierze się pod uwagę przydatność terenu do użycia czołgów.

W celu zdobycia linii terenowych dogodnych do rozwinięcia sił głównych korpusu wysuwa się oddział wydzielony piechoty pancernej (zmotoryzowanej), wzmocniony czołgami i artylerią.

Oddziały czołgów korpusu wysuwają się szybko na linie rozwinięcia wykorzystując skryte podejścia, oddziały zmotoryzowane posuwają się na samochodach tak długo, dopóki pozwala na to ogień nieprzyjaciela. Środki przeciwpancerne wysuwa się na kierunki przewidywanych przeciwuderzeń nieprzyjaciela.

Rozwijanie się do natarcia i samo natarcie korpusu winno być wsparte ogniem artylerii i lotnictwa.

699. Korpusy pancerne (zmotoryzowane) niszczą w pierwszym rzędzie jednostki szybkie nieprzyjaciela, nie powinny jednak wdawać się w walkę z jego czołgami, jeżeli nie mają nad nimi wyraźnej przewagi. W tych wypadkach korpusy osłaniają się od nacierających czołgów nieprzyjaciela artylerią przeciwpancerną, częścią czołgów i piechoty pancernej oraz saperami. Siły główne korpusu obchodzą czołgi nieprzyjaciela i uderzają na jego piechotę celem odcięcia jej od czołgów i sparaliżowania przez to natarcia nieprzyjaciela.

W razie przewagi nad nieprzyjacielem korpusy pancerne (zmotoryzowane) wykonują krótkie

i niespodziewane przygotowanie ogniowe, po czym gwałtownie uderzają.

Piechota korpusu naciera w ślad za czołgami, oczyszczając i umacniając zdobyty teren.

700. Przy spotkaniu kolumn piechoty nieprzyjaciela korpusy uderzają na nie natychmiast czołgami nie tracąc czasu na manewry i obejścia.

Natarcie na nieprzyjaciela, który zdążył ujść w rejon niedostępny dla czołgów, przeprowadza piechota korpusu wzmocniona artylerią i lotnictwem.

W razie wykrycia rejonów zorganizowanej obrony przeciwpancernej czołgi dążą do jej obejścia i uderzenia na nią od tyłu.

701. Dowodzenie korpusami pancernymi (zmotoryzowanymi) w boju spotkaniowym winno być elastyczne i zapewniać szybkie przekazywanie rozkazów. Osiąga się to przez wydawanie krótkich rozkazów szczególnych, przez dowódców osobiście lub przez oficerów łącznikowych.

Głównym środkiem łączności w czasie walki jest radio.

W czasie natarcia dowódca korpusu wraz ze ścisłym sztabem winien znajdować się za ugrupowaniem działającym na kierunku głównego uderzenia.

702. Cechą boju spotkaniowego kawalerii jest szybkość rozwoju działań i giętkość stosowania manewru. Siły główne kawalerii wysuwają się w kierunku 6. Bój spotkaniowy jednostek kawalerii

ją się szybko naprzód nacierając na skrzydła i tyły nieprzyjaciela celem uniemożliwienia mu zorganizowanego rozwinięcia.

703. Jednostki pancerne (zmotoryzowane) przydzielone do korpusu kawalerii wykorzystuje się do uderzenia na głównym kierunku.

704. Przy spotkaniu z piechotą nieprzyjaciela kawaleria winna dążyć do uderzenia na nią jeszcze w marszu.

W razie gdy piechota nieprzyjaciela zdążyła się już rozwinąć, należy ją związać częścią sił od czoła, a siłami głównymi uderzyć na jej skrzydła i tyły.

Na kawalerię należy uderzać bezpośrednio z marszu unikając skomplikowanego manewru.

Przy spotkaniu z nieprzyjacielskimi jednostkami pancernymi kawaleria wykorzystuje rejon niedostępny dla czołgów, zatrzymuje je ogniem, a swymi siłami pancernymi uderza na nie od tyłu.

T R E Ś Ć

	Str
WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I.	
OGÓLNE ZASADY WALKI	5
ROZDZIAŁ II.	
RODZAJE BRONI I ICH ROLA W WALCE	12
ROZDZIAŁ III.	
DOWODZENIE	27
1. Zasady ogólne	27
2. Organizacja kierowania walką	29
3. Dokumenty bojowe	37
4. Cechy dowodzenia podczas przygotowania i wykonania przełamania obrony uferty- fikowanej	43
ROZDZIAŁ IV.	
PRACA POLITYCZNO - WYCHOWAWCZA W CZASIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH	46
ROZDZIAŁ V.	
ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH WOJSKA	53
1. Rozpoznanie	53
2. Ubezpieczenie	61

	Str.
3. Obrona przeciwlotnicza	62
4. Obrona przeciwpancerna	66
5. Obrona przeciwchemiczna	69
6. Maskowanie	70

ROZDZIAŁ VI.

NATARCIE	73
A. Zasady natarcia	73
1. Ogólne zasady natarcia	73
2. Ugrupowania bojowe w natarciu	82
3. Właściwości natarcia na strefę ufortyfikowaną	94
B. Zajmowanie podstawy wyjściowej	99
1. Grupowanie wojsk do natarcia	99
2. Zajmowanie podstawy wyjściowej w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem	101
3. Osiąganie podstawy wyjściowej w okresie pościgu za nieprzyjacielem cofającym się na nową pozycję obronną	108
4. Osiąganie podstawy wyjściowej w warunkach zerwanej styczności i zajęcia przez nieprzyjaciela pozycji obronnej w głębi	108
C. Organizowanie i przygotowanie czołowego uderzenia przełamującego	111
1. Organizowanie i prowadzenie rozpoznania	111
2. Wybór odcinka przełamania	127
3. Opracowanie planu przełamania	130
4. Zasięg zadań bojowych	135
5. Natarcie artyleryjskie	137

	Str.
6. Natarcie lotnicze	153
7. Użycie czołgów i artylerii pancernej	160
8. Saperskie przygotowanie przełamania	168
9. Zastosowanie dymów i ognia	182
10. Zaskoczenie i maskowanie	187
11. Przygotowanie topograficzne	189
12. Zabezpieczenie działań podczas przełamania	191
13. Szkolenie jednostek	193
D. Organizacja współdziałania rodzajów broni	197
E. Prowadzenie natarcia	206
1. Zasady ogólne	206
2. Przełamanie obrony pozycyjnej	217
3. Przełamanie strefy nieufortyfikowanej	232
F. Natarcie wielkich jednostek pancernych i zmotoryzowanych	240
G. Natarcie wielkich jednostek kawalerii	244
H. Wykorzystanie przełamania przez jednostki szybkie	246
I. Przegrupowanie w czasie natarcia	251
J. Obejście skrzydła nieprzyjaciela	254
K. Okrążanie nieprzyjaciela	257
L. Natarcie w warunkach specjalnych	261
1. Natarcie na doraźnie zorganizowaną obronę	261
2. Natarcie w nocy	266
3. Natarcie na miejscowość	269
4. Natarcie w lesie	272
5. Natarcie z forsowaniem rzeki	275
6. Natarcie w zimie	281

	Str.
7. Natarcie w górach	285
8. Natarcie w pustynnych stepach	289
M. Organizacja tyłów w natarciu	290
N. Właściwości organizacji tyłów w natarciu na strefę ufortyfikowaną	291

ROZDZIAŁ VII.

POŚCIG	295
------------------	-----

ROZDZIAŁ VIII.

BÓJ SPOTKANIOWY	298
1. Zasady boju spotkaniowego	298
2. Organizacja rozpoznania w marszu i w przewidywaniu boju spotkaniowego	303
3. Rozpoczęcie walki i bój straży przedniej	305
4. Działania sił głównych	307
5. Bój spotkaniowy jednostek pancernych i zmotoryzowanych	309
6. Bój spotkaniowy jednostek kawalerii	311

